4409

Jiří Marek

Tristan

sau reflecții despre iubire

Scriitorul ceh contemporan Jiří Marek, cunoscut cititorului român din numeroase traduceri, înfățișează în acest roman, cu mult umor și vervă, destinul tragi-comic al unui Tristan modern, un bărbat obișnuit al zilelor noastre, care, în adîncul sufletului, năzuiește spre sentimentul înălțător al dragostei.

GLOBUS
EDITURA UNIVERS

Lei 11

JIŘI MAREK

TRISTAN sau reflecții despre iubire

1987

JIŘI MAREK

TRISTAN

sau reflecții despre iubire

Colecția GLOBUS / Editura Univers

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE
Grafica : Mircea Dumitrescu. Ilustraţia : Vasile Socoliuc

JIŘÍ MAREK
TRISTAN, ANEB O LASCE
Československý Spisovatel — Praha 1985

GLOBUS

Jiři Marek

Tristan
sau
reflecţii despre iubire

Traducere de
JEAN GROSU

EDITURA UNIVERS

Bucureşti
1987

Moto :

TRISTAN *Ce te chinuie atît de mult, scumpă prietenă ?*
ISOLDA *Dragostea ce ți-o port, prietene !*

NICI NU MI-AM ÎNCEPUT bine istorisirea și am și surprins pe chipurile voastre nemulțumirea : ia mai slăbiți-ne cu poveștile astea de dragoste ! Sînt întîmplări nu prea vesele pe care, din păcate, le cunoaștem prea bine din propria noastră experiență. Vrem întîmplări din vremurile noastre, pline de încordare și surprize, cu o desfășurare rapidă și dramatică. Ce să facem azi cu dragostea ! La ce-s bune suspinele iubirii și nobilele suferințe, cu un caracter pur intim ?

Lumea se frămîntă, fierbe, clocotește, evenimentele se precipită, explodează ca petardele, și din globul pămîntesc aburul se înalță ca dintr-un cazan supraîncălzit. Întîmplările oamenilor nu fac nici cît o para chioară în aceste vremuri cînd învățați cu fețe grave își frămîntă mințile meditînd la destinul omenirii, ba chiar al universului. Cine poate să ne convingă pe noi că, în asemenea vremuri, inimile noastre pot fi mișcate de o poveste în care două ființe ce nu s-au cunoscut ajung, în cele din urmă, cunoscîndu-se, să se îndrăgostească ? Sfîrșitul unei asemenea povestiri poate fi o dată fericit,

o dată nefericit, dar întotdeauna prevăzut de cei ce-o ascultă.

Da, aveți dreptate, într-o vreme în care curajul nu înseamnă prea mult, fiindcă războiul nu se mai poartă nici el cu zăngănit de spadă și trîmbițat de goarne, ci doar printr-o simplă apăsare de buton, după care calculatoarele îți socotesc ceasul morții cu o precizie de-a dreptul întristătoare, dragostea e, într-adevăr, ca puful. Vîntul îl spulberă și-l împrăștie de la gura povestitorului înainte ca degetele cîntărețului să apuce să atingă strunele lăutei.

Un lucru însă, sînt sigur, nu mi-l veți contesta și anume, acela că iubirea e un simțămînt străvechi și că el a existat încă de pe vremea cînd pămîntul se zămislea din aburi învăpăiați, în bubuitul asurzitor al vulcanilor în erupție ; cine știe dacă toate astea n-au fost decît o manifestare pătimașă a uneia dintre zeități, nouă necunoscute, care, cinstind dragostea așa cum se cuvine, i-a conferit o desfășurare atît de furtunoasă. Poeții, firește, admiră de milenii sentimentul dragostei și oricine s-a născut pe pămînt nu caută altceva cu mai multă ardoare și cu mai multă stăruință. Se avîntă spre el tineretul căruia abia îi mijesc tuleii, și bătrînii cu părul cărunt, chinuiți mult mai mult de reumatism decît de ispita amoroasă.

Am impresia — nu neîndreptățită, că, dimpotrivă, în ultima vreme despre dragoste se vorbește mult mai puțin ca odinioară. Citind ziarele, cu greu descoperi în ele cuvîntul dragoste, în timp ce considerațiile de ordin economic, problemele tehnicii și prognozele referitoare la politica externă ocupă mai tot spațiul. Ici-colo e amintită iubirea față de aproape, dar pe aceasta oamenii n-o mai privesc de mult cu destulă seriozitate.

Pe vremea cînd evenimentele lumii erau comunicate mulțimii în piețe de crainicul așezat în șaua calului și mesagerul își încheia citirea cu un trîmbițat din goarnă sau cu bătăi de tobă, era mai bine. Pe atunci dragostea se bucura de popularitate, iar scamatorii, prezentîndu-și numerele cu colombina și arlechinul, o rosteau chiar în gura mare. Apoi, după spectacol, colombina își prindea o floare în păr și se ducea să cîștige cu dragostea acei bani pe care nu-i putuse dobîndi cu arta mimicii. Pentru dragoste oamenii piereau atît în poezie cît și în realitate, pentru dragoste oamenii erau decapitați.

Lumea de azi a încărunțit, chipul ei e rece, lumea de azi e avidă mai mult de cîștig decît de desfătările dragostei. Și, totuși, cu toții iubim, dacă nu altceva, cel puțin propria noastră viață. În numele acestei iubiri egoiste vă cer : nu-i stigmatizați, nu-i osîndiți pe îndrăgostiții care-și proclamă și-și cinstesc dragostea, chiar dacă, făcînd acest lucru, se întrec cu măsura ! Cine știe, s-ar putea ca tocmai înflăcărarea lor amoroasă să mențină echilibrul universului ! Iar dragostea să fie singura garanție că și mîine vom deschide ochii și vom găsi obiectele din jurul nostru așa cum le-am lăsat în seara precedentă...

Schimbările sînt frumoase, surprizele provocatoare, dar statornicia ne ține în viață. Ca

oameni sîntem plini de păcate, dar într-ale dragostei sîntem în stare să ne jertfim și liniștea, și averea, ba chiar și bunul nostru renume. De aceea, să păstrăm cu adîncă venerație sentimentul iubirii !

Cum spunea cavalerul de frumoasă amintire, Tristan din Léonois, care a iubit-o neînchipuit de mult pe Isolda cea cu părul bălai : dragostea e o forță atît de puternică, încît nimic nu-i rezistă. E atît de dătătoare de viață, încît ucide, atît de minunată, încît face din om un ticălos, atît de impresionantă, încît îi schimbă pe cei slabi în viteji — și, firește, și viceversa. E un simțămînt făurit în egală măsură din duioșie și brutalitate, din frumusețe și urîțenie, e însăși viața și moartea într-o singură picătură ce sclipește orbitor în culorile curcubeului.

N-avem, credeți-mă, nici un motiv să nu dăm crezare unui bărbat atît de încercat în dragoste, și pus mereu la noi și noi încercări... Ne-a furnizat, printre altele, și adevărul că dragostea pentru mai multe femei nu-i decît fum ce se irosește, în timp ce dragostea pentru o singură femeie e un destin, ce ne străpunge neîncetat inima cu sabia-i de foc. Acum, ca și odinioară, azi, ca și ieri.

Din păcate, viteazul cavaler Tristan nu mai trăiește printre noi. Să reînviem, deci, în istorisirea noastră, destinul unui bărbat care, întîlnind dragostea, se ia la trîntă cu cei din jurul lui, întocmai ca legendarul cavaler.

Povestea unui bărbat cît se poate de obișnuit, care nu se face remarcat cu nimic și nu are nici cea mai mică bănuială că l-am ales drept erou.

I

ÎȘI FACE APARIȚIA în povestea noastră pe la ceasurile patru ale după-amiezii, atunci cînd se deschid larg porțile instituțiilor, și pe ele se revarsă puhoi cei ce au voie să-și părăsească birourile, masa de scris, problemele scriptologice, orizontul lor îngust de oameni cu instruire de specialitate. Dau buzna pe străzi, se grăbesc, fiecare după dorința lui, unul spre stația de tramvai, altul spre stația subterană a metroului, altul spre berăria înțesată de lume. Totul e pus în mișcare de grabă și de strădanie și nimeni, firește, nu repetă în sinea lui cuvîntul : dragoste. Pentru așa ceva, pur și simplu, nu e timp.

Eroului nostru i-au trecut multe prin minte, numai acest cuvînt nu. E, așa cum spuneam, un om obișnuit al vremurilor noastre și se numește Jan Toman.

A ieșit pe stradă, a tras un pic de aer în piept, nu de alta, dar de zidurile clădirilor își sprijină razele un soare primăvăratic, nu și-a mai pus pălăria pe cap, s-a salutat din mers cu cîțiva domni din institut, care i-au luat-o înainte, pe urmă a auzit un tropot de tocuri ascu-

ţite şi el a înregistrat că numai acestea se grăbeau cu vizibilă nerăbdare spre tramvai; era vorba de noua colegă de la serviciul personal, care urma să se mărite; asta, într-adevăr, îi dă bătaie, în timp ce celelalte s-au oprit în loc, întrucît, de pe trotuarul de peste drum li se face semn că sînt aşteptate — cum văd, cu dragostea nu-i chiar atît de rău! Slavă Domnului! Dar iată, pe eroul nostru l-a înghiontit acum un coleg de birou, nici nu i-a cerut scuze, e foarte grăbit, acasă va spune că a trebuit să facă ore suplimentare, iar acum aleargă de zor să ajungă cît mai repede într-o locuinţă anume, preferînd mersul pe jos, întrucît la această oră străzile oraşului sînt blocate din cauza transportului în comun. Toţi îi cunosc povestea, o cunoaşte şi eroul nostru care priveşte în urma lui cu un zîmbet plin de înţelegere; de altfel, acest coleg nu face nici un secret din faptul că are două femei, una legitimă şi una străină, care, din nefericire, e însăşi sora soţiei sale. Vai de el, e nebun după propria sa cumnată!

Dacă l-aţi întreba de ce a procedat aşa, cu greu v-ar putea răspunde că dintr-un adînc sentiment de dragoste. Acest amestec de deprinderi, de dorinţi, de grabă şi de neîncetată prefăcătorie, nu poate avea nimic comun cu dragostea! Sau, ştiu eu?

La ora aceasta strada e numai freamăt şi vacarm. Jan Toman e veşnic obsedat de ideea că trebuie să dispară cît mai repede din aceste locuri, centrul oraşului nu se mai potriveşte cu viaţa — repede, cît mai repede spre străduţa laterală cea mai apropiată şi de-acolo la tramvaiul care-l duce dincolo de pod. Acolo abia, în timp ce trece prin preajma vechilor clădiri cu acoperişuri de olane, simte adierea binefăcătoare a liniştii. Din ganguri răzbate aici o boare umedă şi răcoroasă, iar pisicile, maiestuoase şi nepăsătoare de lume, se îndreaptă, fără grabă, spre ţelul lor.

Da, abia aici eroul nostru răsuflă uşurat, abia aici se odihneşte. Asta, fireşte e numai părerea lui, neîmpărtăşită însă de soţia lui, care, dimpotrivă, pretinde că ocupă locuinţa cea mai mizeră din cîte pot exista, că în hardughia lor miroase veşnic a mucegai, şi dacă bărbatul ei ar fi cîtuşi de puţin un bărbat de ispravă s-ar îngriji să obţină un apartament frumos, undeva, într-un cartier nou, cu străzi largi şi cu centre comerciale mari, şi ea n-ar mai fi silită să-şi facă cumpărăturile înghesuindu-se în nişte dughene amărîte, în care, precum se ştie, îşi fuma odinioară domnul Vorel luleaua sa din spumă de mare.

Jan Toman dă din umeri. Să te aştepţi la o gîndire logică din partea unei femei care apriori nu-i de acord cu tine, ar fi prea de tot. Iar s-o convingi? Arătaţi-mi nebunul în stare să se încumete la aşa ceva!

Aşa se face că el îşi ţine gura, dar uneori se întîmplă şi invers — el îşi laudă, plin de zel, cuibuşorul, în timp ce ea se întunecă la faţă şi devine morocănoasă, făcînd astfel ca lauda lui să se stingă şi să se mistuie ca apa suptă de nisip.

Ah, această încordată tăcere conjugală! Această deosebită stare de spirit între doi oa-

meni care, istoviţi de veşnica ceartă, ajung, pînă la urmă, să amuţească înverşunîndu-se, fără să se dea în vileag, unul împotriva celuilalt, arătîndu-şi colţii doar în gînd, şi scoţîndu-şi ghearele din teacă invizibil, dar fără încetare. Această sublimă tăcere a profundei lipse de înţelegere ! În felul acesta trăiesc, unul lîngă altul, doi tigri epuizaţi de o luptă îndelungată şi îndîrjită, care nu mai sînt în stare să-şi sfîşie, unul celuilalt, grumazul. Şi, astfel, îşi lasă osteniţi capul pe umăr şi, somnoroşi, se păzesc unul pe altul ca doi vechi prieteni. De la ăştia să iei exemplu — îţi spun cei ce se mai ceartă — priveşte ce devotaţi sînt unul celuilalt, în această tăcere reconfortantă ! Ce pildă minunată de coexistenţă conjugală !...

Căci, iată, amăgirea e ceea ce ne ajută să trăim, iar amăgirea de sine e culmea înţelepciunii.

Lui Jan Toman i se pare, pur şi simplu, că atunci cînd străbate străduţele cu care s-a desprins şi pe care le-a îndrăgit, dispare din ochii lui realitatea tristă a lumii actuale. Are impresia că aici mai trăiesc veacurile îndepărtate — ia să vedem dacă nu cumva ne dă prin minte că, deodată, în faţa lui se deschid porţile largi ale unui palat, şi în stradă apare un fiacru de la a cărui ferestruică se şi strecoară discret o mînă de femeie care ţine între degete o batistuţă fină, şi-i face un semn ascuns, ca nimeni să nu-l observe, nici măcar lacheul care stă la spate şi cercetează strada cu toată severitatea.

Destinele oamenilor din vremurile îndepărtate şi din cele de azi sînt asemănătoare. Mîncăm aceeaşi pîine pe care o mîncau şi cei de odinioară, iar bucăţica de carne ne place şi unora şi celorlalţi deopotrivă ; ei, da, înainte, ce-i drept, zeama era adunată cu pîinea din strachina comună, pe cînd acum dumicatul e înţepat cu furculiţa şi e muiat în sos cu toată delicateţea ; dar nu asta-i esenţialul. Acelaşi soare îşi coboară şi-acum razele mîngîietoare pe zidurile caselor, iar după lăţimea porţii era judecată cîndva avuţia proprietarilor, întocmai ca azi — cu singura deosebire că, odinioară, ieşeau pe poartă echipajele, iar azi automobilele. Jan Toman zîmbeşte propriei sale naivităţi şi îşi spune în sinea lui : dacă ar şti soţia mea la ce mă gîndesc în timp ce-mi îndrept paşii spre casă, ar spune ceva despre o adevărată nebunie.

Pe bună dreptate socoteşte filosoful că în gîndurile noastre se oglindeşte, în taină, întreaga noastră fire. Ţine minte acest lucru, Jan Toman.

Se auzi deodată strigat şi se trezi din visare ; în clipa aceea îl zări pe vecinul său, bătrînul domn Chyle, care venea grăbit spre el, vociferînd şi agitînd în mînă o hîrtie. Aşa se face că odată cu Jan Toman se opriră în loc numeroşi trecători, nu de alta, dar în aceste locuri oamenii nu erau obişnuiţi să vorbească în gura mare.

— Prietene, striga de zor domnul Chyle, închipuieşte-ţi... a sosit ! Da, scrisoarea de la Institutul pentru ocrotirea monumentelor is-

torice! Alerg în întîmpinarea dumitale, pentru că în clipa asta chiar, am descoperit-o în cutia de scrisori... Toată dimineața am zăbovit la bibliotecă.

Domnul Chyle era un bărbat la o vîrstă înaintată, dar avea acea sprinteneală și acea vioiciune ce-l pot ușor înșela pe om și au darul să facă din unii bătrîni niște companioni cît se poate de suportabili.

— Citește-o, te rog, eu, unul, am învățat-o pe dinafară, e o scrisoare frumoasă și plină de speranțe!

Se învîrtea în jurul lui ca un vîrtej și dacă ar fi lăsat să-i scape din mînă hîrtia, aceasta și-ar fi luat zborul și s-ar fi lăsat purtată de vijelie pînă în înaltul cerului.

— E meritul dumitale, domnule Toman, numai al dumitale, șopti bătrînul, cu sufletul la gură, da, dumneata ai fost cu ideea și tot dumneata ai avut amabilitatea de a scrie sesizarea noastră pe hîrtia institutului la care lucrezi. Ce mai, institutul de cercetări al ministerului sună cu totul altfel decît scrisoarea unui simplu pensionar. Dacă aș fi cel puțin arheolog, istoric sau istoric literar ieșit la pensie, da, ce frumos ar fi, dar pentru toate astea e acum prea tîrziu. Nu sînt decît un consilier fiscal în retragere și un bătrîn aiurit care și-a băgat ceva în cap... Dar mulțumită dumitale întreaga acțiune se pune în mișcare. Poate mai apuc și eu, prietene, clipa în care peretele de deasupra palierului dumitale se va reaprinde în culorile străvechi ale unei fresți redescoperite, și în curtea noastră interioară oamenii vor avea accesul liber și se vor îmbulzi în ea ca să se minuneze de ceea ce, deocamdată, e ascuns sub tencuială...

— Fresca lui Chyle, se grăbi să adauge, zîmbitor, Jan Toman, restituind scrisoarea degetelor tremurînde de emoție ale bătrînului domn, care nu mai contenea să tropăie în preajma lui.

— Nu, te rog, nu spune așa! O asemenea cinstire nu mi se cuvine, și niciodată nu mi se va cuveni. Eu n-am făcut decît să atrag cu modestie atenția asupra faptului că această frescă exista într-adevăr pe peretele casei, și asta datorită acelei bucăți de tencuială căzută anul trecut. Da, fresca se află acolo... deși, deocamdată, nimeni nu știe în ce stare s-a păstrat. Poate că e total deteriorată. Sau, cine știe, poate că s-a desprins o bucată de tencuială tocmai în locul în care fresca își dezvăluie o părticică infimă, iar restul a fost nimicit de unul dintre incendiile de odinioară... De altfel, despre asta am mai vorbit noi nu o dată, și dumneata știi foarte bine... casa noastră a fost reconstituită și a suferit modificări substanțiale, căci, vorba ceea, nici vechiul *mazhaus** spre care arată călcîiul stîlpului din peretele lateral al coridorului n-a fost păstrat — mai mare păcatul... Știi dumneata că din pricina acestui stîlp i-am făcut o vizită pînă și venerabilei noastre vecine, doamna Hronkova, — între noi fie spus, o babornită afurisită — dar, din păcate, în aparta-

* Refectoriu — germană stricată.

mentul dumneaei nu se vede nici urmă de stîlp. Imaginează-ţi dumneata ce-ar fi dacă, de pildă, o putere din afara noastră ar decide evacuarea babornitei, şi stîlpul acela ar fi găsit în toată splendoarea lui ! Căci, află, te rog, de la mine, că această frescă a decorat peretele, fără doar şi poate, deasupra arcadei gotice de la intrarea dinspre grădină din care, ce-i drept, n-a mai rămas nici urmă de copac.

Domnul Chyle era dăruit întru totul închipuirilor sale şi îşi dorea nespus de mult ca toate clădirile să fie readuse la înfăţişarea lor iniţială, fără a se mai ţine seama de un lucru foarte important şi anume : unde vor locui oamenii. Bătrînul făcea parte din acea categorie de entuziaşti, care, din dragoste pentru lucrurile vechi, urăsc omenirea în ansamblul ei. Era ferm încredinţat că oamenii, în brutalitatea lor, ba chiar în prostia lor neţărmurită, au nimicit vechile monumente de artă, adaptîndu-le nevoilor de azi, în timp ce, după părerea sa, ar fi trebuit să se adapteze ei monumentelor de ieri.

De aceea, Toman găsi cu cale să frîneze un pic entuziasmul zelosului bătrîn.

— Scumpe domn, începu el, în măsura în care cunosc asemenea instituţii ca Direcţia ocrotirii monumentelor istorice şi alte organizaţii similare, la ele distanţa de la scrisori la fapte şi de la mulţumirea respectuoasă pentru un interes nobil, pînă la renovarea monumentelor, e foarte mare. Mai există şi un plan, se mai pune şi problema materialelor, mai e şi bilanţul contabil şi capacitatea de

construcţii — şi cîte şi mai cîte, pe care nici nu mi le mai amintesc. Dumneavoastră vedeţi de pe acum clădirea noastră împodobită cu o frescă superbă, dar dumnealor privesc chestiunea din punctul de vedere al problematicii naţionale şi văd în asta o gaură în buget, ceea ce, fireşte, reprezintă pentru ei o diferenţă nefastă şi, deci, nedorită.

— Mă rog, fie cum spui, scumpe prietene, dar din răspunsul lor nu reiese vreun dezinteres pentru îndemnul meu... Dacă ar fi fost aşa, crede-mă, aş fi lăsat capul în jos, şi n-aş fi alergat cu atîta însufleţire în întîmpinarea dumitale. Dumnealor au scris : trebuie executate, fără întîrziere, lucrări de conservare. Ce superbă formulare ! E atît de neinteligibilă, încît mie îmi stîrneşte speranţa cea mai cutezătoare.

Şi, rostind aceste cuvinte, domnul Chyle îi strînse mîna cu putere, după care îi propuse să meargă împreună la un păhărel de vin într-o cîrciumioară potrivită, şi, cum era un cunoscător în materie, propuse localul „La Regele Brabantului".

Porniră într-acolo, deşi cărciumioara se afla pe o stradă povîrnită şi, suind, bătrînul fu nevoit să gîfîie din greu ca să facă faţă propriei sale bucurii. Se aşezară apoi la o masă veche din lemn trainic şi, ca la o comandă, ridicară amîndoi paharele în aceeaşi clipă.

— Închin pentru reuşita noastră, de a avea întotdeauna la dispoziţie o hîrtie convenabilă ! spuse Toman cu zîmbetul pe buze, şi se grăbi să adauge : Oricum, a fost o întîmplare

fericită ca eu să ajung să lucrez la un institut pe ale cărui hîrtii să fie tipărit antetul : Institutul Ministerului...

— Vrei să spui, poate, că ai comis un act de înșelăciune ? întrebă speriat bătrînul domn.

— Nicidecum. Am servit amîndoi o cauză bună. Toate pe lumea asta sînt conduse de întîmplare, iar noi, pur și simplu, nu sîntem în stare să înțelegem acest lucru în nici un chip.

— Da, încuviință domnul Chyle, a cărui față devenise cenușie pe pămîntul arid al administrației financiare, iar acum continua să se întunece în clarobscurul arhivelor. Adeseori mă întreb ce-i întîmplarea. Un concurs de împrejurări sau fața nevăzută de noi a destinului ?

Jan devenea întotdeauna mai sociabil la un pahar de vin.

— Dacă stau să mă gîndesc de ce m-am însurat, socotesc asta o întîmplare. Dacă mă gîndesc cît de puțin mă înțeleg cu soția mea, consider ăsta un fel de avertisment al destinului... Dacă în șaizeci și nouă nu l-aș fi întîlnit pe fostul meu coleg de școală, Daneš, care, ca elev, era destul de slab și copia de la mine toate exercițiile la latină și matematică, cu greu v-aș fi putut fi de ajutor în povestea cu fresca, pentru că pe atunci ocupam un scaun la Centrala cooperativelor de consum.

— Închin în sănătatea acestui domn, necunoscut mie, care v-a adus să lucrați într-un

institut atît de nobil ! A trebuit să insiste mult ca să vă convingă ?

— Nu prea. M-a impresionat probabil faptul că, o dată, cineva avea absolută nevoie de mine, așa cum el însuși a afirmat atunci. Acum însă, dacă vreți să știți, îl văd doar o dată pe lună, la adunarea generală, iar el îmi răspunde la salutul meu cu același aer distrat. Pesemne că l-am dezamăgit. Cînd m-a angajat, a ținut să-mi adreseze un cuvînt înduioșător, afirmînd că are nevoie de un om pe care să se poată bizui oricînd și total în momentele grele. Honzo, mi-a spus atunci, tu vei fi mîna mea *prelungită,* ochiul meu vigilent. Tu mă vei informa despre tot ce se întîmplă în institut și despre tot ceea ce eu, ca director, ar trebui să aflu. La mine vei face carieră... Nu l-am informat niciodată despre nimic și, de aceea, n-am făcut nici o carieră...

— Nu mă îndoiesc însă că, în calitate de funcționar, ești un om vrednic și silitor, ținu să menționeze domnul Chyle, plin de însuflețire.

— V-aș sfătui, stăruitor, să vă îndoiți de acest lucru, replică Toman oftînd. De fapt, niciodată n-am înțeles ce e și ce are de făcut ICPDC-ul nostru, adică Institutul de cercetări pentru dezvoltarea culturii ; facem, ca să zic așa, de toate și, în esență, nimic. Daneš mi-a explicat atunci că abia viitorul va arăta care va fi misiunea noastră. Deocamdată, mi-a spus el, trebuie, pur și simplu, să-l dezvoltăm. Trebuie să avem efectivul complet, ca să fie limpede că sîntem capabili să îndepli-

nim oricînd sarcinile ce ne vor fi atribuite. Grosimea feliei noastre de pîine va depinde de felul în care vom ști să mușcăm din ea. El, ca să zic așa, a mușcat postul de director, și țintește mai sus. Eu lucrez la evidență, adică în secția care ține seama de tot ceea ce fac ceilalți. N-am însă nici cea mai mică putere spre a-i influența să facă treaba ca lumea; cum se spune, asta nu mai intră în competența mea.

Izbucniră amîndoi într-un hohot de rîs sănătos, sorbiră din pahar cît poftiră, și asta îi unse pe amîndoi la inimă.

Cînd sosi vremea să se ridice, afară se așternuse penumbra albăstrie a înserării. Pînă acasă, nu era departe, și amîndoi mergeau acum, mai mare dragul. Ba, mai mult, domnul Chyle, îndeobște fire sobră, mormăia acum pe sub nas o melodie oarecare.

Jan pătrunse în locuința sa cu sentimentul vinovăției. Ca de obicei, găsi în vestiar un bilețel, mai bine-zis o listă cu treburile pe care trebuia să le facă, deoarece el se întorcea întotdeauna de la birou înaintea soției sale. Azi, nu numai că s-a întors mai tîrziu, dar nu cumpărase nici măcar obișnuitele sticle de apă minerală, trecute zilnic pe lista amintită. Tomanova era de părere că un bărbat, în depline puteri, poate lesne oferi o mînă de ajutor soției sale. În plus, ar putea să transporte cumpărăturile cu mașina, căci, vorba ceea, mașină au, chiar dacă e o rablă veche, veșnic cu cîte un mic defect, dar un bărbat de ispravă ar fi în stare s-o dreagă ca lumea. El, însă,

bineînțeles, nu e un bărbat de ispravă, fiindcă, de la birou, unde nu prea se omoară muncind, se întoarce acasă tîrziu, apoi preferă să stea la taclale cu nebunul ăsta bătrîn care se socotește specialist în istorie și, colac peste pupăză, azi a poposit, fără doar și poate, într-o cîrciumă, căci răzbate din el, de la o poștă, mirosul de tutun.

Destule motive spre a se întuneca la față.

— Casa noastră va deveni celebră, începu Jan, și se grăbi să adauge: Așa crede domnul Chyle și, după părerea lui, am contribuit și eu la această treabă, deși, după mine, într-o măsură infimă. De aceea m-a invitat la un păhărel...

— Ce ciudat cum întinzi oricui o mînă de ajutor și încă foarte bucuros, numai pe mine nu vrei să mă ajuți nici măcar cu niște fleacuri, cum ar fi cumpărăturile, spuse stăpîna casei, trîntind ușa în urma ei.

Micuța Helenka își ridică nasul din caietul ei, și își privi tatăl cu un sentiment confuz, de severitate, indignare și un pic de regret în același timp.

— Ca să vezi, îi spuse el, mîngîindu-i părul cu duioșie. Apoi adăugă: Tu însă să ai grijă să înveți bine, ca o dată să poți fi mai de folos decît mine.

Helenka își strecură printre buze vîrful ascuțit al limbii, căci tocmai în clipa aceea se căznea să deseneze un rînd întreg de P mare. Nu izbutea și povestea asta avea darul s-o chinuiască. Jan îi desenă pe hîrtie o literă, cum știa el mai bine, ca să-i fie de model. Dar

fetița îi spuse, necăjită, că tovarășa învățătoare scrie P-ul altfel.

Bineînțeles, nici măcar la asta nu mă pricep, își spuse Jan în sinea lui. Are dreptate nevastă-mea.

Apucă la iuțeală sacoșa și se grăbi să ajungă la cîrciuma cea mai apropiată ca să cumpere măcar cîteva sticle de apă gazoasă. Ce să-i faci, viața e alcătuită din compromisuri și omul înțelept ține seama de acest lucru.

Apoi, în timpul cinei, care se desfășură în atmosfera calmă a împăcării — căci pe masă în locul apei minerale se afla măcar apa gazoasă, — Toman expuse întregii familii la ce se pot aștepta în viitorul apropiat, drept care doamna Tomanova ținu să sublinieze că asta înseamnă prezența zidarilor și, deci, o mare dezordine în toată clădirea, și, înainte de toate, la ei, așa cum, de altfel, prevestește acea bucată de tencuială desprinsă și căzută pe palierul lor. Iar pentru ea, personal, asta înseamnă să strîngă și să deretice mereu, deși, slava Domnului, are destulă bătaie de cap la birou. Soțul ei ar trebui să știe acest lucru, căci a fost și el, cîndva, salariatul aceleiași instituții...

— Așa este, de altfel, datorită acestei împrejurări ne-am și cunoscut, spuse Jan, pe un ton ce trăda intenția unei duble semnificații, mai agreabile.

— Cum așa ? voi nu v-ați cunoscut înainte ? întrebă micuța Helenka, ridicîndu-și fața, pe care se citea un imens interes copilăresc.

— Și eu mă mir de acest lucru, îi răspunse Jan, mijindu-și ochii.

— Probabil că voi doi nu v-ați cunoscut, fiindcă eu nu eram încă pe lume !

— Bineînțeles.

— Bine, bine, dar dacă nu v-ați fi cunoscut de loc, cum aș fi putut să mă nasc ?

— Poftim ! Cui i-o fi semănînd acest copil ? se adresă Jan soției sale.

O clipă, aceasta stătu în cumpănă, întrebîndu-se dacă nu e cazul s-o pufnească rîsul ; pe urmă însă îi veni în minte ideea că, de fapt, e, în esență, o femeie nefericită și, deci, nu are nici un motiv de veselie.

— E timpul să facem nani, îi spuse fetiței, cu severitate în glas.

În timp ce micuța se spăla, Jan îi spuse în șoaptă soției sale că se duce să spele vasele, ca în felul acesta să se reîncadreze printre bărbații cuviincioși și bine educați.

Ea înregistră, cu amărăciune, că o ridiculizează subtil dar, oricum, vasele poate să le spele. Și-așa e singura lui muncă de toate zilele. Avea, ca să zicem așa, părerea ei bine definită despre activitatea institutelor de cercetări. Acumulase în ea amărăciunea secretarei, care, de dimineață și pînă seara, copiază dări de seamă nedigerabile și transcrie procesele verbale de la toate ședințele. Atîta timp cît soțul ei fusese angajat în același loc cu ea, îl compătimise cu toată sinceritatea. Au fost vremuri frumoase, dimineața mergeau împreună spre stația de tramvai, iar seara, la întoarcere, își povesteau tot felul de cancanuri

despre oamenii de la birou. Iar ea nu trebuia să-și bată prea mult capul ca să-l convingă să aibă și el despre toți aceeași părere cu a ei. Pînă și în pat mai avea destule să-i povestească despre celelalte colege, spunîndu-i cît sînt de urîcioase și de nesuferite, drept care șeful îi face curte, pe față, numai ei, deși știe că e măritată. Minunat, nu-i așa ? Uneori izbucnea într-un hohot de plîns nestăvilit, reproșîndu-i soțului că nu-i în stare să fie gelos. Pe urmă se împăcau.

Acum avea impresia — de altfel îndreptățită — că Jan a scăpat, cu desăvîrșire, de sub influența ei binefăcătoare. Cînd îi povestește despre cele petrecute la birou și despre scena avută cu directorul adjunct pentru faptul că nu-i prezentase la timp un raport oarecare, Jan nu-și ascunde plictiseala. În rest însă, se înțelege de la sine, căsnicia lor e o căsnicie de oameni așezați. Uneori soția se întreabă, nesigură, dacă nu cumva tocmai această circumstanță îmbucurătoare e aceea care-i stîrnește atîta zbucium, într-un colț ascuns al sufletului ei plăpînd...

În bucătărie soțul ei spăla vasele. Se auzea susurul apei și zdrăngănitul farfuriilor. În acest timp ea aranja rufăria în șifonierul din dormitor. Se gîndea că, de fapt, nu avusese parte de nici o bucurie alături de soțul ei, cu excepția unor serate organizate de întreprindere, serate la care pînă și o soție onestă e datoare să participe, ca apoi să fie obligată să audă și să suporte tot felul de intrigi la adresa onestității sale, în cadrul relațiilor tovărășești ce trebuie să domnească între salariații aceleiași întreprinderi. Uneori o asemenea serată se termină destul de tîrziu, cîteodată e singură și cineva o conduce acasă cu taxiul — toate astea sînt lucruri cît se poate de inocente, de care mai ține și faptul că, uneori, șeful ei depășește măsura și, în asemenea împrejurări, îi cere să fie față de el plină de drăgălășenii și de atitudini afectuoase... Sînt o femeie mult prea onestă își spuse răsuflînd din greu și cu un aer autocritic. După ce termină cu rînduitul rufăriei, ieși pe palier pe unde-și găsi soțul sprijinit de balustrada de fier și cercetînd cu atenție peretele care, potrivit presupunerilor domnului Chyle, ascundea sub el o taină neobișnuit de interesantă. Bucata de zid ce se desprinsese și căzuse era departe de a oferi o părere concludentă și, tocmai de aceea, oferea fanteziei un cîmp mai larg de desfășurare.

— Nu pot să-mi imaginez, începu doamna Tomanova, că aici se va înălța o schelă și casa noastră va fi veșnic plină de praf, pentru că eu știu ce înseamnă să bați cu ciocanul și să dai jos o tencuială... Știi, doar, prea bine de ce-s în stare să facă zidarii. Și tu n-ai minte și-l sprijini pe bătrînul ăsta descreierat. Apartamentul nostru e și-așa destul de deteriorat, ca să ne mai permitem luxul să ne facem de lucru în plus... Mergem la culcare ?

Întrebarea aceasta era mai curînd o chemare provocatoare.

Era o noapte înstelată, de departe se auzea uruitul surd al tramvaielor, dar totul era atît

de îndepărtat, de parcă orașul s-ar fi întins undeva la marginea lumii, nicidecum în imediata lor apropiere. Tocmai de aceea îndrăgea Jan Toman aceste străduțe vechi și liniștite.

Cînd ea se lipi de el, ceasul din turn bătu de zece ori.

Iar mîine va fi o zi la fel ca azi. Să nu te apuce plînsul ?

Cînd, în urmă cu cîteva zile, Jan Toman, întorcîndu-se de la birou spre casă, merse intenționat o bucată de drum pe o străduță îngustă de deasupra Adunării naționale privi de acolo la vechile palate, ce, nu demult, fuseseră un pic reparate. Nu le mai văzuse de multă vreme, luni în șir se aflaseră în spatele schelelor și era curios să vadă cum s-au înfrumusețat. Noile stucaturi din jurul ferestrelor erau albe, și sclipeau în bătaia soarelui.

La parterul unuia dintre palate zări o fereastră deschisă, prevăzută temeinic cu niște gratii vechi, în spatele cărora ședea o pisică. Clipea leneșă din ochi, casele vechi sînt întotdeauna reci, iar de-afară bătea, de bună-seamă, spre camera întunecată, o adiere de aer cald.

O privi un timp, apoi observă că în încăpere stătea, în picioare, o tînără fată. Se rușină un pic de faptul că se uita într-acolo plin de curiozitate și zîmbi ușor descumpănit. Apoi arătă spre pisică și spuse cu sfială :

— Frumoasă...

Nimeni nu-i răspunse, fata continuă să stea în mijlocul odăii și, din umbra încăperii, privea spre fereastră. Pisica se ridică în picioare și își întinse spinarea.

Mîna tinerei fete îi atinse blana.

Fără voia lui, simți și el dorința să mîngîie pisica și în felul ăsta să atingă mîna fetei. Era, firește, o idee nesăbuită, dar cărui om nu-i trec prin minte o mulțime de idei nesăbuite ?

Pisica sări de pe pervazul ferestrei și, de bună-seamă, tînăra părăsi și ea încăperea, căci dinăuntru se auzi un zgomot de ușă închisă. Spectacolul s-a sfîrșit, își spuse Jan Toman, în sinea lui. Pe urmă însă, se corectă : cum adică, s-a sfîrșit, de vreme ce încă n-a început ? Atîta timp cît trăim, întîlnim la tot pasul ceva neașteptat. Și totuși, într-o bună zi, sosește clipa în care nu mai întîlnim nimic din ceea ce ar putea să ne intereseze.

Se plimbă un timp pe străduța aceea veche, învîrtindu-se prin preajma ferestrei cu gratii. Dar afară era răcoare, fereastra era acum închisă, pisica nu se mai afla în spatele ei și din fetița cu părul negru nici umbra nu se mai vedea.

Apoi, deodată, o zări. Stătea în dreptul ferestrei, pisica dispăruse pe undeva, și Jan își ridică pălăria și zîmbi. Spuse (sau, cel puțin avu intenția să spună) :

— Bună ziua !

Tînăra fată se uită la el, părea că ar fi dat și ea ușor din cap, căci, de bună-seamă, salutul neașteptat al străinului avusese darul s-o tulbure.

Lui Jan îi trecu prin minte că această poveste nu se întîmpla aievea. Așa erau aici de-

prinderile odinioară, cînd palatul mai era încă palat și fetele nu ieșeau din el neînsoțite. Pe atunci o privire sfielnică din spatele ferestrei putea să însemne mult. Cel puțin speranța de a însoți o doamnă la slujba de după-amiază din biserica Sfîntului Nicolae, unde pînă și în toiul zilei clarobscurul și sunetele de orgă acoperă cuvintele de măgulire, pe care le acceptă deopotrivă și cu aceeași bucurie sfintele și păcătoasele, chiar dacă roșeața sfiiciunii de pe obrajii lor e diferită.

Avea chef să-i istorisească despre toate astea domnului Chyle, căci acesta era și el un iubitor al vremurilor de odinioară și, cu siguranță, ar fi apreciat cum se cuvine un mic roman nevinovat, născocit de tînărul său prieten. Nu se număra însă printre bărbații care se pricep să vîneze cu succes privirile unor ochi străini și astfel hotărî să păstreze această mică taină numai pentru el.

În ultima vreme trecea pe aici, cu regularitate. Și, o dată, se întîmplă ca tînăra fată să-i surîdă chiar și din spatele ferestrei închise, ca unui vechi cunoscut. În ziua următoare săvîrși un act de nesăbuință, de care apoi se rușină.

Cumpără o garoafă galbenă și, de fericire că găsise fereastra deschisă, se apropie mai mult. Pe pervaz stătea întinsă pisica, și-l privea cu ochii întredeschiși. Încăperea însă, era pustie.

Nu-i rămase nimic mai bun de făcut, decît să așeze floarea pe pervazul ferestrei. Pisica se cocoșă vigilentă, dar continuă să zacă lîngă

garoafa al cărei miros, pur și simplu, nu-i spunea nimic. Nouă, la rîndul nostru, nu ne spun nimic mirosurile ce au darul să tulbure pisicile.

Sînt un aiurit, își spuse Jan în sinea lui, acasă mă așteaptă soția și fetița, și eu stau aici și mă prostesc. E timpul să mă îndrept spre casă. Ceea ce fac e curată nebunie.

Desigur, numai că bărbatul însurat, care nu-i în stare să-și găsească o dragoste ascunsă, e, pentru lume, un ursuz necrozat. Așa că, pisicuțo, floarea asta e pentru tine!

Cînd ajunse în fața casei, observă că în hol se aflau înșirate cîteva găleți, iar în curte se înălța o scară ce se sprijinea de balustrada palierului din dreptul locuinței lor. Nu încăpea nici o îndoială — se petrecuse o altă minune (ori cea veche continua), și, în ciuda faptului că Jan Toman fusese ferm încredințat că nimeni n-avea să manifeste vreo grabă pentru dezvelirea frescei, lucrările aveau să înceapă, de bună-seamă, foarte curînd.

Domnul Chyle înregistră că se plimbă cineva prin curte, și ieși din casă grăbit.

În pragul celeilalte uși de la parter își făcu apariția doamna Hronkova.

— Ce ziceți, frumoasă treabă, nu-i așa? începu ea, oftînd din adînc. În loc să ne repare ce-avem nevoie prin locuințe, și, slavă Domnului, sînt destule, — numai eu știu de cînd alerg să-mi pună o plită nouă, — dumnealor se apucă să se joace aici de-a pictatul. De unde au bani pentru așa ceva?

— Doamnă Hronkova, spuse, cu asprime în glas, bătrînul Chyle — aici nu-i vorba de-o joacă de-a pictatul, ci de o frescă și, în primul rînd, se pune chestiunea că această casă, casa noastră, va dobîndi o mare celebritate, și pun mîna în foc că despre noi se va scrie și la gazetă.

Doamna Hronkova schiță doar un rînjet veninos. Puțin îi pasă ei de frescă și de gloria trecătoare.

— De altfel, nici soția dumneavoastră nu cred că se bucură prea mult de povestea asta, i se adresă ea lui Toman ; flăcăii ăia s-au plimbat azi pe palierul dumneavoastră, ca la ei acasă. Și, să știți de la mine, domnule Jan, cum se uită un bărbat străin pe fereastră, nu-i a bine.

Și oftînd din nou se retrase în locuința ei.

— Ce vreți de la o babornită înrăită... spuse domnul Chyle, dînd din mînă plictisit. Da, e adevărat, a venit aici o comisie întreagă și au început să cerceteze lucrarea ; eu, unul, sînt tare fericit că am mai apucat această zi. Și să știi, domnule Toman, că sînt niște oameni foarte drăguți și amabili. M-am dus cu sacoșa și le-am cumpărat cîteva sticle de bere. Trebuie să avem grijă de ei, să-i ținem și să-i avem de partea noastră. Berea le-a plăcut.

Cînd Jan Toman prinse să urce treptele scării, doamna Hronkova mai scoase o dată capul pe ușă și rosti cu o voce mieroasă :

— Doamna s-a dus după cumpărături. Cînd s-a întors de la birou, flăcăii ăia erau sus și unul din ei, un bărbos de arăta ca dracul, a

ținut-o mereu de vorbă ! Știți cum sînt bărbații !

Domnul Chyle îi aruncă o privire distrugătoare, dar dumneaei părea că nu se sinchisește de acest avertisment al vecinului.

— Sînt niște oameni neobișnuit de cuviincioși și instruiți, ținu el să sublinieze.

Doamna Hronkova zîmbi cu dispreț și închise din nou ușa în urma ei.

— Babornită nesuferită, rosti în șoaptă Chyle, pentru sine. Ar face mai bine să tacă din gură, căci, vorba ceea, un om care se ocupă cu hîrțoage vechi, așa cum fac eu, descoperă cu ușurință că doamna Hronkova e pomenită undeva ca fostă proprietăreasă a unei case deochiate din strada Halelor. Denumirea oficială a acestei case era Salon de masaj, dar, firește, n-avea nimic comun nici cu salonul, nici cu masajul. Socot că ar fi timpul, și cazul, să-i aduc aminte de această poveste, căci limba ei e plină de venin. Desigur, atunci cînd doamna Tomanova a ieșit pe balcon, restauratorul acela bărbos a făcut totul ca să-i cîștige atenția, dar dumneaei a avut o comportare cît se poate de cumpătată și să-i fie rușine acestei babornițe care încearcă să-i bage gărgăuni în cap domnului Toman.

Bătrînul Chyle se înșela însă, căci nimic nu-i era mai străin prietenului său, decît această idee.

Era bucuros că soția lui plecase de-acasă și n-avea să-i reproșeze că întîrziase, iar fără nici un rost.

În liniștea tihnită a locuinței pustii își spuse că într-o zi, spre seară, ar fi cazul să se ducă la garaj și să vadă ce-i cu mașina lui, o mașină, ce-i drept, veche, dar, oricum, în stare de funcțiune. Trebuie să-i acorde iar puțină atenție, să aibă grijă de ea, căci vremea frumoasă va avea desigur darul să-i stîrnească soției sale ideea de a ieși undeva. Tehnica, ce-i drept, nu era pasiunea lui, dar, uneori, în drum spre casă, se mai oprea în dreptul unei mașini noi care, nu se știe cum, mai rătăcea pe aici, prin străduțele înguste din Mala Strana ; o cerceta, desigur, cu ochi de necunoscător, dar, categoric, cu admirație. Tudorul lui era mai curînd un exemplar de muzeu, avînd mai puțin darul de a trezi invidia omenească, în schimb avea, fără îndoială, avantajele lui : ori de cîte ori îl scotea din garaj, se găseau destui oameni care să-și odihnească pe el privirile ce trădau o vădită desfătare, stîrnită, poate, de amintirea vremurilor cînd această mașină era ultimul răcnet al modei...

Nici o clipă nu se îndoiește că și acum ar mai găsi pentru ea un cumpărător, dar el n-ar vinde-o pentru simplul motiv că în sufletul lui sălășluiește bucuria ascunsă că posedă ceva ce nu posedă oricine.

— Locul ei e acum la muzeul tehnicii, e o mașină lipsită de orice confort, și, mai cu seamă, o mașină nărăvașă, pretinde, cu asprime în glas, doamna Tomanova.

Ei și ! Omul care îndrăgește lucrurile vechi, le îndrăgește pe toate : străduțele vechi, casele vechi și mașina veche. Azi e prea tîrziu,

mîine însă o să plece de la institut mai devreme — și-așa nu-i simte nimeni lipsa — și se va ocupa de mașină.

Cînd se înapoie de la cumpărături, doamna Tomanova se arătă foarte mirată că soțul ei era acasă, și pus chiar la ținuta-i obișnuită — cu pantalonii vechi și jacheta ponosită.

— Am întîrziat îngrozitor de mult, spuse ea cu un oarecare aer de vinovăție ; am ajuns la cumpărături abia acum, spre seară. Dar, cum văd, voi doi, tu și aiuritul de Chyle, v-ați adus iar aminte de ceva ! Vin acasă, și ce să văd : pe palier mi se foiesc niște străini...

— Nu ți-au spus cît o să dureze povestea asta ? o întrerupse Jan.

— Dacă o să lucreze ca azi, o să țină pînă la ziua judecății de apoi.

— Nu e de mirare. Nici nu știi ce greu e să pătrundă sub o tencuială veche, fără să deterioreze ceea ce se află sub ea.

— Mi-au făcut o mare bucurie, spunîndu-mi că nu vor săpa nimic, ci vor lucra cu gingășie și cu sentiment.

Și rostind aceste cuvinte se apucă să pregătească masa de seară, nu înainte însă de a-și trimite soțul să vadă pe unde hoinărește micuța Helena căreia îi îngăduise să rămînă doar cîteva clipe la o prietenă. Era timpul deci să meargă s-o ia și s-o aducă acasă.

Doamna Tomanova era oarecum agitată. Pictorul acela bărbos, sau ce-o fi, a întrebat-o cu o neobișnuită impertinență, atunci cînd ea s-a uitat pe fereastră și l-a surprins vînturîndu-se pe palier : „Știți, coniță, eu mă simt aici

ca Romeo pe balcon, şi-mi lipseşte Julieta... În sfîrşit, aţi venit... Dar dumneavoastră nu vă numiţi Julieta, nu-i aşa ?".

„Dar dumneata te numeşti, cumva, Romeo ?"

„Nicidecum, distinsă doamnă, numele meu e Ctirad *. Dacă îmi veţi spune că e cazul s-o caut aici mai curînd pe Šarka, vă voi răspunde că mi-am şi găsit una şi, vai, nu era legată de trunchiul unui stejar, aşa cum s-ar fi cuvenit, potrivit legendei. Ne-am luat, şi, ca să ştiţi, acum cel legat sînt eu".

Nu şi-a putut stăpîni rîsul şi era bucuroasă că stătea în dreptul ferestrei şi nu deschisese încă uşa spre palier, nu de alta, dar în felul ăsta pictorul ar fi găsit un pretext oarecare ca să intre în casă, şi despre doamna Helena se ştie doar că e o femeie onestă. A dispărut în spatele perdelei şi l-a lăsat pe străin singur pe palier, spre a se ocupa de mica pată de culoare ce se vedea pe perete, între ferestre. Pe urmă a avut grijă să nu-şi mai facă apariţia în preajma ferestrei. Pictorul a cercetat apoi multă vreme bucăţica aceea de zid descoperit şi, din cînd în cînd, şi-a pierdut vremea cu domnul Chyle, cu care bărbosul Ctirad a întreţinut discuţii interminabile.

Desigur, ar fi fost destul ca ea să deschidă uşa spre palier şi el ar fi renunţat bucuros la vorbăria despre vechimea remarcabilă a acestei clădiri. Doamna a pufnit într-un hohot de rîs înăbuşit ; aşa rîd femeile atunci cînd descoperă singure în ele un adînc de a cărui existenţă nu ştiau. Privind în el, le ia cu ameţeală. Omul ăsta, ce-i drept, a arborat o mină plină de cinism, dar în realitate avea nişte ochi cît se poate de juvenili, în care se citea un pic uimirea.

* Iubitor de cinste (erou legendar ceh) n.t.

În sfîrşit, soţul sosi acasă cu micuţa Helena ; acum să stea un pic cu ea şi să-i vadă caietele de şcoală, cina va fi gata numaidecît.

Şi aşa se scurse seara. Doamna zîmbi pe ascuns, cu gîndul la ochii pictorului, Jan, întrebîndu-se în sinea lui dacă garoafa aceea mai zăcea pe pervazul ferestrei cu pricina, sau dacă necunoscuta fată o luase de acolo şi o pusese într-o vază. Ori, poate, pînă la urmă, pisica o răsturnase în stradă în timp ce părăsise fereastra şi nimeni n-avea să mai afle despre ea vreodată ?

În felul ei, a fost o seară cît se poate de agreabilă : fiecare s-a gîndit la altceva, ceea ce constituie, îndeobşte, temelia unei atmosfere idilice.

Toţi angajaţii se prezintă la birou cu punctualitate, ceea ce înseamnă, de fapt, cu întîrziere, căci toţi sînt obligaţi să-şi mîzgălească în condica de prezenţă iscălitura şi, lîngă iscălitură, să treacă ora la care au trecut pragul instituţiei. Aşa se face că zece se iscălesc la iuţeală, unul sub altul, şi nu fac decît o acoladă, în dreptul căreia notează 8,30 — de unde reiese că toţi au sosit la ora prevăzută de regulament, dar acest lucru nu e cu neputinţă, căci n-au cum să sosească toţi odată, întrucît

sînt nevoiţi să meargă unul în urma celuilalt. Dau buzna în clădire cu sufletul la gură, nu pierd vremea nici măcar cu un cuvinţel de bun-venit, nu e timp de aşa ceva, a se înţelege că nu e timp acum, pentru că acum fiecare trebuie să semneze condica de prezenţă.

De îndată însă ce au făcut acest lucru, de îndată ce au părăsit poarta şi au ajuns în dreptul scării, se opresc, şi feţele lor se luminează, căci abia acum s-au văzut şi încep să se salute zgomotos ; mulţi dintre ei abia acum îşi aprind o ţigară, după care pornesc încet spre birourile lor, au destul timp, ritualul grabei a încetat, căci, vorba ceea, au în faţa lor o zi întreagă de muncă, şi fiecare socoteşte că e de datoria lui să se odihnească şi să se relaxeze după agitaţia şi enervarea de dimineaţă în staţiile de autobuz sau după goana din staţia subterană a metroului.

8,30 — asta-i ora lor, începutul zilei lor şi a încordării maxime. Pe urmă pot să se odihnească toată ziua.

În această privinţă Jan Toman o duce acum mult mai bine decît soţia sa, a cărei oră fatală e 7,30. El are răgazul să-şi mai întindă niţel oasele, în schimb trebuie să garanteze că micuţa Helenka va părăsi locuinţa la opt fără douăzeci, ca să fie în clasă înainte de opt. Toţi au programul cronometrat, toţi sînt legaţi de timpul lor, asta-i legea, o lege firească, logică şi, deci, sfîntă.

Numai întîrziaţii scriu, în dreptul iscăliturii, menţiunea naivă : tulburarea transportului în

comun. Portarul e dator să ţină evidenţa acestor tulburări, şi apoi să le prezinte sus — uneori directorul întocmeşte o statistică specială şi astfel constată că tovarăşa Alena M. (niciodată nu pomeneşte la şedinţele numele oamenilor, dar fiecare ştie foarte bine despre cine-i vorba), e urmărită, aproape o dată la două zile, de accidente de circulaţie, în timp ce tovarăşul Josef P., spre a evita posibilitatea unor eventuale tulburări de transport, soseşte la birou, cu regularitate, la orele 8,20. Directorul are simţul umorului şi spune că, în esenţă, nici această atitudine nu e justă, căci ora sosirii la birou e stabilită în funcţie de situaţia energetică şi, drept urmare, i se impune tovarăşului Josef P. să dea dovadă de spirit de reţinere în toate privinţele pînă la 8,30 şi, mai cu seamă, să nu aprindă lumina şi să nu-şi pună cafeaua la fiert înainte de ora prevăzută. Pe urmă se aude un murmur de rîs respectuos, după care directorul Daneš rosteşte o cuvîntare gravă, arătînd că punctualitatea trebuie considerată drept o manifestare a autodisciplinei care este atît de necesară celor ce muncesc pe tărîmul spiritual. Apoi, spre a da la iveală că, în calitatea sa de conducător, e animat de un adînc spirit de omenie, se grăbeşte să adauge, cu bunătate în glas, că punctualitatea în sine nu înseamnă mai nimic, pierderile de timp se produc abia după aceea, atingînd, uneori, aşa cum afirmă cu vocea ridicată, proporţii enorme... Apoi adunarea se încheie cu cuvîntul secretarului grupei sindicale, care recapitulează interesanta luare de cu-

vînt a tovarășului director, și cu hotărîrea de a se urmări cu și mai mare grijă folosirea deplină a programului de muncă.

Ziua se scurge încet, secretarele sînt primele care părăsesc sala de ședințe spre a-și îndeplini, bucuroase, îndatorirea de a pune la fiert cafeaua de dimineață.

Abia după aceea urmează urgentarea rapoartelor, se fac schimburile de formulare și chestionare, echipele se întrunesc în ședințe de lucru, care, în funcție de împrejurări, încep, fie cu o apreciere asupra situației precare în divizia A de fotbal, sau cu o referință la faptul întristător că înfrîngerea Jihlavei creează o situație periculoasă pentru alcătuirea echipei naționale de hochei pe gheață.

Reflecțiile acestea îngrijorătoare sînt întrerupte din cînd în cînd de o voce din megafon care-l anunță pe tovarășul Novak să se prezinte imediat la secretariatul direcției, iar echipa ce se ocupă cu problemele folosirii timpului liber să predea, la vreme, rezultatul anchetei.

Jan Toman gîndește în sinea lui că azi trebuie să plece mai devreme de la birou, ca să ajungă iar la timp la mașina lui. Colegul său, de partea cealaltă a mesei, se odihnește fără să ascundă acest lucru; stă pe scaun liniștit, cu mîinile împreunate la ceafă și cu ochii întredeschiși, ieri soția i-a făcut o nouă scenă fiindcă zăbovise la cumnata lui. Nimeni n-ar crede cît de mullt se pot urî și dușmăni două surori, din clipa în care devin catete în triunghiul conjugal. Cînd sună telefonul, colegul

arborează o expresie disperată și-i face semn lui Toman să ridice el receptorul.

— Nu sînt aici! mai apucă să strige.

O voce de femeie îl cere pe tovarășul Šimáček. Toman îi răspunde că tovarășul e plecat la o ședință de grupă sindicală și se întoarce peste o oră — cine-l caută? Dar vocea de femeie amuțește și în receptor se aude un pocnet asurzitor. Toman se uită doar la colegul său și acesta dă din cap aprobator. Știe cine l-a chemat, și face o mutră de om chinuit.

— Te invidiez, dragă Toman. E poate trist să ai o singură femeie, dar să ai două e înspăimîntător.

Toman ridică din umeri, nu-i spune nimic, dar se gîndește că azi nu va avea timp să treacă prin preajma palatului cu fereastra deschisă, pe al cărei pervaz se încălzește la soare o pisică.

— Dar, cine știe, poate că dacă n-aș avea necazurile astea, viața mi s-ar părea searbădă, reflectează cu voce tare colegul său. De fapt, se pune problema ce anume vrea omul de la viață. Eu, personal, vreau liniște!

Și, rostind aceste cuvinte, își sprijină capul în palme, descurajat.

Telefonul, căutîndu-l pe tovarășul Šimáček, va mai suna de multe ori. Toman cunoaște de-acum această poveste. Își trage în față un sul de hîrtie cu pătrățele, pe care-l desfășoară și apoi desenează graficul ilustrînd situația împrumuturilor de literatură științifică în bibliotecile publice din Praga. E rezultatul unei cercetări îndelungate care va fi exprimat pe

această cale. E o muncă de mare migală și de mare precizie, graficul trebuie executat în mai multe culori, nu de alta, dar urmează să fie expus la gazeta de perete din fața biroului directorial. E, ce-i drept, o muncă inutilă, dar tocmai de aceea omul trebuie să aibă mai multă grijă să nu comită vreo greșeală. La urma urmei, acest grafic e o carte de vizită a institutului.

Doamna Helena e de mult în toiul muncii, telefonul zbîrnîie de zor pe masa ei, caietul de însemnări e gata pregătit și ea notează tot ce trebuie să fie notat, pe birou au și început să i se adune actele pe care trebuie să le transcrie.

Dar pînă și în acest zor — și poate că tocmai în acest zor — mintea ei are răgazul de a se îndrepta în zbor spre alte evenimente : căci, cu gîndul, doamna Helena mai zăbovește și acum în după-amiaza zilei de ieri cînd, după o vreme mai îndelungată, s-a întîlnit din nou cu pictorul acela bărbos. Scrie la mașină, dar de îndată ce se ivește o clipă potrivită mîinile îi alunecă în poale și ea își reamintește de convorbirea avută cu acest bărbat care s-a instalat la ea pe palier, unde, cu multă grijă și cu mare încetineală dezvăluie, bucățică cu bucățică, vechea tencuială. Pretinde că e absolut necesar să înceapă lucrarea de aici, Helena e convinsă că ar putea s-o înceapă oriunde în altă parte, de pildă, de jos din curte, numai că acolo cu greu ar putea să dea ochii cu ea.

Și iată că tocmai a deschis ușa și a ieșit pe palier (s-a prefăcut că făcuse asta întîmplător, dar acum e silită să-și zîmbească, findcă totul fusese pregătit cu multă minuțiozitate, se pieptănase și se dăduse cu pudră pe obraz, căci o femeie la o anumită vîrstă trebuie să se îngrijească de înfățișarea ei exterioară și să n-o încredințeze întîmplării) — așadar, stătea postată în fața ușii și el i-a cerut îngăduința să se apropie, ba, chiar să intre ; nu vrea să deranjeze, dar ar trebui să vadă neapărat locuința lor, căci are impresia, și nu neîndreptățită, că întreaga situație a casei și a încăperilor dovedesc niște transformări importante, și n-ar fi exclus să nu fie vorba doar de fresca de pe peretele exterior, ci, după toate probabilitățile, s-ar putea descoperi înăuntru destule lucruri interesante. „În afară de dumneavoastră, bineînțeles !"

„Ferească sfîntul, să-mi zgîriați mie pereții !" i-a spus ea, prefăcîndu-se că n-a auzit ultimele sale cuvinte. „De-ar fi să se găsească aici nu știu ce comoară, tot nu voi permite să se facă absolut nimic ; aș prefera să mi se dea o locuință modernă cu o baie mare".

„Și totuși, știți prea bine — a mințit pictorul fără ocoliș — ce bine v-ar sta tocmai dumneavoastră o rochie lungă pînă în pămînt, și pe cap o glugă înaltă, ascuțită, cu voal, așa cum purtau distinsele doamne în acele vremuri ! Sînteți, firește, și-așa o femeie încîntătoare dar, în arcuirca gotică, frumusețea dumneavoastră ar ieși în evidență cu și mai multă pregnanță."

„Cuvintele astea păstrați-le pentru domnișoarele care se lasă măgulite cu ele; eu am anii mei și experiența mea și, în plus, o fiică și un soț, care, ce-i drept, ține prea puțin seama de mine."

A pus de cafea, apoi au băut-o așezați în fotolii, iar la despărțire el i-a sărutat mîna curtenitor, ceea ce, bineînțeles, n-ar fi trebuit să facă, după cum nici ea n-ar fi trebuit să accepte, dar, ce mai, faptul se consumase, și ea a privit gestul lui drept un act de îndrăzneală, care însă nu i-a displăcut.

Și peste visele și amintirile ei se aude zbîrnîitul telefonului, ridică receptorul și răspunde, notează alte consfătuiri de lucru și alte comunicări de transmis, dar în sinea ei își spune că va trebui, în mod categoric, să pună capăt acestor întîlniri cu tînărul restaurator, pentru că povestea asta nu se potrivește de loc cu situația ei.

O femeie așezată are grijă de consolidarea temeinică a onestității sale, și păzește cu strictețe toate porțile ce duc în această fortăreață, dar, în același timp, ea deschide cu nespusă bucurie vizetele, ba chiar și porțile bătute în fier, spre a iscodi dacă nu cumva apare totuși în calea ei vreun ispititor. Căci sensul propriu-zis al fortăreței feminine nu rezidă în caracterul ei inexpugnabil, ci în posibilitatea ca ea însăși s-o facă într-o bună zi accesibilă deși, ce-i drept, în calitatea ei de femeie onestă procedează așa mai curînd în propria-i închipuire decît în realitate. Din viața militară, știm că o fortăreață pe care inamicul n-a încercat niciodată s-o cucerească, își pierde de la sine adevărata ei semnificație.

Restauratorul poartă cu doamna Helena o discuție în contradictoriu despre valoarea obiectelor vechi și, totodată, se oferă să-i facă portretul. La rîndul ei, doamna Hronkova de la parter înlemnește la gîndul că se vor împlini vorbele vecinului ei, ale acestui bătrîn descreierat și antipatic, care l-a adus în clădirea lor pe misteriosul bărbat, care, ce-i drept, deocamdată nu face nimic altceva decît să zgîrie zidul cu timiditate, milimetru cu milimetru, în timp ce la ea s-ar putea într-o bună zi să vină să sape în locuință, într-un loc anume, unde, potrivit părerii moșneagului s-ar afla, încorporat în zidărie, un stîlp de susținere ce sprijină o boltă străveche.

Toate-s deodată cu picioarele în sus, smulse din rădăcină, dar doamna secretară zîmbește, aplecată deasupra mașinii de scris și, ridicîndu-și de pe frunte o șuviță de păr, își spune în sinea ei că, de bună-seamă, fresca aceea e dezvăluită nu pentru că ar fi o capodoperă străveche, ci pentru ca ea însăși să-și dea seama, în fine, de propria ei valoare. Și simte, deodată, că, în sfîrșit, se bucură de o atenție binemeritată.

Din fresca, de la care a pornit întreaga poveste, a fost dezvelită, deocamdată, doar o părticică infimă, dar inima omenească, întotdeauna nerăbdătoare, s-a dezvelit pînă în adîncuri neașteptate.

Doamna Helena e surprinsă de acest băiat nu numai datorită ochilor săi de o sinceră nai-

vitate, ci și de faptul că, în timp ce ea se așteptase la o adevărată calamitate, închipuindu-și că zidul va fi izbit cu ciocanul și peste tot va fi numai praf și harababură, tînărul acesta umblă pe palier îmbrăcat în halat și, cu un ciocănel micuț de tot, ciocănește zidul cu gingășie, ca un doctor examinînd un bolnav, după care răzuiește ușor straturile de mortar cu un cuțitaș ce aduce cu scalpelul.

— Cît timp veți lucra aici ? l-a întrebat.

— O mică veșnicie, i-a răspuns el și s-a grăbit să adauge : Firește, dacă treaba asta nu vă neliniștește prea mult. Pe cît se pare, aici se află ceva cît se poate de interesant dar, deocamdată, nu vă pot spune decît foarte puțin — noi, restauratorii, sîntem o nație de oameni răbdători.

— În toate ? l-a întrebat, surîzătoare.

— Da, în toate. Niciodată nu ne grăbim.

Și, rostind aceste cuvinte, s-a uitat la ea cu niște ochi ce sugerau un interes atît de viu, încît s-a văzut silită să se retragă, spre a nu se trăda cu o privire imprudentă.

Scrie la mașină, aranjează actele și dosarele, dar mereu e cu gîndul la altceva, încet-încet începe să devină curioasă, întocmai ca bătrînul domn Chyle, vrînd să afle ce anume dezvăluie acest pictor, ba, uneori, urmărește chiar cu atenție, cum descoperă, milimetru cu milimetru, taina ascunsă sub depunerea de tencuială.

— Casa asta a avut un sgrafit, ăsta se renovează cu ușurință, dar, aici, la mijloc, s-a

aflat o pictură, vedeți, coniță, culorile astea închise și luminoase ?

Cel puțin dacă nu mi s-ar adresa cu apelativul ăsta stupid, îi dă prin minte. N-ar fi cazul să-i spun că mă numesc Helena ?

Nu vede nimic, dar dă din cap în semn de încuviințare, și pictorul îi atinge mîna și i-o răsucește ușor.

— Uitați-vă din partea asta.

Și continuă s-o țină de mînă, în timp ce de jos se aud pașii tîrșiți ai doamnei Hronkova în veșnică așteptare și cu teama în suflet că, la ea, vor începe curînd să sape în bucătărie.

Doamna Helena se dă un pas înapoi, firește, nu e vorba de nimic grav, nu mai e o fetiță micuță, și de mînă a ținut-o pînă acum nu numai un singur bărbat, dar, pentru mai multă siguranță, se duce să se baricadeze în fortăreața locuinței sale, și-l lasă pe restaurator să-și vadă de munca sa migăloasă.

Pe urmă se răstește la micuța Helenka zorind-o să-și facă o dată lecțiile, apoi îi dă încuviințarea să meargă și să se joace cu mingea, dar nu în curtea lor, ci în altă parte ! Și după ce copilul o zbughește afară, îl invită pe pictor la o cafea.

Jan Toman e fericit. Se apleacă deasupra capotei străvechii sale mașini și e plin de mîndrie că sub mîinile lui se zămislește o mică minune : după ce va strînge la loc toate șuruburile pe care le-a slăbit, motorul va începe să tresalte și va face iar să răsune acel zgomot bolborosit, care umple inima automobiliș-

tilor de o sinceră admirație față de propria lor iscusință.

Căci, de bună-seamă, noi, oamenii, sîntem proprietari de motoare numai spre a ne demonstra nouă înșine că știm să le strunim. Iar cabanele și casele le cumpărăm pentru a dovedi tuturor ce bine ne pricepem să le aducem tot felul de îmbunătățiri. Noi, bărbații, pînă și nevestele le avem ca să vadă toată lumea ce oameni de ispravă sîntem : uite ce femeie, și e numai a mea, priviți, oameni buni, iar tu, proprietarule, ai grijă, fii cu ochii în patru !

Nu, femeia n-o amesteci în povestea asta, își spune Jan Toman în sinea lui, aici se pune acum chestiunea ca tu să freci bine bujiile cu peria de sîrmă, să cureți cum trebuie cărbunele depus în ele, și, pe urmă, numai dracul ar trebui să-și vîre coada ca motorul să nu pornească în lege !

În toiul muncii constată că are nevoie de puțină benzină și în canistră n-avea nici o picătură. Nu-i rămase altceva de făcut decît să ia o sticlă veche și, așa mînjit de ulei cum era, să se repeadă la cea mai apropiată drogherie din cartier.

Cînd ieși din curte în stradă, se întîmplă un lucru ciudat. Mai întîi nu-i veni să-și creadă ochilor, crezînd că nu vede bine, dar, cînd își dădu seama că nu se înșală, era prea tîrziu și nu mai putu să bată în retragere ; așa se face că cei doi bărbați trecură prin preajma lui și amîndoi se opriră la fel de surprinși.

— Ia te uită pe cine mi-e dat să întîlnesc tocmai în aceste locuri ! spuse directorul Daneš.

Celălalt bărbat, cu pălăria trasă pe ceafă, era Kotlaba, șeful secției personal și președintele comitetului sindical.

— Eu, ca eu, rosti cu voce scăzută Jan Toman, eu locuiesc la cîțiva pași de aici... Dar ce căutați voi pe bătrînele noastre străduțe ?...

— Am descoperit în locurile astea o vinărie foarte plăcută. Sus în capul străzii, spuse Daneš și, adresîndu-i-se lui Kotlaba, continuă : Tu, firește, îl cunoști pe tovarășul Toman de la institut, dar poate nu știi că noi doi am fost colegi de școală. Ba, chiar de bancă !

Kotlaba arboră o mină prietenoasă și dădu din cap în semn de salut. Toman își frămînta mintea întrebîndu-se ce împrejurare i-a ispitit pe acești doi să se întîlnească și să meargă să caute împreună o cîrciumioară mai retrasă, tocmai aici în cartierul Malá Strana *.

Daneš îl cercetă pe Toman cu o privire mai atentă și se minună :

— Cum văd, ești în ținută de lucru !

— Da, repar o mașină veche, răspunse Toman, zîmbind.

— Cum ? Tu ai mașină ? ! ? se miră Daneš.

— După mine, i se poate spune mașină, în schimb, soția mea pretinde că nu-i decît o tonă de fier și două tone de nefericire. Mai mult o dreg, decît umblăm cu ea.

Kotlaba clătină din cap și, cu limba ușor împleticită spuse :

---

* Vechi cartier din Praga.

— Treaba asta te înnobilează, tovarășe Toman. Mie îmi plac oamenii capabili să mai facă și altceva, decît să stea doar cu nasul în hîrțoage.

— Ca să vezi, lucrăm în aceeași instituție și ne e dat să ne întîlnim tocmai aici, rosti Daneš, cu o părere de rău, ce trăda prea multă sinceritate. Înduioșarea lui se datora mai curînd vinului pe care-l băuse în tovărășia președintelui de sindicat. — De nimic n-avem timp. Vezi și tu, dacă a fost nevoie să stau de vorbă în tihnă cu președintele sindicatului, a trebuit să ieșim undeva. La birou, din pricina atîtor telefoane, nu putem face nimic. Acum, cel puțin, am lămurit o chestiune importantă, nu-i așa, tovarășe președinte ?

Kotlaba dădu doar din cap, aprobator.

Toman se pregătea să-și ia rămas bun, dar cum întîmplarea își împletește întotdeauna ițele spre uimirea noastră neputincioasă — tocmai atunci apăru pe stradă doamna Helena cu o sacoșă în mînă. Mai întîi, văzîndu-l pe Jan în societatea a doi bărbați, avu un moment de ezitare, dar, totuși, să treacă pe lîngă ei fără să le adreseze un cuvînt nu putea. Îl recunoscu, firește, pe Daneš, căci în privința oamenilor are o memorie demnă de admirat, și așa se face că schiță doar un zîmbet și spuse pe un ton de scuză, cu privirea îndreptată spre soțul ei :

— Ești cam neîmbrăcat !

— Soția mea, se grăbi Toman s-o prezinte, și Kotlaba făcu o plecăciune aproape imperceptibilă.

Ca întotdeauna, Daneš stăpîni situația :

— Mie nu-i nevoie să mi-o prezinți pe doamna ta, eu mi-o amintesc foarte bine, chiar dacă nu ne-am văzut de-o veșnicie ; femeile frumoase le țin minte, iar pe tine te-am invidiat întotdeauna pentru soția ta ; firește, la modul prietenesc, așa cum se cuvine din partea unui fost coleg de școală.

Abia în clipa aceea își dădu seama Helena, că și ea ar fi trebuit să fie îmbrăcată mai bine, dar cine a putut bănui că directorul Daneš avea să-și facă apariția tocmai aici ! ? !

— Vă rog să mă iertați, dar știți, eu mă grăbesc să mai fac niște cumpărături, spuse cu un zîmbet de încîntare.

— Nu, nu se poate ! interveni Daneš, făcînd un gest larg. Întîlnirea asta trebuie sărbătorită ! La vinăria de sus am fost, așa că, o luăm acum frumușel la vale, ca să găsim o altă cîrciumioară, ce părere aveți ?

— Așa cum sînt nu pot merge nicăieri, interveni Toman, arătîndu-și mîinile înnegrite.

— Nu-i nimic, să vadă toată lumea că ești un mare automobilist, care-și pregătește mașina pentru concurs. Nu, nu, de mine nu scapi așa, cu una cu două ! strigă Daneš jubilînd.

— Eu unul, o iau spre casă, așa că, vă las cu bine, spuse grăbit Kotlaba, care, în chip uimitor, își regăsise cumpătul.

Și, rostind aceste cuvinte, le întinse la iuțeală mîna celor doi bărbați — doamnei îi făcu doar o ușoară plecăciune stîngace — după care porni repede la vale, vizibil bucuros că picioarele începuseră iar să-l asculte.

Daneš stătu o clipă și se uită în urma lui, apoi spuse, răsuflînd ușurat :

— Am întrecut un pic măsura... Ce să-i faci, în ziua de azi nu se poate altfel... Cînd ești șef, ai tot felul de obligații și îndatoriri. Dar noi, de vreme ce ne-am întîlnit atît de frumos, e musai să mergem undeva !

— Într-adevăr, e o întîmplare rară să-l întîlnești pe domnul director ! spuse Helena, cu fața numai zîmbet. Și fiindcă Jan nu poate merge așa într-un local, propun să mergem să bem un păhărel la noi, ce ziceți ? O să fie o tratație mai săracă, dar sper că dumneavoastră o să mă scuzați. Și facem și o cafea !

— Da, o cafea n-ar strica de loc, încuviință Daneš, și astfel Jan dădu fuga să închidă poarta ce dădea în curtea în care ținea mașina, ca apoi să-i ajungă din urmă pe Helena și Daneš, care se îndreptaseră spre locuința lor.

— La noi nu veți găsi decît dezordine și mizerie — eu, una, nu mai pot face față la toate. În afară de asta, se mai lucrează și la dezvelirea unei fresce pe peretele exterior al casei și mișună pe-acolo tot felul de meseriași, care, cînd te uiți, te deranjează cu cîte ceva.

Daneš o asculta și se minuna din complezență, dar, mai cu seamă, o privea pe Helena cu interes, în sinea lui își spunea că e o femeie cît se poate de arătoasă — e destul să te uiți numai la buzele ei ! Și-apoi nici chipul ei nu e de neglijat... Iar ea dă la iveală, fără ascunziș, faptul că se simte bine în societatea mea. În definitiv, sînt, totuși, șeful soțului ei.

Băuse binișor și-acum avea un chef nebun să se distreze, și simțea că Helena îl conducea la ea acasă ca pe o pradă rară și prețioasă. Cînd o apucă prietenește de braț, ea nu-i opuse nici o rezistență, ba, dimpotrivă, se aprinse toată. În clipa în care treceau prin preajma unui magazin cu delicatese, îi întinse sacoșa soțului și, arătîndu-i cu un gest discret prăvălioara cu pricina, îl făcu să înțeleagă că e cazul să cumpere o sticlă de băutură.

Pînă să ajungă Jan acasă, Helena apucă să-l conducă pe Daneš prin toată curtea, să-i arate cît de încet înaintează lucrările de restaurare, avînd grijă, firește, să nu-i sufle o vorbă despre existența acelui tînăr nespus de amuzant. În schimb, nu scăpă prilejul să i se plîngă de Jan, spunîndu-i că alături de el nu prea știe ce-i distracția, neuitînd totodată să-și manifeste neașteptata bucurie de a-l avea în clipa asta ca oaspete pe însuși marele Daneš.

— Sînteți foști colegi de școală, și mai știu că atunci cînd ați reorganizat institutul l-ați ales pe Jan colaborator, dar, după mine, soțul meu nu e un om cu multe ambiții. De altfel, să știți că eu l-am silit să vă scrie cererea pentru obținerea unei locuințe ; casa asta, cred eu, deși își are pitorescul ei, e, totuși, incomodă pentru o femeie ocupată, și de aceea m-am bucurat nespus de mult, aflînd că ați avut amabilitatea de a-i făgădui sprijinul în această problemă.

— Altfel nici nu se putea, distinsă coniță ! Pentru un fost coleg de școală aș face orice, ciripi Daneš care habar n-avea de nici o ce-

rere. La urma urmei, într-un fel trebuie să ne ajutăm unii pe alţii !

Îl pofti să se aşeze într-un fotoliu şi peste puţin timp aduse o sticlă cu vin şi nişte prăjiturele ; pînă să apuce Jan să se spele, pregătise totul, ba, mai mult, avusese timp să se şi schimbe.

— Sînteţi o femeie frumoasă, îi spuse Daneš cu vizibilă admiraţie.

— Sînteţi amabil, îi răspunse ea cu faţa numai zîmbet.

— Nu, nu, fac o simplă constatare ! Asta-i adevărul adevărat ! insistă Daneš.

Şi în clipa în care Jan apăru în pragul uşii se grăbi să adauge surîzător.

— Precum vezi, îi fac curte soţiei tale.

— Iar eu nu mă îndoiesc că soţia mea se bucură de acest lucru !

— Bineînţeles, interveni ea. Mă bucur foarte mult că ne-am întîlnit în felul ăsta şi găsesc foarte drăguţ din partea dumneavoastră, domnule Daneš, că aţi acceptat să ne faceţi această vizită care, sper, nu va fi ultima.

Şi, rostind aceste cuvinte, umplu din nou paharele. Daneš se grăbi să bea cu sete, după care se întinse comod în fotoliu şi spuse cu toată sinceritatea :

— Să ştiţi că-s tare bucuros că m-aţi invitat, căci, vă spun drept, începusem să mă plictisesc cu acest Kotlaba. Dar ce să fac, ocupă o funcţie importantă şi... trebuie să mă înţelegeţi...

Deodată înmărmuri speriat, de parcă ar fi spus mai mult decît ar fi dorit să spună.

— Prin institut circulă zvonul că urmează să treci într-o funcţie mai înaltă, sparse tăcerea Jan Toman.

Daneš scutură din cap, ca şi cînd ar fi încercat să izgonească o muscă sîcîitoare, şi spuse :

— Hai să nu ne stricăm cu asta buna dispoziţie. Mai bine să bem, ce ziceţi ?

Şi mai goli alt pahar, pînă la fund. Pe urmă rugă să i se facă o cafea. Doamna Helena sări entuziasmată din fotoliul ei şi în clipa aceea Daneš se întoarse cu faţa spre Jan :

— Dacă iese povestea asta, o să fie fain de tot. Dar pînă atunci mai e multă bătaie de cap... Apropo, ce fel de cerere ai depus tu la mine ?... Soţia ta mi-a vorbit de...

— N-am depus nimic, îi curmă vorba Jan ; dar ca să am linişte din partea ei i-am spus că te-am rugat... Pe chestia asta nu trebuie să te nelinişteşti.

— Fain, spuse Daneš, satisfăcut, şi după ce-şi roti privirile prin încăpere, ca şi cînd ar fi vrut să se asigure că se aflau acolo singuri, continuă cu o voce scăzută : Auzi, m-am gîndit că dacă tot ai maşină am putea să ieşim cîteodată, undeva, într-o mică excursie — numai noi doi, ca vechi prieteni şi foşti colegi de şcoală, ce zici...

— Cu maşina mea ? Cînd dispui de maşina de serviciu ? ! !

— Ei, da, numai că în cazul ăsta nu-mi convine. Iar cu maşina personală umblă soţia

mea și ea n-ar fi dispusă să mă ducă... mă înțelegi... Și coborîndu-și vocea pînă la șoaptă, i-o spuse pe șleau : Am o prietenă, pricepi, o femeie nemaipomenită, colosală, am cunoscut-o la un concert, undeva în provincie. Nu e din Praga, înțelegi, și ar fi grozav să pot din cînd în cînd să mă reped pînă la ea. Pe scurt, îmi faci un serviciu prietenesc, pînă izbutesc s-o aduc la Praga. Și, firește, pînă divorțez.

Toman își înălță sprîncenele, plin de mirare, dar nu mai avu răgazul să-i pună întrebări, căci tocmai în clipa aceea intră în odaie doamna Helena aducînd pe o tavă cafeaua — spre surprinderea lui — în niște cești străvechi, de o rară frumusețe, pe care, de fapt, ei nu le foloseau niciodată.

Sorbeau în tăcere licoarea ce împrăștia o aromă puternică, în timp ce ceștile fine răspîndeau un sunet gingaș.

Curînd însă, Daneš începu să se uite la ceas :

— Trebuie să plec, acasă mă mai așteaptă niște materiale de rezolvat. Am petrecut la voi o după-amiază foarte frumoasă. Vă mulțumesc...

— Să veniți mai des, ținu să se asigure Helena.

— Pentru dumneavoastră, dacă îmi veți permite, încuviință Daneš rîzînd zgomotos ; căci vorba ceea, pe Jan îl văd destul de des la institut...

Își luară rămas bun și Toman se duse să-și conducă directorul pînă în fața casei. Aici, Daneš se aplecă spre el, și-i spuse cu un aer conspirativ :

— Deci, ne-am înțeles. Am cuvîntul tău. Ne ducem să-i facem o vizită !

Toman nu fu în stare să-l refuze și de aceea tăcu, preferînd să arboreze o mină ce trăda cît mai mult confuzia. Dacă Daneš n-ar fi băut un pic de vin în plus, cu greu i-ar fi putut trece prin cap să-i facă o asemenea propunere.

Cînd se întoarse în casă o găsi pe Helena instalată într-un fotoliu, avea chef să mai vorbească despre marele noroc ce a dat peste ei. Pe acest Daneš trebuie, categoric, să și-l apropie cît mai mult, căci a sosit momentul ca Jan să fie vioara a doua în institut.

— Stau și mă mir că n-ai ajuns încă să fii adjunctul lui, îi spuse cu asprime. Dar așa ești tu și nu vrei să te dezminți !

— Nu văd în treaba asta nici o fericire, să fii adjunctul lui Daneš.

— Sigur, ție îți ajunge să stai de palavre cu bătrînul Chyle, despre frumusețea de a locui într-o casă veche. Altul în locul tău ar ști să profite de faptul că a fost coleg de școală cu însuși directorul institutului !

— Eu nu mă pricep, replică Jan, ridicînd din umeri.

— Nu-i nimic, o să-mi asum eu această sarcină.

Ar fi fost inutil să mai adauge ceva, căci o cunoștea prea bine pe soția sa.

Ieşi pe palier şi se uită la porţiunea de frescă dezvăluită, pe care restauratorul o extinsese aşa fel, încît acum se puteau zări nişte culori mate ; ar fi fost în stare să jure că vedea pînă şi contururile unei staturi anume. Era la fel de neclară ca a tinerei fete din dreptul ferestrei deschise a vechiului palat, fereastră pe al cărei pervaz se tolăneşte de obicei o pisică tărcată.

Ce prostie să-l invidiezi pe Daneš ! I se făcu chiar milă de el. Aşa un pic. Nu de alta, dar era silit să cumpere pînă şi favoarea unui om atît de neinteresant, cum e acest Kotlaba. Să ştie Helena ce influenţă are acest om, s-ar chinui de moarte că nu l-a convins şi pe el să le viziteze locuinţa.

Rîse în surdină şi-l ungea la inimă ascultînd freamătul vesperal al oraşului, — de undeva din spatele acoperişurilor de olane ale caselor din Malá Strana.

Fresca aceasta are în urma ei cîteva secole. Oare pe atunci erau oamenii atît de avizi de onoruri şi de succese ca azi ? Probabil că da şi, totuşi, ce puţin a rămas din ei şi din lumea lor. O bucată de frescă nedesluşită... Ar trebui să-i vorbesc despre toate astea Helenei. Dar, degeaba, că tot n-ar înţelege nimic.

Pe bolta ce prindea să se întunece tot mai mult, tresări, şovăielnică, prima stea. Se vedea doar slab în strălucirea luminilor ce se răsfrîngeau din norii joşi alunecînd încet deasupra oraşului aprins sub umbrele lor plutitoare.

Sosi vremea estivală pragheză. Străzile erau deodată încinse de razele fierbinţi ale soarelui. Cisternele-stropitoare lăsau în urma lor o ploicică învolburată şi un iz de caldarîm spălat.

Duhoarea de benzină avea darul să acopere însă totul, visul apei curgătoare se risipea şi oraşul se acoperea din nou cu un strat de praf ce persista cu îndărătnicie.

Pe palierul vechii case, dimineaţa era foarte cald, şi, de aceea, bărbosul restaurator îşi făcea apariţia abia în ceasurile după-amiezii. De fiecare dată îi spunea doamnei Tomanova că munca fără prezenţa ei nu are pentru el nici un haz. La rîndul ei, Helena zîmbea cu un aer dispreţuitor, afirmînd că bărbaţii, în general, mint cu neruşinare, dar, pînă la urmă, începu să-i placă atitudinea lui, iar la birou se uita acum la ceas mai des decît înainte, socotind mereu minutele ce-o despărţeau de reîntoarcerea acasă.

Într-o duminică soţul ei o anunţă că, în sfîrşit, maşina lor era în perfectă stare şi deci vor putea ieşi undeva afară din oraş, ceea ce constituia, în sine, un eveniment emoţionant; doamna Helena nu-şi putu stăpîni însă malitioasa observaţie, exprimîndu-şi îndoiala că — dacă vor ieşi — nu e sigur că se vor întoarce cu bine.

Cînd maşina începu să duduie în faţa casei, domnul Chyle îşi scoase capul pe fereastră şi le ură călătorilor drum bun şi petrecere frumoasă în mijlocul naturii estivale. Doamna Helena îi răspunse, mulţumindu-i pentru ura-

re, dar mai spuse că, dintr-o experiență mai veche, știe că uneori își petrece acele frumoase clipe în mijlocul naturii, împingînd la mașina defectă. Afirmația ei era oarecum exagerată, dar Jan Toman zîmbi cu indulgență. Acum era cît se poate de sigur că mașina n-avea nimic, și că totul funcționa de minune ; dar, mă rog, omul nu poate fi niciodată sigur sută la sută atunci cînd se încredințează întru totul tehnicii.

În vremurile mai îndepărtate, îi spuse el bătrînului Chyle — cînd se circula cu trăsura, singura amenințare era posibilitatea de a se frînge o roată. Automobilul are mii de piese, din care una te poate face să rămîi de căruță. În lumea modernă, certitudinea noastră echivalează, în mod practic, cu zero.

— Nici în viață nu e altfel, rosti cu înțelepciune domnul Chyle, după care o rugă pe micuța Helenka să-i aducă o floricică ruptă de pe cîmp.

Doamna Hronkova ieși chiar în fața casei și cu un aer de invidie, spuse oftînd din adînc.

— Eh, unde-s timpurile de altădată cînd ieșeam cu soțul meu cu trăsura la Roztok, de preferință la vremea cînd înfloreau cireșii, căci atunci toată valea era numai o floare, și era mai mare dragul să zăbovești mai mult în restaurantul hotelului „La Elefantul". Dar toate astea s-au dus, situația de văduvă nu-i deloc îmbucurătoare, iar eu o aprob și o admir pe doamna Tomanova că-și dă silința să-și trăiască viața, cît mai e timp.

Și, rostind ultimele cuvinte, vecina zîmbi într-un anume fel care o făcu pe doamna Helena să simuleze graba și să-și ia cît mai repede rămas bun. Mașina porni, scoțînd zgomotos în urma ei un cocoloș de fum albăstrui. Doamna Hronkova scuipă scîrbită și ținu să menționeze privind spre fereastra la care stătea aplecat bătrînul domn Chyle.

— Dumneaei își dă silința să profite și să se bucure de fiecare zi, că, vorba ceea, nu sîntem orbi, nu-i așa ! ? ! Acum a ieșit cu soțul ei, fiindcă bărbosul, oricum, nu lucrează duminica. Știm noi...

Domnul Chyle îi închise însă fereastra în nas, căci dumnealui era un om devotat muncii de cercetare a vechilor monumente și obiecte de artă și, în consecință, ocolea vorbăria goală a celor din jur.

Și astfel, doamna Hronkova se văzu nevoită să-și tîrșească pașii spre gangul răcoros. Păcatul dă tîrcoale, își spuse în sinea ei ; în vremurile de odinioară ca și acum, numai că, odinioară, povestea asta era mult mai plăcută. Pe atunci ne dădea tîrcoale și nouă.

Era o după-amiază de duminică strălucitoare ; nu merseră prea departe, în apropierea orașului, chiar la marginea vechii șosele, se afla un iaz, la ora aceea gata împresurat de ghirlande de oameni ; dar treaba asta nu-i deranja cîtuși de puțin, căci în felul ăsta, cel puțin, micuța Helenka putea să-și găsească o fetiță cu care să se joace și să chiuie împreună atunci cînd vor intra în apa rece ; iar doamna Helena va avea liniștea și pacea do-

rită. Își unse pielea feței cu cremă din belșug și își strecură cu grijă sub ochelarii de soare o frunzuliță ruptă din arbustul cel mai apropiat, pentru ca, Doamne ferește, să nu-și ardă cumva nasul ; apoi se expuse razelor solare cu un aer de martir, căci, pe de o parte voia să se întoarcă acasă bronzată, iar pe de alta, trebuia să aibă grijă ca soarele să nu-i adînceasdă ridurile de care orice femeie ce se respectă trebuie să se ferească. În adîncul sufletului ei își dorea ca, mîine, pictorul acela bărbos să-i spună că arată minunat.

Toman trebuia să se ocupe de fetiță și, din cînd în cînd, să se ridice și să dea mașina înapoi cu cîțiva pași, așa fel încît vehiculul să rămînă mereu în umbră. Deodată îi veni în minte că nu se mai dusese de mult pe străduța aceea îngustă, unde, pe pervazul ferestrei unui vechi palat, se încălzește la soare o pisică și unde, dacă ai noroc, poți zări chipul frumos al unei necunoscute, pe fondul clarobscurului ce învăluie încăperea de la parter. Se gîndea la ea, în timp ce se tolănea la soare, și zîmbea. Desigur, ar fi nespus de frumos să-i poată adresa un cuvînt. Dar, atenție, în clipa aceea n-ar începe, oare, un lucru primejdios ? Dacă, de pildă, colegul său Šimáček, acest oropsit al dragostei, s-ar fi uitat pînă acum la cumnata lui doar așa, din plăcere, ar fi putut, ce-i drept, să se chinuie și să ardă de dorul ei, pe cînd așa, chinul lui a sporit infinit mai mult, atît din pricina cumnatei, cît și a propriei sale soții. Din păcate poteca dragostei ce se strecoară între a curta

și a iubi e mai îngustă decît tăișul sabiei, s-o străbați e lesne, ba chiar firesc, pentru că totul te îndeamnă spre acest pas, pe care însă, pînă la urmă, omul îl plătește scump.

E frumos să filozofezi, își spuse Jan în sinea lui, plin de satisfacție, dar e mai cu folos să te abții de la orice manifestare amoroasă. Și, firește, cel mai plăcut e să depășești acea graniță îngustă, conchise el. Așa voi face și eu, se decise, și asta poate chiar mîine.

Se răsuci cu trupul spre soția lui și-i spuse încet :

— Nu intri în apă ?

Constată însă că ațipise, fața ei, expusă cu atîta chin razelor solare, era acum destinsă, și el avea impresia că soția lui adresa cuiva un zîmbet mieros. Ce frumos ar fi, își spuse el, să pot da la o parte cortina visului, să pătrund sub ea și să surprind ce anume vede acum soția mea. Sînt sigur că nu mă visează pe mine. Sînt sigur căci dacă ar fi așa, chipul ei ar avea altă înfățișare.

După un timp se ridică în picioare și dădu fuga în apă, cu dorința ca apa răcoroasă să-i spele toate gîndurile ce-l frămîntau în clipa aceea ; prinse la iuțeală mingea cu care micuța Helenka se juca împreună cu o droaie de copii, și o azvîrli în aer cu toată puterea, să ajungă cît mai sus ; copiii se uitară după ea fermecați și plini de însuflețire, dar în clipa în care mingea începu să coboare vertiginos, se împrăștiară cu toții chiuind, și nici unul nu se încumetă să încerce s-o prindă, de teamă

să nu cadă în imediata lor apropiere și să nu-i împroaște.

Cînd se înapoie, o găsi pe Helena cu ochii deschiși, privind în sus, spre un noruleț ce tocmai acoperea soarele. Începu să se intereseze grijulie de micuța Helenka, întrebînd dacă nu cumva era cazul să-și pună repede halatul, căci vremea începe să se răcorească. Îi dădu toate asigurările că, din clipă în clipă, soarele avea să se arate și că micuța Helenka se zbenguie cu copiii, undeva la marcinea păpurișului.

— Va să zică așa, tu te-ai dus să te scalzi și copilul l-ai lăsat fără supraveghere ? îl dojeni ea cu asprime. Asta ești tu, nu vrei să te dezminți cîtuși de puțin...

— Iar tu, în timpul ăsta ai dormit și ai avut un vis frumos. Ba chiar ai și zîmbit, îi replică el, surîzător.

— Dacă vrei să știi, spuse ea, întunecîndu-se la față, am visat că iar a venit pe la noi șeful tău. De atunci, de cînd a apărut pe strada noastră întîmplător, n-a mai dat nici un semn de viață. Cred că e păcat, fiindcă există anumite relații folositoare, pe care omul n-ar trebui să le neglijeze, ci, dimpotrivă, să le cultive. Mă mir că încă nu l-ai invitat, căci, slavă Domnului, ai zilnic ocazia să te întîlnești cu el.

— Numai că eu mă străduiesc, cît pot, să nu mă vadă, rosti el cu o voce calmă. De altfel, ăsta-i procedeul cel mai bun de a te avea bine cu superiorii.

— Nu îmi plac bancurile astea stupide. Omul trebuie, totuși, să vrea ceva în viața asta !

— Bineînțeles, încuviință el ; uite, tocmai acum iese soarele din nori, și aș vrea să stau nițel întins și să mă bronzez. La onorabilul nostru institut o să mă gîndesc abia mîine dimineață, începînd de la orele opt și jumătate.

Helena oftă adînc, și din acest oftat răzbea zădărnicia și indignarea față de incapacitatea lui, și, deopotrivă, compasiunea față de propria ei ființă : iată ce bărbat mi-a fost dat să am ! Unde aș fi fost eu acum, să fi avut un altul !

Înainte de a se lăsa înserarea, porniră înapoi spre casă, timpul se scurgea plăcut și Toman reuși chiar să depășească jucîndu-se cîteva mașini cu o capacitate cilindrică mai mare decît a bătrînului său Tudor, și asta are darul să-l înflăcăreze pe orice șofer și să-i umple inima de bucurie.

Cînd coborîră în fața casei, soția îi spuse :

— Azi nu ne-a necăjit de loc rabla asta veche. Sînt de-a dreptul uluită.

Și asta însemna mult din partea ei.

Pe măsură ce vara intra în toi, intra în toi și munca bărbosului restaurator. Lucra cu multă rîvnă. Cîteodată stătea așezat în camera de zi a doamnei Helena, îi atingea mîna cu gingășie atunci cînd aceasta îi întindea cescuța cu cafea, și în ochii lui scăpărau scîntei. Ea era de-a dreptul zăpăcită de toată povestea și adeseori se surprindea spunîndu-și în sinea

ei că ar fi mai cuviincios din partea lui dacă, în sfîrșit, ar depăși acel îngust hotar dintre dorință și dragoste, oferindu-i astfel prilejul să-l mustre, ori să scoată un strigăt de indignare, ori, cel puțin, să nu-și mai pună stavilă avalanșei de reproșuri.

Dar poate-i vina mea, fiindcă sînt prea severă cu el, și nici măcar cu o privire nu-l îndemn să-și manifeste înflăcărarea amoroasă. Ori, cine știe, poate că dorința lui e mult mai mică decît îmi închipui eu, și el se joacă doar, nu ca să mă seducă, ci, dimpotrivă, spre a-mi demonstra că eu sînt aceea care l-am sedus pe el.

Și, astfel, doamna Helena, în esență o femeie aspră și dură față de ea însăși și față de cei din jurul ei, se frămînta și se chinuia din pricina acestei situații, dar, totodată, o privea pînă la un anumit punct, drept o poveste cît se poate de amuzantă.

Într-o zi, el îi spuse pe un ton solemn :

— Aș vrea să vă arăt ceva ce nu a văzut nimeni pînă acum. Am terminat, ce-i drept, doar o părticică infimă, dar tocmai asta îmi dovedește că am descoperit ceea ce era mai important.

Și, rostind aceste cuvinte, deschise ușa spre palier și o conduse în fața frescei.

— Ce vedeți în acest loc ?

Cinstit vorbind nu vedea atît de mult, încît să-și manifeste uimirea în gura mare, — o încîlcitură de linii, sugerînd cîteva culori și, mai cu seamă, constată că întreaga imagine fu-

sese dezvăluită prin ciocănirea și răzuirea cu mare finețe a învelișului de tencuială.

— Ce-ar trebui să văd ? întrebă ea, cu simplitate.

— Două trupuri îmbrățișîndu-se — un bărbat și o femeie. Uitați-vă, aici e mîna bărbatului, odihnindu-se, precum vedeți, pe umărul unei doamne cu capul înfășurat într-un voal. Asta nu se vede, deocamdată îl presupun.

Helena zîmbi arborînd un aer vecin cu neîncrederea ; făcu totuși un pas înapoi, străduindu-se să vadă ceva din ceea ce îi spusese tînărul restaurator. Mă rog, își spuse în sinea ei, un pic ar aduce, dar dacă aceasta se numește îmbrățișare, atunci e cazul să-i compătimim cu toată sinceritatea pe vechii noștri străbuni. Sprijinirea mîinii pe umărul femeii vrea să însemne o fază a ritualului amoros ?

— Și cu cealaltă mînă ce face ? întrebă ea cu un aer nevinovat.

— Cu cealaltă primește cupa pe care i-o oferă doamna. După părerea mea e vorba de o scenă nupțială.

— Și tabloul ăsta o să rămînă așa cum se vede ?

— Bineînțeles că nu, deocamdată n-am terminat decît munca brută. O să mai am de lucru aici multă vreme, dar pentru prima fază s-ar putea să fie destul și atît...

Să-i spun că mie nu-mi place nimic din tot ce văd ? Că sînt de-a dreptul dezamăgită ?

Dar tocmai în clipa aceea se auzi de jos vocea bătrînului domn Chyle :

— Maestre, asta e o adevărată minunăție! Cum ați făcut de se vede deodată atît de mult; pînă mai deunăzi am urmărit de aici cu atenție întreaga frescă și nu eram sigur dacă reconstituirea ei va reuși. Și iată, în clipa asta constat cu bucurie că sînteți pe drumul cel bun! Permiteți-mi să vă mulțumesc și să vă felicit din toată inima...

Bătrînul domn era sincer înduioșat, iar Helena se grăbi să spună, îmbujorîndu-se la față:

— Da, e într-adevăr un lucru demn de toată admirația. Iar de jos s-ar putea să se vadă mai bine, decît de aproape. Mă duc să mă uit de jos...

În timp ce trecea cu pictorul prin vestiar, se opri o clipă în fața oglinzii.

— Credeți că sprijinirea mîinii pe umărul femeii însemna îmbrățișare?

— Desigur, încuviință pictorul cu amabilitate, lăsîndu-și mîna pe umărul ei.

Se sperie, și depărtîndu-se un pic de el, întrebă:

— Sînteți chiar atît de sigur?

— Sînt, trupurile celor doi se apropie prin însăși atitudinea unuia față de celălalt. Nu se lipesc unul de altul, dar se apropie prin unduirea șoldurilor. Strămoșii noștri erau, erau ca să zic așa, mai pudici în manifestările lor. Gestul acesta era doar o aluzie, dar nu era nevoie de mai mult.

Ar fi vrut, de bună-seamă, să-și continue expunerea, dar de jos se auzi din nou vocea plină de însuflețire a domnului Chyle, care vorbea cu soțul ei. Helena se uită la ceas:

— S-a întors soțul meu, spuse, pur și simplu, și ieși din casă cea dintîi.

Jan Toman stătea în curte și privea în sus. Cînd îi văzu pe cei doi apropiindu-se își dădu bineţe cu pictorul.

— Într-adevăr, de aici, de jos, se vede mult mai bine, spuse Helena. De sus nu se zăresc decît niște ciupituri din care nu se deslușește prea mare lucru.

— Cînd o să scot la iveală întreaga frescă, o să fie într-adevăr o priveliște minunată. Dar pînă atunci mai e...

— Cum adică, dumneavoastră vreți să întrerupeți lucrarea tocmai acum cînd e atît de avansată? interveni, speriat, bătrînul domn Chyle.

— O frescă dezvăluită în întregime s-ar putea deteriora; sub învelișul de tencuială se păstrează mai bine. Acum, după ce am dezgolit-o — vă rog să-mi iertați expresia — e nițel cam despuiată. În această stare trebuie să aștepte faza următoare. Va veni din nou comisia și aceasta va decide ce e de făcut în continuare. Inițial a fost vorba doar de niște lucrări de conservare, absolut necesare.

— Și așa e un lucru remarcabil, ținu să sublinieze domnul Chyle.

— Da, dar mai cu seamă am demonstrat că aprecierea dumneavoastră inițială a fost corectă. Fațada clădirii a fost cîndva ornamentată cu sgrafituri, iar la mijloc, după toate aparențele deasupra unui balcon de piatră înlăturat din pricina unor modificări survenite ul-

terior și înlocuit cu un palier obișnuit, a fost plasat un tablou...

— Da, da, așa ați spus de la început, se grăbi să confirme domnul Chyle, cu bucurie în plus.

— Și, în sfîrșit, știm și ce înfățișează acest tablou. Cele două chipuri sînt absolut lumești, asta-i cît se poate de clar, e vorba, probabil, de o scenă de nuntă, de unde și cupa din mîna femeii.

— Dar bărbatul acela de ce-o ține de umăr ? întrebă Jan Toman.

— Tu nu vezi c-o îmbrățișează ? se grăbi să-i răspundă Helena, plină de nerăbdare.

— Perfectă observație, interveni pictorul, cu operativitate. E vorba de doi miri și, probabil, de primul toast festiv. După părerea mea avem de-a face cu o manifestare tipică a artei decorative din epoca renascentistă, — de așa-numitul *chiaroscuro*. Clar și obscur... N-ar fi exclus ca cei de la ocrotirea monumentelor istorice să ceară un sondaj și la fațada dinspre stradă.

— Sînteți convins că s-ar găsi și acolo ceva interesant ? întrebă plin de uimire bătrînul Chyle.

— Nu întru totul, răspunse restauratorul. Modificările survenite la fațada exterioară au fost, se pare, mult mai temeinice, și, dacă a existat și-acolo o ornamentație anume, a fost, probabil, distrusă în cea mai mare parte. Gîndiți-vă numai cîte ferestre noi au fost tăiate în zidul ăsta, la ultima reconstrucție. Această scenă nupțială ce se vede pe zidul aripii in-

terioare, este o mărturie clară a faptului că proprietarul casei, de bună-seamă un amator de scene vesele, a avut în acest spațiu o grădină și, tocmai aici, în locul acesta retras și liniștit, a pus să se picteze, în stil frescă, numai pentru el, portretul său și al tinerei sale soții.

— Galant bărbat, interveni doamna Helena. S-ar putea ca și această casă să i-o fi oferit ca dar de nuntă. Asemenea bărbați nu mai există în ziua de azi.

— După mine, replică bărbosul restaurator, cu fața numai zîmbet — cavalerii n-au pierit, ei mai trăiesc și în zilele noastre, cu singura deosebire că au sărăcit considerabil.

— Stimații mei prieteni, exclamă domnul Chyle, îmi pot îngădui să vă invit la un păhărel cu vin ? L-am pregătit mai de mult pentru sărbătorirea acestui eveniment, dar precum știți vinul ăsta a trebuit să aștepte multă vreme, însă, cine știe, poate că în felul ăsta n-a avut decît de cîștigat. Poftiți, vă rog...

După ce se lăsară convinși de oferta lui, îi conduse pe toți în apartamentul său de la parter, o locuință întunecoasă și năpădită de cărți. În momentul acela își făcu apariția în curte doamna Hronkova, dar bătrînul Chyle apucase să închidă ușa în urma lui, înainte de a fi fost nevoit să o invite. Nu voia, cu nici un chip, să-și strice buna dispoziție prilejuită de aceste clipe atît de frumoase.

Helena sorbi doar un pic din paharul ei, apoi se retrase spunînd că are de lucru acasă, unde, de altfel, spera că din clipă în clipă

avea să sosească micuța Helenka. Bărbații rămaseră, căci vinul era excelent, iar domnul Chyle mai avea în rezervă și alte sticle.

Băură din niște pahare vechi, de culoarea roșului stins; înainte ca domnul Chyle să apuce să le umple cu vin, restauratorul ridică paharul său în bătaia luminii și spuse admirativ, cu aerul cunoscătorului:

— Rubin veritabil. După mine paharele astea nu sînt cu mult mai tinere decît fresca...

Domnul Chyle zîmbi, doar, cu modestia și bucuria caracteristică adevăratului colecționar.

Vinul în paharul rubiniu părea negru. Pictorul îl degusta cu mare plăcere.

— Spuneți-mi, maestre, întrebă încet domnul Chyle; ce vă face să credeți că această frescă înfățișează o scenă nupțială?

— Ce altceva ar putea reprezenta? Motiv religios nu e, asta e cît se poate de limpede, răspunse pictorul.

Se așternu o tăcere mai îndelungată pe care, în cele din urmă, o sparse bătrînul Chyle:

— Știți, prietene, eu m-am ocupat destul de temeinic de istoria casei noastre. Cunosc numele unui șir întreg de foști proprietari și știu că, odinioară, această clădire se numea „La pocalul".

— Ca să vedeți! se învioră deodată restauratorul. Excelentă denumire! S-ar putea ca aici să fi fost cîndva o cîrciumă, în care, de bună-seamă, vinul nu s-a băut din pahare nobile din rubin, ci din căni de cositor!

— Da, s-ar putea... Dar, știți, casa mai e înregistrată și sub altă denumire: „La Cavalerul".

— Și asta se poate, încuviință pictorul. Proprietarul a fost, cu siguranță, un nobil!

— Da, așa e, Šimon — cavaler de Neuthal. Aceste două denumiri, care pînă nu de mult erau neclare, capătă, deodată, semnificația lor adevărată. Pe frescă se vede, chiar în mijlocul ei, o cupă sau, dacă vreți, un pocal! Dumneavoastră spuneți că e vorba de o scenă nupțială... Eu, unul, nu sînt chiar atît de sigur... Dacă ar fi vorba într-adevăr de o scenă nupțială, nu văd de ce ar fi surprins pictorul numai momentul toastului? Nunta și ritualul ei aveau alte simboluri. De pildă schimbul de verighete...

Se așternu din nou o tăcere adîncă, în care timp pictorul îl privi pe bătrîn cu uimire și admirație.

— Sper că n-o să vă supărați, maestre, reluă discuția domnul Chyle, dacă pînă la venirea comisiei voi încerca să elaborez propria mea variantă? Ca să vă spun drept, eu unul nu cred că cei doi sînt nuntași. Dacă fresca aceasta ar fi fost mai veche cu cîteva secole, aș fi sperat să se descopere deasupra celor două chipuri o inscripție care să indice și numele persoanelor respective. În evul mediu așa se proceda. Fresca noastră însă, așa cum ați spus, e mai nouă, și de aceea nu vom descoperi nici o inscripție...

— Și niciodată nu vom afla pe cine reprezintă aceste chipuri, se grăbi să-i întregească gîndul, Jan Toman.

— Ba eu cred că știu, îi replică bătrînul Chyle, și, răsucind în degetele sale ofilite paharul ce împroșca în jurul lui umbre de culoarea rubinului, adăugă :

— Bărbatul acela, căruia femeia îi întinde pocalul, este, fără îndoială, Tristan — regele din Leonois, care a trăit incognito la Tintagel, cetatea unchiului său, regele Marek al Cornwallsului. Pentru acesta a plecat el în îndepărtata Irlandă, să o cîștige de mireasă pe Isolda cea cu părul bălai. Ceea ce vedem noi în această frescă, s-a petrecut în momentul în care corabia lui a acostat din nou la țărmul Cornwallsului : Tristan, cuprins de sete a cerut să i se dea de băut, iar Isolda a poruncit să se aducă vin. Numai că, din eroare, servitoarea Brangena, în loc să umple pocalul cu vin, l-a umplut cu elixirul dragostei, pe care mama Isoldei îl destinase bătrînului rege, viitorul soț al Isoldei. Tristan și Isolda au băut împreună pocalul pînă la fund, nebănuind că, de fapt, sorbiseră fermecatul elixir al dragostei și, deci, propria lor pierzanie. Multe s-au întîmplat din pricina asta, iar povestea e tristă și cumplită, așa cum ne-o înfățișează mulți dintre poeții de seamă ai timpurilor trecute.

— Așadar, dragostea ca păcat ! exclamă pictorul, plin de însuflețire.

— Aș zice mai curînd dragostea ca eroare, rosti, în șoaptă, Jan Toman.

— Dragostea ca destin, conchise bătrînul Chyle, cu fața numai zîmbet.

Și continuară să bea în tăcere.

II

BIROUL UNEI INSTITUȚII se aseamănă cu urdinișul unui stup de albine. Nu e vorba aici de o imagine poetică a sîrguinței neobosite ci, mai curînd, de un zumzet neîntrerupt și de o permanentă agitație ; de plictiseală oamenii își comunică, plini de însuflețire, ultimele noutăți, cu convingerea că tot ce se petrece pe lume îi privește pe ei. Atît în treburile de serviciu, cît și în cele particulare.

În procesul de rezolvare a hîrtiilor se bucură de un viu interes pînă și constatarea că, de pildă, telefonista poartă o rochie nou-nouță cu volan. Un adevărat eveniment este acela că șeful altei secții a sărbătorit ieri doctoratul fiului său, iar azi dimineața a venit la birou atît de obosit, încît acum se duce mereu la toaletă și își răcorește fruntea cu o batistă udă. Dacă la toate astea se mai adaugă și comunicările pe care secretara Liduška le transmite telefonic referenților din alte secții, știri referitoare la posibilitatea de a cumpăra în condiții avantajoase ceva ce tocmai nu se găsește — atunci zumzetul de aici e mai abitir ca într-o prisacă.

Momentul cel mai frumos se produce însă atunci cînd prin birouri se răspîndește o veste ce interesează instituția în sine. Ieri după-amiaza, de pildă, a sosit cu un curier special de la secretariatul ministerului, o scrisoare pentru directorul Daneš. Dimineața, Liduška i-a transmis telefonic unei prietene de la secția evidență, că ministrul dorește ca Daneš să participe la viitoarea ședință a colegiului ministerial. Noutatea aceasta zboară ca o scînteie incendiară prin tot institutul și scapără de zor în toate secțiile, căci un asemenea eveniment nu se întîmplă în fiecare zi. Și numaidecît apar tot felul de presupuneri ce trebuiesc comunicate tuturor și, pentru orice eventualitate se fac investigații în alte părți, unde oamenii au în această privință o experiență sporită. Pe urmă e cazul să se aprecieze ce urmări ar putea să aibă această poveste pentru salariații instituției. În unele secții, care sînt în aer cu îndeplinirea planului de cercetări, domnește o spaimă cumplită, alternînd cu o activitate febrilă. E de așteptat ca directorul să ceară de urgență rapoarte de activitate din partea referenților respectivi. Altfel, ce rost ar fi avut să fie convocat la ședința de colegiu ?

Pentru mai multă siguranță, secretarele primesc o serie de noi sarcini pe care și le comunică între ele plîngîndu-se cu acest prilej de o nouă nedreptate săvîrșită împotriva lor : sigur, cei de la cercetare trag chiulul și pe noi cade măgăreața. Unele afirmă, pătimașe, că lasă totul baltă, că oricum nu pot face față,

altele se așază cuminți în fața mașinii de scris, ca apoi să constate că, de fapt, n-au ce să scrie, căci darea de seamă pe care șeful de secție i-a dat-o acum s-o transcrie, a fost expediată la minister luna trecută. Și stupul zumzăie, telefoanele zbîrnîie, comunicările confidențiale — auzi, nu mai spune asta nimănui, păstrează totul pentru tine — se împrăștie ca o avalanșă, presupunerile se scurg pur și simplu, pe scări, de aici se infiltrează și răzbat prin plafoane la toate etajele, funcționarii și cercetătorii se vizitează unii pe alții într-o vie agitație, se consultă și analizează împreună situația survenită, rafale puternice de vînt zgîlțîie crengile liniștite ale arborelui funcționăresc, care, precum se știe, crește întotdeauna pînă la cer.

Funcționarii sînt, în esență, oameni calmi, cărora le place însă să producă multă vîlvă în jurul lor.

Colegul Šimáček, bărbat la două femei, se amuză aranjîndu-și nodul de la cravată :

— Ține minte vorbele mele, ceva se întîmplă ! îi spune el lui Toman, pe un ton sentențios.

Ca de obicei, lui Jan Toman nu-i pasă de nimic — privește undeva înaintea lui, e din naștere un visător pe care nimic nu-l poate tulbura, pentru simplul motiv că, în esență, nimic nu-l interesează. Se gîndește la ceea ce le explicase ieri, lui și restauratorului, bătrînul domn Chyle. Ca să vezi, un fost funcționar fiscal — și e un om de știință în toată puterea cuvîntului. Descoperirea lui n-ar fi

fost în stare s-o facă tot institutul lor, nici dacă s-ar fi alcătuit pentru asta echipe speciale.

La amiază se anunță de la minister că invitația lui Daneš la ședința de colegiu nu e întîmplătoare, că ea va fi repetată, și, după toate aparențele, el va deveni un oaspete frecvent al colegiului ; în clipa aceea toți șefii de secție răsuflară ușurați, căci, în cazul ăsta, directorul nu va avea nevoie de nici un fel de rapoarte. Activitatea lor se poate desfășura mai departe în ritmul de mult întipărit în efortul lor funcționăresc, ce acordă prioritate muncii lente, dar temeinice. Secretarele, în funcție de firea fiecăreia, unele rînjesc, altele înjură, altele își petrec picior peste picior și se consacră îngrijirii unghiilor sau fierb pentru ele și pentru șeful lor cîte o cafea sau răsucesc de pe sulul mașinii raportul din care apucaseră să scrie doar o jumătate de filă, privind, firește, punctul 1, litera a), adică, greutățile obiective ce provoacă alunecarea planului împotriva tuturor așteptărilor. L-au transcris cu succes pentru a nu știu cîta oară ! Unele aruncă, pur și simplu, hîrtia la coș, dar mai sînt printre ele și firi visătoare, care confecționează din hîrtia scrisă cîte o corăbioară, apoi, plictisindu-se, ridică receptorul și telefonează cu un etaj mai sus, la secția de cercetare :

— Ce spui, Dașo, ce aiureală ?

Se va arcui, oare, peste urdinișul agitat al stupului de albine, curcubeul liniștii și al păcii ?

Nicidecum — căci cu puțin timp înainte de a se pregăti să plece cu toții acasă, se răspîndește, dintr-o sursă foarte sigură, o nouă veste, potrivit căreia la ședința comitetului de întreprindere se discută chestiunea numirii directorului Daneš ca membru permanent al colegiului ministerial, ceea ce, pentru el, va însemna, fără doar și poate, o nouă avansare. In clipa aceea murmurul și zumzetul se frînge : unii afirmă că asta-i o manifestare tipică a carierismului său nestăvilit, datorită căruia, de altfel, a venit la institut ca unul ce nu se pricepe în problemele culturii, dar, mă rog, a fost instalat aici prin protecție, iar acum se cațără mai sus, și institutul va avea de tras ponoasele. Alții, dimpotrivă, consideră că această situație poate fi în folosul institutului, căci se știe prea bine cît are de suferit institutul prin faptul că ministerul îi acordă atenție doar atunci cînd se constată anumite lipsuri și neajunsuri în activitatea lui. Dacă Daneš va fi instalat mai sus, va avea posibilitatea să apere cu mai multă vigoare institutul său, împotriva unor atacuri venite prin surprindere. Se discută cu zel, argumentele alternează, se confruntă, nimeni nu ține seama de faptul că, în spatele ferestrelor, vara strălucește în toată splendoarea ei, căci în interiorul stupului se petrece ceva, iar asemenea evenimente sînt, întotdeauna, de o importanță nețărmurită. Cei ce vor pleca în concediu săptămîna viitoare vor lua cu ei această problemă pe malul apei, la munte sau la mare, căci funcționarii vor fi pe-acolo cu duiumul și deci vor bîzîi și vor zumzăi și acolo aceste superbe necazuri pe care le vor soluționa cu ochii mijiți în bătaia binefăcătoare a soarelui. Căci, aflați

că albina rămîne tot albină, indiferent pe ce floare se așază, iar funcționarul rămîne tot funcționar, fie că zace întins pe brazda rece din preajma eleșteului sau pe nisipul fierbinte — auriu, de pe malul mării.

Și iată că în ziua următoare se răspîndește un alt zvon ce are darul să aprindă stupul cu o forță neobișnuită. La ședința de ieri a comitetului de întreprindere, pe președintele Kotlaba l-a luat gura pe dinainte, spunînd că directorul Daneš are în institut un fost coleg de școală — atît a spus și nimic mai mult, dar a fost de ajuns ca a doua zi dimineață cascade de glasuri să înceapă să murmure și să freamăte prin tot institutul. Numai în secția lui Toman domnește o liniște mormîntală, el, personal, ține ascunsă, în sertarul deschis, o carte pe care i-o împrumutase cu o seară înainte bătrînul domn Chyle ; e vorba de o versiune în ceha veche a poveștii lui Tristan și Isolda, din secolul al XV-lea. Nu e o lectură prea facilă, dar textul acesta susține cu o forță nemaipomenită teoria domnului Chyle, iar Toman îl citește din respect față de amabilul său vecin. Acum rătăcește pe mare, între Irlanda și Cornwall, în timp ce numele lui răsună pe buzele tuturor, la toate etajele.

În sfîrșit, dă buzna în birou colegul Šimáček ; cu o mișcare învățată, Toman închide la iuțeală sertarul, apoi îl redeschide și se uită morocănos la cel ce venise să-i tulbure liniștea sa atît de concentrată.

— În tot institutul nu se vorbește decît de tine, îi aduce la cunoștință oropsitul dragostei.

— Ce s-a întîmplat ? Ce năzbîtîie am mai făcut ?

— Fii calm, băiete, totul e în ordine. Dar, cum să-ți spun, nici eu n-am știut că tu și Daneš... mă înțelegi... Sigur, e un lucru extraordinar, acum înțeleg de ce tocmai noi doi ne bucurăm de atîta liniște în munca noastră ! Tu, Jane, ești un copil al Fortunei — ai o singură femeie, și pe deasupra și înțeleaptă, și ești și fost coleg de școală cu directorul, ce poți să-ți dorești mai mult ? ! !

Jan Toman se smulge deodată din secolul al cincisprezecelea și, întorcîndu-se în prezent, se uită cu uimire la colegul său și spuse :

— Ai avut vreodată impresia că m-aș fi bucurat din partea lui Daneš de o anumită protecție, pentru faptul că pe vremuri copia temele de la mine ?

— Nu, n-am avut, și de-aceea sînt atît de uluit ! Asemenea posobilități și tu nu le-ai folosit. De-acum încolo însă...

— De-acum încolo, o să fie la fel ; eu, unul, habar n-am, și, cinstit vorbind, nici nu-mi pasă unde se duce acest Daneš ; eu vreau liniște ca să pot citi aceste versuri încîlcite, din care jumătate nu le înțeleg, și te asigur că în momentul de față mă interesează mai mult Isolda, prințesa irlandeză cu părul bălai, decît directorul Daneš, în totalitatea lui.

— De femei să te ferești pînă și în lectură, îl îndeamnă cu gravitate colegul Šimáček, care în privința asta are o experiență neîmbucurătoare. Apropo, telefonul n-a sunat ? se interesează plin de curiozitate ?

Toman răsucește din cap în semn că nu, iar Šimáček se sprijină de speteaza scaunului, răsuflînd ușurat. După care, scoase din sertarul biroului gustarea de dimineață și se grăbi să întrebe :

— Pot să-ți ofer ? Căci, vorba ceea, nu strică să te pui bine cu fostul coleg de școală al directorului.

— Am început să mă îngraş şi nu mănînc decît mere. Aşa că s-a zis cu cariera ta.

Izbucnesc amîndoi într-un hohot de rîs nestăvilit ; dar în rîsul lui Šimáček se simte, deodată, o anume tonalitate ce trădează un respect ascuns. Toman s-a cufundat din nou în vechea legendă : două rîndunele îi duc regelui Marek, la Cornwall, un fir de aur din părul Isoldei. Și Jan își spune în sinea lui : într-adevăr, pentru un singur fir de aur din părul unei femei îți pierzi capul, ba, mai mult, ajungi să crezi că de el atîrnă toată fericirea omenească. Ce frumos !

Numai că, bărbatul ce cade pradă unui asemenea gînd, nu mai poate fi doar un simplu visător, ci un nebun, pierdut dinainte pentru viața bogată în activitatea de cercetare.

În clipa aceea pătrund în birou două secretare : două rîndunele, vai ! al dracului de gureșe ; au adus, chipurile, niște hîrtii, dar de fapt au venit ca să-l cerceteze mai de aproape pe eroul nostru.

— Are pe vino-ncoa, spune apoi una din ele pe coridor.

— Are ochi frumoși, dar privește cu ei ca un vițeluș, adaugă cealaltă.

În felul ăsta se încetățenește părerea generală că Jan Toman nu merită vreo atenție deosebită.

Lauda omenească e şi ea ca o albină : se aşază cu aceeaşi bunăvoință pe floarea de trandafir ca şi pe sugel.

După terminarea programului, Jan Toman se îndreaptă, cu sufletul vizibil uşurat, spre vechile străduțe din Malá Strana, şi, parcă firesc, o coti spre locul unde, în spatele ferestrei zăbrelite ale vechiului palat, se tolănește de obicei la soare o pisică. Versiunea în ceha veche a versurilor avusese darul să-i insufle o dispoziție ciudată : nu știa dacă era cazul să se bucure sau să fie îngîndurat, — povestea dragostei lui Tristan era ea însăși destul de complicată, iar el se descurcase greu cu textul și-așa puțin inteligibil, fapt confirmat, de altfel, de însuși bătrînul Chyle, care i se plînsese că transpunerea în ceha veche, deși destul de amplă, nu e nici pe departe atît de captivantă ca evenimentul în sine.

Dar cînd e oare istorisirea unei povești de dragoste la fel de frumoasă ca dragostea însăși ? Și cînd e bine să iubești himerele ? Și cînd nu sînt ele deloc folositoare ?

Voi, domnilor, care îndrăgiți legendele despre dragoste și voi, gingașe domnișoare, cărora istorisirile pline de dragoste vă împlinesc monotonia vieții, voi toți, care vă transpuneți bucuroși în sufletul eroului și mergeți cu el pînă la capăt în aventurile sale primejdioase,

aflați că orice istorisire este, în esență, o amăgire.

Unica realitate e viața, și această viață ne-a fost hărăzită s-o trăim, o dată mai încet și cu țîrîita, altă dată brusc, de parcă am fi băut noi înșine, pînă la fund, pocalul cu elixirul dragostei. Eroii povestirilor sînt personaje născocite, noi însă sîntem reali. Noi nu dobîndim succese strălucite în aventuri fenomenale, la care cavalerul de odinioară a participat jucîndu-se, în schimb sîntem din carne și oase, și treaba asta își are și ea avantajele ei. Nu se scriu despre noi epopei, dar în timp ce le citim putem simți din plin gustul spaimei înmărmuritoare și gustul dulce al biruinței. Înțelegem că dacă eroului i-a fost dat să răpună balaurul (așa cum a izbutit cavalerul Tristan pe insula irlandeză), nouă ne e dat să ne tulburăm și să ne înfiorăm în atmosfera caldă a încăperii noastre, fără să ne pătăm mîinile cu sîngele hidoasei jivine. Sîntem de partea eroului rănit care zace lîngă balaurul ucis, în timp ce curteanul trădător, însușindu-și capul balaurului, n-a lipsit mult să se cunune cu prințesa fecioară Isolda. Sîntem cu toată inima alături de bravul cavaler și am fi bucuroși să putem reteza capul curteanului mincinos, dacă ne-ar fi hărăzit să participăm la dramatica epopee a cavalerului. Îi mulțumim autorului pentru faptul de a fi soluționat acest caz în locul nostru, și pentru prilejul ce ni l-a oferit, de a ne face să credem că și noi am fi dat dovadă de același act de vitejie într-o împrejurare asemănătoare. Îl aplaudăm, căci prin

povestirea lui ne-a umplut un gol din viața noastră. Și cu cît l-a umplut mai bine, cu atît mai mult îl aplaudăm. Dar, de fapt, pe noi înșine ne aplaudăm.

Jan Toman pășește agale pe străduțele care, odinioară, au fost martorele unor nenumărate întîmplări de acest gen, și marea lui dorință e să zărească fereastra cu gratii pe al cărei pervaz se tolănește pisica tărcată ; și să-i adreseze o vorbă aceleia pe care o visează pe ascuns, în timp ce completează formularele și graficele cu privire la frecventarea bibliotecilor publice.

Și e fericit că este ceea ce este, căci, cu ghinionul lui, e sigur că n-ar fi izbutit să dobîndească succesele eroului, care sînt atît de numeroase în povestiri și atît de rare în viață. Dar, vai ! A trăi înseamnă să te întîlnești adeseori cu nereușita !

Ca de pildă acum : a pătruns pe străduța atît de cunoscută și a găsit fereastra închisă și pustie. În spatele gratiilor, geamul strălucea în lumina soarelui, și, cînd s-a uitat mai de aproape a zărit încăperea la fel de pustie. Se poate întîmpla, oare, într-o epopee ca eroul să-și croiască drum pînă la peștera balaurului și apoi s-o găsească pustie ? Asta ni se întîmplă numai nouă, oamenilor obișnuiți. Zadarnic dă el tîrcoale palatului. Poate cel mult să-și imagineze că frumoasa prințesă e încuiată în spatele unei uși prevăzute cu nouă lacăte, închipuire, ce-i drept, nepotrivită pentru un referent a cărui misiune este să surprindă

densitatea acțiunilor culturale într-un grafic perfect, executat, firește, în culori.

Mă întorc acasă, se decide în sinea lui, nebunia ține de veacurile trecute și nu se potrivește cîtuși de puțin cu sacoul în carouri ce se poartă acum.

Și în timp ce pornește spre casă, surprinde pe trotuarul de peste drum două femei mergînd una lîngă alta — cea mai în vîrstă se oprește și arată ceva, degetele ei se mișcă într-un anume fel în dreptul feței celeilalte, o tînără fată care o însoțește. Vorbește cu ea în limba surdomuților, iar tînăra, poate fiica ei, îi răspunde în chip asemănător. În dorința de a-și spune ceva în limba lor mutească au fost silite să se oprească, și acum sînt prinse amîndouă în conversația lor înflăcărată.

Jan stă pe celălalt trotuar și cască gura la ele, atins de fulgerul cunoașterii — e rușinat de faptul că a venit pînă aici, pentru că, deodată, nu mai simte în el nici nevoia, nici curajul de a-i adresa o vorbă acestei necunoscute. Va să zică, de asta i-am zărit chipul numai din interiorul încăperii încărcate de umbre, își spune Jan în sinea lui ; de asta nu m-a înțeles, de asta nu m-a auzit !

Și iată că, pe neașteptate, legenda se risipește — poate că și noi am fi în stare să ucidem balaurul, dar cum să trecem din lumea noastră a sunetelor, în lumea tăcerii abisale ? Cu ce mișcare să exprime : — îmi plăceți, frumoasă necunoscută, aș putea să vă dăruiesc inima mea, dar nu știu cum să vă spun.

Cele două femei s-au înțeles, și acum merg mai departe ; mai vîrstnica se mai oprește o dată, atinge cu mîna umărul tinerei sale însoțitoare și degetele ei încep să povestească, de zor, ceva neînțeles. Și tînăra îi răspunde...

Jan Toman bate în retragere, descumpănit — gata, nu mai calcă pe aici niciodată ; ce-o fi făcut, oare, cu floarea pe care i-a pus-o pe pervazul ferestrei, lîngă pisica adormită ? Dar dacă așteaptă ca necunoscutul să mai treacă o dată pe la fereastra ei ?

Nu, nu mai trece, întreaga poveste de dragoste s-a stins, s-a spulberat ; e curată nebunie să-ți imaginezi ceva ce nu există, chiar dacă asta e, ce-i drept, un lucru nespus de frumos.

Se îndreaptă spre casă păgubit, mai sărac cu o speranță, dar zîmbește, știind că există anumite granițe pe care nu le poate depăși decît un erou cum a fost, de pildă, acest Tristan. De altfel acesta e și motivul pentru care legendarul erou e surprins de atîtea secole pe fresca la a cărei descoperire a avut și el, de fapt, o contribuție importantă.

Fereastra zăbrelită a vechiului palat rămîne departe în urma lui și în față se deschide lumea obișnuită. Domnul Chyle îl aștepta plin de nerăbdare pe coridor.

— Ce păcat că n-ai fost acasă, bunul meu prieten, îl întîmpină el, radiind de fericire — mare păcat. Am trăit niște clipe de adevărată încîntare. Comisia a fost pur și simplu entuziasmată de această frescă, iar intervenția mea, aș zice, foarte fructuoasă, a avut da-

rul să influențeze aprecierea lor asupra întregii situații.

Dar ce-i oare o frescă, dacă stăm să ne gîndim că o femeie tînără și frumoasă, demnă de iubire, e nevoită să trăiască în lumea tăcerii eterne, ca într-un mormînt ! ? ! reflectă, în sinea lui, Jan Toman.

— Vă admir, domnule Chyle, spuse el, oftînd din adînc. În timp ce eu mi-am irosit ziua de pomană, dumneavoastră ați muncit.

— N-am făcut decît să atrag atenția asupra unui lucru care cu greu le-ar fi trecut prin minte acestor specialiști în arte plastice. Dar, spune-mi, n-ai vrea să mergem la mine să bem un păhărel de vin ?

— Cu plăcere, acceptă Jan, grăbindu-se să adauge : Știți, eu nu numai că mi-am irosit ziua de pomană, dar am pierdut și o anumită iluzie ?

— La institut ? întrebă mirat domnul Chyle, în timp ce desfunda sticla de vin.

— Nu. Pe o stradă lăturalnică.

Domnul Chyle îl sfredeli atent cu privirile pe tînărul său oaspete, apoi nu-l mai întrebă nimic. Umplu cu vin două pahare rubinii, pentru care abia izbuti să găsească un loc pe masa năpădită de cărți. În cele din urmă tot el începu :

— Știi, comisia a ajuns, înainte de toate, la concluzia că lucrările trebuie continuate ; firește, anul viitor, întrucît mijloacele financiare pe anul în curs sînt, în esență, epuizate. În cadrul lucrărilor vor fi dezvelite în întregime sgrafitele pe care harnicul nostru restaurator le-a descoperit prin cele cîteva sondaje. Cu alte cuvinte, în ciuda faptului că e vorba de fațada îndreptată spre curtea interioară, comisia consideră că e drept ca această amintire să fie păstrată. Minunat, nu-i așa ? Chiar dacă eu, cine știe, s-ar putea să nu mai apuc terminarea acestei lucrări, dumneata îți vei desfăta o dată privirea, admirînd-o așa cum se cuvine ! De fiica dumitale nici nu mai vorbesc ! Căci, află de la mine, scumpe prietene, că marele farmec al vechilor amintiri constă tocmai în faptul că ele se află în slujba celor ce s-au născut mult după ce ele însele au fost aduse pe lume. Nimic nu consolidează mai bine legăturile dintre ce-a fost și ce va fi, ca aceste vechi amintiri ale trecutului.

— Adeseori mă întreb dacă sînteți istoric, sau, mai curînd, artist plastic, dar acum îmi dau seama că sînteți, în primul rînd, filosof, spuse Jan Toman, ridicînd paharul, cu fața numai zîmbet.

— Sînt un fost funcționar fiscal, atîta tot, răspunse bătrînul Chyle, oftînd. Filosof am devenit de nevoie. Mărturie acestei afirmații stau tocmai aceste pocale rubinii, pe care le-a admirat, atît de mult, simpaticul nostru restaurator. Le-am cumpărat încă în anii primei mele tinereți, cu credința fermă că avea să vină la mine un oaspete deosebit de important și nespus de drag. Firește, o femeie. Voiam s-o întîmpin cum știam mai bine, căci, de ce ți-aș ascunde, inima mea era în flăcări. N-au fost scumpe, dacă măsurăm prețul cu cele din zilele noastre, dar, oricum, m-au cos-

tat pe-atunci toată modesta mea avere. Mă uitam la ele și în sinea mea îmi spuneam, imaginîndu-mi superba priveliște : cristalul rubiniu împodobit cu aur, vinul roșu, și, cu ele, buzele de culoarea carminului ale femeii căreia îi aparțineau toate visurile mele. Trei purpuri într-un singur miracol ! Ei, da, și la asta, să adăugăm și a patra culoare, tot roșie, culoarea sîngelui care mi-a înecat inima atunci cînd ea nu a venit. Nu, n-a întîrziat, n-a venit niciodată... Și astfel nu mi-au rămas decît aceste pocale.

— Spuneam eu, filosof, asta sînteți ! izbucni aproape cu invidie mai tînărul Jan Toman.

— Nebun, nu filosof, îl corectă bătrînul domn, cu vocea scăzută.

Bău. Apoi, trăgînd spre el o legătură subțire de hîrtii, reluă.

— Studiul acesta l-am predat comisiei, după o discuție îndelungată. E un document care confirmă că proprietarul casei, Simon cavaler de Neuthal a existat în realitate, iar casa i-a aparținut în secolul al șaisprezecelea. La jumătatea secolului al cincisprezecelea a fost versificată, în limba cehă, povestea de dragoste a cavalerului Tristan și a prințesei Isolda cea cu părul bălai, și asta după versiunile lui Eilhart von Oberg, Gottfried de Strasbourg și, îndeosebi, după o altă adaptare, tot în limba germană, făcută încă în secolul al treisprezecelea de Heinrich din Freiberg, pentru marele magnat ceh Raimund de Lichtenberg. Cum bine ți-ai putut da seama, povestea a durat destul de mult, dar pe atunci oamenii nu se grăbeau. O altă perioadă îndelungată — de aproape o sută de ani — s-a mai scurs apoi de la transcrierea cehă și pînă în ziua în care această operă a ajuns în mîinile proprietarului casei noastre — cavalerul Șimon din Neuthal. Ce frumos trebuie să fi fost pe atunci, cînd timpul nu zbura, cum zboară acum... Iar acest cavaler de Neuthal se desfăta citind mereu, încă o dată, și încă o dată această poveste de dragoste, pînă cînd, în sufletul lui s-a înfiripat și a prins să crească dorința ardentă de a-i avea în fața ochilor pe minunații eroi ai acestei povești pe care îi îndrăgea atît de mult. Și a pus să fie pictați pe fațada proaspătă a casei, pe care o reconstituise după noua modă renascentistă. Tot ce-ți spun corespunde perfect din punct de vedere cronologic : fresca datează, în mod evident, din secolul al șaisprezecelea. Eu, unul, mi-l imaginez foarte bine pe proprietarul nostru așezat în grădină la umbra unui arbore stufos, de unde, zîmbind radios, privește satisfăcut spre fațada interioară a casei sale renovate. S-ar putea ca personajul acela feminin, reprezentînd-o pe Isolda, să se fi asemănat cu tînăra sa soție pe care și-o adusese în casa lui proaspăt reamenajată. Bineînțeles, asta-i doar fantezia mea care, firește, nu are ce căuta într-un document științific ! Cu toate acestea, domnii din comisie au declarat că deducțiile mele nu sînt lipsite de credibilitate. În ceea ce mă privește, aș îndrăzni să spun că prin asta am dovedit succesul vieții mele.

O viață întreagă mi-am petrecut într-un birou al administrației financiare, și n-am izbutit să fac nimic folositor. Și, iată, acum timpul s-a pus nițel în mișcare și eu am reușit să fac atîta !

Bătrînul Chyle își pierdu un pic suflul din pricina logosului său îndelungat, apoi, pe neașteptate, tresări și obrajii i se îmbujorară un pic.

— Iartă-mă, bunul meu prieten, reluă el ; dumneata ai avut o zi ghinionistă și eu m-am lăsat prins de înflăcărarea mea. Precum vezi, nu sînt, decît un laic, dacă vrei, un laic entuziast care...

— Sînteți un om minunat, domnule Chyle, îi spuse Jan Toman, cu toată sinceritatea, și, strîngîndu-i mîna bărbătește, continuă : Eu, unul, vă spun cinstit, nu m-am ales cu prea mare lucru din lectura acestei întîmplări străvechi, pentru simplul motiv că, pe alocuri, n-am înțeles-o ; cu toate acestea, îmi dau seama că, pe atunci, o asemenea poveste putea să constituie o sursă de inspirație și un imbold, atît pentru o vastă compoziție literară, cît și pentru această frescă murală...

— Da, ai dreptate, așa e, a fost epoca romanelor cavalerești, pline de tensiune și aventuri galante, dar povestea lui Tristan are un caracter mai aparte. Nu e vorba aici doar de o simplă poveste de dragoste, ci, în primul rînd, de un caz foarte problematic din punct de vedere moral. Nimic nu era mai ocrotit în evul mediu cu atîta strictețe, ca legătura conjugală, a cărei încălcare era considerată drept

un mare păcat, săvîrșit împotriva Sfîntului Duh. Acum, în privința asta sîntem mult mai mărinimoși. Pe vremea aceea, încălcarea fidelității în căsnicie era pedepsită prin lege. Firește, în primul rînd, atunci cînd era încălcată de femeie. Isolda a fost supusă judecății și condamnată de tribunal, iar soțul ei, regele Marek, a poruncit, pe bună dreptate, să fie aruncată în brațele leproșilor, din a căror hidoasă stăpînire a fost eliberată de viteazul Tristan.

— Și... Tristan ?...

— Tristan, în calitatea sa de bărbat, nu era dator să păstreze fidelitatea față de femeie, în schimb, trebuia să fie foarte atent să nu încalce jurămîntul de credință față de seniorul feudal. Din nefericire l-a încălcat în repetate rînduri, înșelîndu-l pe bunul său unchi, regele Marek, căruia i-a sedus soția. El și-a răscumpărat în foarte mică măsură acest păcat, prin curajul său nebunesc și prin aceea că și-a pus tot timpul viața în joc. În cazul de față avem de-a face mai curînd cu o istorie sîngeroasă, decît cu o poveste de dragoste. Iată ce spune această poveste : ucideți, mințiți, înșelați, păcăliți, depuneți jurăminte false, căci dacă săvîrșiți toate astea sub biciul necruțător al dragostei, sînteți de fapt nevinovați...

— Cumplită imagine, interveni, uluit, Jan Toman. Nu credeți ?

— Cîtuși de puțin, îi replică bătrînul Chyle. Cînd Isolda se duce la judecata divină, în fața căreia trebuie să țină în mînă o bucată

de fier înroșit, ca apoi să-și dovedească nevinovăția arătîndu-și palma nepîrjolită, ea alunecă intenționat din barcă și cade în apă, pentru ca cerșetorul — care, firește, nu-i nimeni altul decît Tristan în travesti — s-o poată cuprinde în brațele sale viguroase și s-o scoată la mal, unde gîdele a și pus să se încingă bucata de fier. Iar ea, nici măcar nu-i mulțumește salvatorului ei, ci, dimpotrivă, ca o regină trufașă se duce să asculte sentința, apoi depune cu voce tare următorul jurămînt: Jur că n-am fost ținută niciodată în brațe de nici un bărbat, cu excepția soțului meu, și, acum cîteva clipe, de acest sărman cerșetor... După care se apropie de gîde, și, apucînd fără teamă fierul incandescent, îl poartă prin fața mulțimilor adunate pe țărm ; apoi îl lasă din mînă și își arată palmele intacte. Da, de fapt, ea n-a mințit, și așa se face că însuși Atotputernicul a fost nevoit să săvîrșească o minune, deși a știut prea bine că această frumoasă femeie îi păcălise pe toți cu viclenia ei. Așa cum spuneam, e vorba aici de o poveste absolut imorală, bunul meu prieten ; dar fiindcă noi oamenii știm de fapt prea puțin despre moralitate, înțelegem de ce, tocmai în epoca renașterii, această poveste a putut să placă atît de mult. Cine poate ști dacă acest domn Șimon din Neuthal n-a fost și el un asemenea viclean uns cu toate alifiile, și de aceea a pus să fie pictați pe fațada casei sale Tristan și Isolda, acești doi adulteri, în locul patronului său Șimon din Iudeea.

Toman sorbi paharul pînă la fund, apoi spuse oftînd :

— Omului trebuie să i se ierte multe, atunci cînd e bîntuit de orbirea dragostei !

— Desigur, dar numai atunci cînd e vorba de dragoste adevărată. De altfel, după moartea celor doi îndrăgostiți împovărați de cele mai grele păcate, din sicriul lui Tristan au răsărit niște tufe de mure, care apoi au prins rădăcini și pe mormîntul Isoldei. De trei ori le-au smuls oamenii, dar degeaba, pînă la urmă au înțeles că aceasta este voința Domnului și le-au lăsat să crească. Precum vezi, numai dragostea dincolo de mormînt are dreptul la iertare.

Bătrînul Chyle rostise aceste cuvinte cu o voce atît de înălțătoare, încît nu mai rămăsese nimic de adăugat.

Cînd, mai tîrziu, eroul nostru stătea pe palierul locuinței sale și privea imaginea neclară a frescei, mîngîindu-i ușor suprafața zgrunțuroasă, se simți cuprins, pe neașteptate, de o mare tristețe. Vai, de trei ori vai ! își spuse, în sinea lui. Marea dragoste, asta ne lipsește ! Atingerea ei dătătoare de sfințenie sufletească ! Puterea ei nețărmurită !

Abia după un timp află, dintr-o carte, că marii îndrăgostiți ai veacurilor trecute nu omagiau din principiu iubirea conjugală ; de altfel, decizia dată de tribunalul iubirii la Avignon, în anul 1174, prevede chiar că dragostea nu-și poate revendica drepturile asupra persoanelor legate prin căsnicie.

Ce învățătură ciudată și imorală, și, totuși, oficial confirmată !

Nimic nu-i suna mai plăcut în ureche directorului Daneš, decît murmurul respectuos ce-i însoțea pașii în oricare dintre birourile institutului ar fi intrat. Pînă și propria lui secretară începuse să se uite la el cu o ascunsă admirație. Da, își spunea el în gînd, am făcut un pas înainte — a deveni membru al colegiului ministerial nu e o cinste de neglijat. Nu era în stare să-și imagineze semnificația acestui fapt, dar simțea că în fața lui se deschidea perspectiva unei noi cariere, și nimic n-avea darul să-l încînte mai mult decît această perspectivă. Cu atît mai mult cu cît știa prea bine cum merg treburile la minister : pe unul îl lovește dizgrația, în timp ce altul e evidențiat, cu toate că, de fapt, nici unul nu s-a evidențiat și nici unul nu s-a făcut vinovat cu nimic.

Pe urmă începu să creadă că noua sa situație se datora remarcabilelor sale calități și, cuprins de această credință, era animat de un simțămînt înălțător. Reflectă dacă n-ar fi acum momentul cel mai potrivit de a o vizita pe Maria. Întotdeauna se străduise să-i impună — și izbutise — profesoara de cînt într-un orășel de provincie fusese, firește, de la bun început fermecată de persoana lui, și dacă i s-ar înfățișa acum, l-ar primi, desigur, nu numai cu acea încîntătoare smerenie feminină, ci, de bună-seamă, și cu o mare doză de entuziasm. Ideea de a-l folosi pe Toman

pentru această excursie o găsea excelentă (ce mai, așa sînt eu, ideile mele sînt întotdeauna excelente), iar acum nu se mai punea decît chestiunea să stabilească o zi convenabilă. După ce va încheia turneul cu brigada artistică — pentru a veni la Praga, Maria are nevoie de o recomandare — o va plasa undeva în capitală. Nu-i neapărat să ne gîndim din primul moment la operă, deocamdată se poate mulțumi cu ceva mai modest — în schimb va avea locuința ei, iar pentru el va fi cît se poate de agreabil s-o aibă aproape. Și-apoi, cine spune că n-am cu ea gînduri serioase și pentru viitor ? Soția mea, oricum, nu mai are de mult ce să-mi ofere.

Ești un bărbat plin de succese, domnule Daneš, ce mai, un flăcău și jumătate ! își spunea încet, să nu-l audă nimeni. Iar viața e frumoasă și deschisă celor ce știu cum s-o ia !

În toiul acestei meditații, intră în birou secretara și, oarecum descumpănită, așeză pe masă dosarul de corespondență.

— Ce mai e și asta ? întrebă mirat. Pe cîte știu, poșta de azi am rezolvat-o !...

— Da, tovarășe director, așa este. Dar între timp a sosit o telegramă, și mi-am zis că trebuie să luați cunoștință de ea...

— O telegramă ? ! Ce ? A înnebunit careva ?

— Nu știu, răspunse secretara, pe un ton nefericit. Cred că e vorba de o telegramă particulară.

Deschise dosarul, desfăcu telegrama și citi la iuțeală textul. Deodată se întunecă la față și numai cu un mare efort izbuti să-și stăpînească o înjurătură. Apoi spuse :

— E-n ordine... O rudă din provincie nu și-a dat seama că trebuia să mi-o trimită acasă.

Secretara se retrase din birou, cu inima vizibil ușurată, iar Daňeš sări de pe scaun, furios la culme. Dumnezeule, Doamne, cît de imprudente pot fi femeile astea ! Poftim, ce-i dă dumneaei prin cap : să-i trimită o telegramă la birou ! E limpede că aici telegramele se deschid — nici o secretară nu lasă să-i scape un asemenea prilej !

Textul era scurt și cuprinzător : *Trebuie să plec imediat. Maria.*

N-ar fi fost de ajuns o semnătură cifrată ? Ce naiba, doar nu sînt căzut în cap ca să nu pricep atîta lucru ! Și de ce, mă rog, e nevoie să plece atît de urgent ? Pe cîte știu, trebuia să rămînă în brigada artistică toată luna! Acum e perioada cea mai favorabilă. Iar pentru ea, în calitate de cîntăreață, poate fi chiar o vacanță mai mult decît plăcută. Ce mare scofală să cînți seara cîteva melodii pentru oamenii veniți la odihnă, care, oricum, se plictisesc și n-o ascultă. În schimb o adeverință de participare la o asemenea brigadă are o valoare incomensurabilă.

Trebuie să plec imediat...

Da, scumpa mea, asta-i foarte frumos, numai că eu nu pot fi la cheremul unor capricii de moment. Am și eu un plan de muncă

și, mai cu seamă, nu-mi pot permite nici un scandal.

Umbla iritat prin birou, de colo pînă colo. Femeile astea sînt de o imprudență revoltătoare. Și cumplit de capricioase. Mă rog, să zicem că ea e artistă... Dar, să fim cinstiți, nu e chiar atît de mare, încît să-și poată permite orice năzbîtie... Pentru o clipă uită cu desăvîrșire că tocmai pentru aceste dispoziții de moment o îndrăgise el cîndva, după ce o cunoscuse, întîmplător, pe cînd se afla într-o deplasare în interes de serviciu... Nu, eu nu pot să las totul baltă și, pur și simplu, să vin la tine — își spune furios în sinea lui. Și tocmai acum, într-o perioadă în care trebuie să fiu prezent la cele mai importante consfătuiri din cadrul ministerului !

Toman trebuie să-mi dea o mînă de ajutor — asta-i limpede. În definitiv, poate fi bucuros că-i cer să-mi facă un mic serviciu. Sună să vină secretara. Aceasta intră, de data asta îmbrăcată de plecare.

— Cum ? Dumneata pleci ? ! ! întrebă el, plin de mirare.

— Păi, știți, ora e destul de înaintată, răspunse secretara, cu vocea sugrumată de emoție.

— Într-adevăr ? Mda, ai dreptate, am uitat cu desăvîrșire... Cheamă-l repede pe Toman, și spune-i să vină la mine.

Secretara reveni peste cîteva clipe și spuse :

— Nu mai e aici, a părăsit clădirea...

Directorul oftă, dînd din mînă plictisit : poftim, domnii salariați se duc acasă, sau mai

știu eu unde, în timp ce directorul stă și face ore suplimentare !

Se așeză din nou în fotoliu și începu din nou să se autocompătimească : are acasă o soție neînțelegătoare, are, ce-i drept, și o prietenă agreabilă, din păcate însă, la fel de neînțelegătoare. Și are funcționari, care nu zăbovesc nici măcar o clipă în plus la birou, dacă, eventual, ar avea nevoie de unul dintre ei.

Așa cum o cunoaște pe Maria, ar putea să apară aici ca din senin. Și, în cazul ăsta, cu greu ar mai putea să afirme că e, pur și simplu, o rudă din provincie. Femeia asta e în stare să pătrundă într-o bună zi în biroul lui și, dacă el nu va fi aici, să spună cît se poate de calm, că-l așteaptă. Dumnezeule mare, cînd vor începe să priceapă și femeile astea, că viața bărbatului e dintotdeauna mult mai complicată decît își pot ele închipui ? ? !

Așa se face că se hotărî să întreprindă unicul pas ce-i mai rămăsese de făcut. Telefonă șoferului să-l aștepte în fața institutului, și pe drum îi porunci s-o ia spre Malá Strana. Trebuie să stea de vorbă neapărat cu Jan Toman. Mîine subalternul lui va lua mașina și se va duce la ea. Trebuie. Dacă s-a întîmplat acolo ceva, s-o aducă imediat la Praga... Cu cîteva clipe în urmă încă, își dorise atît de mult s-o aibă aici, lîngă el. Acum nu mai era chiar atît de sigur de acest lucru.

Cînd opriră în fața vechii clădiri, la una din ferestrele de la parter se desfăcu o perdea, și acolo putea fi văzută bătrîna doamnă Hronkova, urmărind cu toată atenția să vadă cine

cobora dintr-o mașină atît de luxoasă. Și, întrucît era veșnic cu frica în sîn că avea să vină nu știu ce comisie ca să înceapă să-i sape prin locuință, ieși chiar în curte. Daneš izbuti însă să ajungă repede pe scări, și de-acolo să urce la iuțeală spre locuința Tomanilor.

Frumoasă treabă, nimic de zis, își spuse în sinea ei doamna Hronkova ! Ce lume ! Unde s-a mai pomenit una ca asta ? ! Domnul Toman nu-i acasă și doamna primește vizite !

Auzind zbîrnîitul soneriei, Helena își spuse pe loc că neașteptatul musafir nu putea fi altul decît pictorul acela îngrozitor, care a dispărut deodată și nu s-a mai arătat atîta amar de vreme. Nu știa cum, dar era sigură că avea să-l respingă. Prea multă vreme nu mai dăduse nici un semn de viață, și asta, firește, are darul s-o intrige, ba chiar s-o irite pe o femeie onestă.

Deschise ușa cu o mișcare violentă și avu destul de furcă pînă să-și relaxeze fața încruntată de supărare, ca apoi să schițeze un zîmbet plin de entuziasm.

— A, lume nouă, lume nouă, rosti în cele din urmă, după ce-și recăpătă răsuflarea normală.

— Vă cer mii de scuze, dar, din păcate, n-aveți telefon și eu trebuie neapărat să stau de vorbă cu Jan.

— Intrați, vă rog, domnule director. Cu ce vă pot servi ? întrebă grijulie.

— Cu nimic. Absolut nimic. Precum vedeți mă aflu aici în interes de serviciu. Altfel, vă

dați seama, c-aș fi venit cu o floare, rosti el solemn, recăpătîndu-și încet-încet încrederea de sine.

— Soțul meu nu e acasă, s-a dus la o ședință a iubitorilor Orașului Vechi, cu bătrînul acela ciudat, îl știți, vecinul de la parter...

Lui Daneš îi venea să înjure : ce blestemăție, sînt clipe în viață cînd omului nu-i iese nici o socoteală. Se prăbuși într-un fotoliu.

— Ați putea să-i transmiteți ceva ? Adică... să-i spuneți să plece mîine dimineață la prima oră... Dar, mai bine, să-i scriu... dacă-mi permiteți... Inițial am vrut să plec și eu cu el, eram înțeleși de mult în această privință... din păcate însă, mîine nu mă pot mișca din Praga...

Pe urmă se decise să adopte un ton mai confidențial :

— Pe scurt, am o cunoștință care mi-a comunicat azi că trebuie să vină neapărat la Praga... habar n-am de ce, dar știți cum sînt femeile ! Adeseori nu știu ce vor.

— Depinde care, ținu să menționeze Helena.

— Desigur, desigur, se grăbi Daneš să încuviințeze — și-mi face mare plăcere să cred acest lucru. Mie însă, nu mi-a fost dat să întîlnesc pînă acum o femeie înțeleaptă.

— S-ar putea să aveți parte de-acum încolo de această bucurie, spuse Helena, zîmbind.

Urmări cu însuflețită satisfacție descumpănirea lui Daneš, în timp ce acesta scria mesajul pentru soțul ei și, încetul cu încetul, începu să-și dea seama exact despre ce-i vorba. Cine ar fi spus vreodată că, într-o bună zi, directorul Daneš va avea atîta nevoie de sprijinul unui fost coleg de școală ? ! !

— Dacă s-ar întîmpla să nu poată să plece imediat, — știți, se află acolo cu o brigadă artistică — atunci îl rog frumos s-o aștepte. Eu voi rămîne oricum la birou, pînă seara tîrziu.

Descumpănirea lui e atît de sublimă, încît ți se face și milă de el ! se bucură Helena în sinea ei.

Vru să se ridice, dar ea îl mai reținu :

— Jan va face, bineînțeles, totul, precum doriți. Dar mie mi-a venit în minte că, probabil, doamna nu are o locuință în Praga, nu-i așa ?

— Într-adevăr, nu are. Va locui la hotel...

— Desigur. Dar dacă tot vorbim despre asta, credeți că această situație ar putea fi convenabilă pentru ea și, mai cu seamă, pentru dumneavoastră ? Înțelegeți la ce mă refer, nu-i așa ? Ca să nu mai vorbim de faptul că o cameră la hotel nu se găsește chiar așa, cu una, cu două... Poate că ar fi mai agreabil pentru ea, și, desigur, și pentru dumneavoastră, dacă ar putea să locuiască în altă parte... Mă gîndesc, de pildă, aici, la noi... Ce ziceți ? Nu vă grăbiți cu refuzul, vă rog... Avem un apartament destul de mare. Micuța Helena se duce la școală, iar eu sînt mai tot timpul la birou... S-ar bucura aici de o liniște desăvîrșită... Vă rog să mă credeți, vă fac această ofertă din toată inima și cu toată sinceritatea.

O privi mai întîi cu uimire, apoi îi spuse plin de entuziasm :

— Sînteți o femeie minunată !

— Asemenea cuvinte n-am mai auzit de mult, de la nimeni. Iar de la soțul meu chiar niciodată.

— Într-adevăr ! ? se miră el, cu un aer distrat, grăbindu-se să adauge : Apropo... să știți că... această cunoștință a mea n-o să rămînă prea mult... E vorba, firește, de o zi, două...

— S-o lăsăm mai bine pe ea să hotărască, îi replică surîzătoare.

— Doamnă Tomanova, sînteți o adevărată comoară, spuse Daneš, ridicîndu-se din fotoliu.

— Vă rog să considerați asta drept un serviciu pe care și-l pot face, unul altuia, numai foștii colegi de școală !

Îi sărutuă mîna, gîndind în sinea lui : e, într-adevăr, o femeie minunată. Extraordinară. Deșteaptă. Înțelege totul la iuțeală și, în plus, e cît se poate de arătoasă... Daneš a avut dintotdeauna înclinația de a aprecia femeile din toate punctele de vedere. După plecarea lui, doamna Helena zăbovi un timp în vestiar și medită :

Mda, cunoaștem noi... o cunoștință... Bărbații ăștia își închipuie că sînt deștepți nevoie mare și cînd colo se trădează cît ai zice pește, la prima privire !... În rest, firește, Daneš e un bărbat cum scrie la carte, fără amantă nici nu mi l-aș fi putut închipui. Are exact ceea ce își poate dori o femeie de la bărbat. Tot ce nu are soțul meu ! Și, zîmbind satisfăcută, își duse gîndul pînă la capăt ; se înțelege de la sine că pentru acest serviciu va trebui să se revanșeze...

Cînd se întoarse acasă, Jan o găsi pe soția sa așezată în dreptul mesei ; citea cu atenție pe o bucată de hîrtie o adresă oarecare, cu aerul că ar fi vrut s-o învețe pe dinafară. Pe chipul ei rătăcea o expresie visătoare.

Îi spuse la iuțeală ce s-a întîmplat în lipsa lui și se grăbi să adauge :

— Mîine dimineață, pornești la drum.

— Dar, bine, asta-i curată prostie, ripostă el, uluit. Cum adică, să mă duc, de vreme ce n-o cunosc și nici nu știu măcar cum arată...

— Ai s-o cunoști și ai să afli și cum arată. Trebuie să-i faci lui Daneš acest serviciu. I-am promis.

— Așa ceva nu se promite.

Helena se ridică de pe scaun amenințătoare :

— Că nu ești bun de nimic, asta o știu, și mie puțin îmi pasă. Chestiunea asta am preluat-o oricum asupra mea. Știi foarte bine cine este acest Daneš și ce poate însemna el pentru noi !

Jan își miji ochii și începu să rostească o frază demult învățată pe dinafară.

— Știu, e bine să ne fie obligat... de el depinde avansarea mea în institut etc., etc. Pe cît se pare, virtutea omenească e un lucru al dracului de fragil.

— Bineînțeles, de cînd te știu îi dai cu filosofia ta, pe care o ai mereu la îndemînă.

Și Jan își spuse numai pentru el : toți sîntem josnici într-un anume fel, unul mai mult, altul mai puțin ; norocul meu e că nu sînt nevoit să fiu prea josnic, pentru simplul motiv că nu vreau nimic. Dar am oare dreptul să-i judec și să-i necăjesc pe cei ce sînt siliți să fie josnici, ca să poată trăi ? Helena poate să rîdă cît poftește de filosofia mea — dar ăsta-i tristul adevăr.

Se mai uită o dată la bucata de hîrtie, apoi mormăi pe sub nas :

— Mda, numai că localitatea asta e destul de departe, tocmai pe malul lacului Macha. Știi doar că, ultima oară, m-au supărat luminile...

— Pleci ziua.

— Da, așa e. Și la ce oră pornim ?

— Pleci singur. Eu am treabă acasă, trebuie să pregătesc odăița Helenkăi. Micuța o să doarmă cu mine în dormitor, iar tu în camera de zi.

— Și de ce, mă rog ?

— Pentru că ea va locui la noi ! Acum, dacă vrei, poți să caști gura uluit !

Și, rostind aceste cuvinte, părăsi încăperea, radioasă și triumfătoare.

III

ARBORII CE STRĂJUIESC șoseaua stau țepeni ca soldații, dar, din mersul mașinii parcă încep să alerge. Norii plutesc în voie, încotro li se năzare, dar dacă-ți ridici un pic capul, ai impresia că-i lași departe în urma ta, ca o corabie burduhănoasă navigînd agale. Cînd mergi cu mașina ești stăpîn pe toate. În clipa în care pui mîna pe volan ești stăpînitorul unui mecanism complicat — încetinești sau sporești viteza după bunul plac, urci la deal, ca apoi să cobori cu viteză dublă povîrnișul abrupt, treci pe lîngă căruțele și bicicletele ce vin din direcția opusă, lași în urmă o mică motocicletă, și-i dai înainte, mereu înainte — a ta e lumea toată, și doar o simplă apăsare pe accelerator te înaripează. În clipa aceea ești stăpînul lumii.

Îți aduci aminte de acel vis al adolescenței, cînd alergai la vale cu ochii întredeschiși și cu brațele desfăcute — și visai : într-o bună zi voi zbura cu siguranță. Ce vis frumos ! Și ce genunchi sparți cînd, în cele din urmă, te-ai poticnit de o piatră ! Acum visul tău se împlinește, Jan Toman ; nu mai ești funcționă-

rașul ce rătăcește prin orașul vechi — acum toată lumea îți aparține. Iar mașina te ascultă, și tot ce vezi e al tău !

Își petrecu mîna peste obraji, ca și cînd ar fi vrut să se trezească din visare. Și, surîzător, își spuse în sinea lui : da, știu, mașina mea nu zboară ca săgeata, căci, vorba ceea, duce niște anișori în spate ; și nici arborii nu gonesc atît de amețitor ; la deal, motorul gîfîie suspect, șuruburile și piesele lui se străduiesc să se îmbine, dar nu întotdeauna izbutesc ; în loc să mă fălesc cu viteza, care, oricum, nu e decît moderată, aș face mai bine să trag cu urechea și să ascult dacă o anumită bătaie a motorului nu prevestește ceva neplăcut.

Visăm întotdeauna ceva mai îndrăzneț decît s-ar cuveni, și avem impresia că trecem prin viață mai ușor decît se întîmplă în realitate. Ne ajung din urmă și ne depășesc multe mașini de lux, trufașe și nepăsătoare, din cînd în cînd ne întrece și un autocamion, pe al cărui șofer îl unge la inimă faptul că ne poate învălui în norul negru, slobozit de eșapamentul lui.

Ce rămîne însă, e sentimentul libertății ; în timp ce alerg cu mașina pe șosea, scaunul meu la institut e neocupat, colegul Simáček e nevoit să răspundă singur la telefoanele care-l asaltează, iar eu am o zi liberă, și asta din însăși dispoziția șefului nostru suprem !

În jurul meu strălucește o vară superbă, pajiștile cosite își împrăștie miresmele lor pătrunzătoare, începe să se simtă aroma grînelor ce dau în pîrgă — asemenea zile nu sînt multe într-un an ; nimic nu-i mai plăcut decît să te smulgi din ordinea obișnuită. Uneori e bine să fii singur cu tine însuți, atunci abia îți dai seama de măreția și de frumusețea complicată a lumii ce te înconjoară.

Opri în fața unui fost han, care de mult nu-i mai întîmpină pe cărăuși, dar în fața lui e destul spațiu pentru a oferi un loc de parcare șoferilor de cursă lungă. În timp ce încuia mașina, se opri lîngă el un șofer și, ațintindu-și privirea plină de admirație asupra capotei bătrînului său Tudor, începu :

— Așa ceva n-am mai văzut de mult pe șosele, stimate domn ! Astea au fost mașini, nu glumă !

— Din păcate, au fost, încuviință Jan Toman, ușor descumpănit.

— Mașinile astea au avut motoare pe cinste ! Iar tabla asta, ce să mai vorbim — blindaj în toată legea ! Încercați să vedeți dacă sub mîinile dumneavoastră tinicheaua cutiilor de azi mai sună așa de frumos...

Și necunoscutul începu să ciocănească acoperișul mașinii și să se delecteze cu sunetul ei. Apoi, rotindu-și privirile în jurul lui, reluă :

— Uitați-vă la toate mașinile astea, așa-zis luxoase, și țineți minte ce vă spun, stimate domn : mașina dumneavoastră va mai circula pe autostradă, cînd ele vor fi aruncate de mult la cimitirul de fiare vechi !

Jan zîmbi amuzat și se uită cum zboară prin preajma lui noile mașini, cărora, de bună seamă, puțin le pasă că li se prorocește un

sfîrşit atît de grabnic. Laudele necunoscutului avură totuşi darul să-l măgulească şi, după ce bău un pahar de limonadă, smulse din faţa cîrciumii o floare ce se strecurase prin gardul grădinii, şi o prinse de oglinda retrovizoare a Tudorului său. Nu-i decît o mică distincţie, bătrînul meu frăţior, dar ţi-o confer din toată inima !

Pe la amiază, ajunse la destinaţie — mai trebui să străbată micul orăşel, pînă s-o poată coti pe o potecă îngustă şi prăfuită ce ducea spre pădure şi de-acolo nu mai putu să meargă mai departe ; locul de parcare era înţesat de maşini şi cu mare greutate izbuti să se strecoare pînă la marginea lui ; vilişoarele se înşirau una lîngă alta şi pretutindeni răsunau voci şi rîsete şi muzică, iar hotelul de pe mal fremăta şi zumzăia ca un stup de albine. Jan se uita nervos la adresa de pe hîrtie : da, aici trebuie să fie ; Hotel Roh, Maria Svojanova... La gîndul că unei femei îi trebuie mai multă vreme pînă să fie gata de plecare, îşi spuse că ar fi bine s-o caute imediat, nu de alta, dar dorea să meargă înapoi tot pe lumină.

La recepţia hotelului i se confirmă că tovarăşa locuieşte într-adevăr aici, dar cheia se află la poartă, ceea ce înseamnă că momentan nu-i acasă, aici oamenii îşi petrec mai tot timpul afară, pe plajă — cu siguranţă o va găsi. Şi dacă nu, să se adreseze referentului cultural, tovarăşului Kaminek, ăsta ştie cu siguranţă unde se poate da de ea...

Dacă aş cunoaşte-o, mi-ar fi lesne s-o găsesc, îşi spuse Jan în sinea lui, pe cînd se

încurca printre oamenii care zăceau întinşi pe nisip sau se aruncau în apă, şi se uitau la el cu acea curiozitate cu care urmăresc cei despuiaţi un ins ce se iveşte printre ei îmbrăcat în toată legea.

Pe malul lacului mergeau, legănîndu-se, nişte copii, clădeau cetăţi şi castele pe care apa le lua mereu. Ce frumoasă imagine a strădaniei omeneşti ! Un asemenea castel îşi clădeşte şi Daneš, iar eu îi dau o mînă de ajutor ; azi îi duc la Praga prietena, vor avea în jurul castelului fortificaţii şi turnuri de observare, dar care val va veni într-o zi să le spulbere, după legea lui ?

Se decise să-l caute pe referentul cultural, de cîteva ori trecuse pînă atunci pe lîngă el un bărbat în haine de pînză ; avea braţele încărcate de hîrtii, şi arăta ca un om supraocupat. Se vedea pe chipul lui că i se încredinţase o sarcină de mare cinste, dar, totodată, neobişnuit de grea : să-i cîştige pentru activitatea culturală, îndrăgită de zei, pe toţi oamenii care nu se interesau de nimic altceva, decît de propria lor distracţie. Pe ăştia, de tipul referentului Kaminek, societatea îi creează, ca apoi tot ea să-i ridiculizeze. Sărmanul îşi organiza seratele, concertele şi conferinţele cu acea îndîrjită înverşunare care-i înnobilează pe oamenii devotaţi unei cauze, şi ard pentru ideea lor. Făcea agitaţie, atrăgea atenţia, aducea la cunoştinţă, iar în clipa asta chiar, vocea lui hîrîia în instalaţia de amplificare, adresînd tuturor chemarea de a participa la neobişnuit de interesantul recital de

canto al cunoscutei cîntăreţe Maria Svojanova ; recital ce va avea loc astă seară la orele cinci şi jumătate în sala oglinzilor a Casei de cultură. Cînd apăru din nou în preajma lui, Jan Toman îl opri şi-i spuse pe cine caută şi pentru ce.

— A, da, desigur, tovarăşa se află aici,... îngăimă el, încurcat. Dar... ce vreţi să spuneţi cu asta... cum adică... aţi venit s-o... luaţi ?... Diseară are concert ! Sper că aţi văzut anunţul din holul hotelului ! Ori te pomeneşti că încă nu l-au afişat ! ? ! se înspăimîntă deodată referentul cultural.

— Domnişoara Svojanova a trimis o telegramă, prin care îşi exprimă dorinţa de a părăsi localitatea. De asta mă aflu eu aici.

— Mda, ce-i drept, a spus ceva în legătură cu această plecare... spuse referentul, posomorîndu-se la faţă. Îmi pare foarte rău că nu vrea să-şi prelungească şederea, ştiţi, contribuţia ei la brigada artistică e foarte importantă pentru odihna noastră, da, e, într-adevăr, un talent neobişnuit, poate încercaţi s-o convingeţi...

Jan îl întrerupse, oftînd :

— Cum s-o conving, de vreme ce nici nu ştiu măcar cum arată ? Eu am venit s-o iau — atîta tot...

Aceste cuvinte avură, de bună seamă, darul să uşureze de o povară grea sufletul referentului Kaminek, care îşi concentră asupra lui Toman o privire ce trăda o anumită doză de bunăvoinţă. Spuse :

— Ei, în cazul ăsta se schimbă situaţia — acum am înţeles, dumneavoastră nu sînteţi decît şoferul ! Iertaţi-mă, n-am bănuit... Dar, şi-aşa, îmi pare rău că pleacă. Toţi o vom regreta... Eu v-aş mai spune doar atît, ştiţi... domnişoara Maria e artistă, o artistă adevărată şi asta înseamnă mult... Apoi îl apucă pe Jan de mînă şi continuă pe un ton foarte confidenţial : — O găsiţi acolo, pe insula aceea îndepărtată, unde de fapt accesul este interzis, dar în cazul ei, fireşte, am cedat şi am făcut o excepţie. Doreşte să fie singură, de altfel, nici nu mă mir, bărbaţii sînt uneori de o insistenţă cicălitoare. Vă puteţi repezi pînă acolo, s-o aduceţi, de obicei serviciul acesta îl fac eu, şi, se înţelege, cu mare bucurie ! În singurătatea insulei poate să-şi exerseze vocea, parcă aşa spune... Aici, precum vedeţi, e un vacarm infernal, de nu-şi mai aude omul nici propriile sale cuvinte. Uitaţi-vă, bărcuţa aceea albastră aparţine hotelului, puteţi s-o folosiţi... Îmi pare foarte rău că pleacă ! Şi v-aş fi recunoscător dacă i-aţi confirma acest lucru.

Referentul Kaminek îşi aţinti privirea undeva departe, apoi scoase un suspin. Lui Jan îi veni în minte ideea că prietena lui Daneš trebuie să părăsească localitatea pentru că, fără voia ei, i-a sucit capul acestui om, iar acum i s-a făcut milă de el.

— Bine, continuaţi-vă munca, mă duc eu s-o iau.

— Excelent. În timpul ăsta o să mai aprofundez un pic agitaţia pentru concertul din

seara asta ; de vreme ce va fi ultimul, trebuie să-i asigur o participare cît mai numeroasă.

Şi bietul referent se cufundă din nou în munca sa zadarnică, dar, de bună seamă, captivantă.

Jan Toman se apropie de cabina unde se învoi cu o bătrînă cumsecade să-i păstreze hainele şi să-i împrumute un costum de baie. Dacă tot trebuie să străbat o asemenea distanţă, pînă la insuliţa cu pricina, va fi mai plăcut să am pe mine cît mai puţine boarfe. Să-mi fie ziua de odihnă deplină ; iar cei de la institut să mă invidieze că m-am putut bronza într-o scurtă deplasare în interes de serviciu !...

Cînd ieşi din cabină în chiloţi de baie, zări doi bărbaţi care, postaţi în faţa chioşcului învecinat, aşteptau să li se umple cîte un păhărel de vodcă.

Unul dintre ei spuse :

— Ei, cum a fost aseară, ai avut succes ?

— Ce succes ? Cu cine ?

— Ei, ştii tu, cu cîntăreaţa aia, ai dansat doar cu ea, şi pe urmă v-am văzut cînd aţi ieşit afară să priviţi cerul înstelat. Cum e, faină ?

Celălalt sorbi din pahar cu chibzuinţă, apoi, oftînd din adînc, răspunse cu un aer plictisit :

— O ţîfnoasă. Îşi închipuie poate că are cineva timp să se ţină aici de vrăjeală, s-o curteze.

— Ai dreptate. Păcat de fiecare zi pierdută.

Jan Toman nu-şi putu stăpîni un zîmbet discret : ca să vezi, nici măcar n-am văzut-o şi am şi aflat despre ea atîtea ! îşi spuse în sinea lui.

Se îndreptă spre bărcuţa pe care se putea citi următoarea inscripţie : *Numai pentru nevoi de serviciu !* O dezlegă de parul de fier de care era priponită şi, după ce-şi umezi un pic mîinile şi obrajii, porni la drum. De multă vreme nu mai pusese mîna pe vîsle, de aceea, cu o privire nu prea entuziastă măsură distanţa ce-l despărţea de insuliţă. Dacă doamna mă observă, e limpede că n-o să-şi facă o părere prea bună despre pregătirea mea fizică, îşi spuse, opintindu-se în vîsle cu toată puterea. Dacă m-ar vedea domnul Chyle, s-ar bucura : căci, într-adevăr, mă duc după mireasa stăpînului meu aflată pe o insulă îndepărtată, unde îşi piaptănă şi îşi despleteşte cosiţele sale aurii. Ce-i drept, ar trebui mai întîi să ucid balaurul dar, pe cît se pare, nu va fi nevoie. E de ajuns că i-am frînt inima tovarăşului Kaminek. În plus, prinţesa va fi probabil dezamăgită că, în locul lui Daneš, am venit eu.

Pescăruşii ţipau de zor şi, cînd se apropie de insuliţă, pe luciul apei ţîşniră cîteva răţuşte, de bună seamă nemulţumite de apariţia necunoscutului intrus. Îşi şterse fruntea de sudoare şi un timp se lăsă purtat de valuri — era într-adevăr aici o linişte divină, şi nu-l miră de loc faptul că biata femeie se refugia în aceste locuri, ca să scape de larma asurzitoare ce domnea în preajma hotelului.

În sfîrșit, zări o siluetă de femeie ; văzîndu-l, aceasta se îndreptă repede din șale și, cu aceeași iuțeală, își încheie bretelele costumului de baie. Va să zică așa ! În loc să-și exerseze vocea, dumneaei stă aici și se bronzează în pielea goală ! Se uită la el făcîndu-și streașină la ochi cu mîna ; cînd își dădu seama că se apropie un bărbat străin își puse la iuțeală halatul de baie.

Ajunse la mal și, deodată, se simți un pic jenat de faptul că stătea în fața ei în chiloți de baie ; și cînd să iasă din barcă aceasta se legănă și el alunecă în apă. Scoase un chiot strident, dar mai apucă să prindă lănțișorul, ca barca să nu se îndepărteze în larg.

— E limpede că n-aș fi bun de pontonier, spuse el pe un ton de scuză. Știți eu am venit de la Praga ! din partea lui Daneš.

Toman era puțin dezamăgit, femeia de lîngă el n-avea cosițe lungi și aurii, era șatenă și părul ei flutura în adierea ușoară a vîntului ; în schimb îi încadra foarte bine chipul, făcîndu-l cît se poate de interesant. Cînd Jan rosti numele lui Daneš, își ridică un pic sprîncenele, aproape invizibil, și spuse :

— Asta înseamnă că... el... Daneš, nu vine de loc ?

— M-a rugat să-l scuz, la institut se întîmplă mereu cîte ceva și în momentul de față nu-i chip să se elibereze... Eu sînt un cunoscut de-al lui... Și, văzînd că tace, se grăbi să adauge : De bună seamă, și-a spus că o asemenea chestiune n-o poate încredința unei persoane străine.

— Desigur, desigur. Știu, Daneš e un om foarte prudent.

Din vocea ei răzbea batjocura. Dumnezeule mare, de ce mi-e dat tocmai mie să stau aici în postura asta stupidă, și să debitez asemenea nerozii ? Oftă, și spuse :

— Nici nu m-am prezentat. Mă numesc Jan Toman, fost coleg de școală cu Daneš ; am stat chiar în aceeași bancă, iar acum lucrăm împreună în același institut. Numai că el e mare șef, iar eu un simplu referent. Uneori soția mea îmi ia în nume de rău această situație... Vă rog să mă iertați că vă spun toate astea. Sînt niște lucruri lipsite de orice importanță.

— De vreme ce tot vom călători împreună pînă la Praga, socot că nu e rău să ne cunoaștem un pic.

— Da, încuviință el cu un aer nefericit — va fi un drum lung, mașina mea nu e din cele mai strălucite. Dar Daneš n-a avut altă posibilitate, și de aceea mi-a cerut mie acest serviciu.

Îl privi îndelung și, după ce-și trase la o parte părul de pe frunte, începu :

— Dumneavoastră spuneți toate astea, de parcă ați vrea să vă scuzați. Nu e cazul, credeți-mă... Spuneți-mi mai bine cum ați dat de mine tocmai aici ?...

— M-a trimis tovarășul Kaminek. Printre altele, să știți că mi-a vorbit despre dumneavoastră cu foarte mult entuziasm.

— E un om tare cumsecade, dar nefericit, rosti Maria, clătinînd din cap, cu compasiune.

Se așeză din nou pe piatra ei și-i făcu semn să ia loc lîngă ea.

— Ador acest loc. Nu-mi place să stau în partea aceea, spuse, arătînd cu capul în direcția în care se afla plaja.

— Nici mie nu mi-ar plăcea acolo...

— Dar la Daneš vă place ?

— Iată o întrebare la care nu se poate da un răspuns, așa, cu una, cu două, replică Jan, ridicînd din umeri, ușor stînjenit. Adevărul e că m-a ajutat, luîndu-mă la el la institut. Pînă atunci avusesem un serviciu care nu-mi plăcuse de loc. N-aș putea să afirm că institutul lui Daneš e raiul pe pămînt, dar eu nu sînt un om pretențios. Se spune despre mine că nu sînt destul de combativ. De altfel, aprecierea asta poate fi citită și în dosarul meu profesional.

Maria izbucni într-un hohot de rîs, și el i se alătură. Bolta albastră de deasupra lor, săgetată din cînd în cînd de albul unui pescăruș, se întindea la nesfîrșit, iar apele lacului se unduiau pînă hăt departe, spre liziera întunecată a unor păduri îndepărtate.

— Trebuie să plecăm, nu-mi pot îngădui să vă mai rețin, spuse ea, uitîndu-se la ceas.

— Păcat, mă simt aici nespus de bine. Nu rîdeți, vă rog să mă credeți : nu spun decît purul adevăr, îi mărturisi el, cu toată sinceritatea.

Ar fi vrut să spună același lucru, dar preferă să tacă.

Își muie mîinile în apă și urmări un timp unduirile mărunte ce se spărgeau izbindu-se de mîna ei.

— Sîntem amîndoi într-o situație destul de asemănătoare, spuse deodată. De fapt, Daneš m-a ajutat și pe mine. Trăiam într-un oraș de provincie, unde predam cîntul la o școală de muzică. În general, o viață nu prea interesantă. El însă m-a convins că aș putea face ceva mai mult. Să cînt. I-am dat ascultare și am părăsit acel oraș. Tot el a fost cu ideea că trebuie să-mi fac un nume și m-a povățuit să-mi încep activitatea într-o brigadă artistică. Părerea mea însă e că oamenii veniți la odihnă nu prea se omoară după muzica vocală. La urma urmei, pe mine nici nu mă interesează acest lucru — am pur și simplu nevoie de o confirmare că am activat în această brigadă, și atîta tot. De fapt, de confirmarea asta are nevoie el, de vreme ce vrea să-mi găsească un loc la Praga. Așa că, hotărîrea mea de a părăsi această brigadă, poate fi socotită, de bună seamă, drept un act de nerecunoștință față de un om care-mi vrea binele. Probabil că i-am complicat un pic viața...

— Ba, eu aș zice că va fi bucuros să vă vadă. Cel puțin așa spunea.

— E un bărbat foarte amabil.

Razele soarelui îl băteau pe Jan drept în ochi și-i părea rău că în clipa aceea nu putea să-i vadă fața. Ar fi fost în stare să jure că pe chipul ei se așternuse o expresie batjocoritoare.

Vîslea din răsputeri și tăcea. Și, în timp ce pluteau, avu deodată impresia că pe oglinda apei nu pluteau numai ei, ci în fața lor s-a mai ivit, pe neașteptate, o corabie înaltă, cu pînze și cu vîsle lungi de-o parte și de alta, iar la provă stătea un bărbat cu coif pe cap; privea înaintea lui cu niște ochi necruțători, iar Toman îi auzea pînă și glasul lui de o neobișnuită asprime: „Cînd am plecat eu după Isolda pe insula aceea irlandeză, corabia mea era înțesată de ostaeni înarmați pînă-n dinți, iar eu aveam pe mine o mantie tivită cu blană de samur și o platoșă din fier forjat. Pe vremea aceea era de neînchipuit să te înfățișezi unei femei în chiloți de baie.

„Desigur ai dreptate, distinse cavaler, sîntem o generație slabă, iar despre marile pasiuni aflăm doar din lectura povestirilor de odinioară. Și, totuși, privește bine, nobile cavaler, și vei vedea că femeia aceasta e înzestrată cu toate farmecele frumoasei Isolda".

Tristan nu-i răspunse, corabia lui se mistui cu repeziciune în strălucirea soarelui.

De pe mal se auzeau bătăi de gong.

— Auziți? întrebă Jan Toman, trezindu-se din muțenia lui. Sîntem așteptați! Cred că va urma un trîmbițat de goarne.

— Da de unde, îi replică femeia, rîzînd; e gongul care cheamă lumea la masă.

Oamenii de pe plajă se grăbeau agitați, trădînd aceeași nerăbdare cu care veniseră aici îndată după revărsatul zorilor, dimineața doreau să nu le scape nimic din această zi superbă, străduindu-se care mai de care să ocu-

pe un loc pe plajă înaintea celorlalți, iar acum, la amiază, să cîștige — tot înaintea celorlalți — un loc cît mai bun la masă.

Jan priponi bărcuța, apoi o conduse pe Maria la hotel.

— Spuneți-mi, n-o să vă plictisiți, așteptîndu-mă atît de mult?

— De loc. Vă aștept cu mare plăcere. O să mă așez aici, pe malul lacului, și-o să privesc spre insulița aceea de unde v-am adus. Iar seara, o să mă bucur să vă aud cîntînd.

— Aș prefera să nu veniți. Cine știe, s-ar putea să vă dezamăgesc.

— Da de unde, spuse răsucind din cap. Eu știu prea puțin despre muzică, iar la canto nu mă pricep de loc. Așa că, veți avea în mine un ascultător atent, dar primitiv cu desăvîrșire. După mine, ăștia sînt cei mai buni...

Maria îi întinse mîna. Cîțiva întîrziați care trecură prin preajma lor se uitară la ei, plini de curiozitate.

— Aș fi tare bucuros dacă am putea pleca imediat după terminarea concertului. Cine știe, poate că izbutim să ajungem la Praga înainte de a se întuneca de-a binelea. Mașina mea e, uneori, capricioasă ca o femeie.

Îl privi fără să spună o vorbă. În clipa aceea își făcu apariția în ușa hotelului referentul cultural Kaminek, care, de bună seamă, o aștepta cu nerăbdare.

Jan porni să hoinărească pe plaja aproape pustie — atmosfera era plăcută, iar liniștea era tulburată doar de o mică droaie de copii care-și încropeau de mîntuială cetățile lor de

nisip îmbibat cu apă, și nici chemările insistente ale mamelor n-aveau darul să-i stînjenească din activitatea lor.

Se așeză pe o bancă și reflectă : să meargă mai întîi la ghereta unde se vînd gustări și răcoritoare sau, înainte de toate, să facă o baie în lac ? Cu această dilemă continuă să stea în banca lui. Se gîndea la cîntăreața care, în urmă cu cîteva ceasuri nu-i fusese doar necunoscută, ci și indiferentă, și, deodată, se surprinse că manifestă față de ea un viu interes. Își repetă cu grijă tot ce-i destăinuise despre relațiile sale cu Daneš.

De fapt, nici nu mă mir că a izbutit să-l captiveze !

Apoi, simțind parcă un ghimpe în inimă, își spuse suspinînd : în schimb mă mir de ea !...

Își miji ochii în bătaia soarelui și peste puțin timp începu să-l cuprindă o stare de moțăială. Îl treziră însă cei ce se întorceau de la masă, zgomotoșii neobosiți, dornici să găsească pe plajă un loc mai bun decît avuseseră înainte de amiază. Foamea îl sili să se posteze la rînd în fața bufetului, unde nu-l miră de loc faptul că-i întîlni din nou pe cei doi vînători de fuste. De data aceasta își sorbeau păhărelul de votcă într-o sfîntă muțenie. Cu toate acestea nu scăpau prilejul de a se uita în jurul lor, aruncîndu-și un ochi de cunoscător asupra femeilor ce se perindau prin preajma locului.

— Poimîine îmi strîng catrafusele fără pic de regret, rosti în cele din urmă unul dintre ei, oftînd cu un aer de om cătrănit.

La care, celălalt se grăbi să adauge :

— Și-acasă tot plictiseală va fi, dar cel puțin sîntem acasă.

Jan se hotărî să înainteze de-a lungul lacului, atît cît va fi cu putință ; în acest timp se uita mereu la ceas, căci nu voia să întîrzie la concert.

Apoi cel dintîi se așeză în sală, punîndu-și grijuliu întrebarea dacă vor veni destui spectatori. Sala se umplea anevoie dar, dacă luăm în considerare faptul că mulți preferau să rămînă afară, în dreptul ferestrelor deschise, putem spune că pînă la urmă spectacolul se bucura de un public destul de numeros. Mai întîi, cineva cîntă la vioară o bucată lungă, după care referentul cultural Kaminek anunță apariția pentru ultima oară în această stațiune a cîntăreței Maria Svojanova.

— Să-i urăm artistei noastre mult succes în activitatea viitoare ! încheie referentul.

Se auziră aplauze slabe. Jan asculta atent, cu inima aproape înduioșată. Nu mă pricep, dar cîntă frumos, de asta sînt sigur. Iar dacă nu, cel puțin îi stă bine în această postură. Sînt încredințat că vom face o călătorie plăcută pînă la Praga, păcat însă că va trebui să i-o predau de tot lui Daneš.

După fiecare cîntec era primul care începea să aplaude. Și de fiecare dată îi surprindea privirea, și zîmbea de bucurie.

După concert se duse în holul hotelului și, zărind-o cum coboară scările, îmbrăcată de plecare și cu valizele în mînă, alergă în întîmpinarea ei să-i ducă bagajele la mașină.

— A fost foarte frumos, ţinu el să-i spună.

— Nu sînt chiar atît de sigură, îi răspunse oftînd.

Jan se strădui cît putu ca startul să fie spectacular. Maşina porni atît de repede încît stîrni nemulţumirea celor aflaţi pe aproape : în urma roţilor se ridicase un nor de praf înecăcios.

Străbăteau un drum străjuit, de-o parte şi de alta, de pini înalţi ; la o cotitură stătea un om care flutura din mînă cu timiditate, în semn de salut. Ori poate era un semn ca să oprească ?

— E domnul referent, îi atrase el atenţia.

— Ştiu... Dar, vă rog frumos, mergeţi mai departe !

Şi, astfel, bărbatul dispăru în urma lor, aşa cum dispăru şi priveliştea largă a plajei. Începea să se lase înserarea, arborii deveneau din ce în ce mai rari şi ei ieşiră în şoseaua principală. O auzi răsuflînd uşurată.

— Sînteţi bucuroasă că aţi scăpat de povestea asta ?

— Nu ştiu, răspunse, strîngînd din umeri.

— Chiar dacă nu mergem prea repede, să n-aveţi nici o grijă, tot ce-a fost rămîne în urma noastră.

— Dacă vreţi să ştiţi, îmi pare bine că nu gonim. Cinstit vorbind, nu mă grăbesc spre viaţa mea cea nouă. Mi-e teamă de ea. Aşa că, mergeţi cît mai încet...

Şi, rostind aceste cuvinte, îşi strînse în jurul umerilor şalul alb, de parcă ar fi luat-o cu frig.

Străbăteau peisajul vesperal, căruia amurgul îi împrumuta o înfăţişare de o gingăşie de-a dreptul ireală ; satele aduceau cu nişte decoruri de teatru, şi numai maşinile care-i depăşeau aveau darul să-l readucă pe Jan la realitate : fireşte, le invidia.

Din cînd în cînd se uita cu grijă la tovarăşa lui de călătorie, dar numaidecît îşi întorcea privirea înainte ; Maria era cufundată într-o tăcere mută, de bună seamă avea la ce să reflecteze şi, după cele ce-i spusese, socoti că fuge de ceva ce o frămîntă chinuitor, spre ceva nesigur care o înspăimîntă. Dacă a simţit, poate, ca o povară grea, vreo legătură făcută acolo, pe malul lacului, acum era nevoită să se întoarcă la omul de care îşi legase, probabil, imaginea vieţii sale viitoare. Dar, dacă am auzit bine, nici Daneš nu e omul de care să se simtă atrasă prea mult. Nu tînjeşte după el, ci după imaginea acelei vieţi pe care el i-a făgăduit să i-o împlinească.

La drept vorbind, e întristător că o asemenea femeie nu are mai mult noroc.

Bărbaţii, care întîlnesc întîmplător o femeie neobişnuită, sînt, adeseori, răpuşi de închipuirea că evenimentul s-a petrecut numai spre a li se oferi lor prilejul de a o salva de primejdia unui alt bărbat. Acest lucru a fost sesizat de mult de vestitul cavaler Tristan, care s-a luptat cu balaurul ca s-o salveze pe Isolda, ca apoi s-o cucerească — din păcate nu pentru el. Cu un balaur imaginar, bărbaţi sînt dispuşi oricînd să se lupte, cu atît mai mult, cu cît nu este vorba de balaur, ci de ideea lor

fixă rezumată astfel : Ce frumos e să salvezi o femeie ! Ce meritoriu e să cucerești pentru ea — bineînțeles, în preajma ta — un viitor plin de tentații. Dar, în clipa în care această femeie întîlnește un alt bărbat, atunci adoptă și el, la rîndul lui, ideea nefastă de a o salva, și astfel lupta cu balaurul se repetă la nesfîrșit. Vechii eroi, înveșmîntați în platoșe, își puneau viața în joc în fața botului aruncător de flăcări al balaurului. Noi ne luptăm mai curînd, ba, mai mult ca sigur, doar cu manifestarea propriei noastre vanități. Lasă balaurul să doarmă, cavalerule, și treci în tăcere și pe vîrfuri prin preajma peșterii în care moțăie orgoliul tău de bărbat !

Iar tu, aiuritule, nu te mai uita pe furiș la însoțitoarea ta, ci caută mai bine de privește drept înainte, căci așa se cade, mai ales atunci cînd ești la volanul unei mașini care-și are hachițele ei. În afară de asta, îți scapă multe din frumusețile peisajului, a căror contemplare este recomandată chiar și de filosofi, căci asta ajută, fără greș, la dobîndirea echilibrului sufletesc.

Bineînțeles, Maria își dădea seama că, din cînd în cînd, e urmărită de privirile sale fugare, dar de fiecare dată reușea să-și întoarcă capul la timpul potrivit. În afară de asta, mașina era destul de neîncăpătoare, încît, fără voia lor, se frecau mereu unul de altul. Maria se retrase la marginea pernei, pentru ca aceste atingeri să fie cît mai rare. Nu fiindcă i-ar fi displăcut, dimpotrivă, privirile lui mărturiseau, cu expresivitate, creșterea interesului pe care i-l purta, și, ideea în sine, avea darul să-i umple sufletul de o bucurie ascunsă. Faptul că se întîlniseră într-un loc atît de neobișnuit și în împrejurări atît de neobișnuite, o cam neliniștea. Ce sigur de el trebuie să fie acest Daneš, de vreme ce n-a catadicsit să vină și l-a trimis în locul lui pe unul dintre salariații săi !...

Ce frumos ar fi să-i pot demonstra că s-a înșelat !

Căci nu e în firea femeii să se lupte cu balaurii, ba, mai mult, nici măcar cu propria-i înfumurare — femeia e sigură de toți bărbații ce roiesc în jurul ei și tocmai de aceea bucuria ei e cu atît mai mare, cu cît poate să le întindă tot felul de capcane și obstacole mărunte ; acesta este jocul ei, bucuria ei : să urmărească în liniște strădania bărbatului de a o depăși, determinîndu-l astfel să-și sporească spiritul de combativitate.

Femeia așteaptă ca bărbatul care a ucis pentru ea balaurul să îngenuncheze în fața ei cu capul retezat al jivinei în mînă și să i se supună fără condiții. Ideea că, după ce a tăiat capul balaurului, ar lua-o de mînă și i-ar spune, pur și simplu : acum te duc la bărbatul care va deveni stăpînul tău, e pentru ea absolut insuportabilă și mulți cavaleri au ajuns de ocară tocmai din pricina acestei greșeli. În cele din urmă, pînă și faimosul Tristan...

De aceea Maria se retrage, avînd grijă ca umerii lor să se atingă cît mai puțin, și e bucuroasă că el tace și nu face nici un efort ca s-o distreze. În schimb ea profită copios de

faptul că nu-i obligată să conducă și astfel se uită la fața lui, observînd cu satisfacție că bărbatul de lîngă ea e descumpănit și se frămîntă. Mai știi, își spune în sinea ei, te pomenești că e înduioșat de soarta mea. Ce înălțător e să poți gîndi așa, și în același timp să privești un bărbat care nu mai știe încotro să-și îndrepte ochii.

Și merg așa înainte, înserarea prinde pe îndelete culori întunecate, mașini pe lîngă ei trec din ce în ce mai puține, copacii ce străjuiesc șoseaua încep să-și piardă contururile viguroase, iar luminile slabe ale farurilor cu greu mai izbutesc să risipească negura din ce în ce mai groasă.

Și toate astea îl ispitesc acum pe Jan s-o privească și mîna lui se atinge de mîna ei, ca, în sfîrșit, să scapere acea scînteie care mocnește neîncetat în muțenia lor. În clipa aceea însă, ceva îi trezește atenția ; deodată, din preajma lui dispare peisajul ce te invită la relaxare, și nu mai există decît mașina și duduitul motorului, ale cărui bătăi și-au pierdut regularitatea. Mai simțise el pînă atunci de cîteva ori că mașina nu mai funcționează așa cum trebuie, de parcă motorul s-ar fi stins pe neașteptate, ca în clipa următoare să pornească din nou, făcîndu-l pe omul de la volan să se neliniștească : vai, inima mașinii bate cu neregularitate ! Într-un asemenea moment dispare totul — și femeia de lîngă el, și peisajul. Își întoarse capul spre Maria și ochii lor se întîlniră ; dar în timp ce ea, speriată,

încerca să-și îndrepte privirea în altă parte, el o întrebă :

— Auziți și dumneavoastră ?

Maria răsuci din cap, sperînd, poate, că Jan avea să-i spună ceva frumos, de natură să frîngă tăcerea lor încordată.

— Motorul... Se întîmplă ceva cu motorul... rosti el intrigat, trăgînd atent cu urechea la bătăile pistoanelor.

O clipă i se pare că se înșală, pe urmă însă povestea se repetă — și, deodată, motorul nu mai merge, e mort. Apăsă cu violență pe pedala ambreiajului, schimbă viteza, mașina se smucește brusc și se pune din nou în mișcare.

— E slabă scînteia, spuse apoi, ca un inițiat.

Iar ei i se pare că scînteia dintre ei e atît de puternică, încît ar putea oricînd să aprindă o flacără. El însă repetă aceeași frază ciudată, și glasul lui trădează îngrijorarea. Căci noaptea bate la ușă, iar ei se află departe de Praga, pe o șosea deschisă și pustie.

În cele din urmă mașina se opri și nimic nu-i mai ajută să pornească. Acum stă țeapănă pe șosea, motorul nu mai funcționează și totul în jur e cufundat într-o tăcere mută.

— Asta ne mai lipsea, spuse Jan, apoi sări din mașină și se grăbi să ridice capota.

Coborî și Maria, deocamdată nu-și dădea seama de nici un pericol, ba, dimpotrivă, nu-i displăcea de loc ideea că stăteau cu picioarele pe un teren solid, că în jurul lor trona întunericul serii, în care se revărsau miresmele îmbietoare ale pădurii ; se apropie de Jan și

privește și ea motorul la care, bineînțeles, nu se pricepea.

Jan încearcă să verifice fiecare piesă în parte, din cînd în cînd scrîșnește din dinți, la atingerea unei țevi fierbinți care-i arde pielea.

— Nu, aprinderea n-are nimic, bateria e în ordine, luminile funcționează... Ce să fie ? meditează el cu jumătate de voce și, în timp ce ea contemplă lumea înconjurătoare, mintea lui nu se mai concentrează decît asupra motorului. Poate că ar ajuta dacă ar fi împinsă nițel...

— Vă ajut cu plăcere ! izbucni ea entuziastă.

— Foarte greu, răspunse el. Drumul e prea drept. Dacă ați ști să conduceți, aș împinge-o eu...

— Ca întotdeauna nu sînt bună la nimic, oftă Maria cu necaz.

Lui Jan nici prin gînd nu-i trece s-o contrazică, în clipa asta nu se mai gîndește la nimic altceva, decît la situația blestemată în care s-a trezit pe neașteptate — noaptea în spinare, iar cele cîteva mașini care-i depășesc, nu manifestă nici cea mai mică dorință de a opri. Nici nu se poate o situație mai neplăcută — pe cei din Praga o să-i apuce toate pandaliile văzînd că nu sosim.

Apoi, deodată, observă că în apropiere se află un drum ce ducea de pe terasamentul șoselei, într-o vale oarecare — povîrnișul e destul de abrupt, de ajuns nu e greu să ajungă pînă la el, și dacă izbutesc să meargă cu mașina în jos, motorul trebuie neapărat să pornească, pentru că, de bună seamă, nu-i lipsește mare lucru.

O scînteie de speranță ! Uneori omului nu-i trebuie nimic în plus, ca să se mintă singur.

Împing amîndoi mașina spre povîrnișul cu pricina, și cînd ajung la marginea lui, Jan sare la volan și merge la vale, lasă mașina să meargă mult, ca să fie cît mai sigur că pornește, pe urmă, reglează viteza și apasă pe ambreiaj ; motorul bufnește de cîteva ori, bravo, minunat, dar, pe neașteptate, amuțește din nou. Mașina e moartă de-a binelea.

Maria aleargă după el, îl ajunge din urmă, îl vede coborînd repede din mașină și uitîndu-se la ea cu o privire disperată. Mașina stă nemișcată pe o pajiște ce se întinde peste toată valea — ceva mai încolo se conturează o pădure, pe cît se pare, nu prea adîncă, iar în fața ei se zărește o căsuță modestă... În rest, liniște și pustietate.

— S-a sfîrșit, spuse el cu o voce stinsă. Nu știu ce-o să ne facem.

Ea își roti privirile în jur și deodată izbucni, plină de entuziasm :

— Uitați-vă... Uitați-vă ce frumos e aici ! Nu mai faceți figura asta atît de disperată !

— N-avem prea multe speranțe să ajungem la Praga...

— Păi tocmai în asta constă toată frumusețea ! se bucură ea cu atîta sinceritate, încît Jan se lăsă aproape înduioșat.

Undeva, la capătul văii, se înălțau aburi de ceață.

— Nu ne rămîne decît să ne cățărăm într-un copac și de-acolo să ne uităm unde se vede o lumină, propuse Maria, plină de bună dispoziție.

— Din fericire, pentru asta nu e nevoie să ne cățărăm în pom — căsuța de colo e la o azvîrlitură de băț, și cineva a și aprins în ea o lumină.

O strălucire galbenă se strecura prin fereastră, în noaptea întunecată. Jan porni într-acolo cu gîndul să întrebe pe unde ar putea să ajungă undeva, într-un cătun mai populat.

Din căsuță ieși un bărbat care se uită peste gard la străinul care se apropia.

— Ce e? întrebă el scurt, cu o voce ce nu trăda prea multă bunăvoință.

Jan îi înfățișă, oftînd, cele întîmplate.

— Iar acum, stau aici și nu am prea mari speranțe să pot pleca. Încotro duce drumul ăsta ?

— Într-un sat... nu e prea departe, dar nu văd ce ați putea face acolo.

— Poate pleacă vreun autobuz spre Praga...

— De plecat pleacă, dar abia mîine dimineață. Dacă sînteți în pană, ar fi, cred, mai bine să vă întoarceți în șosea, căci, vorba ceea, pe-acolo tot mai trec niște mașini, și s-ar mai găsi una care să vă ia...

Și, rostind aceste cuvinte, bărbatul ieși pe poartă și se apropie încet de mașină.

Apoi, aplecîndu-se deasupra capotei ridicate, spuse :

— Mda, numai că aici nu vedem nici pe dracu. Din cîte mi-ați spus, înțeleg că nu poate fi ceva grav. S-o împingem mai aproape de casă. Ei, da, astea au fost mașini pe cinste, spuse apoi cercetînd mașina cu vădită admirație. Și, cum văd, e bine întreținută.

— Aș fi bucuros să fie mai puțin întreținută și să ajungă măcar pînă la Praga.

Împinseră mașina pînă în gard, bărbatul dădu poarta în lături și intrară în curte. Pe urmă deschise ușa unui hambar și aprinse lumina — în hambar se afla o mașină mai veche.

— Dumneavoastră vă pricepeți la motoare ? întrebă Jan, plin de speranță.

— Nu prea, dar atît cît pot să-mi dau seama motorul dumneavoastră nu are nimic. Baiul e la instalația electrică, țineți minte ce vă spun !

Scoase o lampă de montaj și o atîrnă de capota mașinii lui Jan.

Din întuneric apăru, încet, Maria.

— Între timp conița ar putea să ia loc, spuse bărbatul, arătînd spre ușa ce dădea în odaie.

— Mulțumesc, mie îmi place aici, e tare frumos... V-aș ruga însă, dacă se poate, să-mi dați un pic de apă.

Bărbatul intră în căsuță și peste cîteva clipe reveni aducînd o cană cu apă.

Maria bău, apoi îi întinse cana lui Jan. Bău și el, și bărbatul se duse din nou după apă :

— Nu prea am cu ce să vă ospătez, li se adresă el apoi, zîmbind.

— Apa e foarte bună, iar cănița e tare frumoasă, îi răspunse Maria.

Întoarse cana spre Jan, ca să vadă și el inscripția cu literă de aur : *Din dragoste.*

În clipa aceea însă, Jan nu avea nici un chef să se ocupe de asemenea lucruri.

— Asta-i rămasă de la bunica, pe vremea aceea se mai făceau pocale din astea, ținu să menționeze bărbatul.

— Din dragoste, repetă Maria, de parcă ar fi descoperit nu știu ce taină. Numai că singura taină de care Jan Toman era capabil să se intereseze în acel moment, era ascunsă sub capota mașinii.

Bărbatul desfăcu pe îndelete și cu pricepere cablurile bujiilor.

— Urcați-vă în mașină și, cînd vă spun, porniți motorul, ați înțeles ?

Și în timp ce cei doi se cufundară în munca lor, Maria o luă pe poteca ce străbătea valea înecată în beznă. A înțeles că pe șofer nu-l interesează acum nimic altceva decît mașina. Era cît se poate de calmă. E bine ce s-a întîmplat, își spunea în sinea ei... Desigur, Daneš așteaptă... foarte bine, să aștepte... Dacă n-am meritat să vină personal, să aștepte mult și bine. Dar oare numai pentru asta ? îi veni în minte. Sau poate vreau să rămîn cît mai mult cu acest om străin, atît de drăguț și atît de cumsecade ?

Bineînțeles că vreau, își spuse, în cele din urmă, cu hotărîre. Și chiar foarte mult.

Am băut amîndoi din aceeași căniță, amprentele buzelor noastre au rămas cu siguranță întipărite pe dunga aurie, deasupra inscripției

Din dragoste, chiar dacă el n-a avut nici un chef să ia în seamă acest lucru ! Bărbații sînt, de bună seamă, altfel decît ne așteptăm să fie, noi femeile. Spre paguba lor, firește.

Cînd se răsuci, spre a face calea întoarsă, zări în lumina din curtea căsuței umbrele celor doi bărbați, mișcîndu-se încolo și-ncoace. Peste pajiște se așternea o ceață cenușie din ce în ce mai deasă.

— Știam eu, spuse satisfăcut bărbatul, ștergîndu-și mîinile cu un șomoiog de scame. Motorul n-are absolut nimic, e limpede. De vină-i bobina. Ați văzut și dumneavoastră !...

— De văzut am văzut. Dar singur n-aș fi fost în stare să descopăr asta niciodată, mărturisi cinstit Jan Toman.

— Ba da, ați fi descoperit, v-a lipsit pentru asta numai calmul și lumina... Și-acum ce facem ?

Jan strînse din umeri descumpănit :

— Nu știu.

— Ați putea rămîne peste noapte aici. Dar nu-i loc decît în pod. Și nu cred că ar fi plăcut pentru conița...

— Probabil că nu... Și, în afară de asta, dumneaei nu e soția mea. Eu o duc, doar, la Praga, atîta tot...

— Așa ! făcu bărbatul, zîmbind cu mai multă înțelegere. Ei, fir-ar să fie de treabă !

Jan ar fi vrut să-i explice întreaga situație, dar deodată i se păru că totul ar fi în zadar, căci unui străin cu greu i-ar veni să dea crezare unei asemenea povești.

Bărbatul, cuprins probabil de un sentiment de solidaritate față de un om care s-a trezit într-o situație complicată cu o femeie străină, spuse pe un ton hotărît :

— Știți ce, demontez bobina mea și v-o împrumut. Dar cum sosiți la Praga, adică, mîine dimineață la prima oră, mi-o trimiteți expres înapoi. Pentru dumneavoastră o să faceți rost de alta cu ușurință, nu-i așa ?

— Bineînțeles, n-ar fi o problemă, numai că pe chestia asta dumneavoastră n-o să puteți folosi mașina, cel puțin două zile !

— Noi mergem cu ea numai duminica, și nici atunci întotdeauna...

— Dacă vreți eu mă pot repezi chiar mîine să v-o aduc, îi făgădui Jan plin de zel. Pentru asta însă, ar trebui să cercetez cu grijă drumul pe unde am coborît din șosea, ca să știu cum ajung aici.

— N-aveți nici o teamă, vă conduc eu, se mîndri bărbatul, cuprins deodată de un puternic sentiment de mărinimie. Căci nu era în stare să-și imagineze cam ce s-ar întîmpla dacă cei doi n-ar ajunge în seara asta la Praga.

Cînd aduse bobina demontată ca s-o monteze în mașina lui Jan, se uită un timp la Maria, apoi, întorcîndu-și privirea spre Jan, clipi din ochi, cu discreție.

— De fapt, aș putea să vă duc pînă la Praga cu mașina mea, dar dimineață mă scol la cinci ca să mă duc la lucru...

După ce totul fu gata, Jan încercă să-i ofere bani pentru oboseală, dar bărbatul refuză cu o violență categorică :

— Ce v-a apucat ? ! Ați înnebunit ? ! ! Să-mi dați bani pentru o bobină împrumutată ? În definitiv, oamenii trebuie să se ajute între ei. N-am dreptate, tînără coniță ?

— Aveți, încuviință Maria, cu o voce scăzută. — Numai că asta se întîmplă rareori, se grăbi să adauge.

Jan porni motorul fără nici o dificultate.

— Cînd ajungeți sus, s-o cotiți cu băgare de seamă, căci noaptea șoferii gonesc pe șosea ca nebunii ! le atrase atenția bărbatul.

După ce-i însoți un timp, coborî din mașină, lăsă lampa jos, și le flutură din mînă, urîndu-le drum bun.

— Grozav flăcău, spuse Jan cu sufletul ușurat, cînd rămaseră singuri.

— Sînteți, desigur, un om care trezește repede încredere, îi răspunse Maria, surîzătoare. V-a încredințat piesa fără să vă întrebe măcar cum vă numiți. De altfel și eu v-am făcut niște destăinuri, cu aceeași nesocotință.

Ar fi vrut să-i dea replica, dar tocmai atunci trebuia să urce panta abruptă și să fie atent la mașinile de pe șosea. În momentul acela însă, șoseaua era pustie și intrară pe drumul asfaltat fără nici o emoție.

— O să ajungem tîrziu, dar dumneavoastră o să-i explicați lui Daneš ce s-a întîmplat.

— Se vede că nu mă cunoașteți ! ripostă ea, încruntîndu-se la față. Nu datorez nimănui nici o explicație. Apoi, sprijinindu-și mîna pe umărul lui, continuă pe un ton blajin : De fapt, a fost cît se poate de frumos, nu-i așa ? Păcat că n-ați mers cu mine prin valea aceea întu-

necată. Nici nu știți ce frumos a fost, dar cel mai frumos a fost că am băut amîndoi din aceeași căniță, care avea o inscripție atît de frumoasă !

— Da, aveți dreptate, dar în momentul acela eu nu prea am avut timp să mă gîndesc la povestea asta. În schimb, acum aș avea un chef nebun să mai beau o dată, cu sete.

— Foarte bine. La Praga o să spunem totul, în afară de povestea asta pe care o păstrăm numai pentru noi ca pe o taină a noastră, vreți ? întrebă Maria, apucîndu-l ușor de mînă.

Încuviință clătinînd din cap, apoi merseră tot timpul fără să mai scoată o vorbă ; n-aveau ce să-și spună — nu pentru că s-ar fi simțit străini, ci tocmai dimpotrivă, — știau totul unul despre altul și asta ar fi însemnat să repete ce crede fiecare despre celălalt. Uneori apar în viață asemenea momente de clarviziune. Căci numai oamenii foarte obișnuiți se cunosc între ei prin aceea că-și spun numele. În schimb, mult mai profund se cunosc cei ce nu rostesc o vorbă, dar simt în schimb cum în jurul lor bate aceeași adiere de vînt, iar deasupra lor clipesc aceleași stele.

Dacă în prima parte a călătoriei au mers cu prudență, așa fel încît să nu se atingă unul de celălalt, acum Maria se sprijinea de umărul lui, și le era bine, de parcă prin venele lor ar fi curs același sînge.

Cînd ajunseră la Praga și pătrunseră pe străduțele înguste ale cartierului Malá Strana, ea îi spuse aproape în surdină :

— Îndată va trebui să ne despărțim.

— Nu întru totul. Am uitat să vă spun că veți dormi la noi. Soția mea i-a făcut lui Daneš această propunere, și el a acceptat-o cu bucurie.

Opriră în fața casei, sus se vedea lumină, erau așteptați.

În clipa aceea Maria se răsuci spre el cu tot trupul și, îmbrățișîndu-se, se sărutară atît de spontan, încît nici unul nu-și dădu seama cine avusese inițiativa. Abia mai tîrziu îi dădu lui Jan prin minte că, de fapt, acest sărut durase tot drumul.

Cînd se auzi bufnind ușa mașinii, sus se deschise o fereastră. Helena se aplecă în afară și flutură din mînă.

În vestiar cele două femei rămaseră o clipă față în față. Helena îi zîmbi cu un aer comunicativ și, întinzîndu-i mîna, îi spuse :

— Bine ați venit, intrați, vă rog. Și arătă cu mîna spre ușa ce dădea din vestiar în camera de zi, în pragul căreia stătea Daneš. Alergă în întîmpinarea ei încercînd s-o îmbrățișeze, dar Maria se dădu ușor înapoi și-i întinse doar mîna.

Daneš zîmbi, spunîndu-și în sinea lui : se rușinează să mă sărute de față cu alții — o prinde această sfiiciune de modă veche !

Lui Jan nu-i scăpă din vedere răceala acestei întîlniri. Și, cinstit vorbind, nu era chiar atît de sigur dacă nu-l bucura.

— Sînteți foarte drăguți, și vă cer mii de scuze pentru acest deranj, spuse Maria, adresîndu-se Helenei.

— Nu ne deranjați de loc, și sîntem bucuroși că v-am cunoscut.

În timp ce făceau acest schimb de amabilități, cele două femei se sfredeliră cu acea privire tăioasă, cu care numai femeile știu să se privească atunci cînd vor să pătrundă adînc una sub pielea celeilalte.

Va să zică asta e femeia care a reușit să cîștige un bărbat de talia lui Daneš, își spuse Helena în sinea ei. Dacă stau și mă uit mai bine, nu văd la ea nimic interesant, o femeie cît se poate de obișnuită care, pur și simplu, are un noroc demn de invidiat.

Uneori oamenii se exprimă aidoma, fără să-și dea seama. Femeile care-și apreciază rivala se exprimă întotdeauna la fel. Asta ține, pur și simplu, de firescul lucrurilor.

Apoi, Maria pătrunse în odaie, însoțită de Daneš. Helena se îndreptă spre bucătărie, în timp ce Jan apucă valiza și intră și el în odaie.

— Ați întîrziat serios și ne-ați cam pus pe gînduri, începu Daneš cu o voce grijulie. Ne-a fost teamă să nu vi se fi întîmplat ceva.

— Un mic ghinion, atîta tot, spuse Jan abordînd o mină de om pocăit.

— Vina a fost, firește, a mea. Uitasem că seara aveam ultimul spectacol și din pricina asta am plecat tîrziu... Îi sînt foarte îndatorată domnului... domnului Toman că a venit să mă ia.

— Pe scurt, am avut o pană la mașină ; ce să mai vorbim, Tudorul meu e acum o rablă veche, nu mai ține la drum lung. Închipuiește-ți că i s-a defectat bobina... Mîine dimineață trebuie să fac rost de una nouă, și s-o trimit înapoi pe cea împrumutată de la omul acela cumsecade, care a demontat-o de la propria lui mașină și în felul ăsta ne-a salvat...

— O să-ți fac, firește, o delegație, căci pleci în interes de serviciu, nu-i așa ? interveni Daneš, făcîndu-i cu ochiul un semn încurajator.

Din bucătărie se auzi glasul Helenei. Își chema soțul.

Cînd acesta apăru în bucătărie, i se adresă cu asprime :

— De ce nu-i lași o clipă singuri ? Or fi avînd și ei să-și mai spună cîte ceva. După mine, Daneš o să aibă destule probleme din pricina ei.

— Cu care femeie nu sînt probleme ! replică Jan.

În clipa aceea se deschise ușa și în prag se ivi Maria.

— Dacă vreți, vă ajut bucuroasă, doamnă Tomanova.

Jan schiță un zîmbet de mulțumire. Era fericit că o revedea, și mai fericit că nu rămăsese singură cu Daneš în camera de zi. Desigur, era o atitudine cît se poate de nesăbuită din partea lui, în clipa aceea însă puțin îi păsa de acest lucru. Era aici, în preajma lui. Și pentru el asta era de ajuns.

— Să mă ajutați ? Nu, așa ceva nici să nu vă treacă prin minte. Ați venit de la drum, sînteți obosită, cina e oricum gata pregătită, așa că, vă rog frumos, duceți-vă înapoi. Domnul Daneš nu m-ar ierta dacă v-aș reține !

În momentul acela își făcu apariția cu totul neașteptată micuța Helenka, îmbrăcată în cămășuță de noapte. Se aruncă în brațele tatei, în timp ce Helena o luă la zor :

— De ce nu dormi ? ! Ce obiceiuri sînt astea ? ! ? Și cine te-a învățat să nu spui bună seara ? ! !

Maria privea copilul, înmărmurită. De fapt, știa atît de puțin despre Jan ! Și dacă era dispusă să fie geloasă pe soția lui, în fața copilului stătea absolut neputincioasă. Micuța semăna grozav cu tatăl ei.

— Va să zică asta-i fetița dumneavoastră, spuse cu o voce oarecum sugrumată.

— O fetiță neascultătoare, precum vedeți, se grăbi să adauge Helena. La ora asta ar fi trebuit să doarmă.

Nu spuse că o trimisese la culcare foarte devreme ca să poată sta de vorbă cu Daneš netulburată. Căci o interesa foarte mult ce avea să-i destăinuiască despre cunoștința lui, după care-l trimisese pe Jan s-o aducă la Praga. Acum era îngrozită că fetița nu dormise și auzise tot ce vorbiseră.

— Ei, se-aude ? Gata, înapoi în pat ! S-a înțeles ? !

— Mă duc eu s-o culc, spuse Jan împăciuitor, și fetița îl însoți cu vădită bucurie. În prag se mai opri o dată și o cercetă cu neascunsă curiozitate pe doamna aceea străină : Trebuie să fie un musafir foarte important, de vreme ce din pricina ei mama a luat-o la ea în dormitor, iar doamna va locui acum în odăița ei.

În bucătărie se ivi și Daneš, cu fața numai zîmbet :

— La dispoziția dumneavoastră, distinse doamne. Dacă doriți vă ofer și eu serviciile mele ! Cu ce vă pot fi de folos ?

— Ce oameni, se supără de ochii lumii stăpîna casei ; unul mai neascultător ca altul. Fiți bun, vă rog, și conduceți-o pe domnișoara în sufragerie — îndată vin și eu și pun masa... Între timp așezați-vă frumos pe canapea și stați de vorbă. Sînt sigură că aveți destule să vă spuneți.

— Credeți ? întrebă Maria, cu un ton ce trăda scepticismul.

— Sînt sigură !

— Hai să mergem, interveni Daneš, luînd-o pe Maria de mînă — trebuie să fim cuminți și s-o ascultăm pe stăpîna casei.

Cînd fură singuri, îi spuse, întunecîndu-se la față.

— Nu înțeleg de ce ești atît de nervoasă... Helenei vreau să spun... doamnei Tomanova, i se pare, probabil, neobișnuit de ciudată atitudinea ta... De altfel... și mie...

— Sînt puțin obosită... Și, în afară de asta, am impresia că profităm prea mult de bunăvoința lor. În fond, de ce trebuie să locuiesc aici ?

(În același timp e atît de frumos, chiar nespus de frumos, își spunea în sinea ei — deși mi-e teamă !)

— Cred că în situația noastră, asta-i singura posibilitate. Hotelul n-ar putea fi pentru nici unul din noi un loc prea plăcut,

pricepe acest lucru. Aici e mult mai simplu și mai lesne să ne vedem... Iar dacă ești supărată cumva pentru faptul că n-am venit să te iau personal, atunci, te rog să mă ierți, dar, crede-mă, la institut avem în momentul de față o asemenea situație, încît nu pot lipsi nici măcar o zi.

— Nu înțeleg de ce-mi spui toate astea, de vreme ce eu nu mă plîng...

O trase spre el, s-o sărute. Îl tulburase cu sfiala și descumpănirea ei dezarmantă. În timp ce-o săruta, Maria întoarse fața într-o parte și rosti în șoaptă :

— S-ar putea să vină cineva și...

— Ești tare scumpă, o întrerupse el zîmbind și, eliberînd-o din strînsoarea brațelor sale, se grăbi să adauge : Abia aștept să ne vedem aici mîine seară !

— Ai înnebunit ! ? ! Ce-o să creadă oamenii ăștia despre noi ! ? ! se împotrivi Maria.

— Tu nu înțelegi că mi-e dor de tine ? Nu ne-am mai văzut de atîta timp...

— N-a fost vina mea. Tu ai vrut să rămîn acolo.

— Bineînțeles, fiindcă altfel nu se putea ; trebuie să ai la mînă, neapărat, ceva care să-ți îndreptățească solicitarea unui post avantajos, pe măsura meritelor tale. Să știi că am gîndit totul foarte bine, pînă la ultimul amănunt. Nu-ți fie teamă, în treburile astea mă pricep mai bine decît te pricepi tu.

Cînd intră în odaie Helena, aducînd tava cu tacîmuri, Maria spuse, cu inima ușurată :

— Mă duc să-mi clătesc un pic mîinile.

— Da, poftiți vă rog, cum ieșiți în vestiar, a doua ușă... o îndrumă stăpîna casei, apoi adresîndu-i-se lui Daneš îi spuse cu zîmbetul pe buze : — Acum vă încredințez o sarcină de mare răspundere. În sertarul mesei se află o față de masă... v-aș ruga.

— Da, bineînțeles, îi curmă vorba Daneš, cu mare plăcere... Și, cînd rămaseră singuri, adăugă : E puțin prea sfielnică. Și... mai aparte...

— Nici nu se poate altfel — e doar artistă !

— Desigur... Desigur, repetă Daneš scuturînd din cap — Uneori nu sînt chiar atît de sigur dacă e bine...

— Ba da, e bine, de asta vă și place !

— Probabil că da. Sigur că da... Aveți un foarte bun spirit de observație.

În vestiarul îngust se întîlniră față în față Jan și Maria.

— Micuța s-a lăsat convinsă, acum o să doarmă. A trebuit să-i explic cît e de frumos să doarmă în patul meu.

— Îmi pare rău, dar am impresia că nu vă fac decît încurcături. Nici nu știu cum să mă scuz, ca să mă iertați.

— Încurcături ? Da de unde, după mine e foarte frumos că vă aflați aici. Nu-s în stare să-mi imaginez că ne-am fi putut despărți undeva, în fața unui hotel, și, pe urmă, să nu vă mai văd niciodată.

Îi surîse cu toată duioșia de care era în stare. El îi atinse cu gingășie obrajii, ca și cînd ar fi vrut să se încredințeze că există în realitate. Mariei îi tresăriră pleoapele, și, speriată, se întoarse repede în odaie.

Jan se duse în bucătărie. Peste puțin timp apăru acolo și Helena.

— Vino să mănînci... îi spuse. Dar înainte de a deschide din nou ușa, adăugă cu un aer nefericit: Am impresia că ceva se întîmplă între ei. Nu ți-a spus nimic pe drum?... Nu te-a făcut să înțelegi ceva?...

— Nu văd ce ar fi trebuit să mă facă să înțeleg.

— Ceva scîrțîie între ei. Și cînd mă gîndesc că noi am făcut totul ca Daneš să fie mulțumit.

— Tu, în special, ți-ai dat toată silința. De asta nu mă îndoiesc.

Îl fulgeră cu o privire întunecată, dar în clipa aceea Jan deschisese ușa spre camera de zi.

— Așa, și-acum să mîncăm! De altfel era și timpul, începu Helena pe un ton vesel.

Daneš desfundă sticla de vin pe care o adusese, și umplu paharele. Amfitrioana își dori foarte mult ca primul toast să fie cît mai cordial.

— Pentru ce bem? întrebă ea. Pentru dragoste?

— Sau pentru sete? interveni Jan, cu zîmbetul pe față.

— Pentru amîndouă, spuse pe neașteptate Maria. În fond nu e prea mare deosebirea...

— Setea și dragostea... Nu vi se pare ciudat? întrebă Helena, cu ochii plini de uimire.

Jan înțelese aluzia și-i surîse Mariei, cu discreție.

— Principalul e să ne reușească, tuturor, tot ce ne dorim, interveni Daneš.

Cuvintele lui aveau mai multe înțelesuri, așa se face că fiecare bău pentru altceva — cei doi, desigur, sorbiră vinul de Moravia de parcă ar fi fost elixirul vrăjit al iubirii. Firește, la fel băuseră și apa din valea cu pricina; de altfel, de-acum înainte, așa va fi mereu între ei.

— Bun vin, îl lăudă Helena pe directorul Daneš.

— Vechi, ținu el să precizeze.

— Și-acum, vă rog să mîncați, îi îndemnă gazda. Cred că aveți cu toții o foame de lup.

Mîncau tăcuți și repede, de parcă peste toți și peste toate ar fi apăsat o povară grea.

După ce terminară de mîncat, se auzi din nou glasul Helenei:

— Acum mă duc să pun de cafea. Hai, vino să mă ajuți, se adresă soțului ei.

— Doamnă Helena, pentru mine nu. Sînt de-a dreptul suprasaturat de cafea și țigări — asta-i soarta blestemată a tuturor conducătorilor, spuse directorul Daneš, oftînd.

— Dumneavoastră însă vă fac o ceșcuță. Una mică, ce ziceți? întrebă Helena întorcîndu-se spre Maria.

— Da, mulțumesc, dar foarte slabă.

Jan strînse de pe masă. După ce se duse cu tava în bucătărie, veni acolo și Helena:

— Rămîi aici, să aibă și ei puțin timp să-și vorbească! îi spuse pe un ton poruncitor.

— Poate nu vor! replică Jan.

— Cel mult ea, pentru că e surescitată. El însă e absolut normal și, de bună seamă, ar prefera să rămînă cu ea toată noaptea. Cunosc eu bărbații.

Jan strînse din umeri și spuse cu o voce domoală :

— Eu n-am de gînd să-l împiedic, între timp am să duc mașina la garaj.

Cînd ieși însă în vestiar să-și ia cheile, apăru acolo și Daneš.

— Așteaptă-mă, merg și eu.

— Așa de devreme ! ? ! întrebă Helena, înmărmurită.

— Da, Maria e obosită, trebuie să se odihnească.

— Normal. Mă duc numaidecît să-i fac patul, spuse Helena, ducînd în odaie cafeaua pentru ea și pentru Maria.

— Puteai să mai rămîi, i se adresă Jan lui Daneš, în timp ce ședeau în mașină unul lîngă altul și străbăteau străzile întunecate ale orașului vechi.

— Asta-i bună, ripostă Daneš, rînjind. Și ce-ar fi spus soția mea, dacă aș fi ajuns acasă în zori ? !... Omul trebuie să se gîndească mereu la tot felul de lucruri...

— Ceea ce, firește, e păcat.

— Ceea ce, firește, e, înainte de toate, o mare necesitate... Între noi fie spus, în momentul de față eu nu-mi pot permite nici o nesăbuință. După cum știi, se vorbește că urmează să trec la minister. Institutul, și-așa, nu are nici un viitor...

Cînd ajunseră la destinație se făcu auzită vocea lui Jan :

— Dimineața o să vin la birou, dar va trebui s-o șterg cît mai repede ca să fac rost de bobină și să i-o duc acelui om cumsecade, care m-a ajutat atît de mult.

— Bine, dar, mai cu seamă, ai grijă s-o distrezi un pic pe Maria — căci mîine eu nu văd cum o să mă pot arăta pe la voi. Avem ședință de colegiu, și știi ce înseamnă asta pentru mine... Îți mulțumesc pentru toate, și ține minte ce-ți spun : cu mine nu te pierzi ! Eu știu ce vreau !

— Uneori am impresia că știu și eu. De pildă acum, îi spuse Jan, cu fața numai zîmbet.

Daneš nu-i mai răspunse, coborî din mașină și-i flutură din mînă fostului coleg de școală. Apoi intră în casă.

Abia în timp ce făcea calea întoarsă, străbătînd vechile străduțe pragheze, își dădu seama Jan că fredonează o melodie veselă. Ce s-a întîmplat oare cu mine din clipa în care am ancorat cu bărcuța în dreptul acelei insulițe, și am zărit-o pe Maria pentru prima oară ?

Fără voia lui revedea în minte totul, clipă cu clipă, — ba chiar vedea ceva în plus. Ceea ce i se păruse în cursul după-amiezii o simplă coincidență, căpăta acum, cînd privea lucrurile cu detașare, o altă semnificație — totul alcătuia un singur lanț ingenios, în care verigile se îmbinau perfect una într-alta, un lanț în care nimic nu era întîmplător, ci toate își

aveau ordinea și rostul lor. Iar lanțul acesta e atît de puternic, încît nimeni n-ar fi în stare să-l frîngă, își spuse Jan cu sufletul cuprins de o adîncă mulțumire. De-ar fi să ne lege pe vecie ! își încheia firul gîndurilor cu această dorință.

De lanțuri se poate bucura, fără îndoială, numai un nesăbuit. Sau un îndrăgostit. Ceea ce, pînă la urmă, e aproape tot una, sau, mai bine zis, între unul și altul nu e prea mare deosebire.

Cînd opri mașina în fața casei, totul era cufundat în beznă — nicăieri, în jur, nu se zărea un geam luminat. Privind însă mai bine, surprinse, în dreptul unei ferestre întunecate, o siluetă de femeie. Purta pe ea ceva alb și, friguroasă, își ținea mîinile încrucișate pe umeri. Ia te uită, Isolda mă așteaptă ! își spuse Jan. Îi flutură din mînă și un braț alb îi răspunse de sus, cu aceeași mișcare. Pe urmă femeia se aplecă în afară, se uită în toate părțile și, după ce se asigură că n-o vede nimeni, îi trimise un sărut aerian.

Pentru Jan povestea asta era mai frumoasă decît și-ar fi putut închipui vreodată.

În epopee se spune că, în cele din urmă, de atîta iubire, legendarul Tristan și-a pierdut mințile. Lucru, în esență, cît se poate de firesc, căci această nebunie n-a fost de fapt o nenorocire, ci un mare dar. Altfel cum și-ar fi putut da seama că e îndrăgostit ?

Noaptea hoinărea peste acoperișurile de olane ale vechilor clădiri — undeva, pe aproape, se auzi o bufnitură de fereastră trîntită,

cineva scoase un strigăt, și în clipa următoare răsună un zvon de pași grăbiți. Orașul își are întîmplările sale liniștite și zgomotoase. Într-un oraș se împletesc multe destine — iar asemenea destine, ca acesta pe care-l trăiesc eroii noștri, s-au petrecut aici cu duiumul : pe vremea cînd se mai purtau bonete, pe vremea cînd doamnele îndrăgostite se strîngeau în crinoline, pe vremea pieptănăturilor înalte și a tunsorilor scurte în semn de pocăință, căci zicala spune : nimic nou sub soare. Darmite sub instigatoarea lună plină, inițiatoarea atîtor aventuri.

Nesăbuiții îndrăgostiți zac acum despărțiți de un singur perete — Jan pe canapeaua îngustă din camera de zi, Maria pe patul fetiței lui. Tac amîndoi, dar se gîndesc intens unul la altul, și li se pare că-și aud răsuflarea. Ce fericire a dat azi peste noi, se bucură în sinea lor ; ne-am cunoscut, am fost toată ziua împreună, am trăit o aventură comună nespus de frumoasă, în drum spre Praga și, din clipa în care ne-am văzut pentru prima oară, ne aparținem unul altuia ; nimeni nu ne va despărți, sîntem legați cu un lanț mult prea puternic, și ne-am făgăduit pe veci unul celuilalt. Ce poate fi mai frumos ?

Vechii alchimiști erau încredințați că elementele și metalele sînt atrase, legate și combinate de așa numita înclinație, ceea ce, de fapt, nu e nimic altceva decît o altă denumire a dragostei. În consonanță, adică, în armonie, rezidă temelia transformării elementelor, obișnuiau ei să spună în timp ce stăteau la

taifas, aplecați asupra miraculoaselor lor retorte. Dacă dragostea e capabilă să prefacă, adică să transforme metalele, de ce n-ar fi în stare să-l transforme, cu aceeași forță magică, în Tristan, pe un referent oarecare de la un institut de cercetări, și, în Isolda, pe o tînără profesoară de muzică — sau apa obișnuită dintr-o fîntînă de țară, în elixirul vrăjit al dragostei ? ! !

A doua zi dimineața casa era dominată de obișnuita agitație matinală : Helena se trezi cea dintîi, lui Jan îi revenea misiunea s-o ducă pe micuța Helenka la școală, ca apoi să pornească și el spre institutul lui. După părerea Helenei, astăzi aveau în plus o grijă de mare răspundere, legată, firește, de prezența în casă a unui oaspete important. De cu seară o convinsese pe Maria să doarmă cît poftește, căci va găsi totul pregătit în bucătărie — trebuie să se odihnească, dacă ieri n-a avut timp să stea mai mult cu Daneš, astăzi va fi desigur cu totul altfel, și-n fond, n-a venit aici ca s-o ajute pe ea în gospodărie. Și în timp ce-i spunea toate astea, zîmbea cu tîlc, căci ea dorea din toată inima ca dragostea lui Daneš să se împlinească. Maria îi promisese că va proceda întocmai, că va dormi liniștită și nu se va interesa de nimic. În cele din urmă acceptă să ia și cheia apartamentului.

Înainte de a părăsi locuința, Helena îi mai atrase o dată atenția soțului ei să nu uite să aducă chifle proaspete, să taie pe o farfurioară cîteva felioare de salam, să pregătească

brînzeturile și să acopere totul cu un șervețel curat — îl știe cît e de uituc și de neatent, dar față de Maria trebuie să-și dea toată silința, căci de asta depinde tot ce-ar putea obține ei, acum, de la Daneš.

Pe urmă plecă, exprimîndu-și regretul că nu mai poate zăbovi, micuța Helenka își pregătise ghiozdanul și mîncă micul dejun, convinsă mai curînd de rugămințile insistente ale tatei, decît de propria-i foame.

Toman făcu totul așa cum i se poruncise, în care timp, firește, nu-l părăsiră gîndurile duioase la adresa aceleia care rămînea în casă și căreia ar fi dorit din tot sufletul să-i spună : bună dimineața.

În timp ce închidea ferestrele, așa cum era de datoria lui cotidiană, auzi deodată în casă un păcănit de ușă.

Așa se face că, în cele din urmă, cei doi se treziră față în față — Maria ținîndu-și părul încă nepieptănat, cu ochii strălucind de bucurie și totodată nefericiți, din pricină că el o surprinsese în această postură.

— Bună dimineața, îi spuse, zîmbindu-i fericit.

Și ea își dorise mult să-l vadă, dar în clipa aceea, ca orice femeie, se gîndea numai la părul ei și la modalitatea de a se aranja cît mai repede, ca să arate cît mai bine.

— Totul e pregătit în bucătărie, așa cum mi s-a poruncit, îi spuse Jan.

— Vă spun drept, mă simt jenată că vă pricinuiesc atîta deranj, se grăbi să-i răspun-

dă. Dar, știți ce, dacă mai puteți aștepta un minut, mă întorc imediat pusă la punct...

Amețit de această fericire atît de neașteptată, se duse în bucătărie, deretică pe acolo ce se putu, și nu-și dădu seama că trecuseră multe minute pînă ca ea să reapară în pragul ușii, îmbrăcată și pieptănată cum scrie la carte, și chiar cu acele umbre albăstrii în jurul pleoapelor, pe care le considera, de bună seamă, absolut necesare. O conduse la masă cu un gest aproape ceremonios, trase șervețelul ce acoperea gustarea dinainte pregătită, după care puse ibricul cu apă pe aragaz. Începuse, pe neașteptate, un joc frumos — ea îl privea cu duioșie, și i se părea nespus de plăcut că tocmai el era acela care o servea.

— A fost cea mai frumoasă trezire din viața mea, îi spuse Maria.

— Și a mea, îi răspunse Jan ; toată noaptea mi-am închipuit că dormim aproape, unul lîngă altul.

— Ah, despre asta nici să nu mai vorbim, nu de alta, dar aș putea să vă spun că am tras toată noaptea cu urechea, ca să vă aud răsuflarea.

Vremea se scurgea agreabil, acul ceasornicului trecuse de mult de ora la care Jan Toman ar fi fost dator să fie în biroul său de la institutul de cercetări, și să se consacre aprecierii chestionarelor. Nimic însă nu-i era mai străin, în acel moment, decît tocmai această îndatorire.

— Bănuiesc că e timpul să plecați, rosti cu voce scăzută Maria, în timp ce strîngeau împreună vasele de pe masă.

In clipa aceea o apucă de mînă și, fără a mai ține seama de faptul că făcea un gest nepotrivit, o trase spre el și-i spuse precipitat :

— Dacă n-aveți ceva mai bun de făcut, așteptați-mă undeva în oraș, eu îmi rezolv la institut doar niște treburi urgente, pe urmă mă duc să caut bobina aceea nefericită, ca s-o duc înapoi acolo unde era cît pe ce să naufragiem în expediția noastră aventuroasă. N-ați vrea să mai vedeți o dată locul care v-a plăcut atît de mult ieri seara ?

— Cu mare plăcere, îi răspunse ea zîmbind, și el se lumină de fericire ; și cum stăteau cu privirile ațintite unul asupra altuia, li se păru, deodată, că bucătăria e plină de soare, iar afară se serba un eveniment despre care nu știau decît ei doi, și se simțeau nespus de bine, în atmosfera aceea sărbătorească.

Își dădură întîlnire peste un ceas, jos, în fața teatrului, și Jan se grăbi să ajungă cît mai repede la institut — se înțelesese doar aseară cu Daneš să-l elibereze pentru azi, ca să poată face calea întoarsă, spre a restitui piesa cu pricina acelui binefăcător necunoscut. Și cum în fața lui se deschidea perspectiva că ea îl va însoți, era deajuns ca-n el să se aprindă acea flacără, pe care n-o cunosc decît îndrăgostiții ; arde fără ca ei s-o simtă, lăsînd în inimă entuziasm în loc de cenușă.

Asta, precum știm, acoperă totul mult mai tîrziu.

Nici nu apucă să intre bine în birou, cînd colegul Šimáček îl opri în prag și-i spuse că trebuie să se prezinte imediat la secretara lui Daneš.

— Se pare că ți s-a încredințat o misiune specială, ieri ți-am simțit lipsa toată ziua, și, cum văd, azi voi rămîne iarăși singur. În altă ordine de idei, femeile mele m-au și chemat pe ziua de azi... E, într-adevăr, frumos să fie omul solicitat, dar în același timp și chinuitor.

— Cunoști tu ceva ce n-are două fețe ? rosti Jan cu un aer filosofic.

— Ai dreptate, încuviință Šimáček. Să-l luăm de pildă pe Daneš : azi are ședință la minister și se vorbește cu insistență că foarte curînd or să ni-l ia...

— Domnul a dat, Domnul a luat, replică Jan, după care dădu fuga la secretariat unde găsi biletul de voie gata semnat.

— Șeful nu se mai întoarce azi, îi comunică secretara Liduška, pe un ton confidențial.

— Da, mi-a spus, îi răspunse Jan, dînd din cap, ca și cînd ar fi fost firesc să știe, lăsînd-o pe secretară pradă propriei sale uimiri.

Pînă la întîlnirea cu Maria, mai avea destul timp, la institut rezolvase totul mai repede decît se așteptase, astfel că porni să bată străzile Pragăi în căutarea bobinei pentru automobil. În cele din urmă o găsi într-un atelier de reparații, unde se arătară dispuși să i-o vîndă, dacă, bineînțeles, plătește și montarea ei pe care, firește, n-o vor executa. Și, se înțelege de la sine, dacă le dă și ceva în plus. În schimb i-o încearcă, să vadă și el că piesa e în perfectă ordine.

După aceea, cei doi nebuni nesăbuiți porniră la drum fără să mai zăbovească.

Mariei i se împlinea un vis neașteptat : erau din nou împreună și, unde mai pui, în temeiul unei aprobări supreme ; mergeau încet, fără să se zorească, pe aceeași șosea pe care, cu o seară înainte, o străbătuseră în mare grabă ; puteau să-și permită în orice clipă cîte o atingere fugară, și asta-i mai frumos decît orice, puteau să-și spună prostii, așa cum își spun, îndeobște, cei cuprinși de fericire.

Îndrăgostiții au un limbaj al lor, plin de o tainică semnificație, chiar dacă pentru neinițiați pare cît se poate de stupid ; nu se remarcă prin profunzimea gîndirii, ci mai curînd prin adîncimea nemărginită a simțămintelor, iar cuvintele își au, ce-i drept, o rezonanță aparte, dar, pentru asta, nu au neapărată nevoie să aibă un anume conținut. E un limbaj al dorințelor nețărmurite. E un zbor de fluture care rătăcește, de colo-colo, în nestatornicia lui. Ascunde mereu în el conștiința că nu durează mult, că se va sfîrși înainte de a-i fi satisfăcut pe cei îndrăgostiți. Dar cine știe dacă frumusețea dragostei nu constă tocmai în aceea că e întotdeauna de scurtă durată ! ? !

Ca orice șofer, Jan nu era nici el scutit de superstiții ; de aceea nu se încumetă să co-

boare cu mașina din șosea. O trase doar pe primul loc de refugiu, unde se afla în afara circulației continue, după care o porniră amîndoi pe jos.

— Ieri am mers pe aici, cu speranța că motorul o să-și dea drumul, ținu el să-i amintească. Și, pe urmă, ce dezamăgire, acolo, în vale, cînd mașina a rămas înțepenită de-a binelea !

— Mie însă, drept să spun, mi-a plăcut aici !

— Da, numai că eu aveam poruncă să vă aduc la Praga !

— În timp ce eu mă bucuram nespus de toată întîrzierea. De ce oare ?

Și începe să rîdă și să alerge zburdalnic înainte, iată, au și ajuns în preajma căsuței cu pricina — acum stau amîndoi în fața gardului cu poartă lată, dar poarta e închisă.

Jan dă tîrcoale clădirii, căutînd un loc pe unde ar putea să intre, pînă cînd îl surprinde cineva dinăuntru și o femeie bătrînă îi iese în întîmpinare :

— Dumneavoastră, dacă nu mă înșel, îl căutați pe fiul meu, nu-i așa ? Numai că el e acum la lucru și se întoarce acasă abia spre seară.

— Nu-i nimic, i-am adus ceva, o piesă pentru mașina lui.

— Parcă mi-a spus el mie despre așa ceva, dar, știți, eu pe toate le uit. Mi se pare că ați mai fost pe aici. Ieri, nu-i așa ?

Jan încuviință, dînd doar din cap aprobator, și-i întinse bătrînei, peste gard, bobina împachetată în hîrtie. În clipa aceea, în spatele ei răsună vocea Mariei :

— Doamnă, ați putea să ne dați un pic de apă să bem ?

— Asta-i bună, cum să nu pot, de apă nu ducem noi lipsă, îi răspunde bătrînica rîzînd, și numaidecît intră grăbită în casă. Jan se uită la Maria, știe bine că nu e însetată, că totul nu-i decît un joc — vrea să țină iar în mînă ulcica aceea și să soarbă din apa despre care crede că e făcătoare de minuni.

Dar iată că bătrînica a adus un pahar pe care-l ține cu mare grijă, ca să nu-l verse.

— Ieri am băut la dumneavoastră dintr-o ulcică micuță, atît de frumoasă ! îi spuse Maria, oftînd dezamăgită.

— Asta-i bună, ulcică, îi răspunse bătrîna, oarecum intrigată. Așa ceva nu se potrivește pentru o domnișoară ca dumneavoastră. Slavă Domnului, pahare avem destule !

Și astfel băură amîndoi, pe rînd, din același pahar, avînd grijă ca buzele lor să atingă locul pe unde băuse celălalt. Apoi îi dădură înapoi paharul bătrînei, rugînd-o să-l salute pe fiul ei, care le dăduse un ajutor atît de prețios, și porniră să străbată valea pe unde ieri se plimbase doar Maria. Și cum era o dimineață însorită, totul arăta acum altfel ; și merseră așa pînă ajunseră în locul de unde se vedea întregul cătun, după care făcură calea întoarsă, abătîndu-se prin pădurea ce acoperea povîrnișul.

— Oricum, mie tot n-o să-mi scoată nimeni din cap că locul ăsta nu-i un loc miraculos.

Da, miraculos a fost ajutorul pe care ni l-au dat, miraculoasă a fost și apa pe care am băut-o, și pînă și ceața arăta ieri ca în basme. Atîta doar, că am trecut pe aici singură. Azi e mult mai bine !

Ar fi trebuit să fie surd ca să nu deslușească din aceste cuvinte duioșia dragostei. Și astfel se opresc în loc să se privească, se cuprind pe după umeri și merg mai departe în căutarea unui loc însingurat și liniștit. Aici, potrivit clasicului exemplu al îndrăgostiților, se opresc brusc și, fără să se mai gîndească la nimic, se îmbrățișează spontan. E acea clipă cînd cuvîntul nu mai este necesar, totul a fost spus de toți cei ce s-au perindat înaintea lor pe această lume. Se tem, ca o vorbă inutilă să nu tulbure tăcerea profundă ce sălășluiește în adîncul fiecărei dorinți. Și stau așa împreună, de parcă s-ar sprijini unul pe celălalt să nu cadă, ca, apoi, ca și cînd i-ar fi părăsit deodată puterile, să se lase în jos, spre pămînt, neîncetînd însă să se îmbrățișeze — Și se simt nespus de bine, și li se pare că niciodată n-au stat mai comod ca acum, deasupra lor se leagănă vîrfurile copacilor, iar sub ei se leagănă pămîntul. Și saltă și coboară fiecare, în ritmul propriei sale respirații, și duioșia și dorința renunțării și a vrerii, a tăcerii și a vacarmului le împlinesc sufletele înflăcărate.

Amîndoi simt că s-au căutat multă vreme pînă să dea unul de altul, dar pînă la urmă s-au găsit, chiar dacă, probabil, pentru scurtă durată. În această clipă însă timpul nu-i încă

stăpîn asupra lor, pentru simplul motiv că s-a oprit în loc.

Aceasta e, se pare, clipa din care, cîndva, a fost zămislită lumea.

Poate că numai lumea lor, firește, dar, pe cîte știm, altă lume nu există !...

...Cînd în cele din urmă se treziră din înmărmurirea lor, cînd în jurul lor se aflau din nou iarba și arborii, iar de undeva, de departe, răzbea pînă la ei freamătul și zgomotul șoselei, se simțiră amîndoi un pic întristați de această trezire și stăteau întinși, unul lîngă altul, ușor descumpăniți ; au depășit granița îngăduită omului, și nici unul nu-i în stare să-și răspundă la întrebarea pe care fiecare și-o pune în sinea lui : Cum vom trăi de-acum încolo ? Ce ne facem cu cei cărora le aparținem ?

În clipa aceea toată lumea devine pe neașteptate dușmănoasă, și îndrăgostiții merg înapoi spre locul de unde au plecat, devenind conștienți de faptul că în timp ce ei se scufundau în brațele voluptății, în fața lor se înălța cumplita baricadă a banalității, care trebuie luată mereu cu asalt.

Merg sprijiniți unul de altul, cu presimțirea că nu le va fi ușor în viață, că vor fi veșnic urmăriți de blesteme și dispreț.

— Trebuie să ne întoarcem !

— Nu, mai e timp. Să mai păstrăm un minut pentru noi !

— Sîntem așteptați.

— Ei, și. Închide ochii măcar pentru o clipă.

Și o clipă trece și vine alta și din clipa aceea toată viața lor va fi fărămițată în acele clipe mărunte, cînd vor fi împreună, și în deșteptări îndelungate, cînd împreună nu vor fi.

— Mai stai o clipă...

De cîte ori n-au fost rostite aceste cuvinte pe această lume, de cîte ori nu s-au străduit doi oameni să se împotrivească imperiosului. Dar niciodată n-au izbutit, pentru că dragostea e, în cele din urmă, o fibră slăbuță, subțire, cu care vîntul se joacă în voie.

Pe acești doi însă îi leagă mai tare decît o funie muiată în apă...

Urcară în mașină și porniră înapoi tăcuți, nu mai aveau ce să-și spună. Maria își ținea capul rezemat pe umărul lui și el simțea cum îl ating pe obraji firele părului ei răscolit de curentul de aer răcoritor.

Opri apoi într-un mic cătun unde, la marginea șoselii, se afla un han și aici luară prînzul ; nu-și dădeau seama ce mănîncă, dar se simțeau bine, gazdele îi socoteau, de bună seamă, soț și soție, iar după masă ospătăreasa îi întrebă :

— Doriți o cafea ?

Jan răsuci din cap. Atunci ospătăreasa se adresă Mariei :

— Dar tînăra coniță ?

— Tînăra coniță, ar vrea ! răspunse Maria. Și, uitîndu-se după un timp la Jan, îi spuse : Frumos joc, nu-i așa ? Cumplit de frumos !

— Știi bine că nu e un joc ! ripostă el.

— Din păcate e, spuse ușor tulburată, lăsîndu-și, ca o consolare, mîna pe mîna lui.

Pe urmă stătură tăcuți pînă cînd veni chelnerița cu cafeaua.

Atunci Jan se uită la ceas.

— De fapt, mai avem destul timp, spuse el liniștit. Am putea să ne mai plimbăm puțin prin orașul vechi ! Mă simt acolo ca acasă, și, după mine, e partea cea mai frumoasă a Pragăi... Aș dori nespus ca atunci cînd voi mai umbla pe acolo de unul singur, să-mi aduc aminte că ai fost cu mine.

Afară, în fața hanului, stăteau doi bărbați și se zgîiau la Tudorul lui Jan.

Cînd ieșiră afară și se pregăteau să urce în mașină, cei doi se dădură un pic la o parte, dar unul din ei nu se putu stăpîni să nu spună :

— Frumoasă piesă !

— Mașinuța asta veche se potrivește de minune cu tînăra și frumoasa coniță — ținu să sublinieze celălalt, cu toată sinceritatea, privind-o în acest timp pe Maria cu aceeași admirație cu care se uitase la bătrînul Tudor.

Maria se înveseli și începu să rîdă. După ce se instalară și porniră, le flutură din mînă celor doi, și ei îi răspunseră în același fel.

— Pe tine omul poate să fie gelos la tot pasul ! spuse Jan.

— Da de unde. De cînd mă știu, la noi acasă nimeni nu mi-a adus asemenea laude, cum mi-au adus ăștia doi acum. Cred că asta se datorează faptului că sînt cu tine. Și că sînt atît de fericită. Asta se vede pe fața oricui.

Iar eu sînt bucuroasă că mă potrivesc cu tine și cu mașinuța ta bătrînă.

Cînd ajunseră la Praga, Jan trase mașina în curtea veche unde avea garajul, în timp ce ea îl aștepta în stradă.

Apoi porniră repede în jos, spre străduțele înguste, unde el îi arătă porticurile și însemnele diferitelor clădiri.

— Înainte de a se întuneca trebuie să-ți arăt, pe îndelete, celebra frescă de pe casa noastră. Și să ți-l prezint și pe bătrînul domn Chyle, vecinul nostru, care are meritul de a fi descoperit-o. Nici nu știi cîte lucruri ar mai fi de văzut! Din păcate, avem atît de puțin timp pentru toate astea...

— Poate că nu, îl întrerupse Maria, poate că avem în față toată viața...

Se uitară unul la altul fericiți și, totodată, întristați, cuprinși, deopotrivă, de un sentiment amestecat, de frumusețe și îngrijorare.

Nici nu-și dădu seama cum se întîmplă de ajunseră tocmai în străduța aceea îngustă, cu vechiul palat, unde, în spatele ferestrei zăbrelite se tolănea în voie o pisică arătoasă.

Maria nu se putu stăpîni, și atinse geamul cu degetul. Pisica deschise doar un ochi somnoros, dar nici gînd să se clintească din loc.

În încăpere nu era nimeni.

— Într-o vreme treceam adeseori pe aici, îi mărturisi Jan: Pentru pisicuța asta, iar mai tîrziu și pentru chipul tinerei femei, pe care uneori o puteam zări înăuntru.

— Și ce ți-a spus?

— Nimic. N-am vorbit cu ea niciodată! răspunse, oftînd din adînc.

De fapt, o mint, își spuse în sinea lui, eu am vrut, totuși, să-i vorbesc! Dar n-a fost cu putință. Ar trebui să-i spun adevărul: inima mea era atît de uscată, încît doream din tot sufletul să adresez o vorbă unei femei străine.

— Nu cred că pe tine te-ar putea refuza vreo femeie! izbucni Maria, aproape indignată.

— Nici eu nu cred că poate exista vreun bărbat care să nu se îndrăgostească de tine!

Se tachinau atît de frumos, încît nici nu băgau de seamă cîți oameni se apropiau și se uitau în urma lor. Pe stradă nu se văd prea mulți oameni fericiți!...

Ajunseră într-o mică piațetă în mijlocul căreia trona o coloană a recunoștinței, în amintirea unei epidemii de ciumă, și intrară în fastuoasa biserică sfîntul Nicolae. Statuile mari de marmură albă, ce se ridicau maiestuoase peste ei, priveau în sus, spre ceruri, în extatica lor cucernicie.

— Nici un sfînt nu se uită la noi, spuse Maria încet, rîzînd cu vocea sugrumată — ce bine! Și se grăbi să-l sărute pe obraz.

De cîte ori n-am fost aici, își spunea în sinea lui, dar niciodată nu m-am simțit atît de fericit ca acum. O cuprinse pe după mijloc și-i întoarse sărutul. Clarobscurul bisericii era un loc cît se poate de prielnic pentru acest joc al sacrilegiului.

Ieșiră afară, cînd soarele se lăsa în asfințit, și în biserică începură să se perinde fe-

meile evlavioase de prin cartier. Era, într-adevăr, timpul să se întoarcă acasă.

Se apropiau de casă, cînd, deodată, Jan se opri :

— Cum o să procedezi în seara asta, cînd o să vină Daneš ? întrebă el oarecum intrigat.

— Foarte simplu. N-o să fiu acasă. O să merg la operă.

Şi, văzîndu-l că intenţionează să formuleze o obiecţie, îl întrerupse pe loc :

— Am gîndit totul foarte bine. Sînt o femeie rea, o femeie a dracului, dacă vrei, dar n-am nici un chef să rămîn cu el — simplu ca bună ziua... Mă duc la operă. E un lucru cît se poate de firesc, de vreme ce mă interesează muzica.

— Dar n-ai bilet... unde o să umbli atît de tîrziu ? întrebă el cu o voce nefericită.

— La galerie intru eu, nu-ţi fie teamă ; şi asta-mi ajunge. Ziua de azi a fost a noastră şi a noastră va rămîne.

— Şi ziua de mîine ?

— E încă departe. Deocamdată am avut noroc. Am fost împreună două zile în şir. Poate ne reuşeşte şi a treia. Trei zile de fericire, e, totuşi, destul...

— Pentru toată viaţa ? întrebă el, contrariat.

— Nu, pentru toată viaţa trebuie să mai vină şi alte zile.

Pe urmă pătrunseră în clădire, şi în holul de jos îl întîlniră întîmplător pe bătrînul domn Chyle. Jan i-o prezentă pe Maria şi bătrînul îi ţinu pe loc o scurtă conferinţă despre remar-

cabila casă în care avea prilejul să locuiască. Şi în timp ce-i vorbea, se uita la ea cu aceeaşi bucurie cu care obişnuia să privească fresca, în locul în care o siluetă de femeie ieşea în relief din contururile întunecate ale zidului îmbătrînit.

Seara fu marcată de o proastă dispoziţie generală. Helena declară că Daneš o chemase la birou, anunţîndu-se pentru astă seară. Ea îl preţuieşte foarte mult pe Daneš şi de aceea o sfătuieşte pe domnişoara Svojanova să aibă amabilitatea să-l aştepte. De altfel, e cazul să ţină seama un pic şi de ei, îndeosebi de Jan ; e totuşi, fostul lui coleg de şcoală şi, deci, nu poate să nu-i fie cît de cît îndatoritor. Opera e, fără îndoială, un lucru remarcabil şi ea înţelege că pe domnişoara Svojanova, în calitatea ei de cîntăreaţă, o interesează în mod deosebit ; dar, oricum, poate fi amînată pentru altă ocazie.

Jan tăcea mîlc ; din cînd în cînd însă, îi arunca Helenei cîte o privire fulgerătoare, vrînd parcă să-i curme această limbuţie nestăvilită, chiar şi cu preţul unui act de violenţă — dar, bineînţeles, nu se încumeta : era, de altfel, şi firesc, căci niciodată nu se încumetase la o asemenea faptă...

Maria îşi păstra calmul. Îi pare foarte rău că-i zădărniceşte planurile doamnei Helena, dar ea a venit la Praga pentru a solicita un post, iar vizitarea operei e strîns legată de acest scop. L-a căutat pe Daneš azi după-amiază la telefon, dar, din păcate, nu era în

birou. S-ar putea ca între timp să fi fost nevoit să-și schimbe programul. Ea nu rămîne la masa de seară, se schimbă doar și pleacă; dacă, totuși, Daneš vine mai tîrziu, o roagă să aibă amabilitatea să-i transmită că se află la teatrul Smetana. Astă seară e ultimul spectacol cu *Sărutul,* înainte de închiderea stagiunii. Ar fi foarte bucuroasă dacă ar veni s-o ia de la teatru și s-o conducă acasă.

Era fermecătoare în îndîrjirea ei, mereu însă în limitele bunei cuviințe; pînă la urmă îi adresă chiar amfitrioanei un surîs cuceritor.

— Cred că n-o putem împiedica pe domnișoara să meargă la teatru, interveni, în sfîrșit, Jan, fără să țină seama de ochii străpungători ai Helenei — Daneš mi-a spus ieri, că azi nu va avea timp, și m-a rugat pe mine să mă ocup un pic de domnișoara Svojanová. Un bărbat ca el trebuie să sacrifice multe în favoarea carierei sale.

Helena își încleștă buzele și nu mai scoase o vorbă. Ar fi avut un chef nebun să țipe, să-i spună că și el ar trebui să întreprindă ceva pentru propria lui carieră, — în cazul de față s-o rețină aici pe cîntăreața asta zvăpăiată, pînă la sosirea lui Daneš. Pe urmă, n-au decît să facă amîndoi ce poftesc!

— Daneš se numără, categoric, printre acei bărbați pe care femeia trebuie să-i aștepte. E un om remarcabil, declară ea în cele din urmă, cu un aer distant, și se retrase în bucătărie.

Maria se uită la Jan, care arbora o mină nefericită, și-i zîmbi ca să-l îmbărbăteze.

Apoi, țuguindu-și buzele, sugeră un sărut și ieși în vestiar cu poșeta agățată de umăr.

Cînd deschise ușa grea a gangului, în fața clădirii se opri un taxi din care coborî directorul Daneš.

— Frumos din partea ta că mi-ai ieșit în întîmpinare, spuse plin de el.

— Mă duc la teatru, vreau să văd ultima punere în scenă a Sărutului. Bănuiesc că ai venit să mă iei, ca să nu întîrzii.

Taximetristul îi aruncă lui Daneš o privire întrebătoare, vrînd, desigur, să știe ce are de făcut.

— Cred că ar fi mai plăcut dacă am petrece seara asta împreună. Cu sărutări cu tot! stărui Daneš.

— Nu, te rog, nu încerca să mă ademenești, se împotrivi Maria, răsucind din cap. Ți-e chiar atît de nesuferită muzica de operă?

— Da de unde... dimpotrivă... De altfel, putem să mai zăbovim și după spectacol, nu-i așa?

— Asta, fără îndoială.

Taximetristul deschise la iuțeală portiera mașinii, și Maria urcă însoțită de Daneš.

— Am avut o zi infernală, spuse Daneš, în timp ce străbăteau străduțele întunecate. Un balamuc cum numai cei de la minister sînt în stare să-l născocească. Ai venit la Praga într-un moment cam nepotrivit.

— Și eu am această impresie.

O apucă de braţ şi o trase spre el. Maria se desprinse din strînsoarea lui şi se îndepărtă un pic de el. Pe Daneš îl pufni rîsul, într-adevăr avea nişte deprinderi de provincială...

— Ai bilet şi pentru mine ? întrebă el.

— N-am nici un fel de bilet, dar ceva găsim noi...

— Nu sînt chiar atît de sigur. Nu cunoşti Praga — aici, pînă şi vara e plin peste tot, sosesc mulţi oameni din provincie.

— Şi toţi într-un moment nepotrivit, ca mine !

— Eu nu m-am gîndit aşa cum spui tu ! Nu puteam totuşi să bănuiesc că tocmai acum o să-şi aducă aminte ministrul că are nevoie de mine. Înţelege şi tu, s-a ivit o ocazie, care ar putea să nu se mai repete niciodată !

— Ţi-am făcut eu vreo obiecţie ?

— Nu. Atîta doar că nu vrei să fii cu mine. Cînd ne-am cunoscut atunci, la tine, erai cu totul alta !

Nu mai apucă să-i răspundă. Autmobilul se oprise — ajunseseră la destinaţie. Sări iute din maşină, fără să-l mai aştepte şi porni grăbită spre casa de bilete. Se întîmplă aşa cum prevăzuse : obţinu ultimele două locuri. La galerie, dar pe ea n-o deranja. În schimb Daneš arboră un aer de reţinere. Nu se gîndise că avea să meargă la teatru, şi nu era în ţinută adecvată... Iar să stea la galerie, i se părea un nonsens — dacă i-ar fi spus din timp, secretara ar fi încercat să obţină nişte locuri mai bune, cei de la teatru ar fi fost fericiţi să vină în întîmpinarea institutului lor...

Maria se bucură nespus cînd începu uvertura. Se gîndea însă prea puţin la muzică, se gîndea mai mult la Jan, şi ar fi dorit nespus de mult să-i spună : nu-ţi fie teamă, ziua de azi ne va aparţine iar numai nouă ! Auzi cîtă dragoste e ascunsă în această muzică ?

După terminarea primului act, Daneš, care se plictisea de moarte, îi propuse să plece.

— Ce vrei să mai vezi ? spuse el. O anumită imagine ţi-ai făcut, de ce să mai pierdem timpul de pomană ? Mergem la tine, şi mai stăm puţin împreună — căci, slava Domnului, avem destule să ne spunem, nu crezi ?

— Desigur, de pildă despre postul meu la Praga.

— Mda, povestea asta nu e chiar atît de simplă, dar deocamdată nimic nu e pierdut.

— Îţi dai seama, sper, că nu pot să locuiesc o veşnicie la fostul tău coleg de şcoală.

— Nu e vorba de o veşnicie, ci doar de cîteva zile. Am vrut să fac totul în aşa fel ca să fie cît mai bine pentru amîndoi. De altfel, s-au oferit singuri să mă ajute.

— Lasă, că n-ai aranjat tu cazarea mea la ei, pentru că aşa e mai bine, ci pentru că acolo sîntem mai la adăpost. De ce ţi-e frică ?

— De nimic. Dar recunoaşte şi tu că nu pot tocmai acum să mă apuc, aşa ca din senin, de nişte schimbări în viaţa personală. Acum nu.

Gongul anunţă sfîrşitul pauzei — începea actul al doilea.

Cu mult efort îşi impuse în cele din urmă să rămînă. De altfel, îşi spuse în sinea lui, e mai bine să ascultăm muzică decît să ne cer-

tăm. Nu știu ce are, a devenit deodată de-a dreptul insuportabilă. Unde-i smerenia și dorința ei de a-și găsi cu orice preț o posibilitate de afirmare la Praga ? Lucru pe care, se înțelege, nu-l poate aranja nimeni altul, decît el !

Chiar dacă nu atît de repede, precum își închipuie ea...

Își aduse aminte de convorbirea avută azi cu doamna Tomanova. Nici o clipă n-a pus la îndoială strădania ei de a face totul ca el să fie mulțumit. Sînteți un bărbat căruia femeia îi face bucuroasă pe plac — așa i-a spus. De fapt sînt un imbecil că stau și mă ciorovăiesc cu o profesoară de muzică din provincie, cînd în altă parte mi s-ar oferi oricînd ocazii cu duiumul. La drept vorbind, această Helena e o femeiușcă foarte frumoasă. Sînt sigur că Jan n-o merită.

Se uită nemulțumit la Maria, care n-avea ochi decît pentru scenă. Poftim, stau și mă milogesc ca un elev de liceu, rugînd-o să mă primească, deși știe că în privința asta avem asentimentul Tomanovilor. Ah, dacă n-am sta în mijlocul rîndului aș putea cel puțin să ies afară și să fumez o țigară... Și să aștept pînă cînd doamna se va decide să-mi facă pe voie și să mergem acasă ! Frumos ai ajuns, directore Daneš, bărbatul despre care se spune că într-o bună zi ar putea deveni ministru adjunct... Se simți cuprins de o furie neputincioasă și asta-l făcu să se gîndească și mai mult la Helena Tomanova. Asta e, fără doar

și poate, tipul de femeie care nu-i complică viața bărbatului cu tot soiul de probleme. Tare m-ar interesa să aflu dacă a avut vreodată vreun amant.

Bărbatul înțelege rareori psihologia femeii, pentru că e în firea lui să simplifice prea mult lucrurile. Toate. Mereu se izbește de ceva ; — de el neînțeles, — așa cum se izbește musca de tăblia străvezie a geamului. Firește, femeia nu e de loc străvezie, nici măcar cînd se străduiește să fie, ca de pildă atunci cînd e ea însăși convinsă că se dăruiește toată bărbatului iubit. În asemenea condiții, cum să mai dibuiască bărbatul femeia, care se îndepărtează de el ?

Maria ar fi vrut și ea să plece ; sesizase toate dificultățile întîmpinate de interpreta Vendulkăi în depășirea anumitor pasaje, dar, în același timp, o invidia pentru vocea ei rotundă și puternică.

Motiv în plus de a înțelege și mai bine că dorința ei de a-și valorifica posibilitățile la Praga, e curată naivitate. De altfel bănuise întotdeauna acest lucru ; dar Daneš, după ce o cunoscuse și începuse să-i facă din cînd în cînd cîte o vizită, a încercat mereu s-o convingă că se înșală. Uneori, omul cedează cu ușurință, își spuse în sinea ei. Sînt o gîsculiță proastă, da, asta sînt, și ar fi cazul să mă întorc acasă, acolo unde mi-e locul. Am alergat încoace după nălucirea gloriei, și rămîn aici pentru nălucirea dragostei. Victorie ? Sau înfrîngere ?

Gingășia muzicii avu totuși darul s-o înfioare și s-o tulbure în asemenea măsură, încît se văzu silită să-și șteargă ochii cu batista.

Daneš privea mohorît înaintea lui ; cînd se uită la el mai bine, își dădu seama că doarme. Fiecare suportă dezamăgirea în felul lui.

O conduse acasă cu tramvaiul și mai tot timpul tăcură sau se certară. Maria refuză categoric să-l primească în cămăruța ei.

— Nu sînt o servitoare care să-și aducă în casă un bărbat fără știrea stăpînei ! îi spuse cu asprime în glas... Un singur lucru aș putea să fac : să vin eu la tine... Dar, pe cît se pare, așa ceva nu e cu putință...

— Mă bucur că înțelegi măcar atît... îi replică, mușcîndu-și furios buzele. De altfel, știai că sînt căsătorit !

— Cîndva, mi-ai spus că divorțezi ! i-o servi cu răutate.

— N-am mințit ! ripostă el ofensat. Reflectez și-acum la această posibilitate !

— Sper să nu te pripești !

Și, spre uimirea lui, izbucni într-un hohot de rîs nestăvilit.

În fața casei se despărțiră în termeni foarte glaciali și nici nu stabiliră măcar o altă întîlnire. Directorul Daneš plecă profund jignit. În schimb Maria avea senzația că, în sfîrșit, se descotorosise de o povară apăsătoare, pe care o purtase atîta vreme. Dacă ai ști, dragul meu, ce greu a fost !

Prin voința destinului, se întîmplă ca soții Toman să aibă și ei, acasă, o discuție la fel de aprinsă. Helena era mînioasă la culme — se

întîmplase un lucru pentru ea de neînțeles : picaseră amîndoi într-o dispută între Daneš și această femeie — și asta, categoric, n-ar fi trebuit să se întîmple. Dorința ei fierbinte era ca Daneš să le rămînă îndatorat pentru serviciile pe care i le-au făcut.

— Eu, unul, nu mi-am dat nici o osteneală să-i fac vreun serviciu, spuse Jan, întunecîndu-se la față.

— Nici nu mă miră ! Tu care n-ai nici un pic de simț practic în tine.

— Da, așa e ! încuviință Jan, cu mult zel, și în sinea lui își spuse : într-adevăr, să te îndrăgostești de femeia altuia nu dovedește prezența unui simț practic. Din fericire ! Ba, mai mult, în esență, e un act imoral. Dar frumos !

— Îți spun eu ce a putut să se întîmple, reluă Helena, cu fața îngîndurată. Dumneaei și-a găsit pe altcineva, acolo unde a fost. Nu, să nu-mi spui mie că nu, femeia vede mai bine decît bărbatul în orice joc muieresc. Ține minte vorbele mele — dumneaei are pe cineva.

Se minună cuviincios de agerimea ei clarvăzătoare, cu sentimentul apăsător că pășește pe marginea unei prăpăstii. Dacă ar ști cîtă dreptate are, și ce profund se înșală în același timp !

— Da, în povestea asta e amestecat, fără doar și poate, un tip, de-acolo, din stațiunea aceea de odihnă, repetă Helena, cu vădită satisfacție. Acum e momentul să ne retragem cît mai repede din dandanaua asta. De aceea, ai grijă, și vezi ce faci. Să nu-ți dea cumva

prin minte s-o convingi să rămînă, dacă dumneaei ar vrea să se mute de la noi !
— Nu înțeleg ce urmărești prin asta.
— Nouă nu trebuie să ne pese decît de Daneš, pricepi... între noi fie spus, e un om interesant.
— De asta nu e nevoie să mă convingi, îl cunosc mult prea bine.
— Da, îl cunoști, ați fost colegi de școală și, cu toate acestea, n-ai ajuns să fii la el decît un amărît de funcționar !...
Jan se ridică de pe scaun.
— Mă duc să mă culc, spuse el plictisit, apoi se grăbi să adauge : E, de altfel, singurul lucru înțelept pe care-l putem face.
Helena nu-i răspunse, astfel că nu-și spuseseră nici măcar noapte bună. Era mînioasă la culme, fără să știe de fapt pe ce. Pentru mai multă siguranță îl incluse ca întotdeauna în mînia ei pe propriul său soț.
Jan o auzi închizînd ușa de la bucătărie și trecînd apoi în dormitor. Micuța Helenka se obișnuise de-acum să doarmă cu maică-sa. Fusese s-o vadă cu puțin timp înainte.
Rămas singur, se apucă să-și pregătească patul. Doamne, se întreba în sinea lui, — ce s-o fi întîmplînd oare cu Maria ? E încăpățînată, dîrză, e neînfricată și inventivă. Eu, unul, n-aș ști să mă descurc în povestea asta. De aceea, o admir cu atît mai mult.
Așa cum se prezintă lucrurile, se pare că-l părăsește pe Daneš, ceea ce, firește, e foarte înțelept din partea ei. Aș zice, chiar minunat.

Asta, bineînțeles, pînă în clipa în care omul își pune întrebarea : pe urmă, ce va fi ?
Avea o strîngere de inimă. Nu mai era în stare să se concentreze decît asupra unui singur gînd : mîine dimineață o s-o văd !
Helena va pleca la lucru, ca de obicei, prima, el o va pregăti și o va duce la școală pe micuța Helenka, care termină azi anul, pe urmă se va întoarce și va lua micul dejun cu Maria. Ce superb ritual ! După care, se înțelege de la sine, va ajunge tîrziu la institut. Dar nu-i nimic, o scuză mai găsește el.
Nu putea să adoarmă. Auzea mereu bătăile ceasului din turn, și somnul nici gînd să se lipească de el. Aștepta. Stătea întins cu fața în sus și privea în beznă, cînd, în sfîrșit, auzi un scîrțîit de cheie în broasca ușii. Și întrucît lăsase ușa spre vestiar deschisă, o auzi foarte bine pe Maria strecurîndu-se în casă. Alți pași nu mai înregistră și asta avu darul să-i umple inima de bucurie : vine într-adevăr singură. A avut dreptate, ziua de azi tot a noastră a fost ! Numai a noastră ! răsuflă ușurat.
Pe urmă mai auzi cum deschide ușa spre camera copilului, ca apoi s-o închidă într-o liniște cît mai desăvîrșită. Nicăieri nu se auzea nici o mișcare. Dormitorul în care se aflau cele două Helene, era plasat în spatele bucătăriei.
Mai lăsă timpul să treacă, apoi se ridică din pat, în cea mai mare liniște. Era un act de nechibzuință, poate chiar și inutil, dar nu se putu stăpîni să nu-l facă. Trebuia să dea la iveală că se gîndește mereu la ea. Trecu neau-

zit prin vestiar, după care apăsă clanța ușii ce dădea în camera copilului.

O zări pe Maria așezată în fața măsuței, cu capul sprijinit în mîini, lăsînd impresia că așteaptă.

Cînd se aplecă spre ea, îi surprinse ochii înspăimîntați. Maria îi oferi buzele, dar în același timp îl refuză tremurînd din tot corpul. O înțelese, și-i zîmbi încurajator.

— Noapte bună, rosti el, în șoaptă. Noapte bună, iubirea mea !

Dădu din cap, dar nu fu în stare să înăbușe în ea teama aceea apăsătoare.

Ca o umbră se furișă din nou în vestiar ; pentru mai multă siguranță nu mai trase ușa în urma lui, și, pe vîrfuri, trecu înapoi în camera de zi.

Avea sentimentul că săvîrșise ceva măreț. Niciodată nu-i trecuse prin minte că ar fi în stare de o asemenea faptă.

Vechiul poet, domnul Eilhard din Oberg, ne istorisește că așa se ducea Tristan la Isolda, care zăcea întinsă lîngă soțul ei, în timp ce în anticameră dormeau duși cavalerii regelui. Ce-i drept, însă, cavalerul Tristan nu se comporta în iatacul regelui cu atîta reținere.

Totuși, să avem în vedere faptul că povestea asta se petrecea în versuri cîntate în acompaniament de lăută, pentru înveselirea publicului spectator. Îndeobște, realitatea e mai cenușie.

De altfel, și peste acoperișurile Pragăi începea să se cearnă lumina tulburie a revărsatului de zori.

IV

DESIGUR, DRAGOSTEA e o chestiune de inimă, nicidecum de rațiune. În timp ce inima se aprinde și se înflăcărează, gonind zbuciumată într-un galop sălbatic, rațiunea, dimpotrivă, se moleșește, și se retrage neobservată. Dar să trăiești fără rațiune e cu neputință și cu inima, numai cu inima, nu biruie omul răutatea lumii, care, precum se știe, îi încercuiește și-i asaltează, din vremuri imemoriale, în primul rînd pe îndrăgostiți.

Funia ce atîrna din regescul iatac, spre șanțul de la poalele palatului, l-a trădat pe cavalerul Tristan. Ce anume îi trăda oare pe Jan Toman, funcționar al institutului de cercetări culturale și pe domnișoara Maria Svojanova, care a venit la Praga să-și găsească un loc de cîntăreață ?

Spre marea noastră uimire, destinul îi hărăzi doamnei Hronkova rolul de a surprinde cea dintîi firul tainicei iubiri, drept care dumneaei se apucă numaidecît să desfășoare ghemul minciunilor ce-i înfășoară de obicei pe îndrăgostiți. Doamna Hronkova era o femeie venerabilă, care, pentru trecutul ei, avea ne-

numărate motive să stăruie pe făgașul rugăciunilor. În afară de asta, vizitarea sfîntului lăcaș îi oferea prilejul de a afla de la niște femei, la fel de evlavioase, ce se mai întîmplă prin lume. Trebuie amintit aici și faptul că puține lucruri îi scăpau din vedere, datorită ochiului ei ager și plin de vigilență. De pildă, despre toate vizitele acelui pictor bărbos în locuința soților Toman știa mult mai multe decît însăși doamna Tomanova.

Și ieri a dat pe acolo ; mai venise cu un alt bărbat care instalase în curte un aparat mare de fotografiat și, după ce a fotografiat cu multă grijă imaginile de pe frescă, s-au dus amîndoi sus ca să poată lucra și pe palier. Dar doamna Hronkova văzuse foarte bine că în timp ce fotograful se căznea cu munca lui, pictorul dispăruse în casă, de unde s-a auzit apoi glasul lui tunător și rîsul voios al coniței Helena. Povestea asta, în sine, nu prevestește nimic bun. Pe urmă fotograful și-a strîns ustensilele și a plecat, iar pictorul a mai zăbovit un timp.

Doamna Hronkova știe prea bine, din tinerețea ei, că de la vorbă la păcat distanța e foarte mică, că uneori ea se șterge și într-o clipită, căci, de cele mai multe ori, castitatea femeii e fragilă, iar înverșunarea bărbatului de-a dreptul surprinzătoare. Asemenea cazuri văzuse ea multe în viața ei.

Cînd apoi, spre seară, potrivit obiceiului cotidian se duse la biserică, meditînd de zor la șarpele păcatului care veșnic încolăcește lumea, zări în clarobscurul din preajma altarului o pereche de îndrăgostiți, care țineau seama prea puțin de solemnitatea locului și aveau o comportare, hai să-i zicem, spontană.

Faptul avu darul s-o intrige nespus pe doamna Hronkova, credința ei fiind că biserica e făcută pentru ca omul să-și înalțe aici gîndul spre ceruri, și nu spre a oferi adăpostul umbrelor sale întunecate unor păcătoși, pentru fugarele lor atingeri frivole. Și astfel, indignarea crescu în sufletul doamnei Hronkova ca un val al fluxului marin, iar dumneaei se ridică în picioare spre a da frîu liber profundei sale nemulțumiri.

Toate îi cîntau în strună — și semiîntunericul bisericii și obișnuitul ei pas de pisică, și papucii cu tablă de pîslă cu care se ducea în lăcașul Domnului, unde, la ceasul înserării, era răcoare chiar și în lunile de vară.

Tocmai se pregătea să rostească, — în divina-i înflăcărare — un blestem, cînd buzele îi încremeniră ca din senin. Căci cei doi care se drăgăleau, nu erau nimeni alții decît vecinul Toman și vizitatoarea aceea misterioasă, despre care, spre marea ei amărăciune, doamna Hronkova nu apucase încă să afle mare lucru.

Acum însă, știa totul, cei doi se îmbrățișau. Se sărutau... E adevărat, și îngerii, precum se știe, fac la fel ; numai că ăștia se împreunează întru cereasca inocență. Pe cînd domnul referent Toman ?

În timp ce acasă conița lui rîde și se distrează, ascultînd vorbăria pictorului — de se aude pînă jos pe coridor — domnul Toman, pe care dumneaei îl considerase întotdeauna

un om echilibrat, își săvîrșește păcatul chiar în fața chipului dumnezeiesc.

Mai bine s-ar grăbi să ajungă cît mai repede acasă !

Iar conița, n-ar strica să se repeadă și ea o dată pînă la lăcașul Domnului, ca să afle adevărul !

De atîta emoție, pe frunte îi țîșniră broboane de sudoare.

Degetul ei subțire, îmbrăcat în mănușă de ață, ciocăni în aceeași seară la ușa bătrînului domn Chyle. Dumnealui stă tot timpul cu nasul în cărți, e în cele mai bune relații cu domnul Toman, serviciile mele le-a refuzat morocănos de cîteva ori, ba, mai mult, a băgat spaima în mine, spunîndu-mi că în casa mea trebuie descoperit nu știu ce stîlp, ascuns undeva, într-un perete. Cîte nopți fără vise n-am avut eu din pricina asta ! Ei bine, acum o să-i spun ceva ce o să-i mute gîndul de la stîlpul acela mort la niște lucruri îngrozitor de vii.

— Îmi aduceți laptele la o oră atît de tîrzie ? ! întrebă, cu mirare, savantul voluntar.

— Vă aduc o veste îngrozitoare, se grăbi să-i răspundă, cu sufletul la gură doamna Hronkova. Chiar acum, prietenul dumneavoastră s-a sărutat în biserică... cu... aia de locuiește la ei.

Domnul Chyle stătu o clipă pe gînduri, uitîndu-se la chipul ascuțit al vecinei sale, care mereu i se băga în suflet, încercînd să-i facă tot felul de servicii mărunte :

— În biserică, ați spus ?

— Da, în lăcașul Domnului, confirmă doamna Hronkova. Cum să-și mai înalțe omul gîndurile spre cer, cînd în biserică se petrec asemenea lucruri ?

— Mai ales atunci cînd trebuie să-i iscodească pe îndrăgostiți, adăugă domnul Chyle, posomorîndu-se la față. Da, aveți dreptate, e un lucru, într-adevăr, îngrozitor. Dar nu înțeleg de ce-mi spuneți mie toate astea. Pe cîte știu, domnul Toman e un bărbat în toată firea...

— Cum ? ! și păcatul — păcatul ăsta nu înseamnă nimic ? !

— Spuneați că povestea s-a petrecut în biserică. Presupun că e vorba de biserica Sfîntul Nicolae. Ați privit vreodată cu atenție arhitectura remarcabilă a acestui lăcaș ?

— Asta-i bună, drept cine mă luați ? Eu mă duc acolo pentru mîngîierea spirituală ! Eu sînt o femeie cucernică !

— Amin. Dar eu vă spun, doamnă Hronkova, că verdictul final asupra cucerniciei dumneavoastră îl va da soborul îngerilor întru eternitate. Eu îmi declin orice competență în această privință.

— Să fiu în locul dumneavoastră, n-aș lua lucrurile în batjocură ! scrîșni printre dinți înverșunata vecină ! Ce-aveți de gînd să faceți ?

— Eu ? O să-mi continui interesanta lectură a istoriei lui Tomek, despre Praga veche, după care o să adun mai departe cunoștințele despre clădirile mai importante ale orașului. Iar dumneavoastră ați face bine să vă găsiți altă

biserică pentru meditații și să aveți grijă să vă așezați pe o bancă mai aproape de altar, ca să nu vă mai tulbure îndrăgostiții. Vă rog frumos, nu mă întrerupeți !... Trebuie să vă spun că în decursul cercetărilor mele în legătură cu Praga veche, întîlnesc destui îndrăgostiți, fapt care mă bucură întotdeauna, întrucît, se știe, dragostea e o manifestare în afara mustrării cerești. De altfel, nu o dată mi-a trecut prin minte că străbunii noștri au zidit bisericile cu atîtea despărțituri, tocmai pentru a oferi îndrăgostiților un loc unde să se întîlnească. Și, aflați de la mine, doamnă Hronkova, că pînă și vechii nobili își dădeau întîlnirile lor galante, în biserici.

— Domnul Toman a fost un om așezat, pînă cînd ați descoperit dumneavoastră tablourile acelea nerușinate de pe peretele casei noastre ! Înainte vreme oamenii erau mai evlavioși... asta o știu din anii tinereții mele.

— Da, aveți dreptate, oamenii s-au păcătoșit, și dumneavoastră odată cu ei, e drept, ceva mai tîrziu, îi replică, zîmbind, bătrînul domn Chyle.

— Am venit să vă spun ce-am văzut, rosti ea cu demnitate.

— O să vă prețuiesc foarte mult, dacă nu veți mai spune asta nimănui, ținu să precizeze domnul Chyle, închizîndu-i ușa în nas.

Se întoarse apoi la hîrtiile lui, și le împinse într-o parte, profund îngîndurat. Să existe oare în realitate ceva ce se numește *genius loci ?* Să fi bîntuit oare cu adevărat prin casa noastră spiritul cavalerului Tristan din Lon-

nois, pe care dragostea prea înflăcărată l-a dus la pierzanie ? Mda, nespus de mare-i păcatul că despre toate astea a aflat această babornită nesuferită, cu o limbă atît de veninoasă. Dragostea, bineînțeles, nu poate, pînă la urmă, să nu se trădeze singură. Că vecinul Jan e îndrăgostit de această femeie, de asta mi-am dat seama numaidecît... Mda, ar fi cazul să-l previn... Dar cum ? În asemenea împrejurări tăcerea e mai prețioasă decît vorbirea !... Nimic de spus, prietenul meu, sărmanul, e un bărbat într-adevăr, plin de curaj ! Eu am rămas toată viața singur numai pentru că n-am fost în stare să dau dovadă de un curaj adevărat ! Curajul e cel mai puternic cuvînt în iubire, e însăși piatra de încercare a dragostei și, fără el, dragostea nu se poate zămisli. Da, curajul de a cuceri dragostea, și curajul de a te despărți de ea... asta-i esențialul. Numai de-ar ști omul întotdeauna cînd e timpul pentru cutare sau cutare curaj !...

Domnul Chyle nu mai lucra. Medita și aștepta momentul cînd avea să se audă iar scîrțîitul porții grele din gangul casei. În sfîrșit, răbdarea îi fu răsplătită. Deschise ușa locuinței sale tocmai în momentul în care cei doi intrau în hol.

Arboră o mină, de parcă totul s-ar fi petrecut întîmplător și se opri în loc, lăsîndu-i să treacă. Își dădură binețe, după care bătrînul le spuse cu fața numai zîmbet.

— A fost o zi frumoasă, nu-i așa ? Eu am avut prea puțin parte de ea, pentru că zac tot timpul cu nasul cufundat în cărți, dar

dumneavoastră, sînt sigur că v-ați bucurat de ea!

Cei doi făcură la iuțeală un schimb de priviri fugare. Ce să răspundă ?

— Eu am fost la lucru, începu Jan. Abia după-amiaza am avut prilejul să ne plimbăm un pic prin Praga veche.

— Excelent, izbucni bătrînul, cu însuflețire ; ceva mai frumos nici că se putea să faceți ! Ați fost, cumva, și în biserica Sfîntul Nicolae ?

— Da, și chiar pentru a doua oară, rosti Jan cu voce sugrumată, uitîndu-se fix la domnul Chyle.

Acesta clătină din cap, cu un aer grav și spuse :

— Da, știam. Mi-a spus vecina noastră, doamna Hronkova. Drăguță femeie, nu-i așa ? Mai duceți-vă, uneori, și prin alte biserici !

Jan pricepu mai repede decît Maria despre ce-i vorba, și-i mulțumi din ochi bătrînului domn Chyle, pentru sfatul bun pe care i-l dăduse.

— În Praga, locurile frumoase sînt cu duiumul ! reluă, plin de zel, domnul Chyle.

— Da, dar din păcate nu pot rămîne aici o veșnicie, zise Maria.

— Nimic nu e veșnic, distinsă doamnă. Cînd mă uit la șirurile de cărți de pe etajeră, simt acest lucru cu toată claritatea. Totul e supus timpului, iar eu nu voi apuca să le citesc pe toate, chiar dacă mă grăbesc... Studiez, după cum știți, povestea lui Tristan și Isolda, al căror portret — așa cum sînt în-

credințat — a fost descoperit pe fațada casei noastre. O să țin despre asta o conferință, menționă domnul Chyle cu vădită mîndrie.

Cînd cei doi ajunseră pe scară, i se mai adresă o dată lui Toman :

— A fost azi pe la mine micuța Helenka. A venit cu certificatul de la școală și a simțit nevoia să se mîndrească.

Jan oftă din adînc. Sînt un tată rău, își spuse în sinea lui — am uitat de treaba asta, cu desăvîrșire ! Iar domnul Chyle e un om minunat că mi-a adus aminte.

Merseră încet, în sus, pe treptele de lemn scîrțîitoare, și pe palier se opriră :

— Doamna aceea... ne-a văzut, nu-i așa ? întrebă Maria, speriată.

— Da, ne-a văzut. Dar asta nu înseamnă nimic, răspunse Jan.

— Ba înseamnă, șopti Maria ; și știi asta tot așa de bine, cum știu și eu... Am dreptate cînd spun, că nu mai pot să rămîn la voi.

— Cum așa.. asta-i...

Îi astupă gura cu degetul, ca să tacă.

— Mîine o să spun că plec, și-o să mă duc să găsesc o cameră undeva, într-un hotel mai mic. N-o să avem pentru noi decît cîteva ceasuri, dar o să fie numai ale noastre.

Și, rostind aceste cuvinte, își roti privirile în jur să vadă dacă într-adevăr erau singuri pe scară, apoi îl sărută și-i mai spuse :

— Și-acum, du-te repede, mai e timp să-i cumperi ceva micuței pentru certificatul acela. Unele lucruri nu trebuie uitate niciodată.

Îi strînse mîna și porni înapoi pe scări, în jos.

În acest timp ea se duse sus, vîrî cheia în broască și deschise ușa încet. Cu inima ușurată o auzi pe Helena stînd de vorbă cu fiica ei în bucătărie, și se strecură pe tăcute în odăița ce-i fusese oferită. Scoase valiza din șifonier și începu să-și împacheteze lucrurile. Pleacă. În felul ăsta, cel puțin, nu va fi obligată să răspundă la grijuliile întrebări ale doamnei Tomanova, dacă în sfîrșit, s-a văzut cu Daneš.

Sentimentul zădărniciei se deschidea în fața ei, ca o prăpastie adîncă.

În străvechile compuneri despre cavalerul Tristan se spune că dragostea lui a fost destăinuită de un pitic răutăcios, care a presărat cu făină dușumeaua între fereastra prin care cavalerul pătrundea la Isolda, și patul în care aceasta se odihnea lîngă bătrînul ei soț adormit ; așa se face că vestitul cavaler a lăsat acolo o urmă, care-i sili apoi pe cei doi îndrăgostiți să fugă și să trăiască în pustietatea codrilor Moroiei. Isolda, ce-i drept, a dus lipsă de multe din cele ce-o înfrumusețează pe o doamnă de viță nobilă, în schimb s-a bucurat de dragoste după pofta inimii, lucru prețuit, de unele doamne, mai mult decît toate fardurile din lume. Au trăit în condițiile unor cumplite privațiuni, dormind într-o peșteră, pe un pat de nuiele, dar brațele lor erau neînchipuit de tandre și catifelate. Pe scurt, au fost fericiți.

Jan și Maria n-aveau pe aproape nici o pădure. Nu le rămînea decît unica speranță de a găsi pentru ea o cameră la hotel. Un hotel mai mic, firește, ca să aibă posibilitatea de a-l plăti. În schimb putea să fie și la marginea orașului, — cu cît mai departe, cu atît mai bine, așa cum e nimerit să fie adăpostul îndrăgostiților.

Maria se decise să părăsească locuința Tomanilor a doua zi dimineața, de aceea își făcu apariția în bucătărie cu puțin timp înainte ca Helena să plece la lucru. Voia să-și ia rămas bun de la ea, dar totodată nu dorea să-i dea Helenei prea mult răgaz, de teamă ca aceasta să nu încerce s-o convingă să mai rămînă.

— Ei, de ce atît de matinală ! ? ! o întîmpină Helena, cu fața numai mirare.

— Vreau să vă spun cu bine, și să vă mulțumesc amîndurora pentru ospitalitate.

Helena se uită la Jan, uluită, dar acesta arbora o mină ce trăda totala lipsă de participare. Desigur, lui puțin îi pasă, își spuse ea, dezgustată. Tare m-ar interesa să aflu dacă pe omul ăsta îl scoate vreodată ceva din țîțîni.

Erorile soțiilor sînt la fel de profunde ca ale soților ; iar eroarea cea mai mare trebuie considerată subaprecierea rivalei.

— Nu v-a plăcut la noi ? întrebă ea, contrariată. Casa noastră, ce-i drept, nu e prea confortabilă, dar, eu, una, m-am obișnuit ca soțul meu să nu țină seama de văicărelile mele; lui îi e totuna unde locuim.

— Nu, dimpotrivă, aveţi o locuinţă minunată şi m-am simţit în ea foarte bine... dar a sosit timpul să plec acasă.

— Oricînd aţi reveni la Praga, sînteţi la noi binevenită, îi oferi din nou Helena ospitalitatea ei. Îmi pare rău că domnul Daneš nu s-a arătat mai des în casa noastră.

— A fost foarte ocupat... Vă mulţumesc încă o dată, mult de tot !

Doamna Helena se uită la ceas şi, deodată, izbucni :

— Trebuie să fug... Jan o să vă ajute să duceţi valiza la gară, sau o să facă rost de un taxi ! La revedere !

Grăbită cum era, izbuti totuşi s-o îmbrăţişeze pe Maria la marea iuţeală.

Cînd uşa se închise în urma Helenei, în bucătărie intră radioasă micuţa Helenka. Era prima zi de vacanţă şi fetiţa avea o dispoziţie cu adevărat sărbătorească.

— Tăticule, întrebă ea, luăm micul dejun împreună ?

— Bineînţeles, îi răspunse Jan, şi, uitîndu-se semnificativ la Maria, continuă : Ba, mai mult, domnişoara Svojanova o să mănînce şi ea cu noi.

Maria dădu din cap aprobator, apoi, aşezîndu-se la masă, începu să stea de vorbă cu fetiţa.

— Curînd se duce la odihnă cu soţia, spuse Jan. Eu îmi iau concediul mai tîrziu.

Da, îşi spuse Maria în sinea ei, e timpul să plec de aici, nu de alta, dar de-acum încolo

nici aceste clipe ale dimineţii nu ne-ar mai aparţine.

După ce micuţa porni spre şcoală, de unde urma să plece cu grupa de pionieri într-o excursie la foişorul Petřinului, cei doi se uitară îndelung unul la altul, şi tăcerea apăsătoare ce se aşternu între ei avu darul să-i descumpănească...

— Nu-i nimic de făcut, spuse în cele din urmă Maria, oftînd din adînc, e mai bine să nu fiu aici.

— Da, te înţeleg, încuviinţă Jan ; dar mi-e teamă că nu va fi chiar atît de uşor să găsim un hotel.

— O să caut toată ziua, sînt încredinţată că pînă la urmă voi găsi ceva. După ce termini lucrul, ne întîlnim la locul obişnuit. Ai să vezi ce bine o să fie — în felul ăsta o să avem mai mult timp pentru noi, fără acele neîncetate prefăcătorii, care au început să mă răpună.

Dădu din cap aprobator, apoi luă valiza şi sacoşa, şi ieşiră.

Se duseră cu tramvaiul pînă la gară, unde depuseră bagajele spre păstrare.

— E cazul să te grăbeşti, îi spuse Maria, cu glasul sugrumat. În ultimele zile ai întîrziat mereu la lucru, din pricina mea.

Arborară amîndoi o mină ce trăda o uşoară dulce durere — pînă la bucuria îndrăgostiţilor mai aveau un drum lung de parcurs.

Acesta era destinul lor. Şi fiindcă se aflau în gară, unde de cînd lumea oamenii îşi iau rămas bun, se îmbrăţişară şi se sărutară în lege, pe buze, de faţă cu toţi. Sărutul, fireşte,

îl mai repetară de cîteva ori, și asta le pricinui o bucurie ascunsă. Semnalele, anunțurile în legătură cu sosirile și plecările trenurilor, îmbrățișările și săruturile țin de exploatarea căilor ferate. Nimănui nu i se par ciudate sau nelalocul lor. De aceea, cei doi nu se mai săturau sărutîndu-se, în timp ce trenurile veneau și porneau neîncetat, în toate direcțiile. În sfîrșit, se smulseră din strînsoarea lor, dar pînă să se piardă din ochi, își mai fluturară din mîini...

...Colegul Šimáček îl întîmpină pe Jan cu mult entuziasm. În fine o să fie iar cine să ridice receptorul și să le raporteze celor două femei că domnul Šimáček lipsește, momentan, din birou.

— Am ajuns la concluzia, îi spuse el, cu tîlc, că dragostea, deși e o vrăjitoare de o forță nemaipomenită, — e totuși departe de a te transpune în lumea basmului. Dacă aș dispune de o putere miraculoasă, pe cinstea mea, aș îndrepta-o în altă direcție.

Toman scoase doar un suspin, prefăcîndu-se că se cufundă în studierea hîrtiilor din fața lui — obișnuitele situații cotidiene privitoare la frecventarea instituțiilor de cultură. În realitate însă, se gîndea ce-o să-i spună lui Daneš, cînd acesta o să-l întrebe de Maria. Nu se îndoia că Helena avea să-i telefoneze din clipă în clipă.

Abia mai tîrziu află că Daneš era plecat din institut și, deodată, simți cum i se ia o piatră grea de pe inimă. Cînd, în sfîrșit, putu să părăsească biroul, se duse la locul cunoscut, unde

Maria îl aștepta de mult; cum îl zări, alergă spre el, cu fața luminată de zîmbetul bucuriei.

— Ei, cum a mers?

— Excelent. Am obținut o cameră. Ce-i drept, nu prea frumoasă, dar are asta vreo importanță? Portarul mi-a spus, pe un ton aspru, că, deocamdată, e numai pentru trei zile.

— Așa de puțin? întrebă el înspăimîntat.

— Trei zile în șir, nu-ți dai seama că e mult? În definitiv, și noi ne cunoaștem abia de cîteva zile!

— Ba, eu aș zice că ne cunoaștem de o întreagă veșnicie. Probabil că ne-am cunoscut înainte de a ne fi născut.

Această gingașă nerozie avu, de bună seamă, darul s-o înduioșeze. Îndrăgostiții au, îndeobște, o filosofie ușor simplificată.

Cînd pătrunse cu Maria și cu bagajele în holișorul hotelului, rămase un pic descumpănit. Hotelul era într-adevăr o dărăpănătură, pe scări fusese pictat, cîndva, în ulei, un preș de culoare roșie, din care se mai vedea însă prea puțin, atît de mult se luase din el pe tălpile acelora ce trecuseră pe aici, de bună seamă nu puțini la număr.

Un portar bărbos îl măsură pe Jan din priviri și-l întrebă, încruntîndu-și sprîncenele:

— Domnul zăbovește mult?

— Nu. Dar de ce mă întrebați? ripostă Jan, plin de mirare, și în aceeași clipă lăsă pe masă o hîrtie de zece coroane.

Cu o mişcare experimentată, portarul mătură bancnota de pe masă, făcînd-o să alunece repede în sertar, după care se grăbi să spună :

— Altfel ar trebui să vă văd buletinul de identitate.

În cameră se aflau o masă şubrezită, cu picioarele descleiate şi cu un singur scaun ce trebuia neapărat şters de praf, un şifonier ce se deschidea cu un scîrţîit prelung şi tînguitor — şi un pat, din fericire mai puţin zgomotos.

— Nu e prea frumos aici, dar cînd o să pun în vază o floricică, o să fie mult mai bine, spuse Maria, ca să-l încurajeze.

O sărută, plin de recunoştinţă. Îndrăgostiţii au nevoie de puţin pentru viaţă, şi de şi mai puţin pentru iubire — de fapt, n-au nevoie de nimic, le ajunge că sînt împreună...

Stăteau întinşi pe patul de hotel, şi se lipeau unul de altul. Acum nu din îndemnul dorinţei, ci întristaţi că mai trecuse una din zilele lor. Mîngîia părul Mariei ce se revărsa pe pernă ca un val întunecat. Ea zîmbea, deşi n-avea nici pe departe vreun motiv de veselie.

— Vezi şi tu că e mai bine să fim aici... Cînd trebuie să ajungi acasă ?

— Abia diseară. În după-amiaza asta sînt la conferinţa domnului Chyle.

— Ce om de treabă şi cumsecade !... Şi mîine ?

— Mîine o să avem o consfătuire legată de planul de muncă.

— Ţi-e tare greu să minţi, nu-i aşa ? îl întrebă, mîngîindu-i obrajii.

Nu-i răspunse, fiindcă nu vroia să confirme spusele ei.

— Te înţeleg, nu e de loc uşor... Şi eu vreau să trăiesc cu tine fără prefăcătorii. Din păcate însă, în lumea noastră aşa ceva nu prea e cu putinţă. Cînd o să vii să mă vezi la mine acasă, va trebui şi-acolo să minţim. Voi spune că eşti fratele meu vitreg.

Îi pufni pe amîndoi rîsul, de parcă treburile astea n-ar fi fost mult prea triste.

Pe urmă vorbiră despre o sumedenie de lucruri, pe unul singur îl evitară : Viitorul lor. Le stătea în faţă ca un zid gros, întunecat, ce nu va fi uşor de trecut.

De asta îşi dăduse seama mai întîi Maria, încă din clipa în care se aflau pentru prima oară faţă în faţă cu Helena, şi apoi, mai pregnant, după ce o cunoscuse pe fetiţa lor. Soţia va face din dragostea lui de tată arma ei cea mai puternică. Şi cu asta va trece într-o zi la atac.

Jan punea mai puţin la inimă. Deocamdată. În definitiv există atîţia soţi cu copii şi, totuşi, oamenii se despart... Divorţează... Desigur, nu e bine, nu e plăcut, dar se întîmplă... Cu cît o cunoştea însă mai mult pe Maria, cu atît povestea i se părea mai complicată şi mai dificilă.

— Ştiu că ai griji, rosti ea, cu o voce scăzută — Nu spune nimic, că şi eu le am. Infidelitatea nu e mare lucru, adevărata povară e dragostea...

Şi din nou se lipiră unul de altul, spre a birui simţămîntul că sînt, deodată, singuri.

Există, fireşte, o oarecare speranţă, dar tocmai despre asta Maria se teme să vorbească. E o speranţă atît de firavă şi atît de nesigură, încît nu se poate bizui pe ea. Dar... există... În definitiv a venit la Praga ca să obţină sprijinul lui Daneš în vederea ocupării unui post într-o instituţie artistică. Nu era chiar atît de naivă încît să pună preţ pe ceea ce afirma el ori de cîte ori venea s-o viziteze : ai să apari direct pe scenă, şi asta înseamnă lumea toată...

După ce şi-a programat concertele în staţiunile de odihnă, a înţeles că va avea de întîmpinat nişte obstacole mult mai dificile decît îşi închipuise. Şi totuşi, o speranţă există. Un loc într-un ansamblu coral s-ar mai putea găsi pentru ea. Eventual. Sau un post de corepetitoare. Pe scurt, orice, numai să poată rămîne în Praga, să fie cît mai aproape de el. În felul ăsta ar putea să se vadă în continuare. La urma urmei, mulţi oameni trăiesc aşa. Desigur nu e un lucru foarte plăcut, nici comod, dar posibil e. Pînă şi mica bucurie e o mare speranţă !

Dar dragostea poate fi mică ? întreabă o voce ispititoare.

Se pare că nu. Dar noi, oricum, ne vom iubi întotdeauna cu dragostea cea mai mare !

— La ce te gîndeşti ? o întrebă pe neaşteptate.

— La viitorul nostru.

— Există vreunul ?

— Cred că da. În inimile noastre.

Frumos spus. Atît de frumos, încît nici nu îndrăznim să ne treacă prin minte întrebarea dacă poate fi adevărat.

Cum de-a putut să accepte inima, ca tocmai în ea să-şi plaseze oamenii simţămîntul lor cel mai puţin durabil, care, este, fără îndoială, dragostea ? Căci inima, se ştie, e organul cel mai harnic, care ziua şi noaptea nu încetează nici măcar o clipă să-şi ducă munca ei de salahor. Se spune că, dacă noi, oamenii, am avea de pompat atîta apă, cît sînge trebuie să pompeze inima, n-am apuca să trăim o viaţă lungă.

Nu e cazul, deci, să ne întrebăm, dacă în inimă nu sălăşluieşte mai curînd bunătatea şi înţelepciunea omenească ?

Popoarele orientale pretind că înţelepciunea omenească îşi are reşedinţa în pîntece ; statuietele zeităţilor chineze sînt întotdeauna pîntecoase, pesemne tocmai din acest motiv. Evul Mediu instala toată firea omului în ficat. Greu de ales.

Dragostea nu e de loc un sentiment idilic. Pe bună dreptate se rugau vechii greci astfel :

Eros, ammechate machan ! O, tu, Eros, invincibil luptător !

Aşadar, dragostea e o luptă ? Sau umai dorinţa omului de a conserva seminţia umană şi, atunci, sălaşul ei se află în glandele de reproducere ? Numeroşi îndrăgostiţi vă vor mărturisi însă, cu toată bunăvoinţa, că, pentru mai

multă siguranță, cel mai puțin se gîndesc tocmai la actul reproducerii.

Dar dacă dragostea e numai o poftă sălbatică a unei pasiuni pătimașe ce se maschează cu iscusință într-un sentiment înălțător ? Îndrăgostiții răspund : nicidecum, căci pofta jinduitoare îl împinge pe om la rele, în timp ce dragostea îl înnobilează. Bine, să le dăm dreptate, căci, la urma urmelor, într-o anumită măsură sînt, totuși, specialiști în materie.

Foarte bine — dar atunci ce avem de spus despre faptul că acest sentiment duios, numit dragoste — precum bine știm — mai și ucide ? Uneori fulgerător, altă dată cu încetinitorul, dar diferența nu e prea mare.

Aud obiecțiile îndrăgostiților : și, ce-i cu asta ? Ați vrea, poate, să ocolim dragostea ? În definitiv omul nici n-o poate sfîrși altfel decît numai prin moarte. Așadar, să ne aducă moartea dragostea, e, oricum, mai bine decît atunci cînd ne-o aduce bătrînețea.

Precum se vede, reflecțiile despre dragoste nu sînt doar atît de simple, iar a ajunge la o concluzie fermă e foarte dificil, de altfel asta a fost, de cînd lumea, soarta reflecțiilor sau considerațiile filosofice.

Căutînd reședința dragostei în corpul omenesc, după ce am cercetat cu grijă toate organele : ficatul, plămînii, inima, rinichii, pancreasul și timusul, — putem trage concluzia că, de fapt, dragostea sălășluiește pretutindeni, căci iubitul iubește deopotrivă părul iubitei așa cum iubește degetul gros, conturul cefei,

zona sînilor, fiecare cută a pielii și mirosul respirației.

La fel și iubita. Ne este cunoscut faptul că în însorita Provance a veacului al XII-lea, o doamnă i-a cerut bărbatului care-i făcea curte să-i ofere o ciudată mărturie a simpatiei sale : i-a poruncit să-și smulgă unghia de la degetul gros și să i-o trimită cu mare alai într-un cortegiu de cincizeci de perechi de îndrăgostiți ; iar aceștia, într-adevăr, i-au înmînat în iatacul ei această sîngeroasă mărturie de dragoste. În schimb curtezanul a dobîndit o dragoste nepieritoare, iar degete, slavă Domnului, i-au mai rămas destule.

Ajungem deci la părerea că dragostea, în afara faptului că e răspîndită în întreg corpul omenesc, mai e, totodată, și o parte integrantă a vieții. Public îi căinăm pe toți acei, care, din cutare sau cutare pricină, n-au avut prilejul s-o cunoască, socotind că au fost păgubiți de lucrul cel mai esențial pe care viața îl poate oferi.

Dacă îi e dat omului să moară, atunci să devină o săgeată a iubirii — e o săgeată mai plăcută decît oricare alta, cum sînt pe lume atîtea, de i se întunecă omului vederea și-l ia cu amețeli : săgețile urii, săgețile mîniei, săgețile calomniei, invidiei, lăcomiei și ale prostiei... Dragostea însă, nu e decît una. Ah, da, numai una, dar pentru a se putea înfiripa e nevoie, totuși, de doi.

Și iată, cei doi sînt aici, să fim, deci, față de ei miloși și îngăduitori !

Tocmai se dezmeticesc din visarea și tăcerea lor. Jan trebuie să se ridice, — e timpul. Se îmbracă amîndoi și se duc la cină, căci, în ciuda faptului că dragostea te face să uiți de foame, fără mîncare omul ar muri cu dragoste cu tot.

Găsesc un mic restaurant, unde nimeni nu-i cunoaște, un local discret și agreabil, fiindcă nu sînt nevoiți să se ascundă. Și nici nu se mai chinuiesc, frămîntați de întrebarea ce va fi, ci sînt recunoscători pentru ceea ce este, și ridică paharele, zîmbindu-și unul altuia radioși. Nu-și pot îngădui o masă prea bogată, din lipsă de bani, dar și așa e pentru ei o cină festivă și sînt în culmea fericirii.

Pe urmă Jan o conduce pe Maria înapoi, străbătînd împreună străzile pustii ce nu ispitesc la plimbări idilice, și în ușa hotelului își iau, îndelung, rămas bun. Mîine ar putea să ia prînzul împreună într-un mic automat din preajma institutului, apoi Jan s-ar întoarce la lucru, iar după-amiaza ar veni din nou la ea. Maria încuviințează plină de însuflețire, se vor vedea de două ori în aceeași zi și asta, într-adevăr, nu e o fericire oarecare !

Jan pornește grăbit spre casă, din asfaltul caldarîmului se ridică o răcoare jilavă, autobuzele despică aerul greu al orașului, ferestrele caselor încep să se lumineze. Ce neplăcută e seara, atunci cînd omul e silit să pășească prin ea, de unul singur.

După ce lasă receptorul în furcă, Daneš apasă pe butonul cu inscripția : *Nu intrați !*,

pentru că dorea, un timp, să fie lăsat în pace pînă și de propria sa secretară. Îi părea rău că nu se putea stăpîni și dăduse de bună seamă în vileag faptul că știrea pe care tocmai i-o comunicase doamna Helena, avusese darul să-i taie răsuflarea . Marii șefi țin să precizeze întotdeauna că nimic pe lumea asta nu-i poate clinti. Iar el, chiar acum a dat greș, dezmințindu-se.

Categoric, n-ar fi trebuit să izbucnească strigînd : Cum ? !, atunci cînd Helena i-a spus că, ieri dimineață, Maria s-a mutat din casa Tomanilor. Ba, mai mult, i-a cerut să-i mai repete o dată această afirmație. L-a chemat să-i transmită această veste chiar ieri, dar, din păcate, nu se afla în birou. În cele din urmă, cu prețul unui mare efort, izbuti să rostească o scuză firavă, spunîndu-i Helenei, că, probabil, s-a ivit vreo complicație în legătură cu primirea ei în teatru, complicație despre care Maria n-a vrut să-i vorbească. De altfel, nici el, nici Maria, n-au avut nici cea mai mică intenție de a se instala în casa Tomanilor mai mult de cîteva zile. Așa că, de fapt, totul e în perfectă ordine, iar el va veni într-o zi pe la ei să mai stea de vorbă, și să le mulțumească personal pentru amabila lor ospitalitate. Era atît de iritat, încît nici n-a fost în stare să răspundă la întrebarea Helenei, dacă a apucat măcar să-și ia rămas bun de la Maria. O să-mi telefoneze, spuse în cele din urmă, și se bucură cînd Helena lăsă receptorul în furcă.

Sînt un imbecil, își spuse cu autocompătimire. În primul rînd am divulgat un lucru pe

care nici prin gînd nu-mi trecea să-l divulg : da, am mărturisit că Maria face singură ce vrea ea și nu ce vreau eu. Și asta, firește, e de neiertat.

De bună seamă, e ofensată. Dar de ce ? Din pricina unui lucru atît de firesc, că a vrut să acorde prioritate amorului, încercînd s-o convingă să renunțe la *Sărutul* acela plicticos ? În definitiv, ce-și închipuie despre mine această femeie ?

Vine la Praga ca o zăpăcită, pe urmă are o comportare reținută, îngrozitor de reținută, ca pînă la urmă să plece fără măcar să-mi telefoneze... Bine, fetițo, nu-i nimic, nu sînt un puștan care să fie luat peste picior, și, în concluzie, îți aduc la cunoștință, că asemenea lucruri, cu mine, nu-ți poți îngădui. O amantă trebuie să fie, înainte de toate, supusă și ascultătoare. Dacă e mai capricioasă decît propria soție, își pierde din atractivitate.

E drept, cîndva îi plăceau ideile ei trăznite, și era măgulit că se comportă ca o adevărată artistă — îl plictiseau de moarte femeile care nu-și ascundeau cîtuși de puțin bunăvoința de a veni în întîmpinarea dorințelor lui. Dar ceea ce-și permitea ea acum, e prea de tot... Ce-i drept, trebuie să recunoască — deși cu părere de rău — că n-a izbutit să-i obțină un post în teatru ; știa mai de mult că pentru această stagiune acest lucru e practic cu neputință, dar nu i-a spus. Dar, în definitiv, asta nu-i un păcat chiar atît de mare... Iar dumneaei se încăpățînează, se ține țanțoșă și face totul de capul său...

La drept vorbind, prin plecarea ei a mai scăpat de unele griji. Și-așa are destule la institut. Dar și mai multe cu cariera lui, care se arată neobișnuit de promițătoare. Sînt anumite momente, cînd e bine ca bărbatul să aibă mîinile libere. O femeie îndărătnică e ultimul lucru de care ar putea avea nevoie acum.

Cînd, în sfîrșit, după sumbrele sale meditații, ajunse la îndoielnica bucurie că, de fapt, prin plecarea ei a scăpat de-o grijă, își aminti deodată că mai există și acest Toman... Chiar dacă în fața lui e cazul să n-ascundă nimic, ar fi totuși mai înțelept și mai chibzuit să-i sugereze lui, decît soției sale, că tot ce s-a întîmplat e de fapt numai și numai în avantajul său. Unui om cu o poziție socială superioară nu trebuie să i se întîmple nimic ce ar putea să-l coboare în ochii unuia dintre subalternii săi.

Domnișoara Svojanova o să ciugulească iarăși supusă direct din palmă, nu de alta, dar va fi nevoită să meargă pe drumul ei : să stea cumințică într-un mic orășel de provincie, să dea ore de canto și de pian, și să aștepte ca într-o bună zi să se petreacă o minune și cineva s-o smulgă din viața ei anostă. De fapt minunea asta s-a produs, firește, atunci cînd m-a întîlnit pe mine ! Dar, iată, dumneaei n-a știut să aprecieze acest lucru, așa cum se cuvine...

Stinse luminița cu inscripția : *Nu intrați*, și după ce își așeză nodul de la cravată, sună să intre secretara cu dosarul de corespondență. Rezolvă corespondența, apoi îi porunci să-l caute și să-l cheme la el pe referentul Toman.

Va fi foarte bine să aibă cu el o discuţie prietenească. O să-i explice cum stau lucrurile între el şi Maria, iar Toman, se înţelege, îi va povesti totul soţiei sale Helena. Îi va sugera ideea că un timp oarecare nu se va mai vedea cu Maria, — ce să-i faci, aşa-i situaţia, — şi cînd o să aibă iar chef o s-o recheme...

În altă ordine de idei, această Helena Tomanova e o femeie neobişnuit de interesantă. Cinstit vorbind, bărbatul ei, un om lipsit de orice expresivitate, nici nu ştie s-o aprecieze. În schimb Daneš constată că o înţelege de minune. Pentru el e limpede de ce s-a oferit ea cu atîta bunăvoinţă s-o găzduiască pe Maria : dacă lucrurile s-ar fi desfăşurat în condiţii normale, e încredinţat că după un timp Helena i-ar fi solicitat nişte avantaje pentru soţul ei. Căci, vorba ceea, pe femei am ştiut eu să le dibuiesc întotdeauna ! îşi spuse în sinea lui, zîmbind satisfăcut — eu da ! S-au întîlnit doar de cîteva ori, dar de fiecare dată a scăpărat între ei o scînteie : o privire, o atingere, un surîs. Asta-i genul de femeie care-i place. Arc voltaic de înaltă tensiune...

Cînd s-a aflat la ei în seara în care trebuia să sosească Maria, şi aceasta a întîrziat atît de mult, atmosfera a fost deosebit de interesantă. Au stat amîndoi pe canapeluţa aceea antică şi au discutat de una, de alta, iar la un moment dat el şi-a sprijinit mîna, uşor, pe umărul ei; un timp a încetat să mai vorbească, dar nu s-a dat înapoi. Tot ceea ce l-a interesat întotdeauna la femei, era, pe neaşteptate, foarte aproape. Numai că, din clipă în clipă, putea să sosească Maria. Au continuat deci să

vorbească despre tot felul de banalităţi, dar acel ceva neexprimat, care face ochii bărbatului mai ageri şi mai pătrunzători, rămînea mereu între ei.

De fapt omul face marea greşeală că aleargă mereu după ceva ce-i pricinuieşte numai necazuri, şi în acest timp scapă din vedere nişte ocazii cît se poate de clare.

Cînd o să mă duc să-i fac o vizită, aşa cum i-am promis la telefon în urmă cu cîteva clipe, o să-mi las mîna să se odihnească pe umărul ei, pînă cînd, sub această atingere, ea se va ghemui, şi se va strînge toată la pieptul meu. Nici o clipă nu punea la îndoială faptul că aşa va proceda...

— La director ? repetă Toman, nedumerit, cînd secretara îl anunţă să se prezinte la şef. Ce-o fi vrînd ? Pentru orice eventualitate să iau cu mine nişte rapoarte.

Apucă la iuţeală dosarele în care se aflau situaţiile cu privire la activitatea pe ultimele paisprezece zile, dar nu era chiar atît de sigur dacă e cazul sau nu să i le prezinte lui Daneš. De fapt, în ultimele zile nu făcuse mai nimic. Pe urmă însă, pricepu că e vorba de cu totul altceva. Daneš doreşte, desigur, să afle ce se întîmplă cu Maria. Asta trebuie să fie.

Se gîndise, bineînţeles, la ea toată ziua — îşi imaginase cum se plimbă singură prin Praga şi aşteaptă cu nerăbdare ora la care erau înţeleşi să se întîlnească. Din păcate, pînă la revederea noastră trebuie să mai treacă multă vreme. Se surprinse că la întîlnirea cu Maria se gîndeşte necontenit ; lumea din jurul lui în-

cetase să mai existe, trăia într-o stare de neîntreruptă euforie : îndată, îndată o să fie iar cu ea.. Nu în zadar se spune că bărbatul îndrăgostit călărește pe un cal speriat.

Ieși pe coridor, și, plin de demnitate, așa cum îi stă bine unui referent, porni agale spre biroul directorului. Secretara, care se afla din nou în anticameră, îi aruncă o privire plină de compasiune. Oamenii din institut îl îndrăgeau pe Toman, probabil tocmai pentru acea lipsă a sa de apărare cu care accepta totul. Deși știa precis că Toman și șeful fuseseră cîndva colegi de școală, secretara îi spuse, cu un zîmbet încurajator :

— Dimineața, șeful era într-o dispoziție foarte bună !

— Și eu sînt bine dispus, fu răspunsul lui, oarecum absurd. De cîteva zile, închipuiește-ți !...

După care ciocăni discret în ușa capitonată și pătrunse în biroul directorului.

Daneš nu era instalat, ca de obicei, la masa lui de lucru, ci într-un fotoliu din fața unei măsuțe plasată într-un colț al încăperii, rezervat ședințelor cu caracter restrîns.

— Apoi, îl întîmpină el radios, și asta era un semn bun. Ce mi-ai adus ?

— O situație a lucrărilor. Nu știam exact ce-ți trebuie.

— Nu-mi trebuie nimic, dădu din mînă directorul, făcînd un gest plin de generozitate, absolut nimic. Ia loc.

Și cum se gîndea mereu la Helena, privirea lui era un pic distrată și un pic descumpănită.

Toman e, totuși, soțul ei, chiar dacă faptul în sine nu trebuie neapărat să însemne prea mult.

— Acum cîteva clipe m-a chemat la telefon soția ta. Mi-a vorbit de Maria. De fapt, ar fi fost cazul să mi-o spui tu !...

— Nu mi-a dat prin minte că nu știi, răspunse Jan, ridicînd ușor din umeri.

— Închipuiește-ți că n-am știut ! Se mai întîmplă uneori și-așa ceva. Cîteodată femeile sînt absolut de neînțeles.

— Pentru mine sînt mereu de neînțeles, spuse Toman, cu naivitate.

Pe chipul lui Daneš flutură un zîmbet fugar. Jan e un tip original, nici măcar nu încearcă să ascundă că nu e în stare să se descurce cu femeile. Asta te face cu atît mai mult s-o înțelegi pe soția lui.

— La domnișoara Svojanova însă e de înțeles, dumneaei e, totuși, artistă... ținu să precizeze Toman.

— Ai remarcat și tu ! ! ! izbucni Daneš, radiind de bucurie. Da, ai dreptate, așa e. În treacăt fie spus, asta a fost genul de femeie care m-a atras dintotdeauna cel mai mult. Cu o asemenea femeie nu știi niciodată exact pe ce lume ești. Și asta-i un lucru rar la femei, crede-mă, băiete !

Toman tăcea mîlc.

— Ai condus-o la gară, reluă Daneš. Mi-a spus Helena... adică... soția ta...

— Așa mi-a poruncit înainte de a pleca la lucru. Da, i-am dus lucrurile la gară...

— Și... pe drum, nu ți-a spus nimic? Nu s-a plîns de mine? De bună seamă e încredințată că n-am făcut ce i-am promis. Deocamdată nu s-a putut și, din păcate, ea nu e în stare să înțeleagă acest lucru. E o provincială, și în provincie oamenii sînt mai naivi, ca să...

— Nu, nu mi-a spus nimic, îl întrerupse Jan.

— M-a scos un pic din țîțîni, pricepi, nu-i așa? I-am aranjat la Praga tot ce a fost în puterea mea. Pînă și locuitul la voi; cum se spune, sînt bun de plată, adică, îți sînt debitor!

— La noi în casă stăpînă e soția mea, așa că, de vreme ce ai tratat cu ea, eu nu mai am ce vorbi în privința asta.

— Dar, cinstit vorbind, pentru tine n-a fost neplăcut.

— De loc! Din partea mea putea să rămînă la noi cît ar fi vrut, rosti Jan cu mai multă căldură decît era în intenția lui.

Daneš se ridică de la masă și, deschizînd ușa spre biroul secretarei spuse voios:

— Liduška, două cafele!

Apoi se întoarse în fotoliul său, și, după ce stătu cîteva clipe pe gînduri, reluă:

— Soția ta e convinsă, și, drept să-ți spun, îi dau crezare, că și-a găsit pe altcineva. Cînd a sosit la Praga, era oarecum schimbată. N-ai observat nimic, acolo în stațiunea aceea de odihnă?

— N-am fost acolo decît foarte puțin, răspunse Jan, dar, pentru mai multă siguranță, își îndreptă privirea spre fereastră.

— O femeie se trădează întotdeauna, atunci cînd se poticnește pe undeva. A plecat, foarte bine... Acum am destule griji și fără ea... Și, la drept vorbind, în situația mea e mai bine să fiu liber. Între noi fie spus, orice femeie își închipuie că te-ai prins numai de ea, și pe asta se bizuie în tot ce face. Numai că, pe măsură ce trece timpul, omul își dă seama că asta-i o prostie. N-am dreptate?

De bună seamă nu mai aștepta răspunsul lui Toman; de altfel, în clipa aceea sosi și secretara cu cafelele. Liduška arboră o mină neutră, dar îi aruncă o privire piezișă lui Toman. De vreme ce se lasă cu cafea, înseamnă că nu e nimic rău.

E cea mai aiurită discuție din cîte am purtat la viața mea, își spuse Toman în sinea lui. Vorbim despre ceva ce ne privește pe amîndoi mai mult decît își poate el închipui. Dacă ar bănui numai un pic cum stau lucrurile în realitate, probabil că m-ar ucide. Și, făcînd această constatare, avu chiar un sentiment de satisfacție. Îndrăgostiții sînt adeseori dornici să moară pentru dragoste. Sînt atît de marcați de forța vieții, încît moartea li se pare ușoară ca un fulg.

Daneš își amesteca încet cafeaua, cu un aer concentrat. Femeia măritată e singura care nu-ți solicită nimic, cel puțin nu de la bun început. Iar doamna Helena e o femeie măritată, inteligentă, și știe precis ce vrea. După cum la fel de bine știe precis ce vreau eu. O asemenea constatare îi deschide omului orizonturi noi, cu perspective excelente. Vorbim despre

ceva ce ne privește pe amîndoi mult mai mult decît își poate închipui amărîtul ăsta de Toman. Oare ce-ar face, dacă ar bănui ceva ? Dar eu, firește, sînt cu el prevăzător și plin de menajamente — nu trebuie uitat faptul că sînt fostul lui coleg de bancă. Niciodată n-o să dezvălui nimic. Chiar dacă în ochii Helenei se citește ceva ce nu-i poate scăpa din vedere unui bărbat de talia mea...

— Dacă înțeleg bine, începu Jan cu o voce domoală, pe tine nu prea te necăjește faptul că Maria... vreau să spun... domnișoara Svojanova și-a găsit un drum al ei...

— Cîtuși de puțin, se grăbi să-l asigure Daneš. Dimpotrivă, socot că asta-i soluția cea mai rezonabilă.

În sinea lui, Toman răsuflă ușurat. Pentru mai multă siguranță, ținu totuși să spună :

— De aici se poate desprinde și concluzia că n-ai iubit-o niciodată...

— Rareori se întîmplă să iubesc femeile care-mi stîrnesc interesul, îi răspunse Daneš, zîmbind disprețuitor. Dacă ar fi să mă îndrăgostesc de fiecare dată, ar însemna să-mi pierd foarte repede mințile.

Și-ar fi vrut să mai adauge : chiar dacă mă ispitește să flirtez cu nevastă-ta, de dragoste nu trebuie să-ți fie teamă, bătrîne prieten. Eu sînt un caracter, și știu ce se cade și ce se cuvine.

— Eu, unul, cred că dragostea e tot ce poate fi mai frumos pe această lume, spuse Toman, oftînd cu înflăcărare.

— Romanticule ! îi replică Daneš. Ori, poate, vorbești de propria ta soție ? !

— Aș fi bucuros să fie așa, dar în ultimii ani ne-am cam îndepărtat unul de altul.

— Ia spune, băiete, ai avut tu vreodată o femeie ? Mă gîndesc la o iubire tainică.

— Omul trece prin multe în viață, admise Toman. Și, luîndu-și dosarele, se ridică din fotoliu. Deslușise în propriul său glas un îndemn primejdios : spune-i adevărul ! Vorbește ! Acum e momentul cel mai potrivit. Despre ceea ce s-a întîmplat nu se poate tăcea o veșnicie !... I se ivi în minte fresca de pe fațada casei lor : acea delicată mișcare a celor două trupuri ce se apropie unul de altul, și cupa din mîna lor, urzindu-le neașteptată uneltire. *Chiaroscuro* — clar-obscurul.

— Ați fost foarte drăguți cu Maria, ținu să mărturisească Daneš, și tu, și soția ta. Aș dori să-i mulțumesc personal.

— O să aprecieze foarte mult acest gest. Îți mulțumesc pentru cafea, spuse Jan, de data asta din pragul ușii, și, făcînd o plecăciune ușoară, ieși în anticameră.

De fapt, acest Daneš e un nefericit, își spuse el în drum spre biroul său. A pierdut lucrul cel mai de preț pe care l-a avut. De bună seamă, n-a fost niciodată conștient de fericirea ce a dat peste el. Așa se și explică de ce n-a știut s-o păstreze. Ah, dacă ar bănui ce-a pierdut ! Și ce-am găsit eu ! Era foarte greu să-mi păstrez în fața lui o mină indiferentă, ca să nu mai spun că era gata-gata să strig : peste două ore, numai peste două ore o s-o

revăd — strălucitoare și fericită, frumoasă. Și n-o să ne spunem nici o vorbă de dragoste, n-o să rămînă decît acea mișcare gingașă a două trupuri care se apropie unul de altul...

Daneš rămase îngîndurat în fotoliul său. Simțea în adîncul sufletului o mare satisfacție, — rareori i se întîmpla s-o simtă din plin. Pe neașteptate, doamna Helena se apropiase foarte mult de ființa lui. Da, o să mă duc s-o văd, așa cum i-am promis. Mai întîi trebuie să aflu însă cînd anume are secția în care lucrează Toman ședința operativă obligatorie. Asta ține întotdeauna o după-amiază întreagă. În timpul ăsta se pot face multe lucruri.

Se simțea puternic: desigur, numai celor puternici le aparține lumea și tot ce e cuprins în ea. E legea firească a naturii. Și, făcînd aceste reflecții, nici prin gînd nu-i trecea să-l compătimească pe Toman. Cei tari nu cunosc sentimentul compasiunii.

Se auzi țîrîitul telefonului. Ridică receptorul și vorbi în stilul său distrat, dar, auzind vocea ministrului adjunct, Daneš schimbă cu iscusință tonul — în glasul lui începu să freamăte deodată fericirea pentru cinstea neașteptată ce i se făcea. Era mare meșter în astfel de întoarceri.

Da, era puternic, și de aceea își clădea cariera cu multă clarviziune.

Cînd cei doi îndrăgostiți, Tristan și Isolda și-au petrecut timpul în pustietate, nu le-a fost greu să se hrănească bine cu carne, friptă doar pe jumătate la flacăra focului, nici să

bea apă din fîntînă, în ciuda faptului că erau învățați cu vinul. Ceea ce îi chinuia era în primul rînd disperarea de a nu găsi o ieșire din situația în care se aflau. Ori de cîte ori se gîndeau, punîndu-și fireasca întrebare — se înțelege numai în sinea lor — cînd și cum se va sfîrși povestea lor, nu găseau nici un răspuns.

Căci, aflați de la noi, că dușmanul cel mai înrăit al dragostei e timpul.

Acel timp tărăgănat, neîntrerupt și nemărginit, care pătrunde și se infiltrează pe nesimțite, dar în permanență, în tot ceea ce i se supune. Apa timpului înăbușă în cele din urmă pînă și erupțiile vulcanice ale pasiunii amoroase.

Se întîmplă așa poate și pentru faptul că îndrăgostiții măsoară scurgerea timpului nu cu ceasornicul ci în funcție de întîlnirile și despărțirile lor. Cele mai frumoase poeme ale antichității vorbesc despre trezitul de dimineață, cînd soarele se scoală iar din somnul lui adînc, dar îndrăgostiții trebuie să se despartă înainte ca mantia nopții să se ridice și să dezvăluie păcatul lor.

Cînd sînt împreună, nu se mai omoară măsurînd timpul — atunci au alte griji, mai importante și, mai cu seamă, mai plăcute. În asemenea clipe doresc ca timpul să se oprească în loc. Cînd nu sînt împreună, în jurul lor se așterne pustietatea deșertului, iar ei, uitîndu-se la acele ceasornicului, îl mînă în gîndul lor pe acest trîndav, care aproape nu se urnește și-i lasă să sufere de simțămîntul sin-

gurătății. Atunci își doresc ca timpul să zboare ca săgeata, iar ei să fie din nou împreună.

Singurul lucru care-i ajută să reziste și să îndure perioada despărțirii este acela că se gîndesc mereu unul la celălalt. În felul ăsta sînt, de fapt, împreună.

Jan vede chipul Mariei oriunde s-ar uita. Acasă la el, pe unde a stat și pe unde a mers, dar, mai cu seamă, în odăița micuței Helenka, pentru că acolo a locuit, acolo s-a dus el la ea în toiul nopții, cînd ultimele rămășițe ale rațiunii deveniseră pentru el o povară insuportabilă. Dacă se gîndește acum la acest moment, simte o ușoară înfiorare pe șira spinării.

O vede desigur și la birou, în coloanele acelor formulare, în general stupide, pe care le înregistrează și le ține în evidență. Cînd vorbește la telefon colegul său Šimáček — fie cu soția, fie cu cumnata lui — își dorește nespus ca și ea să-l cheme, atunci cînd se nimerește să dea de o cabină telefonică în care aparatul funcționează. Nu se întind niciodată la vorbă, căci nu vor să le ofere celor ce trag cu urechea posibilitatea de a ghici prea multe despre legătura lor, — dar după o asemenea convorbire se simt amîndoi fortificați în lupta lor permanentă cu această lume înconjurătoare, atît de potrivnică.

Totul e foarte simplu, foarte frumos și foarte cumplit, deopotrivă.

Maria are la dispoziție tot timpul pentru a-l aștepta, și o singură îndatorire : aceea de a fi punctuală la locul de întîlnire. Altă misiune nu are aici, în Praga. De obicei ajunge la locul stabilit înaintea lui, căci printre bucuriile ei se numără și aceea de a-l vedea venind de departe ; îl urmărește, surîzătoare, cum merge, cum grăbește pasul, cum începe să zîmbească în clipa în care o zărește. Are impresia că e lipsit de apărare, și e dornică să-l ocrotească.

E îndrăgostită de el și uneori își spune în sinea ei : am înnebunit, nu mai sînt totuși o fetișcană, sînt o femeie în toată firea, care duce în spinare o bucată bună de viață. Nu o dată am avut sentimentul că țin la cineva. Dar întotdeauna mi-a trecut mai repede decît mi-aș fi închipuit. Ce trăiesc acum e cu totul altceva. E o flacără ce dogorește de departe, și cînd mă apropii începe chiar să frigă.

Uneori are chiar prea mult timp, — atunci cînd stă în odăița-i dezolantă de hotel, căreia nici buchețelul de flori din vază n-a izbutit să-i dea un pic de lumină. Singurătatea o îndeamnă apoi la reflecții nelipsite de logică și raționalitate. În asemenea clipe o cuprinde disperarea, la gîndul că povestea lor e fără ieșire.

Desigur, femeia e întotdeauna mai aproape de viața reală decît bărbatul — așa i-a fost ei hărăzit de experiența seculară, de anii îndelungați în care a dus în circă toată povara pămîntului. Cînd acasă se stinge focul, ea are de furcă pînă-l încinge din nou. Bărbatul, bineînțeles, se întoarce acasă și se așază în fața șemineului aprins, fără să se minuneze că acesta împrăștie căldură.

Viața pe care nu de mult o părăsise și care i se părea acum atît de departe, se reapropia

în asemenea momente atît de mult și atît de palpabil, încît devenea o adevărată obsesie. Casa încuiată de cîteva săptămîni. Cutia de scrisori plină de corespondență. Și de note de plată ! Șifonierele care trebuie deschise. Odăile ce trebuiesc neapărat aerisite. Și grădina plină de buruieni... În timp ce toate astea — și încă multe altele — au nevoie de mîinile mele, eu stau aici neputincioasă și tot ce mă înconjoară e lipsit de frumusețe și posomorît. Ce mai, am înnebunit de-a binelea, mi-am pierdut mințile și am uitat de îndatoririle mele. Ce-i drept, alungă aceste gînduri, străduindu-se să se autoconvingă că singura ei îndatorire e să se întîlnească și să se vadă cu Jan. Și, totuși, miile de lucruri mărunte care o înconjurau în fosta ei viață nu contenesc să se perinde prin fața ei.

Poate fugi de ea însăși, nu însă de lumea ce-o înconjoară.

Numără banii care-i mai rămîn și constată că mijloacele ei financiare se subțiază în mod amenințător. Mai ajung pentru o zi, eventual pentru două. Și, pe urmă ?

Ar putea să fie indignată că lui nu-i trec prin minte asemenea gînduri, ar putea chiar să-i ia în nume de rău această indiferență. Dar nu-i cunoașteți destul de bine pe îndrăgostiți ! Tocmai pentru faptul că nu se gîndește la toate astea i se pare atît de scump și-i este atît de drag — nu-l interesează nimic altceva, decît să mă vadă. Și oare nu-i asta lucrul cel mai important ?

Sînt atît de îndrăgostiți, încît uneori nici nu tînjesc după actul amoros în sine, ci ar dori

nespus de mult să se plimbe împreună pe străduțele vechiului oraș, să se atingă unul de altul la întîmplare, în voia ritmului impus de mersul lor, să se ducă să-și petreacă timpul într-o cafenea sau la cinematograf, să se vadă cu prieteni și cunoscuți, supunîndu-și astfel fericirea admirației generale. Din păcate însă, sînt nevoiți s-o ascundă în fața lumii, și povestea asta are darul să-i necăjească profund.

Ideea că într-o bună zi va fi silită să-l părăsească pe Jan și să se întoarcă acasă, o înspăimîntă, chiar dacă își dă seama că altfel nu se poate. Această spaimă face, în cele din urmă, să se maturizeze în ea hotărîrea de a încerca — fie și cu prețul umilinței — să găsească un post la Praga. E, desigur, foarte greu, dar are oare dreptul să nu încerce ?

Prima tentativă s-a soldat, firește, cu un eșec dar, de fapt, nici nu contase pe altceva. S-au uitat la ea chiar ușor amuzați — e un lucru neobișnuit apariția unei cîntărețe care vine să-și ofere glasul. Dar au fost amabili. I-au explicat că fără concurs nu poate fi angajată, și, deocamdată, n-au de gînd să țină nici un concurs... Mai sînt însă și alte teatre...

Așa se face că s-a dus mai departe, i-a fost penibil, dar n-a avut încotro, a trebuit să încerce încă o dată și încă o dată... O cuprinsese un sentiment din ce în ce mai puternic că e dreptul ei să rămînă la Praga, și se supăra pe soarta ce o respinge cu o înverșunare îndîrjită.

A încercat să ducă tratative cu școala populară de artă, aici, pentru un asemenea post întrunește toate condițiile și are și practica necesară. Da, i s-a spus, asta ar fi cu putință, dar deocamdată nu există nici o perspectivă pentru un post vacant. Poate mai tîrziu.

Într-un colț de stradă a văzut, lipit pe perete, următorul anunț : *Formație de jazz proaspăt întemeiată, caută cîntăreață.* N-a stat o clipă pe gînduri și s-a dus direct la adresa respectivă. Spre marea ei uimire, i-a deschis ușa un tînăr ciufulit — ținea în mînă o chitară și, foarte cuviincios, a întrebat-o ce dorește. După ce i-a spus că e în căutarea postului de cîntăreață, tînărul a rămas descumpănit. Cîntăreața lor n-ar trebui să aibă peste douăzeci de ani, căci formația lor e alcătuită numai din tineri. Rostise cuvintele fără nici un fel de prefăcătorie, și nici prin gînd nu-i trecuse că ar fi putut s-o rănească. L-a întrebat apoi dacă formația n-ar avea nevoie de cineva care să facă exerciții de voce cu cîntăreața sau cu cîntărețele lor. I-a mărturisit deschis că asta ar fi într-adevăr frumos și, probabil, chiar folositor, căci, cinstit vorbind, pe o altă forță artistică decît pe o amatoare cu greu ar putea conta, dar, din păcate, pentru o profesoară de canto, formația nu dispunea de mijloace financiare. O dată, desigur, va trebui s-o aibă, fiindcă formația lor privește arta cu multă seriozitate ; dar, deocamdată, situația lor e dezastruoasă. Din interiorul apartamentului se auzi o voce furioasă de femeie, care striga de zor că maldărele de note împrăștiate prin casă n-o să i le strîngă nimeni. Tînărul arboră un aer de vinovăție, iar Maria, înțelegătoare, zîmbi și își luă rămas bun.

Cînd se întîlnea cu Jan nu-i spunea nimic despre tentativele ei soldate cu eșec. Se luau de braț și mergeau împreună plutind ca în vis.

Naivitatea îndrăgostiților are în ea ceva dătător de sfințenie.

Într-o zi, cînd umbla pe străzi de una singură, se întîlni cu o doamnă, care se năpusti spre ea cu strigăte de bucurie :

— Doamnă profesoară, dumneavoastră nu mă recunoașteți ?

Maria o recunoscuse, dar acum era prea tîrziu ca să mai scape de ea. Doamna Ponahlova era mama unei fetițe, căreia de mai bine de un an îi dădea lecții de muzică.

— Ce întîmplare, nu-i așa ! ? ! Pe la noi s-a vorbit că ne părăsiți, că v-ați găsit ceva mai bun, dar eu le-am spus : da de unde, dumneaei, doamna profesoară n-ar fi în stare să se lepede de elevele ei ! Astea-s vorbe, doar știți și dumneavoastră cum e în orășelele de provincie ! Și s-a mai spus, așa pe șleau, fără nici un ocol, că domnul acela care s-a arătat pe la dumneavoastră de cîteva ori, ar fi o persoană suspusă... Știți cum sînt oamenii !

— Știu, încuviință Maria, cu o strîngere de inimă. Am fost plecată o lună cu o brigadă artistică. Acum am terminat.

— Va să zică tot eu am avut dreptate ! Știți, noi sîntem aici cu mașina, căutăm la „Tuzex“ un frigider de import — aici e totuși altă

viață, eu, una, vă spun drept, nici nu m-aș mira dacă v-ați muta la Praga!

— Ce să fac aici? întrebă Maria încet, cu tristețe în glas.

— Așa zic și eu! Iar bărbatul meu, ce să vă mai spun, a lăsat mașina undeva la marginea orașului, zicînd că n-are curaj să intre cu ea în balamucul ăsta în care omul nici nu știe cum să se descurce. Diseară plecăm acasă, dacă doriți vă luăm cu noi.

Maria stătu o clipă în cumpănă. Asta ar fi, de fapt, o soluție, își spuse în sinea ei. Pur și simplu să fug și să scap de toate. În primul rînd de simțămîntul acela apăsător, care mă cuprinde la întrebarea: ce va fi mîine, și poimîine. La hotel, portarul a întrebat-o, din nou, cît mai are de gînd să rămînă.

Apoi se dezmetici și spuse, răsucind din cap:

— Nu, nu pot încă să plec...

— Nu-i nimic, principalul e că vă înapoiați! În grădină încep să vi se coacă fructele, anul ăsta o să fie o recoltă grozavă — o să aveți de lucru, nu glumă... Nu de mult ne-am întîlnit la cinematograf cu domnul contabil și l-am întrebat ce-i cu dumneavoastră, dar dumnealui ne-a spus că nu știe nimic. Poate s-a făcut numai că nu știe, dar eu atîta pot să vă spun, că, în timp ce vorbea, era tare amărît. Eu, dacă îmi îngăduiți, îi spun că ne-am întîlnit!

Maria dădu din cap aprobator; de altfel, ar fi fost inutil să-i permită sau să-i interzică ceva acestei femei, căci oricum va spune tuturor tot ce-i va trece prin cap.

Cînd își luară rămas bun, se strădui să schițeze un zîmbet, apoi traversă la iuțeală strada și urcă în primul autobuz care mergea Dumnezeu știe unde, numai să se descotorească de această femeie limbută și, firește, de propriile sale gînduri.

Nu e cazul să mă supăr pe ea, în definitiv, n-a făcut decît să-mi aducă aminte de niște treburi pe care eu însămi le știu. Și, din nou, i se ivi în minte casa încuiată și în spatele ei, grădina în paragină. Cred că a sosit, într-adevăr, timpul să mă întorc. De-ar fi numai ca să pregătesc totul, spre a-l primi așa cum se cuvine, dacă ar putea veni!

Desigur, s-ar putea întîmpla să vină pe neașteptate și domnul contabil, care, fără îndoială, s-ar arăta jignit. În definitiv și povestea asta a ținut de fosta mea viață, din care am fugit, pentru că am auzit chemarea lumii.

A fost o eroare, nu m-a chemat lumea, ci Daneš, iar vocea aceea era falsă, noroc că mi-am dat seama. Lumea nu-l cheamă niciodată pe om. Se întîmplă, firește ca, deodată, să se facă auzită o voce fină, așa cum se face auzită de obicei dragostea, o voce abia perceptibilă și totuși atît de puternică, încît omul se duce după ea ca buimac.

— Cred că va trebui să plec acasă, îi spuse lui Jan, în clipa în care acesta intră în cămăruța ei de hotel.

— S-a întîmplat ceva? întrebă el speriat.

— Nu, nimic. Dar am, totuși, o căsuță, o sumedenie de lucruri, și tot felul de îndatoriri...

E cît se poate de simplu, nu ? O dată și-o dată tot trebuie să mă întorc...

— Da, dar nu putem trăi fiecare în altă parte ! interveni Jan, cu un aer plin de mirare.

Tonul vocii lui avu darul s-o înduioșeze ; îl sărută pe buze, apoi reluă :

— Mă reped pînă acolo, ca să mă pot întoarce. Sau ca să vii tu la mine !

— Da, firește, pentru asta trebuie să te duci ! Dar nu imediat... Să zicem mîine... Sau mai bine poimîine. Mai întîi trebuie să ne obișnuim cu gîndul că un timp nu ne vom vedea...

— Da, ai dreptate, îi spuse cu un zîmbet mîngîietor. Atunci, hai să ne obișnuim.

Și se îmbrățișară mai impetuos ca de obicei. Aveau înaintea lor două ore, care le aparțineau numai lor. Iar apropierea despărțirii făcea ca trăirea lor să fie mai intensă, mai profundă, mai vijelioasă decît altădată.

Se înțelege că, undeva, într-un colț ascuns al inimii, îndrăgostiții simt și știu că într-o bună zi vor trebui, într-un fel sau altul, să se despartă. Dar ce vreți ?!? În definitiv oamenii mai știu că trebuie să și moară și, cu toate acestea, nici prin gînd nu le trece să se bucure mai puțin de viață. Dimpotrivă, putem spune că tocmai din această pricină se bucură de ea și mai mult.

A cunoaște ceva nu înseamnă să cari mereu după tine cunoașterea respectivă. Sînt anumite lucruri pe care le lăsăm în spatele ușii : încălțămintea înglodată, umbrela și, firește, gîndurile neplăcute.

A ști ceva, și a crede în ceva — iată unde-i deosebirea esențială.

Nimic nu ține o veșnicie, nici măcar dragostea. Ba, mai mult, pînă și despre lume se spune că într-o bună zi va pieri. Treaba este chiar demonstrată din punct de vedere științific, dar nimeni nu se grăbește să creadă acest lucru, — nici măcar cei care au calculat această dispariție.

În asta constă forța nemaipomenită a vieții.

Cele două ceasuri ce le sînt rezervate se scurg repede, nu e mult, nu-s decît o sută douăzeci de minute. Răsufli de douăzeci și cinci de ori și gata minutul.

Și-n timp ce se iubesc, respirația lor e mai grăbită !

> Iubitule, iubito, își spun fără cuvinte,
> îmi auzi răsuflarea ?
> Aud bătăile inimii tale.
> Simt parfumul pielii tale.
> Îți văd sînii — mere feciorelnice.
> Brațele tale se încolăcesc în jurul cefii mele.
> Buzele tale au gust de miere.

Tac și totuși întrețin un dialog cu cele cinci simțuri deodată. De aceea au sentimentul că vor fi împreună chiar dacă se vor despărți.

În sfîrșit, Jan se îmbracă și, deschizînd ușa, iese pe coridorul luminat cu economie.

— Mîine la locul nostru obișnuit !

Atîta timp cît își mai pot spune acest lucru, totul e în perfectă ordine.

V

PE PODUL KAROL înaintează directorul Daneš, urmărit, ca întotdeauna, de umbra sa credincioasă în micile sale escapade pe care le întreprinde de obicei în primele ceasuri ale după-amiezii. În doi e mult mai bine, căci nu încape nici o îndoială că e vorba de o ședință importantă, de vreme ce directorul se duce la ea însoțit de însuși șeful secției personal și președintele comitetului de întreprindere în aceeași persoană.

Se obișnuise să-l ia la un pahar de vin, care de la un timp începuse să-i placă foarte mult, pe bătrînul Kotlaba, acest om blajin și cumsecade. Acasă situația era ca întotdeauna încordată — soția nu-și făcea despre soțul ei nici o iluzie și se comporta în consecință. Ceea ce n-ar fi necazul cel mai mare, căci, la drept vorbind, bărbatul nu se însoară numai ca să fie fericit în căsnicie, ci să aibă și o rufărie curată, și o mîncare bună, gătită acasă. Fericirea și-o poate găsi în altă parte... Și, de regulă, așa face.

Ședeau la o masă într-o mică vinărie, boltită de la poalele Hradului și tăceau. Kotlaba era

un om de nepreţuit prin aceea că știa să tacă. Era măgulit de încrederea pe care i-o manifesta superiorul său. Nu-l întreba nimic, stătea cuminte și sorbea în tihnă din paharul lui. Își dădea seama că, pur și simplu, Daneš nu vroia să fie singur. Desigur, din cînd în cînd, mai arunca el cîte o vorbă despre institut și Kotlaba era atent la ce spunea Daneš. Bănuia că vorbele lui sînt pentru el niște instrucțiuni potrivite cărora trebuie să se conducă în muncă, și era dispus să procedeze întocmai. De cîte ori nu li s-a dat munca peste cap, spunea Daneš, din pricină că au atîția oameni incapabili care ar trebui schimbați. Kotlaba dădea din cap în semn de aprobare, dar de fiecare dată era cumpănit și tăcea, așteptînd să-i treacă lui Daneš supărarea. Și-apoi, vorba ceea, de unde să scoată el cadre noi ? Aveau nevoie de oameni calificați, maturi din punct de vedere politic, devotați cauzei comune. Ce frumos se vorbește despre toate astea la ședințe ! Dar cum să știe omul unde să găsească asemenea oameni ? Și, fiindcă nu știm, sîntem nevoiți să lucrăm cu cei pe care-i avem. Aceasta era părerea înțeleaptă, și atît de firească, a bătrînului Kotlaba.

Șeful i se împotrivea tunînd și fulgerînd, și, uneori, îl învinuia că-și duce munca de mîntuială. Kotlaba tăcea. Probabil că acesta-i destinul referentului de cadre, să fie, din cînd în cînd, dojenit. Atîta timp cît povestea se petrecea între patru ochi și încă într-o vinărie, era cît se poate de suportabil. Se uita cu ochii întredeschiși la dezlănțuitul Daneš și în sinea

lui își spunea : ce mi-ar mai plăcea să te pună pe tine în locul meu...

...Și, în timp ce străbăteau podul Karol, Daneš se opri. Era o vreme superbă, și, sub bolta de azur a cerului estival, statuile întunecate ce străjuiau balustradele podului păreau mai expresive și mai plastice ca oricînd. Apele Vltavei alunecau liniștite, și Daneš simți deodată o adiere a frumosului — lucru ce rareori i se întîmpla. Și asta avu darul să-l întristeze. Avea, în general, o dipoziție de autocompătimire, căci își dădea seama că, de fapt, fusese trădat, și, unde mai pui, de femeia despre care își băgase în cap că o iubește. Știa că nu e adevărat, dar avea momente cînd uita de acest lucru, și atunci se frămînta. Prea puține au fost femeile care l-au părăsit. Mai curînd invers, de multe din ele nu s-a putut descotorosi decît cu mare greutate. Și, spre marea lui mirare, în loc să aibă față de Maria un sentiment de recunoștință pentru faptul că era altfel decît celelalte, atitudinea ei îl întărîta și-l scotea din sărite.

În dragoste bărbații sînt luptători excelenți, dar nu le place decît triumful și nu sînt în stare să accepte nici cea mai mică înfrîngere. Pe urmă rămîn înmărmuriți, socotindu-se loviți în locul cel mai sensibil. Generații întregi de bărbați s-au obișnuit să-și înșele soțiile. Cu alte cuvinte, generații întregi s-au dezobișnuit să creadă că și ei pot fi, uneori, înșelați.

Daneš se sprijini de balustradă și privi în jos spre apa rîului. Scînteia, cu toate că în

realitate era de bună seamă murdară, ca apa oricărui rîu ce străbate o metropolă.

— Lumea e frumoasă, omule ! spuse deodată plin de însuflețire, bătîndu-l pe umăr pe bătrînul Kotlaba.

Adeseori se surprindea gîndind prostește : umblu prin Praga, așa cum umbla, pe vremuri, regele Vaclav. Pe ăsta îl însoțea călăul, iar pe mine referentul de cadre. Și de fiecare dată gîndul acesta avea darul să-l amuze, făcîndu-l să zîmbească. La fel se întîmplă și acum.

Și, totuși, în clipa de față n-avea nici un motiv să rîdă. Lucrul cel mai important pe care-l aștepta — chemarea lui la minister — încă nu se realizase ; cine știe pe unde zace numirea lui, căci, din păcate, sînt anumite treburi despre care omul nu poate să întrebe pe nimeni la modul direct.

— De fapt, ar trebui să întrebi tu ! i se adresă el lui Kotlaba. Treaba asta ține de resortul tău. E cazul totuși să afli dacă trebuie sau nu să-mi cauți un înlocuitor. Nu crezi ?

— Îți închipui, tovarășe director, că de ocuparea postului tău se va ocupa serviciul nostru de personal ? Noi nu vom face altceva decît să-l primim pe cel ce va fi trimis de sus. Și treaba asta dumnealor o știu foarte bine. Și-apoi, nu-mi aduc aminte ca asemenea treburi să se fi rezolvat vreodată în lunile de vară. Vara oamenii se gîndesc la concedii, nu la numiri. Pe mine m-ar interesa mai curînd să aflu cînd pleci tu în concediu. Încă nu te-ai decis...

Daneš strînse doar din umeri, fără să-i răspundă și în sinea lui își spuse : Toate mi s-au cam dat peste cap, probabil nici n-o să-mi iau concediu, o trimit pe nevastă-mea la băi, iar eu o să rămîn singur în Praga. Firește nu singur de tot, își însoți el gîndul cu un zîmbet. Va trebui să-i telefonez doamnei Tomanova. N-am apucat încă să trec pe la ea, de fapt, ar fi trebuit să fac asta astăzi, dar acum e prea tîrziu. Poate mîine... Sigur mîine. Își imagina uimirea și bucuria ei în clipa în care avea s-o cheme. Gîndul acesta avu darul să-l înveselească.

Și, cum privea în jos spre apa rîului, deodată rămase încremenit. Pentru mai multă siguranță își frecă ochii cu mîna, ca și cînd ar fi dat la o parte o pîclă groasă care-i tăia vederea. Aproape de pod aluneca o barcă în care se aflau două persoane ; bărbatul vîslea și femeia stătea în fața lui — de bună seamă își spuneau ceva frumos, căci ea stătea înclinată spre el ca să nu-i scape nimic din ceea ce-i povestea. Sau, cine știe, poate că nu dorea altceva decît să fie mai aproape de el.

Se aplecă peste balustradă cît de mult putu.

— Ce-ți veni ? Nu cumva vrei să te arunci în apă ? mormăi Kotlaba, cu vocea lui blajină. Nici o grijă, fii pe pace, pînă la urmă ăștia de la minister tot o să rezolve...

— Vreau să văd mai bine ! Ei, drăcia dracului, îl întrerupse Daneš, împingîndu-l furios într-o parte.

Kotlaba se aplecă și el peste balustradă și se uită nedumerit în aceeași direcție.

— Vezi bărcuța aceea ? îi șopti Daneš cu o voce horcăitoare.

— Da, o văd. Și ce se întîmplă ?

— Îl recunoști pe bărbatul care vîslește ?

Kotlaba își miji ochii, dar nu spuse nimic.

— E Toman al nostru ! izbucni Daneš mînios.

Kotlaba se mai uită o dată și încuviință tulburat :

— De semănat îi seamănă, ce-i drept.

— Dacă-ți spun că e el, el e.

— Ei și, să fie ; în definitiv de ce să nu fie, răspunse Kotlaba, și, uitîndu-se la ceas, se grăbi să adauge : E după program.

— Asta-i tot ce poți să-mi spui ? ! ! izbucni Daneš, iritat.

— Ce să mai spun ? E liber, și dacă-i place să se plimbe cu bărcuța, să se plimbe.

— Și femeia aceea ! ? ! strigă Daneš mînios.

— O fi, probabil, conița lui, nu crezi ?

— Tocmai că nu e ! Uită-te și tu mai bine, pe nevasta lui o cunoști, că nu o dată ai stat de vorbă cu ea.

— Eu nu mai am memoria femeilor... Așadar se plimbă cu alta, constată cu chibzuință bătrînul Kotlaba. Noroc că pe podul ăsta sîntem numai noi care-l știm. Căci, vorba ceea, noi n-o să ne-apucăm să-l turnăm. Dacă ar trece pe-aici conița lui, ar fi mai rău de el, sărăcuțul.

— Prostule ! scrîșni Daneš printre dinți, mînios la culme... Femeia asta e... Da, pe femeia asta eu o cunosc, pricepi ! ? ! Vreau să spun... am cunoscut-o.

— Așa că mîine o să-i spui că l-am văzut, admise Kotlaba, strîngînd din umeri.

— N-o să-i fie chiar atît de ușor! spuse Daneš pe un ton prevestitor de rele. Povestea asta o să-l coste scump! Îi arăt eu lui!

— Să te plimbi cu barca alături de o femeie străină nu-i un fapt condamnabil, fu de părere Kotlaba, în timp ce-l urmărea cu o ușoară surprindere pe Daneš, care trecuse pe trotuarul celălalt ca să poată vedea din nou bărcuța cu pricina, atunci cînd aceasta avea să iasă de sub arcul podului. Numai că cei doi nu trecură în partea cealaltă, preferînd de bună seamă să rămînă sub pod.

— Ne-a văzut! răcni Daneš. Se ascunde de noi, ticălosul!

Kotlaba nu era în stare să înțeleagă nici în ruptul capului iritarea lui. O fi băut ceva mai mult decît îi face bine, gîndi el.

Daneš se răsuci în loc, și porni pe pod de unul singur. Gata, se duce la Tomani acasă! Chiar acum. O treabă ca asta nu suportă nici o amînare!

Țineți-mă, oameni buni, să nu cad, se minună în sinea lui bătrînul Kotlaba — te pomenești că se duce înapoi la cîrciumă. Povestea asta poate să se sfîrșească prost de tot!

Îl ajunse din urmă:

— Nu crezi c-ar fi mai bine să mergem acasă, îl întrebă.

Daneš se opri, stătu o clipă pe loc, șovăitor, apoi se întoarse și spuse:

— Ai dreptate. E mai bine să așteptăm. Să nu ne pripim și să chibzuim totul, pe îndelete.

Pășiră împreună mai departe, dar Daneš se mai răsuci de cîteva ori, de parcă ar fi vrut, totuși, să mai zărească, măcar odată, bărcuța cu pricina. Nu izbuti însă, căci prea mulți trecători, care străbăteau acum bătrînul pod, îi tăiau orice perspectivă...

Sub arcul podului vîslașul zăbovi, ținîndu-se de niște stînci aspre și privind în sus:

— Niciodată nu mi-a trecut prin minte să mă uit la podul ăsta așa, de jos în sus, îi spuse el Mariei. Aici e ca într-o galerie — superbă boltă! Domnul Chyle s-ar bucura nespus, auzindu-mă. Și ce frumos se răspîndește aici ecoul vocii omenești! Ascultă: te iubesc!

Vocea lui tună ca într-un tunel subteran.

— Asemenea lucruri trebuiesc spuse încet, sau nu trebuie spuse de fel, interveni Maria rîzînd. Sînt superstițioasă...

— Ești o scumpă, spuse Jan și, aplecîndu-se spre ea, îi mîngîie mîna.

Bărcuța începu să se hîțîne.

— Fii atent! strigă Maria. Mai vreau să trăiesc un timp oarecare.

— În inima mea ești asigurată pe viață!

— Ce zici, n-ar fi cazul să ducem barca înapoi la debarcader, ca să nu plătim de pomană. Știi bine că trebuie să facem economii.

— Da, știu. Dar nu-ți fie teamă, am fost ieri seara la domnul Chyle... I-am dus o mică statuetă de porțelan pe care o țineam acasă în-

ghesuită într-o vitrină și nu folosea la nimic. L-am rugat, fiindcă se pricepe la antichități, s-o vîndă. Uneori asemenea obiecte au preț... Asta ți-o spun numai așa, ca să știi că-mi dau seama cum stăm din punct de vedere financiar...

Și, înclinîndu-se din nou spre ea, îi întinse mîna. Maria i-o apucă și i-o mîngîie cu duioasă gingășie. Bărcuța, neținută acum de zidul de piatră, se puse ușor în mișcare.

— Grozavă idee am avut să ne plimbăm un pic pe apă, spuse Maria. Am făcut o excursie frumoasă, de despărțire.

— Chiar de despărțire ?

— Bineînțeles că nu ! Am făcut pur și simplu o excursie pentru celebrarea viitoarei noastre întîlniri. Așa e mai bine ?

— Mult mai bine, îi răspunse Jan, zîmbind, și în clipa următoare se opinti în vîsle.

Se întorceau spre debarcaderul, de unde închiriaseră barca... Apa Vltavei scînteia în bătaia soarelui și deasupra lor se înălța falnică silueta Hradului.

Așa au mers cîndva prin pădure, pășind agale de-a lungul unui pîrîu, Tristan și Isolda — mergeau, ținîndu-se de mînă, și ascultau cîntul neostenit al păsărelelor. Nu auzeau în urma lor pașii de ființă străină, atît erau de cufundați în ascultarea trilurilor însuflețite ale micuțelor zburătoare. Nici prin gînd nu le trecea că sînt urmăriți de un curtean al regelui.

Într-adevăr, dragostea îi face pe oameni oarecum surzi și mai puțin prevăzători, — de cele mai multe ori spre nenorocul lor.

Dar poate că asta nu-i decît o binefacere, de care îndrăgostiții beneficiază printr-o hotărîre a destinului : ei nu știu cînd anume încep să se adune norii peste capetele lor, și se bucură mai departe de atingerile lor voluptoase. Își prelungesc în felul acesta fericirea, pe care o soartă nefastă se și pregătește s-o destrame.

Căci frumoasă, minunată, dar nespus de fragilă și nesigură e luntrea dragostei ce alunecă pe firul unei ape sălbatice.

Cînd, a doua zi, secretara lui Daneš îl întîlni pe Toman pe coridorul lung al institutului, îl apucă tăcută de braț și-l trase discret într-o firidă laterală, unde se afla un reșou electric și un ibric, pentru fiert apa. Oricine ar fi trecut prin preajma lor, putea să presupună că stau și își fac o cafea.

— Ce s-a întîmplat, Liduška, o întrebă Jan, cu mirare.

— Nimic, sau poate foarte multe, eu n-am de unde să știu, îi răspunse secretara. Dumneavoastră ați fost ieri la șef, nu eu ! Nu v-a spus ceva în legătură cu ministerul ?

Liduška se fălea nespus de mult pentru faptul că e persoana cea mai bine informată din tot institutul, și nu lăsa să-i scape nici un prilej de a-și întări această calitate.

Toman își aminti despre ce vorbise cu Daneš în ziua precedentă și-i răspunse zîmbind :

— Nu, nici gînd de așa ceva. Am avut alte griji, mai importante. Mai precis, am discutat despre femei.

— Domnule Toman, eu nu vă pun această întrebare dintr-o simplă curiozitate, rosti Liduška, pe un ton misterios. Povestea e că eu am scris azi o scrisoare adresată ministerului, prin care se cere trimiterea unei comisii de control în sectorul dumneavoastră. Iar această scrisoare confirma negru pe alb, ceea ce șeful aranjase ieri prin telefon. Aveți vreo idee de ce a făcut-o ?

Toman răsuci din cap, plin de nedumerire :

— Sînteți, totuși, foști colegi de școală, vă cunoașteți !... insistă secretara.

— Zău, nu știu nimic. Și-apoi, mie, drept să spun, mi-e totuna.

Dar, după ce rosti aceste cuvinte, simți că nu-i chiar așa. Pe neașteptate îl cuprinse și pe el frica.

— Sînteți bună că mi-ați spus, și, bineînțeles, vă mulțumesc, se grăbi el să adauge.

— Nu cumva, v-ați certat ?

— Eu cu Daneš ? ! ? se minună Jan. Cum ar putea un om atît de obișnuit ca mine, să se certe cu marele șef ?

Pe o ușă țîșni cineva, cu o ceașcă de cafea în mînă.

— Aveți apă fierbinte ?

— Pentru dumneavoastră oricînd ! strigă în gura mare Liduška și, cu vocea scăzută, îi șopti lui Toman : Să vedem ce-o să iasă din povestea asta.

După care se despărțiră, și Toman se duse înapoi în biroul său, unde se apucă să scoată tot ce avea prin sertare, încît, amorezul veșnic

chinuit de griji, Šimáček, îl întrebă înspăimîntat :

— Ce-i cu tine ? Faci ordine ? Ori te muți ?

— Unde să mă mut, mormăi Toman morocănos.

Cînd se întoarse în biroul ei, Liduška îl găsi acolo pe bătrînul Kotlaba. Îl căuta pe șeful mare.

— Vine cam peste o oră. Cel puțin așa a spus.

— M-a chemat la telefon un tovarăș de la minister... Ne vine un control... Dumneata știi ceva de povestea asta ?

— La drept vorbind, nimic, răspunse cinstit secretara. Dar nu pricep ce-i graba asta ! Scrisoarea am scris-o abia azi dimineață, ținu ea să menționeze.

Kotlaba o privi cu un aer îngîndurat.

— Presupun că șeful s-a luat la harță rău de tot cu Toman, reluă Liduška, lansînd încă unul din balonașele ei experimentale.

Kotlaba, potrivit statornicului său obicei, se răsuci în loc, și, fără să sufle o vorbă, părăsi biroul. Avu impresia că trăsese ușa zgomotos în urma lui. De fapt o trîntise cu toată puterea.

Și să-mi mai spună mie cineva că nu se întîmplă nimic ! ! ! trase ultima concluzie secretara Liduška.

După ce rîndui pe masa lui de lucru, tot ceea ce socotea c-ar putea să intereseze pe cineva, Toman se uită la ceas. Peste o jumătate de oră avea întîlnire, azi era deosebit de importantă, căci după-amiază Maria pleacă acasă. Astăzi se sfîrșește ceea ce a început nu de

mult și a și devenit, de fapt, substanța vieții sale. A înțeles că Maria are și ea multe de rezolvat la ea acasă. Din păcate fiecare om trebuie să trăiască din ceva — așa că, viitorul lor nu se întrezărește atît de simplu. Numai în străvechile povești de dragoste nu se vorbește despre asemenea lucruri cum ar fi banii de hotel sau banii pentru masa de prînz. Acolo se vorbește numai și numai despre iubire, ceea ce face, desigur, ca opera cu pricina să fie artistică, dar nu întru totul veridică. Din nefericire banii sînt necesari. Chiar și în dragoste.

Toman stătea pe scaun ca pe ace, în inima lui rodea teama ca nu cumva controlul să dureze prea mult și în felul ăsta să piardă întîlnirea, mai exact spus : prînzul de rămas-bun. Era decis să și-l permită într-un restaurant cu nume sonor, cu atît mai mult, cu cît ieri preabunul și preainimosul domn Chyle îi strecurase cu discreție în mînă trei sute de coroane pentru flecușteţul acela de porțelan, pe care i-l dăduse să-l ducă la comisia de estimare. Era pregătit să cumpere măcar un trandafir, ca să-l pună ca pe un mic simbol lîngă farfuria Mariei.

Ce naiv nesăbuit am fost atunci cînd am pus garoafa aceea pe pervazul ferestrei, în spatele căreia se încălzea la soare o pisică străină. Uneori omul devine mai înțelept chiar și într-un timp atît de scurt !

Ora întîlnirii de prînz se apropie, iar controlul încă nu venise.

În cele din urmă Jan Toman se ridică de pe scaun și spuse :

— Uite, aici e tot ce ar putea, eventual, să-i trebuiască inspectorului de la minister. Dacă ai să fii aici cînd vine, dă-i hîrtiile să se uite prin ele. Eu sînt la masa de prînz.

— Dar știi bine că pentru asta avem exact patruzeci și cinci de minute, ţinu să-i atragă atenţia colegul Šimáček.

— Știu. Pe urmă însă, voi fi la tipografie, de unde n-am primit încă noile formulare pentru analiza ansamblurilor teatrale de amatori. Mă duc acolo ca să-i avertizez că întîrzierea acestei livrări amenință activitatea noastră. Aș îndrăzni să spun că un asemenea motiv va fi acceptat cu deosebită bucurie de controlul ministerial — căci asta e, ca să zic așa, ultima lor indicaţie inutilă.

— Voi face tot ce-mi va sta în putinţă, ţinu să-l asigure colegul Šimáček. Mă voi întoarce la timp de la masă, pentru că azi, așa cum nădăjduiesc, nu mă va aștepta nevasta jos, la intrare. A plecat la maică-sa. În schimb, după-amiază voi pleca mai devreme căci mă așteaptă cealaltă.

— Nu-ți fie teamă, după-amiază voi fi aici eu, îi făgădui Toman și într-o clipită dispăru din birou.

Šimáček se uită tăcut în urma lui, nu era limpede dacă-l invidiază sau îl compătimește. Chestiunile amoroase sînt adeseori de asemenea natură încît le solicită pe amîndouă deodată.

Jan se arătă foarte surprins zărind-o pe Maria fără bagaje. Alergă spre ea animat de o speranță nesăbuită : te pomenești că nu mai

pleacă de loc, că între timp s-a schimbat ceva... Căci omul speră cel mai mult în lucrurile absolut iraționale. Numai că realitatea e întotdeauna mai simplă și mai banală. Maria își dusese lucrurile la gară, ca să aibă ambele mîini libere, să poată să-l țină de braț și să se lipească de el. Asta-i tot.

— Te-aș fi ajutat, îi reproșează el cu gingășie. Doar știi bine că te conduc pînă la tren.

— Nu, nu vreau să stăm pe peron și să așteptăm pînă se dă semnalul de plecare. Niciodată nu mi-a plăcut clipa în care oamenii nu mai au ce să-și spună, dar rămîn împreună, pentru simplul motiv că trenul nu s-a pus încă în mișcare. După masă mergem să ne plimbăm prin Praga, așa cum am mai făcut de atîtea ori, dar în fața gării ne despărțim ca în oricare altă zi, iar tu te întorci la institut.

Ca întotdeauna e de acord cu ce spune ea ; — e totuși mai înțelept așa !...

În restaurant stau la masă față în față. Ridică două păhărele mici pe care el le comandase pentru un toast. Nu spun pentru ce anume, deși știu amîndoi, în ciuda faptului că nu scot o vorbă.

— Däunăzi, începu el, am vrut să aflu de cîtă vreme ne cunoaștem. După ce am adunat cele cîteva zile, nu mi-a venit a crede. Aș zice că e vorba de ani, nu de zile.

Maria zîmbește fericită și apucă trandafirul ce stă întins lîngă farfuria ei. Îl duce la nas, îl miroase, apoi îl așază la loc. Întocmai cum mi-am imaginat, își spune Jan în sinea lui.

Cum se întîmplă, de face întotdeauna ceea ce aștept și ceea ce îmi place ?

Nu bănuiește că asta e una din mrejele iubirii : îndrăgostiții se văd unul pe altul ca în oglindă și astfel fac aceleași mișcări, zîmbesc la fel, și cînd unul întinde mîna spre celălalt, acesta îi vine numaidecît în întîmpinare. Așa se face că se îmbrățișează mai des decît își închipuie.

De o sută de ori și-au spus pînă acum că se vor revedea cît mai curînd, și totuși nu contenesc să repete acest lucru.

Peste puțin timp soția și micuța Helenka vor pleca în concediu. Așa procedează în fiecare an — mai întîi își ia concediul ea și abia după aceea el, pentru ca fetița să stea cît mai mult afară, la aer curat. Cîndva li se păruse o jertfă înălțată pe altarul dragostei filiale să nu plece în concediu împreună. Cu scurgerea timpului însă, au ajuns la concluzia că, de fapt, e o treabă cît se poate de plăcută : în felul ăsta se odihnesc, scutindu-se unul de oboseala celuilalt. De data asta povestea e în favoarea lui Jan : din clipa în care va rămîne singur în Praga, va putea să plece sîmbăta și duminica la Maria. Era pentru el o perspectivă minunată, care-l va ajuta să suporte mai ușor povara despărțirii.

— Și, cine știe, poate mai reușești să adaugi și lunea, își exprimă speranța Maria, privindu-l cu fața numai zîmbet.

Altădată, de bună seamă, ar fi fost de acord, azi însă arborează o mină nesigură :

— Nu știu, îi răspunde, am impresia că n-o să meargă. Ceva se întîmplă la noi la institut. Secretara directorului mi-a divulgat secretul că Daneš a cerut să vină o comisie de control de la minister. De ce tocmai la mine, asta nu știu... poate că...

Maria, bineînțeles, se sperie :

— Ești sigur ? întrebă ea, precipitat.

— Sigur de tot. Comisia se și află acolo. Dar la mine încă n-a fost.

— Și de ce să înceapă tocmai cu tine ?

Jan ridică din umeri, ar prefera să nu mai vorbească despre povestea asta, căci, acum, are alte griji. Ieri seara au fost împreună pentru ultima oară în hotelul acela, ce-i drept, nepri-mitor, dar care le-a oferit totuși prilejul de a se atinge și de a se îmbrățișa, așa cum le-a poruncit dorința. Azi stau unul în fața celui-lalt și înaintea lor nu se deschide altă pers-pectivă decît despărțirea.

Maria tace, dar între ochi i se încrețește deodată o cută adîncă. Are impresia că Jan e cam nechibzuit. Daneš e în stare să facă mult rău, ea nu-și face nici un fel de iluzii în pri-vința lui.

— Crezi că știe ceva despre noi doi ?

— Da de unde, îi răspunde Jan rîzînd. Cînd m-a chemat acum cîteva zile în biroul lui, a vrut să afle cîte ceva despre tine, dar n-a reușit. Te-am tăgăduit prin tăcere.

— Uneori nici nu-i nevoie să vorbești ca să te trădezi, e de părere Maria, și în clipa aceea grijile încep să-i brăzdeze fruntea ; își lasă capul în jos, și în ochii ei se citește neli-

niștea. Jan face o mare greșeală privind tre-burile astea cu atîta ușurință.

— Nu crezi că Daneš ar putea să-ți prici-nuiască necazuri mari ? întrebă ea îngrijorată.

— De ce ? Nu e mult de cînd m-a asigurat de protecția sa.

— Eu una, nu pun nici un preț pe toate asi-gurările lui...

— Hai să ne gîndim mai bine la alte lu-cruri, mai frumoase, o întrerupse Jan, strîn-gîndu-i mîna care sta lipsită de vlagă lîngă firul de trandafir.

— Trebuie să te întorci la institut, îi spuse Maria pe un ton categoric. Cîteva minute în plus tot nu ne mai ajută.

— Fiecare minut e bine venit.

Și ea îi zîmbește, dar îi face semn ospăta-rului și își adună lucrurile de pe masă. Tran-dafirul l-a așezat în poșetă, așa fel încît să-l protejeze cît mai bine.

— Plecăm atît de repede, și cînd te gîn-dești că eu mi-am pregătit o scuză excelentă, se tînguie Jan.

Pe urmă merg braț la braț, îndreptîndu-se spre gară, dar, așa cum s-au înțeles, se opresc în fața intrării, unde sînt nevoiți să se retragă într-o parte, căci se scurge mereu pe acolo un torent de oameni, făcînd anevoioasă găsirea unui loc convenabil pentru îndrăgostiții care vor să-și ia rămas bun. Dar lucrul acesta ar fi anevoios, chiar dacă eroii noștri s-ar afla singuri într-o pustietate, unde nu s-ar vedea nici țipenie de om, căci despărțirea în sine e o trudă grea. Se îmbrățișează și se sărută în

timp ce în preajma lor uruie tramvaiele, claxonează mașinile și oamenii se grăbesc să nu piardă trenul.

— Gata, acum întoarce-te la institut. Și să vii la mine cînd vei ști exact care-i situația ta. Te aștept oricînd.

— O să vin în taină seara sau în zori de zi, ca să nu mă vadă nimeni.

În sfîrșit, Maria se smulse din brațele lui, dar, cînd ajunge în pragul ușii de sticlă a gării, scoate din poșetă firul de trandafir și-i flutură cu el de adio.

Pe urmă, imaginea ei dispare. Jan se trezește deodată singur, se uită înapoi de parcă n-ar recunoaște orașul din spatele lui, de parcă ar fi uitat că, de fapt, e cazul să se grăbească... În fine, se urnește din loc, și, cu fiecare pas, are impresia că se desmeticește dintr-un vis îndelungat, dar nespus de frumos.

Foarte bine, își spunea în sinea lui, voi ajunge la timp la birou și nimeni nu va avea ce să-mi reproșeze. Iar eu, firește, mă voi apăra ; în fond, ce vrea să demonstreze această inspecție ?

Iar mîine, da, mîine, mă voi duce la Daneš și-l voi întreba direct, fără nici un ocoliș, ce vrea să însemne această poveste. Iar dacă Daneš mă va întreba de Maria Svojanova îi voi spune adevărul-adevărat, că, pesemne, e la ea acasă — unde în altă parte ar putea fi ?

Ce calm îl cuprinde pe om atunci cînd poate rosti adevărul. Și ce forță dobîndește el cînd își poate mărturisi dragostea.

Greșit se judecă despre îndrăgostiți, spunîndu-se că e în firescul lor să se ascundă. Dimpotrivă, nimic nu le e mai străin și mai îndepărtat ca secretomania ! În sufletul lor — vă spun eu — arde dorința, ca dragostea de care sînt înflăcărați să ajungă de domeniul public, și cei mai fericiți ar fi s-o poată anunța ei înșiși, în piață, cu bătăi de tobe și sunete de trîmbițe. Rîvna lor e ca toată lumea înconjurătoare să afle că sînt mistuiți de focul dragostei. Din păcate însă, de cele mai multe ori se văd siliți să se ascundă și să mintă. A cui e vina ? A ta, lume perfidă și lipsită de generozitate, a voastră, soți și soții, care exagerați cu gelozia, a voastră, iubiți concetățeni care, din invidie sau dintr-o falsă moralitate, îi împingeți spre acest lucru.

De aceea, eroul nostru, Jan Toman, simțea un imbold nestăvilit de a spune adevărul despre dragostea lui. Și dacă a tăcut, a tăcut numai pentru că împrejurările acestei lumi l-au împiedicat s-o mărturisească.

Maria se opri în fața casetei metalice în care își lăsase valiza și sacoșa. Înainte de a o deschide, stătu un pic în cumpănă... Se uită la ceas. Timp avea destul, mai putea să se răzgîndească.

Se duse înapoi spre ușa de sticlă de la intrarea în gară, dar Jan nu se mai vedea. Era bine că plecase. Povestea cu inspecția avusese darul s-o neliniștească. Nici o clipă nu se îndoise că Daneš știe mai mult decît bănuiește Jan, și, de aceea, tot ce va întreprinde el nu va fi de bun augur... E învățat să-și impună

întotdeauna propria voință și ori de cîte ori se lovește de un obstacol, acționează sub imboldul mîniei. Cînd am șovăit, refuzînd să mă duc în brigada artistică, a făcut un scandal nemaipomenit. Pe atunci mă mai speriam și i-am dat ascultare. Și... mi-a ajutat la ceva? Mă îndoiesc... Omul ăsta e în stare de un singur sentiment puternic: să se gîndească numai la el. Într-o vreme și-a închipuit că eu aș putea să fiu un fel de podoabă în viața și cariera lui. Pe urmă, de bună seamă, i-a trecut.

Stătu un timp în hala uriașă, apoi scoase din poșetă firul de trandafir și, deschizînd caseta, așeză floarea lîngă bagaje. Aici o să-i meargă mai bine decît în poșetă, își spuse în sinea ei.

Și din nou se uită la ceas. Dacă Jan s-a îndreptat spre institut, înseamnă că din clipă în clipă va fi acolo. Dacă mai aștept cîteva minute, mă pot duce pe același drum, și sînt sigură că nu ne vom întîlni.

Pentru că și eu mă duc la institut. Nu la el, din păcate — ci la Daneš.

Nu avea încă în minte o idee precisă despre ce avea să-i vorbească, dar simțea nevoia imperioasă să-l vadă și să discute cu el. Nu pentru ea, — povestea ei era bineînțeles încheiată — ci pentru Jan. O să-i spună un lucru care o să-i facă plăcere să-l audă și, anume: că Jan nu a îndemnat-o cîtuși de puțin să rămînă la Praga. A zăbovit aici din propria ei voință!

Ce nu-i în stare să facă o femeie îndrăgostită pentru bărbatul iubit! De pildă, să și

jure fals că în viața ei nu se va mai vedea cu Jan Toman. De fapt se duce la institut ca să-și ia rămas bun de la directorul Daneš. Se duce să-i mulțumească pentru strădania lui de a-i găsi un post la Praga. Chiar dacă n-a reușit, a fost totuși un gest de amabilitate pe care ea nu-l poate uita. A înțeles — îi va spune — că viitorul pe care el i l-a dorit nu e accesibil pentru ea. În concluzie, nu i-a mai rămas decît întoarcerea acasă.

După ce intră pe poarta institutului anunță că e așteptată de director. Completă un bon de intrare și portarul, respectuos, o lăsă să treacă. Se grăbi pe scări în sus, străduindu-se să nu dea ochii cu nimeni. Nu izbuti întru-totul, dar oamenii pe care-i întîlni erau cu toții necunoscuți.

În fine, ciocăni la ușa secretariatului și fără să mai aștepte să fie chemată, pătrunse în birou, unde-i arătă secretarei biletul de intrare completat.

— Sînteți invitată de tovarășul director? Mi-e teamă că nu va avea timp, e foarte ocupat... spuse secretara, arborînd o mină ce trăda îndoiala, dar, în aceeași clipă, ridică receptorul și-l anunță pe Daneš că a venit tovarășa Svojanova, într-o chestiune foarte urgentă.

— Cine?!! strigă acesta, uluit.

După care trînti furios receptorul în furcă, și ieși din cabinetul său. Cine știe, poate i se păruse că n-auzise bine. Cînd o zări pe Marta, avu o clipă de ezitare, săvîrșise de bună seamă o greșeală, trebuia să spună că-i ocupat. Dar

totul a fost atît de surprinzător... Maria se întoarse spre el și, fără să-i adreseze o vorbă, aștepta. Secretara îl văzu pe director cît e de nesigur, dar, pînă la urmă, acesta îi facu semn *solicitantei* să intre în biroul lui. Cine știe, își spuse atotștiutoarea Liduška, s-ar putea ca povestea asta să se lase cu cafea. Nu încape nici o îndoială că directorul o cunoaște pe această femeie. Ce de surprize pe ziua de azi !...

— Cărui fapt datorez... vizita ta atît de prețioasă... începu Daneš cu o voce răgușită, arătîndu-i Mariei un fotoliu în dreptul măsuței de protocol.

— Am venit să-mi iau rămas bun, îi răspunse cu vocea cea mai firească de care era capabilă.

— Cum așa ? ! Din cîte știu ai și plecat !

— Da, dar m-am întors. Am încercat să-mi găsesc singură un loc... un loc așa cum ne-am gîndit amîndoi. N-am avut succes și de-aceea mă întorc...

— Minți, interveni Daneš, tăios, aruncîndu-i o privire piezișă. Ți-am trimis o scrisoare recomandată, dar scrisoarea mi-a fost returnată pe motiv că destinatarul lipsește din localitate. Iar ieri după-amiază am avut cinstea și bucuria să te văd străbătînd Vltava în compania lui Toman. Nimic de zis, frumos loc pentru o întîlnire galantă.

— Va să zică asta era, rosti Maria, cu un zîmbet ușor amar și disprețuitor în același timp : Acum înțeleg de unde vine povestea cu inspecția aceea fulger !

— Ce știi ?

— Totul. Un singur lucru nu mi-era limpede : de ce ți-ai schimbat, așa, deodată, atitudinea față de credinciosul tău coleg de școală, care din porunca ta a trebuit nu numai să mă aducă la Praga, dar să mă și găzduiască în locuința sa ?

— Am încercat...

— Da, ai încercat să-ți clădești pentru tine un cuibușor destul de confortabil. Dar mie, povestea asta nu mi-a plăcut.

— Și... de aceea ai acordat prioritate plimbărilor pe Vltava, nu-i așa ?

— Faci o mină de parcă ai vrea să fii gelos, îi replică pe un ton aproape vesel. Dar tu nu ești capabil de așa ceva, pentru simplul motiv că nu ești capabil să iubești. De lucrul ăsta mi-am dat seama abia aici, la Praga. Gîsculița proastă din provincie, a început, în sfîrșit, să se dezmeticească. De altfel, acesta a și fost motivul pentru care ai refuzat să-mi dai o mînă de ajutor și, fiindcă toate calculele tale au fost greșite, te-ai decis să-i faci mizerii lui Toman. Dar află că te înșeli. De altfel, de asta mă aflu acum aici, ca să-ți spun că te înșeli...

— Și-mi este îngăduit să știu ce anume te-a determinat ca așa, pe neașteptate, să pui o vorbă bună tocmai pentru el ? întrebă Daneš, zîmbind cu un aer de superioritate. Pînă la urmă o să-mi spui că te-a rugat nevastă-sa!

— Nu. Nevasta lui mi-a fost nesuferită din prima clipă în care ne-am văzut, pentru simplul motiv că s-a străduit ca totul să se desfășoare potrivit dorinței tale. Mi-a luat fățiș

în nume de rău faptul că am refuzat să mă culc cu tine în locuința lor. Ce să-i faci, fiecare cu ideea lui despre ce înseamnă buna cuviință.

Daneš era mînios la culme : Maria îl dojenește aici, ca pe un copilandru. Ce neobrăzare din partea ei să vină la el la birou, așa, pe nepusă masă !

Se uită la ceas.

— Știu, ești foarte ocupat, spuse Maria, Dar, crede-mă, aș fi tare necăjită, dacă din pricina mea ar avea de suferit un om care s-a purtat cu mine... atît de frumos.

— Și, drept urmare, i-ai acordat prioritate ! Excelent !

Maria se ridică din fotoliu. Acum ar fi trebuit, poate, să spună că nu-i adevărat, dar, pe neașteptate, o părăsiră puterile. Nu voia să mintă. Asta nu s-ar fi potrivit cu atitudinea lui Jan, și cu ceea ce se petrecea între ei.

— Aș spune că multe femei ar fi acordat prioritate altor bărbați, dacă te-ar fi cunoscut mai de-aproape, ținu ea să sublinieze.

Și fără să-și mai ia rămas bun, ieși în încăperea alăturată.

Trecu pe lîngă secretară absolut nepăsătoare, și numai în pragul ușii se întoarse spre ea și-i zîmbi ușor. Avu de furcă, nu glumă, ca să-și stăpînească lacrimile. Nu lacrimile regretului, ci ale mîniei. Și, firește, ale dragostei.

Ușa ce dădea în cabinetul directorului rămase larg deschisă. Daneš stătea în fața biroului său și privea întunecat. Cînd băgă de

seamă că secretara se uită la el, îi făcu semn s-o închidă. Zăbovi apoi multă vreme singur, fără să-i mai ceară vreun serviciu.

Da, nu încape nici o îndoială că Toman a convins-o să vină la el. Ei bine, asta n-am să i-o iert ! Își bat joc de mine, ticăloșii !...

Scoase din sertar scrisoarea recomandată pe care poșta i-o returnase ieri, cu mențiunea că momentan destinatarul nu se află la adresa indicată.

Secretara mea nu-i o imbecilă, de ieri s-a uitat la mine cu un aer ciudat în timp ce-mi înmîna scrisoarea cu amintita mențiune. Și acum, colac peste pupăză, vizita unei doamne, care părăsește cabinetul meu ca o zeiță ofensată. Dacă se adună una peste alta, întreg institutul va avea despre ce să vorbească !

Toate astea ar trebui să le afle Kotlaba, acest bătrîn aiurit, care face aproape pe jignitul pentru că eu, directorul, mi-am permis să cer o inspecție ministerială în legătură cu activitatea unui salariat. E, totuși, un drept al meu ! Ba, chiar o datorie, de vreme ce socot că în institutul meu se întîmplă ceva incorect Și eu nu socot doar, ci sînt încredințat că așa stau lucrurile !

Furios la culme, aruncă scrisoarea la coș, dar numaidecît se răzgîndi și, scoțînd-o afară, o rupse ferfeniță și vîrî bucățelele de hîrtie în buzunar.

Și, pe lîngă toate astea, continuă el să reflecteze, femeia asta trăznită apare aici ca să se roage pentru neisprăvitul ăsta de Toman ! Dacă n-ar ține la el n-ar face acest lucru. Iar

dacă ține, asta nu poate să însemne decît un singur lucru : că între ei e ceva !

Nu era sigur cine se făcuse mai vinovat de această situație. Ea, căruia el voise să-i dea o mînă de ajutor pentru a pătrunde într-o lume artistică mai selectă, sau Toman, pe care l-a angajat din dorința de a-l ajuta pe fostul său coleg de școală ?

Sînt un om bun și cumsecade, asta-i greșeala mea primordială !

Se căină atîta timp, pînă cînd își găsi, oarecum, liniștea.

Ce-i drept, ei nu-i mai pot da la iveală, în nici un fel, mînia mea. Cu atît mai rău pentru Toman !

Un control al activității sale în institut ar fi prea puțin. Din fericire mai există și o altă posibilitate : doamna Helena, soția lui.

Se simți cuprins de o bucurie neașteptată : da, povestea asta poate fi un joc cît se poate de interesant, pe care eu nu pot să-l pierd !

Dragostea refuzată stîrnește sentimentul cel mai periculos, care-l poate tortura pe om. Înainte vreme, oamenii credeau în zeița răzbunării. Aceasta, bineînțeles, nu există, dar dragostea refuzată e mai cumplită decît statuia marelui cavaler care pășește, apropiindu-se de Don Juan ca să-l sugrume.

La fel de primejdios se arăta acum directorul Daneš, în timp ce tropăia furios prin biroul său.

— Da, doamnă Helena, spuse Daneš pe un ton solemn, umblînd prin odaie de parcă ar fi

ținut o conferință într-o sală înțesată de un auditoriu zelos — de fapt, sîntem amîndoi în aceeași situație. Și asta, firește, pentru bunătatea inimilor noastre. Da, amîndoi am devenit victimele unei înșelăciuni, și amîndoi trebuie să tragem din această poveste concluziile ce se impun. Sînt alături de dumneavoastră și, nu mă îndoiesc, că și dumneavoastră consimțiți la supărarea mea. Sîntem amîndoi pe aceeași corabie — și singuri. Asta, firește, e o circumstanță îmbucurătoare.

Și, în timp ce se foia, dușumeaua scîrțîia sub picioarele lui, și treaba asta avea darul să-l zăpăcească oarecum. Cu toate acestea, se arăta foarte satisfăcut de cuvîntarea lui. Fiecare cuvînt al său era o săgeată ce-și atingea ținta.

Helena îl urmări mai întîi cu uimire, apoi uimirea ei se amestecă un pic cu amuzamentul. Ceea ce-i adusese la cunoștință, lăsase deocamdată în ea doar niște urme neînsemnate. Pur și simplu, nu-i venea a crede. Dar, pentru mai multă siguranță, arboră o mină gravă și din cînd în cînd își atingea tîmplele, de parcă ar fi durut-o capul. În mintea ei însă sălășluia, mai curînd, haosul.

— Sînteți absolut sigur de ceea ce spuneți ? întrebă ea, în cele din urmă.

— Categoric. Ăștia doi, adică Maria și soțul dumneavoastră ne înșală. Nu spun că mă gîndesc neapărat la răul cel mai mare, dar nu încape nici o îndoială că ne-au ascuns ceva.

Doamna Helena nu era în stare să și-l imagineze pe Jan înșelînd-o. În primul rînd pen-

tru că nu era capabilă să-și închipuie, nici în ruptul capului, că s-ar putea găsi o femeie, care să găsească o desfătare la un bărbat atît de inexpresiv cum era soțul ei. Îl cunoștea atît de bine, încît se socotea îndreptățită să creadă că nu e cu putință ca el să mai poată cîștiga favorul unei alte femei. A fost destul de curios faptul că l-a cîștigat pe al ei, dar pe vremea aceea erau amîndoi tineri și lipsiți de experiență, și, în afară de asta, a avut destulă bătaie de cap pînă să-l aducă acolo unde a vrut ea. Adică, să-l determine să-i ceară, pur și simplu, mîna. Nici acum nu e sigură, dacă nu i-a cerut-o ea lui. În orice caz a avut serios de furcă, pînă să-l determine s-o facă... Firește s-a înșelat, dar asta s-a datorat numai faptului că pe atunci era încă o fată inocentă.

Pe vremuri femeia cinstită era considerată cinstită și exemplară, azi e socotită o proastă. Și pe bună dreptate — e destul să vedem unde am ajuns eu cu castitatea mea ; am un bărbat care trăiește cu capul în nori și îndrăgește mai mult o frescă pe un zid, decît preocuparea de a-și asuma o poziție socială mai bună. Și de acest bărbat să se îndrăgostească femeia care l-a părăsit pe imbatabilul Daneš, pe acest bărbat în plină ascensiune, căruia îi aparține viitorul ?

Pentru un bărbat nu există nici o altă unitate de măsură, decît succesul în viață și în muncă. În esență, bărbații sînt mai toți aproape la fel — un pic neîndemînatici, un pic autoritari, trebuie să dispună de confortul și de ordinea lor, să aibă o cămașă curată ori cînd le vine pe chelie, și o masă de seară caldă. Nu sînt niște însușiri prea frumoase, dar dacă e un bărbat cu succes, orice femeie așezată îi face bucuroasă pe plac, nu de alta, dar își are și ea partea ei din succesul lui.

Daneš e tipul bărbatului care are darul să-i impună... Cum a spus ? Sîntem amîndoi pe aceeași corabie — singuri... Nu sună rău cuvintele lui...

— Eu, una, aș zice că n-a fost decît un simplu concurs de împrejurări faptul că domnișoara Svojanova n-a plecat. Din pricina lui Jan n-a rămas ea la Praga. În definitiv, care femeie ar fi făcut-o ? Nici măcar eu, după toate cîte le-am pătimit alături de el, încheie Helena, cu amărăciune.

Stătea pe canapeluță și Daneš se așeză lîngă ea. Își sprijini mîna de spetează așa fel încît să atingă umărul Helenei. De fapt scena asta și-o imaginase mai de mult. Crezuse atunci că vor sta de vorbă despre cu totul altceva. Din păcate însă, acum era plin de mînie din pricina trădării pe carea credea că o descoperise, așa că, de fapt, această atingere nu-i ajuta la nimic.

— Mi-e teamă că vă înșelați, scumpă doamnă Helena, spuse el, cătrănit.

Helena nu se dădu înapoi, așa cum presupuse el — cu toate acestea începu să vorbească despre ceva ce nu avea deloc darul să insufle ideea unei apropieri amoroase.

— Mă mir, totuși, de Maria că n-a știut să aprecieze eforturile dumneavoastră și grija pe care i-ați purtat-o, spuse ea plină de convin-

gere. După mine, pur şi simplu, nu v-a meritat. Căci, între noi fie vorba, nu putea să nu ştie că, singură, nu va izbuti nimic. Cum ar putea să creadă că, fără dumneavoastră, va fi angajată într-un teatru tocmai la Praga !?!

O ascultă cu plăcere, şi se apleca şi mai mult spre faţa ei. De fapt, totul se desfăşura aşa cum îşi închipuise el, mai de mult.

Şi ea continuă :

— În ceea ce-l priveşte pe Jan, lăsaţi-l pe seama mea. Stau eu de vorbă cu el. De asta puteţi fi sigur ! Ar fi însă neplăcut dacă ar trebui să aibă de suferit în calitate de salariat al institutului pe care-l conduceţi. De multă vreme am vrut să vorbesc cu dumneavoastră în privinţa lui. Căci întotdeauna am crezut că are nevoie să fie împins niţel din spate... Ce să fac, aşa e el... Nu e vorba însă numai de el, ci de noi toţi, de mine, de copil... De o sută de ori i-am reproşat că nu vi s-a adresat mai de mult. Şi, fireşte, şi faptul că nu vă este destul de recunoscător. Cred că ar fi fost momentul, pînă acum, să fie numit şef de secţie. Din păcate însă, nu s-a ivit prilejul să vă spun toate astea.

Daneš se dădu un pic înapoi. Ia te uită, îşi spuse în sinea lui, femeia asta pledează pentru Jan aproape cu aceeaşi stăruinţă ca Maria ? Ce-o fi avînd acest Toman, de se îngrijesc femeile de el cu atîta duioşie ? Faţă de mine nici una nu s-a manifestat în felul ăsta. Poate pentru că n-am avut nevoie, socoti el în cele din urmă. Fiindcă sînt un bărbat şi jumătate !

Surprinzător însă, povestea n-avu darul să-l calmeze, ci, dimpotrivă, să-i aţîţe şi mai mult

mînia împotriva lui Jan. Ei, da, doamna Helena e o femeie extrem de naivă, dacă poate să admită că nu Jan a fost acela care a determinat răcirea dintre Maria şi el. Daneš dorea nespus să creeze o mică dramă, în care el să joace rolul bărbatului nobil şi mărinimos, trădat de prieten şi părăsit de iubită.

Spre marea lui uimire, doamna Helena nu intenţiona să joace, în această dramă, rolul răzbunătorului.

Ce păcat !

Căci doamna Helena avea cu totul altă concepţie despre scenariul acestei piese. Faptul că o vizita directorul Daneš, era considerat de ea drept o mare cinstire şi în sufletul ei îşi dorea ca aceste vizite să se repete cît mai des. Şi îşi mai dorea să aibă asupra lui o oarecare influenţă. De altfel, acesta a fost motivul pentru care a găzduit-o pe femeia aceea în casa lor ! Infidelitatea n-o privea cu atîta dramatism, ci mai curînd cu luciditate, ca pe un lucru cît se poate de firesc.

— Sînt o femeie onestă ! spuse deodată, desigur fără nici o logică, dacă ţinem seama de ceea ce discutau dar, în linii mari, corectă, dacă ţinem seama de ceea ce gîndea ea.

— De asta nu mă îndoiesc, se grăbi el să răspundă. De altfel acesta-i motivul pentru care am venit aici, adăugă apoi pe un ton mai convingător.

Cuvintele lui erau şi ele lipsite de orice logică, dar Helena nu sesiză acest lucru. Îşi aranjă un pic părul şi, ridicîndu-se în picioare, spuse :

— Mă duc să pun de cafea.

— Nu, vă rog frumos, așezați-vă, n-am venit pentru cafea, am venit, pur și simplu, ca să clarificăm această situație.

— Sînt bucuroasă că vă aflați aici. Curînd plec în concediu cu micuța Helenka, vom sta într-o mică pensiune, undeva pe valea Sazavei — ne ducem acolo de trei ani. Mai întîi plec eu, pe urmă vine Jan să mă schimbe.

— Vreți, deci, să spuneți că, de fapt, veți fi mai multă vreme independentă de soțul dumneavoastră. Acum pe valea Sazavei și, pe urmă, în Praga... Am înțeles bine ?

— Aș zice că da, îi replică ea, zîmbind. Păcat că n-am avut prilejul să stăm de vorbă mai de mult. Facem asta în fiecare an.

Daneš pricepu aluzia și dădu din cap aprobator :

— Da, păcat, spuse el. Dar ce-ați spune dacă aș veni să vă vizitez la pensiunea aceea, ca să vă informez cum se desfășoară lucrurile ?

— Sînt sigură că se vor desfășura bine.

— Sînteți o femeie minunată, sclipitoare, se entuziasmă Daneš. Întotdeauna l-am invidiat pe Jan pentru o asemenea soție, dar azi, mai mult ca oricînd.

O trase înapoi pe canapeluță și în felul ăsta ea se trezi de fapt în strînsoarea brațelor sale. Helena trase adînc aer în piept și rămase o clipă ușor înmărmurită, după care rosti cu fața numai zîmbet :

— V-am mai spus că, în esență, sînt o femeie onestă.

— Iar eu v-am răspuns că nu mă îndoiesc de acest lucru. Chiar și acum nu faceți decît să-mi întăriți această convingere.

Îi apucă ușor cu degetele șuvița de păr ce-i căzuse pe frunte, și i-o trase într-o parte, — și, în timp ce o sărută, ea își miji ochii de plăcere. Era cuprinsă totodată de sentimentul unei profunde satisfacții. Dacă nu s-ar fi întîmplat dezagreabila poveste cu domnișoara lui, momentul acesta s-ar fi produs oricum, dar, de bună seamă, mult mai tîrziu. Unele lucruri se coc pe ascuns și pe îndelete, dar pînă la urmă tot se coc.

Cu totul alt sentiment îl încerca pe Daneš : dacă Maria și-a închipuit că mă rănește cu atitudinea ei, atunci s-a înșelat ! Bărbatul știe să-și vindece asemenea răni repede și simplu. Întotdeauna am simțit că voi găsi în Helena un suflet apropiat.

Cînd începu să-i descheie nasturii de la bluză, îi spuse, dîndu-se ușor înapoi :

— Credeți că trebuie să ne grăbim atît de mult ?

Dar zîmbi în așa fel, încît el nu-și pierdu curajul și se încumetă la alte fapte. În cele din urmă, ea însăși se duse să încuie ușa. Și, fiindcă era bine educată, îi spuse că face acest lucru din pricina micuței Helenka, care aleargă undeva pe afară și ar putea să se întoarcă din clipă în clipă.

Mai tîrziu, cînd rămase singură, Helena căzu pe gînduri, întrebîndu-se dacă era bine ceea ce s-a întîmplat, și mai cu seamă dacă a fost înțelept că s-a întîmplat atît de repede și atît de

lesne... După o îndelungă frămîntare ajunse totuși la concluzia că, în esență, era bine, pentru că, în sfîrșit, i se împlinise dorința pentru care se străduise atît de mult — să-l aibă pe Daneš sub influența ei... Ce-i drept, s-a întîmplat altfel decît voise inițial, dar nu trebuie să-i pară rău nici ei, nici lui. Într-un fel se aseamănă și țin unul la altul. În multe privințe au aceeași părere despre cele ce se petrec în jurul lor.

În timp ce-și aranja chipul în fața oglinzii, își spuse : Mda, nu stau chiar atît de rău, de vreme ce bărbații sînt atît de nerăbdători cu mine.

Jan Toman se întorcea acasă plin de amărăciune. Vorbise la birou cu inspectorul care-i cercetase activitatea și-i pusese întrebări amănunțite cu privire la termenele de predare ale lucrărilor sale și cînd anume au fost încheiate.

— Dacă lucrările mele sînt bune, sau proaste, nu vă interesează ?

— Nu. Misiunea mea e limitată strict la termenele de predare, îi răspunsese inspectorul, zîmbind. Eu nu vă judec pentru aceste întîrzieri, ci le trec doar în evidență.

— Am impresia că vreți să faceți din mine un chiulangiu.

— De felul cum veți fi apreciat, nu decid eu. Cîtuși de puțin. Eu nu fac altceva decît să înaintez procesul-verbal superiorilor mei. Atît și nimic mai mult.

În fond, lui Jan îi era absolut indiferent ce se petrecea în jurul lui. Pierduse acel temei care, în ultima vreme, determinase tot cursul vieții

sale. Privea peretele din fața lui și o vedea pe Maria mergînd grăbită pe străzile Pragăi, ca să-l întîmpine, o vedea așezată la măsuța din camera sordidă a hotelului, în timp ce el apărea în prag. Și o vedea pe malul lacului, pe insulița aceea scăldată de soare — străină cu desăvîrșire și, totuși, încă de atunci, atît de apropiată... O vedea, pur și simplu, în permanență.

Și, în această împrejurare, trebuia să apere niște lucrări vechi de doi-trei ani. Cinstit vorbind, de mult nu mai știa la ce anume se referă aceste lucrări — acum știa un singur lucru : Maria a plecat. Absența ei se proiecta nu numai în totala sa nepăsare, ci și într-un fel de durere surdă, în tot corpul.

În timp ce mergea spre casă, nu mai percepea frumusețea vechilor străduțe, nu-i mai spuneau nimic străvechile acoperișuri de olane pe care le îndrăgea atît de mult, — farmecul străduțelor trecea pe lîngă el, fără să-l audă, de parcă ar fi asurzit de-a binelea.

Ce bine ar fi dacă omul ar putea să decidă singur că nu mai vrea să trăiască, își spunea în sinea lui.

Cînd ajunse în dreptul casei se îndreptă mai întîi spre locuința domnului Chyle. Simțea nevoia să stea de vorbă cu cineva care-l înțelege. Începuse să-i fie teamă de singurătatea lui.

Bătrînul domn îl întîmpină cu multă bunăvoință :

— Mă bucur că te văd ! Dar ce-i cu dumneata ? Nu pari prea mulțumit. S-a întîmplat ceva ?

Îi povesti pe scurt despre cele ce se petrec la institut, la care domnul Chyle îi răspunse clătinînd mereu din cap.

— Da, cunosc. Știu eu ce înseamnă șicanele de serviciu. Dumneata te-ai întîlnit cu ele, probabil pentru prima oară și de aceea te surprind atît de mult. La birou se petrec prea puține evenimente care să-ți facă viața mai plăcută. Dacă privesc înapoi, am impresia că toată viața mea n-a fost decît un rîu neîntrerupt, cu apă rece și întunecată... zile senine au fost puține, în schimb plătite scump...

— Acum sînt în Praga singur, îi întrerupse Jan firul povestirii. Prietena mea a plecat. Din toate, aș prefera să închid ochii și să mă cufund într-un somn nesfîrșit.

— Din remarcabila operă a lui Gottfried de Strassburg, aflăm că faimosul cavaler Tristan n-a fost în stare să trăiască niciodată singur. A renunțat la dragostea lui, animat de nobila sa hotărîre, ba, mai mult, a și părăsit de cîteva ori curtea regală ca să n-o aibă pe Isolda în ochii lui, dar, de fiecare dată, neputînd răbda singurătatea, se întorcea. O dată, ca vagabond, altă dată ca cerșetor și, în cele din urmă, ca nebun cu un zurgălău atîrnat de gît. Se întorcea pentru că altfel nu putea. Încălca legile și bunele moravuri, încălca pînă și propriile sale hotărîri, era slab nu numai împotriva dușmanilor săi, ci și față de el însuși. Asta ți-o spun ca o mîngîiere, — sper că mă înțelegi...

În clipa aceea Jan își plimbă întîmplător privirea prin încăpere și băgă de seamă că pe dulăpiorul încărcat cu un vraf imens de cărți,

se află bagatela lui de porțelan, pe care domnul Chyle i-o plătise, afirmînd că o vîndu-se.

Se ridică de pe scaun și se uită mohorît la vecinul lui ;

— Bunul meu prieten, îi spuse cu tristețe în glas, mi-e rușine pentru insistența mea și mă chinuie generozitatea dumneavoastră. Văd că obiectul se află încă aici ; v-ați grăbit să-mi dați o mînă de ajutor, în ciuda faptului că nu am meritat-o. Voi încerca să vă restitui suma, chiar dacă nu imediat, fiindcă știți, trebuie să-i dau toți banii soției, căci pleacă în concediu cu micuța Helenka.

— Sînt un măgar bătrîn ! rosti bătrînul Chyle, posomorîndu-se la față. Trebuia să ascund mai bine acest obiect, și dumneata n-ai fi aflat nimic. Dar dacă așa stau lucrurile, atunci o să-ți spun adevărul-adevărat : acum nu-i un moment prielnic pentru vîndut antichități, oamenii se gîndesc la alte treburi decît la frumusețile străvechi. În preajma Crăciunului situația se schimbă întotdeauna, și de aceea mi-am spus că nu va fi nici o nenorocire dacă vei presupune că această figurină de Meissen a fost vîndută. Ea se va întîmpla mai tîrziu, iar banii aceia nu sînt, de fapt, decît un avans.

— Sînteți prea bun, iar eu, pe cît se pare, nu mai știu deloc ce-i buna-cuviință...

— Ia atunci acești bani ca un împrumut, interveni zîmbind bătrînul domn Chyle. Acum, ca să zic așa, sînt bogat — articolul meu despre descoperirea făcută în casa noastră a fost tipărit în anuarul „Pragensia“ și mi s-a plătit onorariul. Așa că-mi pot permite luxul de a

împrumuta un prieten momentan lipsit de mijloace. Oricum, dacă n-ai fi fost dumneata fresca n-ar fi fost încă dezvăluită.

— Și dacă n-ar fi fost dezvăluită, eu nu aș fi ajuns niciodată în situația zăpăcitului Tristan. Nu, vă rog, nu încercați să-mi scoateți asta din cap ! Pe el l-au chinuit și l-au torturat dușmanii săi — cavalerii, cu care, pînă la urmă, a trebuit să se ciocnească, iar eu mă ciocnesc cu un inspector care mi-e pur și simplu indiferent.

— O dată îți vei da singur seama, că a suferi pentru dragoste e tot ce poate fi mai frumos în viața omului.

Apoi își luă rămas bun, și domnul Chyle se uită cu întristare la ușa care se închise în urma nefericitului său prieten. Dragostea e, desigur zădărnicie, își spuse bătrînul în sinea lui, dar e fermecătoare. E suferință — dar e dulce ca mierea. Eu însumi am avut parte de o dragoste zadarnică, — sterilă ca spicul fără boabe. Și, totuși, mă gîndesc la ea, păstrîndu-i o duioasă amintire, iar ea se aprinde și în visele mele, ca o aură strălucitoare, în ciuda faptului că s-a stins demult...

Tare m-ar interesa să aflu ce semnificație a avut vizita de azi a acelui domn pe care l-am zărit pe aici și care nu are nici o legătură cu oamenii care au lucrat la frescă. A venit singur și a zăbovit multă vreme sus în apartamentul Tomanilor. Știu asta de la micuța Helenka : a alergat sărăcuța cu sufletul la gură să-mi spună că nu poate intra în casă, fiindcă mămica ei e plecată în oraș. Cînd, mai tîrziu, l-am văzut

pe musafirul acela coborînd grăbit în gang, i-am spus Helenkăi să mai încerce o dată să intre în casă, căci, cine știe, poate n-a tras de clanță destul de puternic. A dat fuga sus, neîncrezătoare, pe urmă însă a izbucnit strigătul ei de bucurie adresat mamei care se întorsese acasă. Pentru dragostea adevărată, omul e mînat pe ulița rușinii, dar ceea ce nu poate fi numit dragoste, e acceptat cu indulgență și înțelegere. Adevărata dragoste îi intrigă pe oameni, îi ațîță, — falsitatea, viciul stîrnesc pe chipul lor un zîmbet împăciuitor. Iubiții sînt puși la stîlpul infamiei, ipocriții se bucură de cinstire și onoruri. Vai, de trei ori vai ! explodă bătrînul Chyle în adîncul sufletului său. Apoi ieși în curte și se uită la frescă. Multe rele sînt pe lumea asta, numai arta e bună și dăinuie peste veacuri. Chiaroscuro... clarobscurul...

Doamna Helena era nemulțumită, — fierbea în ea nesiguranța, culpabilitatea și mînia. Era frămîntată de sentimentul femeilor care n-au regretat păcatul : sînt fericite că s-au încumetat să-l săvîrșească, dar sînt apăsate de povara viciului. Pe urmă însă, convinse că nimeni nu știe de greșeala lor, își impun să nu se mai frămînte inutil din pricina ei. De altfel, asta este o însușire omenească generală : omul care săvîrșește o faptă nepermisă și nu e prins, crede curînd în nevinovăția lui. Prin asta nu putem spune că s-a descotorosit de-a binelea de ghimpele conștiinței : e totuși ieșit de pe făgașul ordinei sale obișnuite.

Se pregătea de concediu ; ar fi fost nespus de bucuroasă să nu plece nicăieri. O neliniștea

totuşi gîndul că Daneš ar putea să aibă puţină dreptate suspectîndu-l pe soţul ei că s-a aliat cu Maria împotriva lui şi ştia că aceasta a rămas în Praga. Dar dacă a rămas aici, într-adevăr, numai pentru el ?

Aceasta era cea mai bună justificare în faţa sentimentului vinovăţiei : n-o să-i reproşez nimic, sîntem chit.

Uită însă că geloşii cei mai înverşunaţi sînt tocmai soţii infideli. Şi astfel se frămînta, chinuită fireşte, nu prea mult, de păcatul ei şi, în acelaşi timp, din ce în ce mai intens, de sentimentul geloziei. În plus, o mai chinuia şi incertitudinea, întrebîndu-se dacă Daneš nu socotea întreaga poveste drept un flirt lipsit de orice importanţă. Din fericire o sună chiar a doua zi şi o invită pe terasa restaurantului Bruxelles... Priveau amîndoi Praga de la înălţime, discutau despre tot felul de nimicuri, iar el îi atingea din cînd în cînd braţul, purtîndu-se într-adevăr curtenitor. Aceasta înseamnă că pentru el povestea noastră nu e o simplă chestiune superficială — îşi spunea Helena în sinea ei. Contează pe mine, iar eu pot să mă bizui pe sprijinul lui... În fine, începu să simtă o linişte lăuntrică.

Pînă la urmă începu să aprobe faptul că soţul ei avea necazuri la birou, — foarte bine, să ştie ce înseamnă să te pui rău cu superiorul, chiar dacă acesta e un fost coleg de şcoală. Îi dorea lui Jan să se chinuie, dar o tortura gîndul că nu se chinuie peste măsură, pentru că, aşa cum se ştie, Jan e mai presus de toate un nepăsător.

Refuză categoric să-l tutuiască pe Daneš, avînd impresia că dacă i se adresează cu apelativul dumneavoastră, nu s-a întîmplat de fapt, nimic între ei.

— Pot să vin mîine pe la dumneavoastră ? o întrebă el.

— Pentru Dumnezeu, nu ! se sperie Helena. Începînd de mîine sînt în concediu, şi fetiţa a devenit nerăbdătoare. Jan pune la punct maşina... Şi, deodată, explodează : Se omoară după maşina asta, deşi de mult ar fi putut să facă rost de alta, mai nouă... Pretinde că una mai bună n-ar găsi, dar eu ştiu că spune aşa numai ca să mă scoată din fire.

O compătimi şi-i atinse umărul cu gingăşie fapt care o încurajă să se plîngă şi mai mult de bărbatul ei, nebănuind că în felul ăsta înaintează mereu într-o apă în care şi-aşa se scufundase destul de adînc.

— Ce-ar fi să vă duc în concediu cu maşina mea ? o întrebă Daneš.

— Nu se poate... Jan ar putea să creadă cine ştie ce... Ştiţi doar cum sînt bărbaţii !

— Desigur, încuviinţă el, plin de înţelegere.

Nici lui, nici ei nu le dădea prin minte că, de fapt, în clipa aceea minţeau solitar.

În acest timp Jan trudea din greu la maşină, deoarece dorea nespus de mult să plece cît mai repede şi maşina să arate cel puţin la fel de frumoasă ca atunci cînd a adus-o la Praga pe Maria. Uitase cu desăvîrşire că fără bobina împrumutată n-ar fi ajuns la destinaţie.

A fost un drum frumos, își spunea în sinea lui, drumul spre viața nouă, care pentru el, începea atunci și încă nu s-a terminat.

Cînd învîrti cheia în contact, motorul porni. Îi ascultă mersul și se bucură! mă pricep totuși la mașinuța mea, își spuse în gînd. N-a fost nevoie decît să-i curăț bujiile și, poftim, parcă e altă mașină. Instalația electrică e acum în perfectă ordine... Trase mașina înapoi în garaj, și începu să-și șteargă mîinile cu deșeuri de bumbac îmbibate în benzină. În cel mai rău caz, după ce Daneš mă dă afară din institut, mă duc să lucrez undeva într-un atelier de reparații auto. N-ar fi bucuroși oare să angajeze un muncitor auxiliar ?... Cu amîndouă mîinile...

Atmosfera la institut începuse să se calmeze, era limpede că inspecția fusese doar un sondaj, făcut la întîmplare și numai printr-o simplă coincidență îl afectase tocmai pe Toman. Poate și faptul că a fost coleg de clasă cu Daneš, și să nu iasă vorbe că directorul îl favorizează.

— Deșteaptă treabă, îi spuse secretara, făcîndu-i din ochi promițător, cînd Jan îi aduse scrisorile să i le ștampileze. Șeful știe ce vrea !

— Mi-e teamă că da, îi răspunse Jan atît de încet, încît Liduška nu-l auzi.

— Despre plecarea lui la minister nu știți nimic ? își continuă secretara țesătura neîncetatelor sale întrebări de recunoaștere.

— Mie nu-mi face confidențe. Mai curînd dumitale... Femeia, pe cîte știu, scoate de la bărbat toate secretele !

— Da, dar nu de la șeful meu. După mine, șefului nostru nu prea-i sînt dragi femeile.

— Se poate, exclus n-ar fi...

Da, asta e, Daneš nu știe să iubească, aici e buba, își spuse Jan în sinea lui. Nu știu nimic despre planurile lui, dar despre această lipsă a lui știu mai mult decît îți închipui tu fetițo !

Apoi luă scrisorile ștampilate și se întoarse în biroul lui.

S-ar putea ca Daneš să se fi liniștit și pentru faptul că Maria e plecată. Numai că într-o zi ea se va întoarce, trebuie să se întoarcă, fiindcă unul fără altul nu putem trăi. I-a scris două scrisori, nu i-a răspuns decît la una, în care-i povestește multe, dar lucrul cel mai important în această scrisoare este exprimat prin cuvintele : te iubesc și mă chinuie dorul... Există pe lume cuvinte mai frumoase ? Nimeni nu i le-a spus vreodată, pînă acum.

Și cît e de prevăzătoare : îmi scrie la institut, dar plicul nu trădează cîtuși de puțin o scrisoare duioasă de dragoste, e un plic sobru, iar adresa e bătută la mașină. Jan ține scrisoarea în sertarul mesei de lucru și uneori simte nevoia să se uite la ea sau cel puțin s-o mîngîie.

Într-o zi o să-i scrie Mariei un singur cuvînt : vin. Iar dorința lui nețărmurită era ca asta să se întîmple cît mai curînd.

Înainte de toate însă, trebuie să procure tot felul de lucruri pentru micuța Helenka : creioane pastel, o păpușă, o carte nouă cu poze, ca să aibă cu ce să se distreze atunci cînd vremea nu va fi prielnică jocului afară. Iar anul ăsta mai trebuie să-i cumpere și un colac pneumatic, căci începe să învețe înotul. Dacă nu cu

Helena, atunci cu el, după ce se va duce s-o schimbe la sfîrşitul concediului ei. O să fie o perioadă frumoasă... Dar în clipa următoare oftă : nu, nu va fi, pentru că în toată perioada asta nu voi putea merge la Maria.

Vai, dragostea e alcătuită numai din despărţiri.

Un poet galant spune că pînă şi atunci cînd doarme cu adorata lui într-un pat confortabil, îndrăgostitul e păgubit de multe, fiindcă în somn nu ştie că dorm împreună. Dimpotrivă, cînd nu e cu ea visează şi o are lîngă el, foarte aproape. Şi, astfel, poetul îşi pune întrebarea : de fapt, cînd e despărţit de ea ? Cînd sînt împreună sau cînd nu sînt ?

De aceea suferinţa îndrăgostiţilor e atît de mare şi, în acelaş timp, atît de dulce, încît niciodată nu se sfîrşeşte, şi cu cît bea omul mai mult din izvorul iubirii, cu atît e mai însetat.

Acasă e zăpăceală mare, dulapurile sînt deschise, toată îmbrăcămintea care ar putea fi luată în considerare e atîrnată pretutindeni : pe uşile şifonierelor, pe scaune, pe clanţele ferestrelor. Cîndva Jan rîdea forţat în faţa acestei dezordini, acum însă se fereşte să dea în vileag că spectacolul i se pare ridicol. De altfel, nu e nimic de rîs în povestea asta — căci femeia are, pur şi simplu, mai multe griji cu îmbrăcatul, chiar dacă se duce într-o mică pensiune de pe valea Sazavei.

E seară, dimineaţa pornesc la drum, două valize sînt gata făcute, dar încă nu-i totul

aşa cum ar trebui să fie. Pe micuţa Helenka au trimis-o la culcare.

— Eşti sigur că rabla noastră ne mai duce anul ăsta la destinaţie ? întreabă doamna Helena cu faţa încruntată.

— Bineînţeles. E în perfectă ordine.

— Mă rog, asta-i convingerea ta, dar e adevărat ? Cînd te-ai dus după muierea lui Daneš tot aşa ai spus, şi pe urmă ai fost fericit că aţi ajuns la Praga noaptea.

— A fost o întîmplare.

Deodată, Helena se ridică în picioare. Tăcerea pe care şi-o impusese se umflă pe neaşteptate ca un val din adînc. Aranjează prosoapele curate în şifonier şi închide uşa cu violenţă.

— Mare greşeală a fost că te-ai dus după ea.

Şi, văzînd că Toman tace, simţind, de bună seamă, că păşesc amîndoi pe o gheaţă subţire, Helena adăugă :

— Ori poate nu ştii ?! N-ai stat de vorbă cu Daneš ?

— Ba da. Mi-a mulţumit că am adus-o.

— Interesant! Şi de asta a trimis la tine inspecţia ?!!

Îi căzură mîinile de-a lungul trupului. Jan se străduia din răsputeri să ocolească această discuţie.

— Ţi-a pierit graiul, aşa, deodată ? întrebă ea. Ori, într-adevăr, nu-ţi mai pasă de nimic ?

— Nu-i aşa, am stat de vorbă cu funcţionarul care a făcut inspecţia, şi totul e în ordine.

— În afară de faptul că Daneš va începe să te ia la zor și, dacă va avea chef, va demonstra că nu e totul în ordine. Pentru că șeful are întotdeauna dreptate.

Jan strînse din umeri. Simțise și el, prea bine, că Daneš se schimbase, pe neașteptate. Cînd încercă să iasă din încăpere, Helena strigă după el, iritată la culme :

— O să te coste cam scump plimbarea cu bărcuța, prostănacule !

Jan rămase înmărmurit. Ce putea să știe ea despre această poveste ? Ce știe, de fapt, despre el și Maria ? Pînă acum era sigur că nu știa nimic. Pînă acum era dispus să ducă el această povară și să facă totul ca să nu cadă și asupra ei... Plimbarea cu bărcuța... Înainte de plecare, Maria mi-a spus că Daneš știe, probabil, ceva despre ei... Atunci, cînd s-au despărțit la intrarea în gară... Bănuia ? Ori știa ceva ce-i tăinuise ?

Se întoarse spre Helena și o privi uluit, drept în față :

— Ce te zgîiești așa ? Nu sînt chiar atît de proastă cum îți închipui tu. Știu destul despre tine ! De la Daneš, dacă te interesează !

Ultimele cuvinte îi ieșiră din gură mai repede decît ar fi vrut, și, deodată, se trezi descumpănită. Adăugă la iuțeală :

— Da, am stat de vorbă cu el, firește, întîmplător, și mi-a spus că numai tu ai reținut-o la Praga pe muierea aceea.

— Daneš a avut întotdeauna înclinația de a face pe marele inițiat. Încă de pe băncile școlii.

— Daneš v-a văzut pe amîndoi, în timp ce vîsleați pe Vltava. Restul i-a fost ușor să și-l imagineze.

Era foarte mulțumită că izbutise să scape basma curată. Acum Jan n-o s-o mai întrebe cînd și unde s-a întîlnit cu Daneš. Ah, Doamne, își spuse în sinea ei, poate era mai bine dacă tăceam. Toată povestea e atît de încurcată, și atît de penibilă. Dar bărbatul meu mă scoate întotdeauna din sărite cînd începe să facă mutra asta nepăsătoare. Nu suport firea lui și el știe acest lucru. Poate că face toate astea dinadins.

Dacă și-ar impune chiar acum să tacă, totul ar fi în perfectă ordine. Dar esența gîlcevii rezidă în faptul că vorbele se rostogolesc mai repede decît le poate direcționa gîndirea. În cearta conjugală, mai ales, fiecare dorește să aibă dreptate și ultimul cuvînt. Iubiții se ceartă din dragoste, soții din principiu.

Viermele mîniei — și al geloziei nemărturisite — roade în ea neîncetat și, de aceea, Helena îl întreabă batjocoritor :

— Ai putea să-mi spui de ce te-ai dus cu barca aia blestemată ?

— Pentru că așa a vrut ea.

— Și tu a trebuit să faci tot ce a vrut ?

— Am făcut-o...

— De ce ? ! ?

Acum, ce-i drept, s-ar fi potrivit ca Jan să ridice din umeri, așa cum era obișnuit, doamna Helena ar fi izbucnit într-un rîs sardonic, ar fi trîntit ușa în urma ei și povestea ar fi fost lichidată. Dar, deodată, în fața lui se postă

un fel de umbră înaltă, care-i întunecă vederea. Şi iată că, pe neaşteptate, nu mai fu în stare să rostească nimic altceva decît :

— Fiindcă o iubesc, deşi presimţea că vorbele astea aveau să-i fie fatale.

Pe urmă se aşternu o tăcere care explodă în adînc. Helena izbucni. La început, fireşte, ar fi dorit ca strigătele ei să sune a batjocură, dar răzbea din ele şi vaietul tînguitor al dezamăgirii. Şi, bineînţeles, la firea ei, înainte de toate, furia : Cum adică să îndrăznească, un molatec ca el să spună aşa ceva ! ? ! Oare nu-şi dă seama cât e de caraghios ? Oare nu-şi dă seama că-i nebun ? Să nu realizeze, oare, că spune acest lucru despre femeia pe care şi-a adus-o la Praga însuşi directorului Daneš ? Chiar dacă i-ar plăcea la nebunie — dar eu una mă îndoiesc pentru că nu văd la ea nimic deosebit, e o gîsculiţă obişnuită de provincie — dar, mă rog, chiar dacă ar fi putut să-l zăpăcească de cap, n-ar fi fost oare de datoria lui să renunţe la această nesăbuinţă şi să întoarcă privirea în altă parte ? Oare fapta pe care a săvîrşit-o îl priveşte numai pe el ? Oare nu a atras în acest joc întreaga familie ? Consecinţele acestei poveşti — şi nimeni nu se poate îndoi că ele vor fi — nu vor fi suportate, oare, de toţi trei ? Ce-şi închipuie, aiuritul ? !...

Din toată zăpăceala asta şi de atîta furie, se simţi, în cele din urmă, cuprinsă de un fel de slăbiciune. Se aşeză zdrobită pe canapea şi îşi lăsă mîinile în poală.

— Ţi-ai pierdut minţile ! spuse mînioasă.

Jan o aprobă dînd din cap, n-ar putea rosti

o vorbă în propria sa apărare. De altfel, ce ar mai fi putut să spună ? A dat şi-aşa dovadă de destul curaj, de un curaj de-a dreptul hazardat, în clipa în care i-a mărturisit deschis cum stau lucrurile. Acum chiar nu mai avea nimic de adăugat.

— Într-adevăr, ţi-ai pierdut minţile, repetă Helena. Dar, ce-i drept, ai ştiut să alegi ! Amanta lui Daneš ! Şi te mai prinde mirarea că a început să-ţi arate colţii...

Se înfuria, dar totodată îşi dădea seama că pe această canapea şezuse nu de mult cu Daneš.

Simţi cum o ia cu ameţeli.

Şi, din toată aiureala, se trezi deodată zîmbind. Strîmb, răutăcios, dar zîmbea.

— Aşadar, îmi eşti necredincios ! Asta zic şi eu surpriză. *Tu* necredincios *mie*...

Repetă aceste cuvinte cu o anumită voluptate, ca să-l facă să simtă cît de caraghioasă e întreaga situaţie.

Cu uimire realiză că, de fapt, ea nu-i reproşează infidelitatea, ci, pur şi simplu, se socotea jignită de faptul că tocmai el fusese acela care zguduise temelia căsniciei lor. De bună seamă, împărtăşea credinţa că numai ea poate s-o zdruncine.

— Îmi pare rău, spuse el, cu o voce scăzută. Am încercat să rezolv problema asta singur, cu mine însumi. Regret că n-am reuşit.

— Asta-i tot ? întrebă ea, ridicîndu-şi privirea.

După care se sculă în picioare probabil că totuşi nu şedea bine pe canapeaua aceea, căci,

uneori, amintirile sînt mai insistente și mai sîcîitoare decît insectele.

— Altceva nu-mi spui ? reluă ea.

— N-am ce. Poate doar atîta că Daneš nu trebuie să se răzbune pe mine. Eu nu i-am greșit cu nimic și nu i-am făcut nici un rău. Pur și simplu, ea n-a mai vrut să fie cu el, iar eu am înțeles-o.

— În schimb, pe mine nu m-ai înțeles niciodată. Dar asta, firește, nu te-a deranjat.

— De mult am încetat să ne mai înțelegem, și tu știi prea bine acest lucru. Ceea ce s-a întîmplat acum, ar fi trebuit, poate, să se întîmple cu mult înainte. Întotdeauna ai spus că nu sînt un soț bun. Cu o asemenea convingere e greu traiul pentru amîndoi.

— Și ce intenționezi să faci ? Să ceri divorțul ?

— Nu m-am gîndit la asta niciodată.

— În cazul ăsta îți recomand să începi să te gîndești cît mai repede. De plecat poți să pleci cînd vrei. Eu n-am să te rețin. N-am chef să fac pe rivala unei cîntărețe ratate... Ar fi sub demnitatea mea !...

Și, rostind aceste cuvinte, ieși din încăpere cu un aer de trufașă superioritate. Din spatele ușii se mai auzi o dată glasul ei :

— Sper că mîine dimineață ne duci cu mașina !...

Dădu din cap aprobator, dar, de fapt, n-avea cui.

Se așeză într-un fotoliu pe care-l trăsese mai aproape de fereastră, — voia, poate, să privească stelele. Apoi stinse lumina și rămase cu ochii întredeschiși.

Am făcut, dragă Maria, tot ceea ce am putut și a trebuit să fac. N-avea nici un rost să tăgăduiesc, și dacă nu ești de acord, iartă-mă. Pot tăgădui orice, dar pe tine nu. Nu pot și nici nu vreau.

Se uita la fereastra întunecată și avea senzația că bolta se prăbușește toată undeva, într-un abis — nu cădeau stelele, ci cădea pur și simplu totul, prăbușindu-se odată cu el, într-un spațiu nemărginit.

Cad și nimic nu mă poate opri, iubirea mea ! Nimic decît mîna ta, dar ea e departe !...

Cînd intră în dormitor, Helena izbucni într-un hohot de plîns nestăvilit. Șiroaie de lacrimi i se prelingeau pe obraji și pe bărbie, dar ea nu le ștergea. Avea nevoie de lacrimi, ca să i se ușureze inima. Era bucuroasă că Jan n-a venit după ea. A înțeles că nu va mai veni niciodată și de aceea plînsul ei era cu atît mai intens și mai stăruitor. A trebuit să treacă un timp îndelungat pînă să i se usuce lacrimile de la sine. Pe urmă se simți mai bine, mai liniștită, slăbise în ea un fel de presiune greu de suportat ; își frecă ochii, apoi își unse fața cu cremă.

Avea sentimentul că prin plînsul ei adusese o jertfă obligatorie întregii sale vieți conjugale. Acum putea iar să reflecteze rațional.

Abordă, înainte de toate, cazul Jan. A înțeles că în noua lui legătură el era personajul secundar. Era atît de obișnuită să-i atribuie

vioara a doua, încît nici prin gînd nu-i trecea să-i distribuie rolul principal. Fără voia lui a ajuns, pur și simplu, să depindă de această femeie. Lucrurile s-au petrecut, probabil, așa : la început a avut față de ea o comportare cuviincioasă, plină de amabilități și atenții, pentru că era vorba de o chestiune care-l privea pe Daneš, ca apoi ea să-l îmbrobodească în asemenea hal, încît să-l facă să creadă că e îndrăgostit.

Helena era secretară, și, după părerea ei, cîntul era o ocupație măruntă, — ceva lipsit de noblețe, ce nu-i stă bine unui om cu bun simț. În mintea ei, profesiunea de cîntăreață purta în ea o anumită doză de imoralitate.

Firește, prin asta nu intenționa cîtuși de puțin să diminueze vinovăția lui Jan. A provocat o răsturnare de situații, și încă una adîncă prin aceea că a mărturisit. Iar această mărturisire era considerată de ea drept o circumstanță agravantă. Dacă ar fi tăgăduit, l-ar mai fi înțeles. De altfel, dacă ar fi tăgăduit, ea n-ar fi avut nici o dovadă a infidelității lui. Faptul că s-a plimbat cu femeia aceea în barcă, era dispusă să-l pună pe seama unui capriciu de-al ei, pe care el i l-a satisfăcut. Oare n-a spus că s-a dus cu barca pentru că aceasta a fost dorința ei ? Trebuia să se oprească aici. Mai mult nu trebuia să spună, — nu era obligat să mărturisească. Da, dar el n-a tăcut și a mărturisit !... Și unde mai pui că a făcut asta cu aroganță, cu un fel de bucurie nerușinată !

Dacă Helena ar fi fost în stare să priceapă că pe lumea asta mai sînt și asemenea lucruri

cum e, de pildă, elixirul dragostei, poate că ar fi înțeles mai bine esența întregii probleme. Dar nu era în stare de așa ceva. Iar viața omului e de asemenea natură, încît în desfășurarea ei sînt valabile și alte legi decît cele conținute de rațiune și logică. Îndeosebi în chestiunile de dragoste, căci aceasta e ca un fluviu subteran care-și vede necontenit de drumul lui, nouă absolut necunoscut, și se ivește la suprafață pe neașteptate, acolo unde i se năzare, uimirea noastră provocîndu-i, de bună seamă, o bucurie răutăcioasă.

Pe scurt, dacă Jan ar fi fost un bărbat cu scaun la cap, care ține la onoarea lui, ar fi trebuit să nege totul, ba, putea să și jure că între el și ea n-a fost nimic. În definitiv, nici Daneš nu era chiar atît de convins că Jan a fost acela care a reținut-o pe Maria la Praga. Dar Jan a recunoscut cu mîndrie : O iubesc ! Prostănacul, bruta ! Prin asta a dat la iveală cît de puțin îi pasă de soția lui.

Cînd oamenii se aprind de indignare nu prea mai țin seama de adevăr, căci, în mînia lor, adeseori sfîntă, adevărul e pentru ei o povară. Să cîntărească vina și pedeapsa e în stare numai cel ce-și poate stăpîni mînia. De aceea judecătorii sînt înzestrați cu o minte rece și cu o indiferență reținută. Ca să poată pronunța sentința tribunalului — nu a lor ! — ei se sprijină pe un ansamblu de reguli — de mult convenite — care alcătuiesc codul de legi. Nefiind cunoscuți ai vinovatului, nici ai victimei, ei s-au adaptat să decidă cu imparțialitate. Misiunea lor nu constă în infailibilitate, ci în

menținerea echilibrului. Căci, vorba ceea, cîntarul se află întotdeauna în mîna doamnei Justiția! Cîntarul și sabia! Judecătorii pronunță sentința, după care se duc la masă ca orice om al muncii. Nu sînt chinuiți de gîndul că celui condamnat nu-i arde acum, pentru nimic în lume, să pună ceva în gură.

Iată de ce, doamna Helena, cuprinsă de flăcările mîniei, nu are dreptul să-și judece soțul. În schimb poate fi furioasă pe el, și asta nu trebuie să i-o ia nimeni în nume de rău. Nu i se cuvine roba, dar îi stă bine cînd își frămîntă de zor batista. Nu are simțul principiului de bază al justiției, deoarece consideră mărturisirea soțului drept o circumstanță agravantă. Nu are nevoie să cunoască paragrafele legii — știe cît se poate de precis că moartea e o osîndă prea mică pentru acest răufăcător. De aceea se și căinează și se blestemă că a fost toată viața castă fără nici un rost, deși a avut atîtea prilejuri!... Se gîndește aproape înduioșată la pictorul acela bărbos: mă despărțea doar un pas de infidelitate, dar am rezistat! Gîsca de mine!

Mă rog, Daneš... Daneš e acum salvarea mea, strigă în sinea ei; singura cale de a scăpa din vîltoarea în care m-a tras propriul meu soț, ticălosul!

Se sprijină cu fruntea de sticla rece a ferestrei și cumpănește bine plecarea din Praga mîine dimineață, cu micuța Helenka. Pleacă jignită, umilită, trădată. Firește, în felul ăsta Jan va avea mînă liberă să facă ce vrea — dar ce anume? Femeia aceea nu se află la

Praga. În aceeași perioadă însă, va avea și ea posibilitatea să-și arunce ochii prin lume. E limpede că Daneš va veni curînd s-o viziteze, în privința asta erau înțeleși. Aiuritul ar fi fost dispus să vină din nou la ea acasă. Numai că unele lucruri nu pot fi repetate. Cel puțin nu în propria locuință.

Se înțelege că lui Daneš o să-i spună ce mărturisire i-a făcut Jan, asigurîndu-l că nu s-a înșelat, și în felul ăsta o să-i ațîțe și mai mult mînia împotriva lui Jan. Daneš e un bărbat chibzuit și prevăzător: inspecția aceea îi oferă motivul de a se descotorosi de Jan, oricînd ar avea chef. Acesta, la rîndul lui, va simți curînd gustul amar al înfrîngerii. Iar femeia aceea nerușinată își va da seama că s-a încurcat cu un om fără situație, un om care numai cu mare greutate își va găsi o nouă meserie. Dacă e atît de sigură de ea, n-are decît să aibă o grijă în plus! Cum anume vor trăi atunci cînd vor fi amenințați de atîtea lipsuri? Femeile nu iubesc bărbații năpăstuiți de grijile existenței. Dragostea, firește, își vede de drumul ei, dar pînă la urmă pîinea e mai importantă ca orice. Declarația de dragoste nu are forță atunci cînd omului îi ghiorăie mațele de foame.

Da, perspectivele sînt mai mult decît prielnice.

Firește, mai rămîne de rezolvat un lucru — legătura ei cu Daneš. Nu-și face nici o iluzie, Daneš e un bărbat cu succes și, de obicei, bărbații de tipul lui nu-și fac probleme și nu-și complică viața din pricina dragostei. Poate găsi

la el un sprijin, dar nu trebuie să se gîndească la ceva definitiv. Helena nu se numără printre femeile dispuse să agațe de gîtul primului bărbat toate grijile ei, și, în felul ăsta, să-l îndepărteze înainte de a fi apucat să-i spună toate necazurile care o frămîntă. Helena e o femeie de sine-stătătoare. Nu are deloc intenția să pășească pe calea căsniciei, și tocmai de aceea poate să-i cadă bine lui Daneš. Nici un cuvînt n-am voie să-i suflu despre nefericirea mea! Simplu, așa s-a întîmplat, așa stau lucrurile, mă despart de Jan și, în felul ăsta, sînt mai liberă...

Daneš are, desigur, o slăbiciune: îi place să ocrotească femeile care-i cer acest lucru. Dar necazurile lor nu trebuie să fie prea multe; i se deschide perspectiva unei cariere strălucite, căreia îi subordonează totul. În cele din urmă, pînă și femeia care a știut să-l domine cu desăvîrșire a pierdut în fața lui în clipa în care i-a cerut să se decidă pentru ea. Nu, categoric, Daneš nu are de gînd să-și complice viața cu nici un fel de legături. În privința asta, Helena e o parteneră excelentă. Își păstrează onestitatea, dar nu renunță la legături amoroase. E părăsită de soțul ei și, de aceea, salută o mînă de ajutor și căldura consolatoare a unor brațe străine. În plus are și un copil, și asta spune tot: nu contează pe nimic altceva decît pe o relație agreabilă.

Și, în cel mai rău caz, poate fi așa cum se scrie în anunțurile la mica publicitate: *ulterior căsătorie posibilă...* De aceea se cere ca jalea ei să nu-i devasteze chipul, iar ea să nu uite nici o clipă că trebuie să se mențină în formă, cît mai multă vreme.

Cînd, în sfîrșit, izbuti să adoarmă, era nu numai echilibrată sufletește, dar avea în fața ei și perspectiva unei șanse palpabile. Se poate spune că menajul ei deși se sfîrșise cu o catastrofă, cel lovit era mai curînd cel ce o provocase. Ea iese din toată povestea ca dintr-o baie de mare: cu părul năclăit, dar trupul ei proiectează, în bătaia soarelui, o umbră frumoasă și tenul ei e proaspăt.

N-avu nici un vis, doar sentimentul plăcut că destinul ei se afla în propriile mîini. Și conștiința că justiția va avea parte de satisfacția cuvenită.

Jan, dimpotrivă, se chinui cumplit, căci acesta e destinul îndrăgostiților. Cine iubește suferă. Cine nu iubește, duce o viață cumpătată, cerul de deasupra lui e fără nori, dar și fără soare. Pe asta se întemeiază, de altfel, farmecul pașnic al legăturii conjugale.

Dimineața porniră cu destulă întîrziere, dar asta la ei era un lucru obișnuit. De fiecare dată cînd plecau în concediu cu fetița nu puteau să respecte ora stabilită... Jan era palid, căci nu dormise toată noaptea, doamna Helena tăcută și numai din cînd în cînd o dojenea, sobru și lapidar, pe micuța Helenka. Aceasta se sinchisea prea puțin de strigătele ei, era oarecum învățată cu nervozitatea mamei și, în afară de asta, pentru ea începea acum perioada magică, adevărata vacanță.

În toată clădirea era o mare agitație, legată de această plecare — doamna Hronkova stătea proțăpită pe trotuar ca să nu-i scape nimic, și, ori de cîte ori unul din cei trei aduceau ceva la mașină, avea grijă să-i ureze drum bun și să aibă parte de vreme frumoasă.

Domnul Chyle își făcu apariția o singură dată, le ură și el călătorilor drum bun, iar lui Jan îi spuse, trăgîndu-l ușor într-o parte:

— N-ai o mină prea veselă...

— Vă miră ?

Bătrînul dădu din cap și-i răspunse în șoaptă :

— Stăm noi de vorbă într-o seară, la un păhărel de vin...

După care îi strînse mîna și se retrase, sprijinindu-se cu demnitate în bastonul lui.

Era o zi superbă, cerul avea o culoare albastră aproape ireală.

— La radio au anunțat vreme închisă, asta înseamnă că va fi frumos, proroci doamna Hronkova.

Observă cum cei doi soți trec unul pe lîngă celălalt fără să-și spună o vorbă, și oftă înăbușit. Ce mai, din clipa în care păcatul se instalează în casă, totul se dă peste cap, și asta se vede numaidecît.

În fine, porniră. Coborîră strădușa îngustă, îndreptîndu-se spre piațetă, și în timpul ăsta Jan asculta cu încordare uruitul motorului.

— Merge fără cusur, auzi ? aruncă el ca din senin, dar doamna se înverșuna în tăcerea ei.

De fapt, tăcu tot drumul ; singura care nu mai contenea să vorbească era micuța Helenka. Grija ei cea mare era dacă la pensiune va regăsi aceeași copii care fuseseră și anul trecut.

— Cred că unii din ei vor fi, o liniști Jan. Dar tu ești acum cu un an mai mare, așa că s-ar putea să-ți găsești alți prieteni. Dar, în primul rînd, să începi să înveți înotul. Copiii de vîrsta ta trebuie să știe să înoate. Altfel o să fii nevoită să înveți la școală...

— Unde la școală ? ! ? se minună fetița, cu toată sinceritatea. Acolo nu se învață înotul...

Jan începu să rîdă, dar numaidecît amuți, căci rîsul lui avea o rezonanță ciudată în tăcerea în care era învăluită doamna Helena.

— La școală nu, dar la bazin se învață, reluă el cu sobrietate. Iar tu va trebui să știi, și, pe urmă, nu-ți va mai rămîne decît să le dai sfaturi celorlalți ca să învețe și ei.

Ideea îi plăcu foarte mult micuței Helenka.

Pe șosea erau depășiți mereu de alte mașini, dar unii șoferi își întorceau privirea spre bătrînul Tudor, cu o admirație mută. Cîndva povestea asta avea darul s-o irite pe doamna Helena și-i reproșa soțului că-i place să circule cu exemplarul acesta de muzeu, numai pentru că-i un vanitos incorigibil. Acum însă, tăcea mîlc, umbrindu-și ochii cu palma.

Cînd ajunseră la destinație, constatară că mai toți oaspeții pensiunii se numărau printre cei pe care-i cunoșteau, personalul se schimbase doar în mică măsură, așa că Helen-

ka era entuziasmată. Se aflau aproape toți copiii de care-și aducea aminte și, peste puțin timp, dispăru cu ei în grădină.

Jan cără valizele și sacoșele în camera rezervată lor. Unii cunoscuți veniră numaidecît să-i salute, și numaidecît se înfiripă acea conversație formală care, în esență, se naște atunci cînd oamenii n-au, de fapt, ce să-și spună.

Bărbații, în general, îl compătimiră pe Jan pentru faptul că se întorcea acasă în aceeași zi, ar fi cazul să rămînă măcar pînă duminică, la cîrciuma de pe stăvilar au o bere cinstită, de douăsprezece grade. O îndemnară chiar pe soția lui să nu-l lase să plece. Helena adoptă însă o atitudine rece, exprimînd refuzul categoric: rămînerea lui ar însemna un pat suplimentar pentru fetiță și, în afară de asta, soțul ei mai are o mulțime de treburi de rezolvat la Praga.

Luară prînzul la o masă mare și cu cît mai puțin doreau să-și vorbească, cu atît mai mult se ocupau de fetiță. Aceasta, sărmana, era nefericită din pricina lor, căci tot ce făcea nu era bine sau nu era frumos. Dacă ar vorbi între ei, n-ar sta tot timpul cu ochii pe ea. Fu fericită cînd, în sfîrșit, primi încuviințarea să lase din mînă furculița cu care fusese silită să mănînce cuminte atîta timp, apoi zvîcnind de pe scaun, ca un arc, o rupse la fugă afară, împreună cu ceilalți copii.

După-amiaza se duseră cu toții la rîu. Jan nu-și luase cu el costumul de baie, așa că stătea îmbrăcat și privea cum se jucau copiii cu

mingea pe mal. Doamna Helena se întinse ceva mai încolo, și se expuse la soare, cu ochelarii pe ochi.

În sfîrșit, ziua începu să se stingă; se apropia vremea cinei — aici timpul nu putea fi deslușit altfel, decît după orele de masă. După cină Jan putea să plece. Se duse în cameră să-și ia lucrurile și Helena urcă în urma lui.

— Sper că peste trei săptămîni ai să apari din nou aici, îi spuse pe un ton glacial.

— Bineînțeles.

— Duminicile nu-i nevoie să vii, Helenkăi o să-i explic într-un fel lipsa ta.

— Nu-i nevoie. Duminica viitoare sînt aici.

— Între timp poți să-ți faci bagajele, continuă ea, cu o voce întunecată.

Se uită la ea, dar nu îi spuse nimic.

— După concediu le rezolvăm pe toate. Ar fi bine dacă te-ai muta de la noi. Din pricina fetiței.

— Dar bine...

— Ai să-ți găsești tu undeva o cameră mobilată, îl întrerupse tăios... Dacă nu la Praga... atunci la ea.

— Bine, bine, dar cum fac cu institutul? Trebuie totuși să mă duc acolo în fiecare zi.

— Crezi?! se minună Helena. În locul tău, n-aș fi chiar atît de sigură.

Ce putea să răspundă la această afirmație? Strînse ca de obicei din umeri și tăcu. În pragul ușii se opri — s-ar cuveni totuși să-și ia rămas bun. Helena era întoarsă acum cu fața spre fereastră și nu catadicsi să răspundă la

cuvințele lui de bineţe, rostite cu o voce sugrumată.

Coborî în hol. Mai ascultă cîteva invitaţii stăruitoare la o partidă de canastă, dar el le refuză asigurîndu-i pe toţi că va fi reprezentat mult mai bine de soţia lui.

Se duse la maşină şi îşi roti privirile în jur, căutînd-o pe micuţa Helenka. Fetiţa era atît de cufundată în jocul din vechiul pavilion, încît cu greu se lăsă ispitită să iasă afară şi să-i lipească un pupic, ce-i drept, cuminte, dar foarte grăbit.

De fapt, nici ea n-are nevoie de mine, îşi spuse Jan, cu întristare, în timp ce urca în maşină. Cîţiva cunoscuţi se uitară, să vadă cum porneşte maşina şi, constatînd că reuşise de la prima încercare, dădură din cap admirativ.

Comportarea Helenei avu darul să-l amărască dar, în esenţă, o înţelegea. Probabil că are dreptate şi bine face împingînd lucrurile spre un deznodămînt cît mai grabnic. Îţi faci bagajele... Şi ? Unde mă duc ?

La ea... zîmbi amuzat, căci Helena rostise aceste cuvine de parcă ar fi pronunţat o sentinţă, — pentru el însă, ar fi visul cel mai fermecător. Dacă ar fi cu putinţă, ce bine ar fi !

Nu mergea prea repede şi totuşi, deodată se înspăimîntă constatînd că ajunsese fără voia lui în marginea şoselei. Frînă brusc şi maşina se opri. Mda, se pare că încep să moţăi ! îşi spuse în sinea lui. Trase adînc aerul în piept şi se sili să se scuture de oboseala nopţii nedormite. Trebuie să ajung acasă, înainte de toate trebuie să dorm. Pe urmă, devreme de tot, pornesc spre Maria. Pe întuneric, aşa ca să ajung la ea îndată după revărsatul zorilor.

Ce-i drept, nu cunoştea locul unde locuia, dar drumul îl avea în minte în întregime, învăţat după hartă. Cum se crapă de ziuă va ciocăni la uşa ei. Cea mai frumoasă răsplată pentru el va fi să vadă uimirea ei plină de bucurie.

Umbrele se prelungeau — aprinse luminile.

Cînd sosi la Praga, era la capătul puterilor. Lăsă maşina în faţa casei, urcă scările şi cînd ajunse sus căzu pe pat, frînt de oboseală.

— Maria, Maria, spuse cu voce tare. Ce minunat e că, în sfîrşit, pot să-ţi rostesc numele în gura mare.

Celor ce citesc, de preferinţă, poveştile de dragoste din timpurile mai îndepărtate, le este cunoscut faptul că vestitul cavaler Tristan din Leonois pornea mereu pe drumul unei noi aventuri spre castelul Tintagel, în care frumoasa Isolda sălăşluia în preajma regescului ei soţ. Era anevoios să înfrunţi şi să birui cu o luntre mică valurile agitate ale mării — asta pe de-o parte, iar pe de alta, să scapi ochilor iscoditori ai piloţilor de nave ai regelui Marek. Putea să-şi piardă viaţa la tot pasul gîtlejul mării era veşnic deschis gata să-l înghită, iar săgeţile căpitanilor de vase stăteau

pregătite să-l atingă în orice clipă. Pa capul lui se anunțase o recompensă importantă.

Cu toate acestea — sau poate tocmai de asta, căci aflați că întîmplările amoroase sînt legate întotdeauna de marea aventură, ca și cînd o lectură obișnuită de dragoste n-ar oferi destulă distracție — cu toate acestea, ziceam, temerarul nostru cavaler trecea peste orice, îndurînd toate primejdiile, numai să poată fi în preajma iubitei sale Isolda.

Firește, amorezul de azi nu-i obligat să riște atît de mult, expunîndu-se întru totul stihiilor sau iscoadelor răuvoitoare. Se încredințează tehnicii: mașinii, trenului, avionului, scurtînd în felul acesta distanțele cît e cu putință. Ajunge la iubita lui într-o oră sau două și în aceeași zi se poate întoarce acasă, fără să se zorească ori să alerge cu sufletul la gură.

Jan se încredință mașinii lui dar, înainte de toate dorului său nestins de a o vedea pe Maria. Se simțea cuprins de o bucurie neobișnuită pentru că, deodată, nu mai era silit să-și tăinuiască iubirea.

Omul care ascunde ceva, îndeosebi dragostea, suferă și se simte, probabil, așa cum se simțea Prometeu, atunci cînd vulturul venea să ciugulească zilnic din ficatul lui. Pînă la urmă ajunge, într-adevăr, să-și piardă vigoarea și să se ofilească.

Din clipa în care Maria își făcuse apariția în viața lui, Jan simțise, pe de o parte, favorul marii iubiri, iar pe de altă parte, era întristat de taina lui care-l apăsa ca o boală. Acum taina nu mai exista, iar el avea sentimentul că în fața lui s-ar fi deschis poarta raiului: nu mai avea nimic de ascuns și se simțea nespus de bine.

La această reflecție trebuie adăugat că, la fel ca bărbatul, suferă și femeia care are un iubit și e silită să-l tăinuiască în fața soțului. Așa trăiesc adeseori unul lîngă altul, soț și soție, și se usucă de o boală pe care nici un doctor nu-i în stare s-o lecuiască. În cele din urmă, mor chinuiți de o proastă dispoziție sau de o insuficiență respiratorie, de o boală de inimă sau vasculară, și sînt aproape beatificați pentru devotamentul lor în căsnicie: unul nu i-a supraviețuit multă vreme celuilalt. Și, cînd colo, adevărata cauză fusese, de fapt, în altă parte.

Jan era acum eliberat de povara secretului său și simțea în el o liniște neobișnuită, firește în afara nerăbdării de a-și vedea cît mai repede iubita. Cu fiecare clipă, pe măsură ce mașina înainta, se apropia tot mai mult de ea și faptul în sine avea darul să-l încurajeze nespus de mult.

Cînd ieșise din Praga, pretutindeni era pustiu, abia începuseră să mijească zorii, cerul, spre răsărit, prindea încet-încet să se roșească și Jan nutrea speranța că va ajunge la destinație foarte devreme, la o oră la care pînă și într-un orășel mic de provincie nu poate stîrni prea multă agitație. În revărsat de zori sosesc în vizită rubedenii și, nicidecum iubiții.

Merse fără grijă pînă într-un loc unde începea un fel de variantă şi trebui să se abată din şoseaua principală.

Nu era o cale neinteresantă, dimpotrivă, i se oferea prilejul să cunoască multe sate pitoreşti care abia acum se trezeau din moleşeala nopţii, străbătea crînguri şi zăvoaie, ce-i drept pe un drum nu prea grozav, dar fermecător. În unele locuri nu era clar încotro trebuie să o ia, dar se lăsa condus de simţul lui de automobilist : mergea pe acolo pe unde zărea mai multe urme de maşini, fără să sesizeze că, de multă vreme, mergea într-o direcţie cu totul şi cu totul greşită.

Undeva îl surprinse o fîşie de ceaţă matinală — se întindea de-a lungul unui pîrîiaş ce şerpuia la marginea unei păduri, şi se înălţa încet, ca o cortină ce promite o acţiune neobişnuită, din clipa în care se ridică.

Din păcate nimeni nu ştia dacă pe scenă se va prezenta o comedie sau o tragedie.

Desluşi de cîteva ori nişte mici neregularităţi în bătăile motorului — în anumite momente i se păru chiar, că maşina nu merge, dar de fiecare dată se linişti, constatînd că de vină nu era motorul, ci nerăbdarea din inima lui. Era, de bună seamă, mai iute şi motorul nu-i putea face faţă.

În pădure ceaţa era mai groasă, lăsînd impresia că acolo unde-şi făcea Jan apariţia vremea urma să se strice. Drumul era plin de hîrtoape, şasiul se agăţă la un moment dat de o grămadă de prundiş pe care, de bună seamă, celelalte maşini n-apucaseră să-l împrăştie. Ori, te pomeneşti că nu mai trecuse de mult cineva prin aceste locuri ? Povîrnişul cobora în pantă uşoară : şi, la un moment dat, cînd motorul rămase în pană, Jan preferă să continue drumul, căci ar fi fost păcat să frîneze la vale, ca să caute defectul. În afară de asta locul era pustiu şi neprimitor.

Surprinse, pe neaşteptate, un semn de trecere peste calea ferată. Da, se afla chiar în dreptul lui, din fericire însă, aici nu erau bariere şi putu trece chiar dacă inegalitatea terenului îl sili să frîneze.

Motorul mergea, în cel mai bun caz, cu trei, dacă nu chiar cu doi cilindri, strănuta, sughiţa şi se sufoca.

Din păcate, dincolo de trecere, drumul începea iar să urce, — trenul se strecura pe aici printr-un fel de văgăună. Maşina, ce-i drept, traversase şinele, dar după un timp începu să coboare de-a îndărătelea.

În cele din urmă Jan frînă şi opri chiar pe locul de trecere punîndu-se astfel într-o situaţie de-a dreptul neplăcută : nu era un loc potrivit reflecţiilor cu privire la cauza defectării neaşteptate a motorului. Maşina trebuia împinsă înainte. Izbuti s-o urnească, depunînd un efort nemaipomenit, căci panta din faţă era prea abruptă pentru puterile unui singur om.

În timp ce se căznea împingînd la maşină care, totuşi, era destul de grea, băgă de seamă că pe stîlpii ce străjuiau calea ferată începuse să clipească de zor o lumină roşie. Rămase înmărmurit. Doamne, Dumnezeule, ce prostească îndărătnicie a soartei — încotro să se arun-

ce acum ? Împinse cu disperare, mașina se urni din nou, dar numai în silă și lui i se păru că aude din ceață un șuierat de sirenă ; hai, încă puțin, încă puțin, trenul vine cu adevărat, doar n-o să rămîn agățat aici, ca într-o capcană !

Marfarul își făcu apariția și sirena lui șuieră potrivit regulamentului.

Jan făcu o ultimă sforțare și, într-adevăr, reuși să mute mașina dincolo de șină, dar deodată îi alunecă un picior și în clipa în care trenul se afla pe locul de trecere, mașina coborî un pic, astfel că treptele vagonului o agățară de bara din spate și o răsuciră brusc, trăgînd-o de-a lungul trenului. Se auzi un trosnet de tablă turtită și un scrîșnet de fier tîrît pe patul de prundiș al terasamentului — în cele din urmă mașina se lăsă într-o rînă și trenul merse mai departe, căci marfarul greu nu putea fi oprit de mecanicul locomotivei, acestuia rămînîndu-i doar să raporteze la stația următoare că pe traseu avusese loc o ciocnire de neînțeles, în locul de trecere cu pricina.

În timpul accidentului Jan fu proiectat de șocul mașinii și căzu la pămînt — din fericire departe de linie ; simți doar că fusese lovit de ceva, pînă cînd îl înecă durerea.

Pe urmă, în jurul lui se așternu tăcerea.

Se ridică încet și mai apucă să vadă luminile din spate ale trenului care dispărea în ceață ; nu pricepea însă nimic din ceea ce se întîmplase, simțea în cap un vîjîit mai puternic decît durerea ; își atinse obrajii și țeasta,

apoi își privi palmele. Erau curate, nicăieri nici urmă de sînge. Asta-i bine... Văzu și mașina, zăcînd în imediata apropiere a liniei ferate — turtită, cu geamurile sparte, dar de ce se afla acolo, nu era în stare să înțeleagă.

Se așeză în șanțul șoselei, dincolo de trecerea mașinilor și din clipa aceea nu mai simți nici o durere. Și asta-i bine. Nici de auzit nu mai auzea nimic ; o liniște imensă se lăsă asupra lui odată cu ceața — undeva, pe bolta cerului, își croia drum soarele, departe și ireal.

De fapt totul e departe și ireal. Iar cel mai departe sînt eu ; departe de mine, însumi, în nevăzut...

După mult timp trecu pe acolo o camionetă. Zărind epava mașinii șoferul opri și, sărind de la volan, se duse repede să vadă ce se întîmplase ; în mașină însă, nu găsi pe nimeni.

Cînd reveni în șosea, surprinse un bărbat așezat la rădăcina unui copac. Stătea cu ochii închiși și nu făcea nici o mișcare. Șoferul strigă :

— Dumneata erai în mașina aceea ?! Mare baftă ai avut. Dacă rămîneai acolo te făceai zob ! Spune-mi, n-ar fi bine să te duc la un doctor ?

Bărbatul nu se clinti.

— M-auzi ?! reluă șoferul, plin de îngrijorare. Te ajut să te ridici, nu vrei ?

Văzînd că nu-i dă nici cel mai mic semnal, șoferul înțelese că accidentatul se afla încă în adîncul șocului și că lucrul cel mai bun ar fi

să cheme primul ajutor. În așezarea cea mai apropiată alarmă miliția, și la ordinul acesteia porni spre locul accidentului o mașină a salvării de la spitalul raional.

Și astfel, pînă la urmă, după tot felul de tergiversări, peste Jan Toman se bolti tăcerea albă a spitalului unde niște mîini străine îl dezbrăcară, ca apoi să-l pipăie și să-l cerceteze vreme îndelungată.

După-amiaza reveni de urgență medicul primar. Citi fișa alcătuită de tînărul secundar care-l văzuse cel dintîi pe rănit, și-i dăduse primele îngrijiri. Pe chipul medicului se citea gravitatea cazului.

— Două coaste rupte, contuzii, zgîrieturi... Funcțiile organelor fără tulburări evidente... mormăi el, apoi continuă : Știi, domnule coleg, eu unul prefer un om zdrobit în lege, decît un caz ca ăsta. Mi-e teamă că una din funcții e totuși tulburată și încă serios. Funcția creierului.

— E de mirare că omul ăsta mai trăiește, după un asemenea accident, rosti oarecum ofensat medicul secundar.

— Desigur. Putem prevedea chiar că o să trăiască. Numai că, uneori, asta e mult prea puțin, prietene.

Bătrînul și experimentatul medic primar avusese dreptate. La clinica din Praga unde fu dus bolnavul, cazul Jan Toman deveni un interesant eveniment medical, dar, din păcate, totul se limita aici. Cunoștința pacientului rămînea ștearsă în ciuda tuturor încercărilor.

Cînd, în sfîrșit, cu mare întîrziere, doamna Helena află de soarta soțului ei, se grăbi să ajungă cu fetița la Praga — bolnavul însă n-o recunoscu nici pe ea, nici pe micuța Helenka. Se uita la ele fără participare, și tăcea.

O fi așteptînd oare pe altcineva ?

Îngrijorată, Helena îl întrebă pe Daneš dacă n-ar fi de ajutor s-o aducă acolo pe Maria.

— Nu cred, spuse el, răsucind din cap. Nu cred că și-ar aduce aminte de ea. De altfel, cine poate ști încotro pleca ? ! ? Dacă s-ar fi dus cu adevărat la ea, n-ar fi rătăcit, totuși, pînă în locul unde i s-a întîmplat nenorocirea. Sînt multe indicii că nu era stăpîn pe simțurile lui din clipa în care părăsise Praga.

Cuvintele lui Daneš i se par Helenei foarte înțelepte. În definitiv dacă a uitat de ea și de fetița lui să uite și de Maria !

În decursul timpului pe adresa institutului de cercetări sosiră pentru Jan Toman cîteva scrisori cu plicuri obișnuite ; adresa era scrisă la mașină. Colegul Šimáček, expert în dificultățile dragostei, le păstră pe toate, cu cea mai mare grijă. O dată i le arătă domnului Chyle, care venise să-l viziteze la institut. Se înțeleseră amîndoi să le arate bolnavului, cu speranța că aveau să-i redea cunoștința. Nu s-a întîmplat așa.

Atunci se deciseră să deschidă una din scrisori și să i-o citească. Nimic...

Bolnavul privea mereu înainte, spre niște depărtări pe care, în odăița mică de spital, cu plafonul alb, nu le vedea decît el.

Noi știm că și bolnavul Tristan a așteptat-o pe Isolda multă vreme, dar zadarnic ; cînd, în sfîrșit, s-a apropiat corabia care o aducea, era prea tîrziu, Tristan își dădea sufletul. Pe urmă, Isolda, apropiindu-se de patul lui, muri alături de el.

Așa spune povestea de odinioară, compusă de poeți întru mîngîierea și instruirea îndrăgostiților din urmă cu veacuri.

Realitatea de azi e cu totul alta.

Pe zidurile vechii clădiri sînt dezvăluite alte resturi de frescă ; un sgrafit de toată frumusețea, cu linii de o perfectă regularitate, în culori luminoase și întunecate — *chiaroscuro...*

Domnul Chyle urmărește cum înaintează lucrările și e cuprins de o jale adîncă pentru soarta prietenului care a devenit victima dragostei sale nesăbuite.

Doamna Helena e vizitată din cînd în cînd de Daneš, care a rămas la institut și n-a devenit, spre marea lui durere, funcționar superior în cadrul ministerului. Cînd, într-o criză de moment, doamna Helena îi spuse : „Femeia aceea îl are, oricum, pe conștiință !" el dă din cap aprobator, dar în sinea lui gîndește : „Da de unde, și-a făcut-o singur. Omului care nu pierde măsura, dragostea nu-i strică, mai curînd dimpotrivă."

Medicii, firește, nu renunță la speranțele lor. După un tratament de lungă durată, afirmă că se poate întrevedea o anumită îmbunătățire. Unii specialiști de peste hotare recomandă o intervenție chirurgicală. Cine are dreptate ?

În cele din urmă scrisorile încetară să mai sosească, — cei doi domni, Šimáček și Chyle ar fi fost bucuroși să-i poată da o veste expediatoarei, dar nu izbuteau să afle, cu nici un chip, numele și adresa ei.

Și, astfel, presupunem că Maria a înțeles acea tăcere în felul ei ; predă mai departe muzica și cîntul și, uneori, seara, cîntă ea însăși, melodii triste. Dacă domnul contabil va găsi în ele o desfătare, s-ar putea ca totul să se încheie cu bine.

Pentru că oamenii trebuie să trăiască. În ciuda mîhnirilor dragostei, în ciuda hotarelor inconștientului, în ciuda trecutului furibund al timpului și a altor mii de întîmplări mărunte, toate omenești, el trebuie să trăiască !

Orașul își aruncă luminile în beznă, acoperișurile cu olane lucesc în bătaia ploii, portalele palatelor și ale bisericilor încep să se întunece, din havuzuri țîșnesc jeturile de apă. Ferestrele caselor se luminează și se sting, tramvaiele și mașinile își răspîndesc zgomotul lor asurzitor, de undeva se aude o convorbire, un chicot și șoapte de dragoste. Iar în bătrînele grădini, castanii își deschid mugurii lor plini de sevă tinerească...

Dragostea e o comedie nepieritoare.

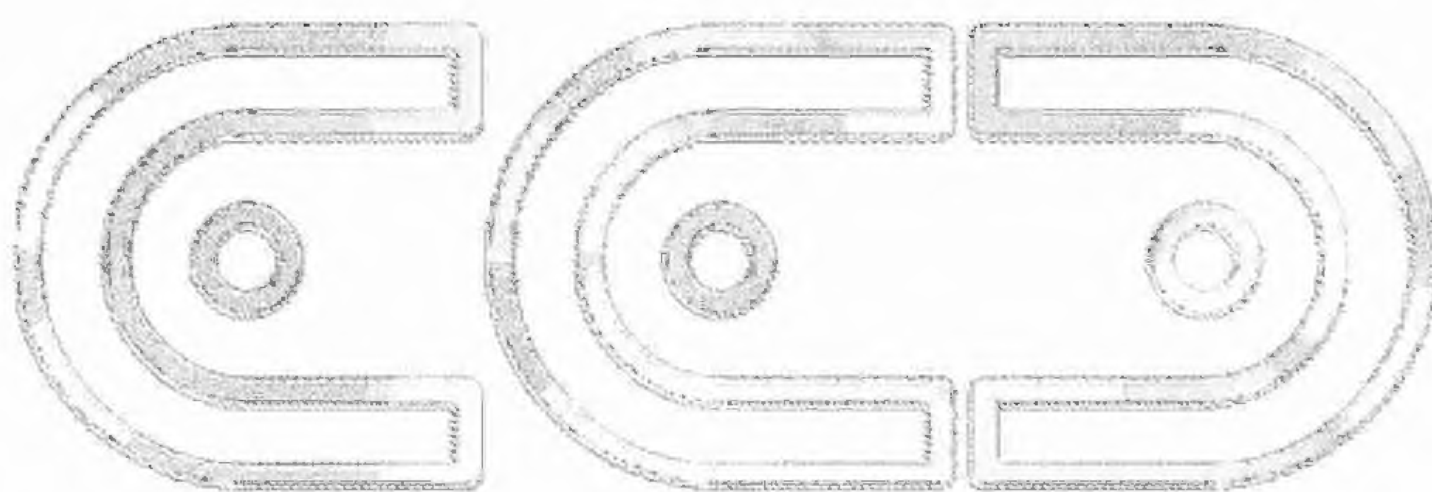
Adio, Tristan !

Lector : OLGA JORA
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 16 august 1987.
Coli de tipar : 9,25.
Tipărit sub cd. nr. 5 127/987 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Strada Mioriței nr. 27
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Scanare și prelucrare digitală

de

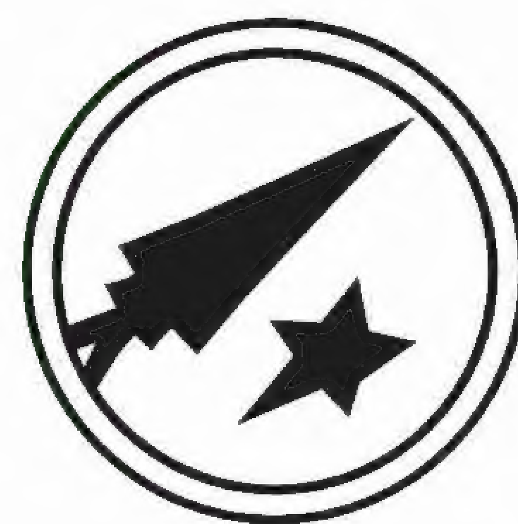

Anonim

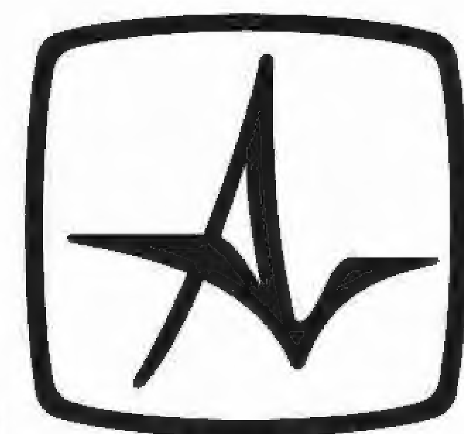

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

